המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס״ד יום וערש״ק, פ' אחו״ק ה' אייר תשמ״ח כ' לעומר (22 באפריל 88)
דף היומי: בבלי — שבועות ל״ב; ירושלמי — סנהדרין ה'

שנה ל״ט גל' 11077
1.50 ש״ח כ' מע״מ

בשתי תקריות בימיים האחרונים:

6 מחבלים נהרגו ע״י צה״ל וצד״ל ליד אזור הבטחון

לצה״ל אין נפגעים ★ לצד״ל הרוג ו־3 פצועים

מאת שלמה חודר, כתב עתי״ם בצפון

לפחות 6 מחבלים נהרגו ומחבל שביעי נפגע במהלך היו־מיים האחרונים בשתי תקריות נפרדות בין מחבלים לכוחות צה״ל וצד״ל שהיו בפעילות מבצעית בצפון לאזור הבטחון. לצד״ל הרוג ו־3 פצועים, לכוחות צה״ל אין נפגעים.

כתב עתי״ם, שלמה חודר מוסר, כי ההיתקלות הראשונה היתה ביום ג' בלילה. כוח צה״ל שהיה במשימת בטחון שוטף באיזור הכפר קבריחה, כק״מ וחצי מצפון לאזור הבטחון, נתקל בשלושה מחבלים שהיו בדרכם - דרומה. בחילופי האש נהרגו שניים מהמחבלים והשלישי נפגע ונפל בשטח שהגישה אליו קשה ביותר.

כפר קבריחה משמש כבסיס יציאה לפיגועים נגד כוחות צה״ל וצד״ל ושוהים בו גורמים שיעים קיצוניים.

ביום ד' בשעה 7 בבוקר נתקל כוח של צד״ל בקבוצה גדולה של מחבלים על גבול אזור הבטחון, בחילופי האש שהיו במקום נפגעו כמה מהמחבלים. כחות צד״ל שנערכו לסריקות, נתקלו שוב במחבלים ופתחו לעברם באש. בסריקות שהיו באיזור שתי ההיתקלויות, נמצאו גופות 4 מחבלים וסימנים המלמדים, כי מחבלים נוספים נפגעו ונמלטו.

ברשות המחבלים משתי ההת־קלויות היה ציוד רב ביותר שחלקו הושאר בשטח.

אתמול סמוך לשעה 2 בצהרים נורתה אש מקלעים ומרגמות לעבר שני מוצבי צד״ל, על גבול אזור הבטחון, מצפון לעיירה עיישיה. צד״ל השיב אש ושיתק את מקו־רות הירי. באותה שעה בוצע נסיון תקיפה רגלי נגד חייליו של לאחד, באיזור ג'בל צאפי באיזור ג'זין. חייליו של לאחד הדפו את הת־קפה והמחבלים נמלטו. שעה לאחר מכן נתקל סיור של לאחד גם כן בגיזרת ג'זין, כמארב מחב־לים ובחילופי האש נפצעו שניים מחייליו של לאחד. (עתי״ם).

סערת רוחות במערב בעקבות שחרור חוטפי המטוס הכוויתי

אלג'יריה איפשרה ל־9 החוטפים לצאת ל״יעד בלתי ידוע״

אלג'יר — נוסעים ואנשי צוות, שהוחזקו במשך 16 יום כבני ערובה במטוס כוויתי חטוף, שבו אתמול את אלג'יר בדרכם לביתיהם. על רקע שמועות כי תשעת האנשים החוטפים שהחזיקו בהם, הורשו לצאת את אלג'יריה.

ממקורות רשמיים אלג'יריים נמסר, כי הורשה לחוטפי המטוס לצאת ללבנון או לאיראן. ואילו דיפלומט מערבי באלג'יר אמר, כי החוטפים כבר יצאו את גבולות המדינה. הוא לא הבהיר לאיזה יעד יצאו החוטפים.

החלטת אלג'יריה לאפשר לחוטפים לצאת את המדינה עוררה סערת רוחות במדינות המערב. פקידים בכירים בבירות המערב הדגישו, כי החוטפים, אשר רצחו שני בני ערובה כוויתיים, חייבים לעמוד לדין.

ביקורת חריפה ביותר על החלטת אלג'יר נמתחה על ידי ארה״ב ובריטניה, לאחר שנודע כי נעשתה עסקה, אשר במסגרתה עזבו החוטפים את המטוס באלג'יר ביום ד' עם עלות השחר. לפני שיחרורם של בני הערובה מן המטוס אשר נחטף ב־5 באפריל.

עשרים ותשעה מבין הנוסעים ואנשי הצוות המשוחררים יצאו מן המטוס החטוף ועלו בכוחות עצמם בכבש של מטוס כוויתי שנשלח לאלג'יריה כדי להחזירם. שלושה קרובי משפחה של שליטי כוויית, שהיו אף הם בין המשוחררים, הוסעו אל אולם האחמ״ים שבשדה התעופה של אלג'יר במכונית פאר ביחודת. שני משוחררים אחרים, שניהם אזרחי סעודיה, חזרו לארצם בטיסה נפרדת.

אמצעי התיקשורת של אלג'יריה נמנעו מלהזכיר את החוטפים המשוחררים. והתמקדו לעומת זאת בתפקיד שמילאו שלטונות אלג'יריה למציאת פתרון ללא שפיכות דמים.

העולם הערבי, בכללותו, קיבל בברכה את סיומה של פרשת החטיפה. שליט כוויית, אשר נשאל כיצד הוא מתייחס לעובדה שהחוטפים, שרצחו שניים מבני ארצו, יצאו לחופשי, הסתפק באומרו: ״זה דבר רע. אולם הדבר החשוב ביותר הוא כי כל יתר בני הערובה חזרו הביתה״.

במהלך כל תקופת החטיפה סרבו שלטונות כוויית, כזכור, להענות לדרישת החוטפים לשחרר 17 קיצוניים ערביים האסורים בכוויית על ביצוע פיגועי טרור בשנת 1983. (ע״ר)

נופצו שמשות מכוניות בירושלים

שמשותיהן של חמש מכוניות נופצו שלשום בירושלים.

אתמול התנפו בשכונת עיסאו־ייה במזרח ירושלים דגלי אש״פ. כן זרקו כמה עשרות ערבים אבנים בשכונה. כוחות משטרה שהוזעקו למקום פיזרו את המתפרעים תוך שימוש בכדורי גומי. פרט לאירוע זה שרר שקט במזרח ירושלים ושכונותיה.

אירן ירתה טיל ״סקאד״ על כווית

טהרן, — בינתיים נמסר, כי אירן ירתה טיל ״סקאד״ נגד כווי־ית. נציגים סוביטיים אמרו, כי טיל ״סקאד״ מתוצרת בריה״מ שנורה על ידי אירן התפוצץ במדבר, במרחק כקילומטר משדה נפט, שהוא בבעלות משותפת של ערב הסעודית וכו־וויית.

זו הפעם הראשונה שאירן הפעילה ביום ד' טיל קרקע־קרקע ״סקאד״ במלחמת המפרץ. (ע״ר)

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: מעונן חלקית תשקף לשבת: תחול עליה בטמפרטורות.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 10 עד 18, חיפה 12 עד 23, תל אביב 12 עד 23, באר שבע 10 עד 24.

שוורדנדזה עומד לבוא לביקור במצרים

גם שר החוץ המצרי יבקר במוסקבה

קהיר — שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנדזה, עומד לבקר במצרים, כדי לדון בסיכויים להשכנת שלום במזרח התיכון — זאת גילה שגריר בריה״מ בקהיר, גנאדי דירואבלב.

השגריר לא מסר מועד לביקורו של שר החוץ. הוא ציין בשיחה עם כתבים, לאחר ששוחח עם שר החוץ המצרי איסמאט עבדל מאג'יד, כי המועד ייקבע בצינורות דיפלומטים.

עוד אמר כי דן עם שר החוץ המצרי בהכנות לביקורו של עבדל מאג'יד במוסקבה, כפי הנראה בחודש מאי. (ע״ר וע״צ).

תוניסיה הוציאה צו מעצר נגד 3 ממשתתפי הרצח

ערפאת נעדר מהלווית אבו־ג'יהאד בדמשק

תוניס — תוניסיה הודיעה כי היא מוציאה פקודת־מעצר בי־נלאומית נגד שלושה אנשים, שהשתתפו ביחידה ישראלית אשר הרגה את אל־וזיר.

סוכנות הידיעות התוניסית הרשמית ציינה, כי השלושה הש־תמשו בדרכונים לבנוניים כדי להיכנס לתוניסיה ועזבו את המ־דינה בדרך הים.

מדמשק, נמסר כי — למעלה מחצי מיליון פלשתינים השתתפו ביום ד' בהלווייתו של חאליל אל־ואזיר במחנה פליטים דרומית לדמשק.

העובדה שהלווייתו של אבו־ג'יהאד נערכה בדמשק, ולא ברבת־עמון כפי שחשבו תחילה, עוררה תקוה בקרב הפלשתינים, שסוריה ואש״ף יתפייסו.

חברי הוועד הפועל של אש״ף שהגיעו לדמשק ביום ג'. קיימו פגישת לילה עם שר החוץ פארוק אל־שארע. נציגים פלשתינים אמרו, כי השר הסורי הבטיח, כי אם יחליט ערפאת לבוא לדמשק, הוא יזכה בקבלת־פנים רשמית ויוכל להיפגש עם מנהיגי סוריה, אולי אף עם הנשיא חאפז אל־אסאד.

אולם ערפאת הציב כתנאי שיובטח מראש שהשיחות יניבו תוצאות מעשיות וכי סוריה תת־ייחס ברצינות להצעה לשים קץ לקרע.

רייגן ושמיר חתמו על מיזכר ההבנה

כולל שיתוף פעולה צבאי, תכנון, תרגילים ולוגיסטיקה משותפת

וושינגטון — ישראל וארה״ב חתמו אתמול על מזכר־הבנה, המכסה בכתובים את קשרי ההגנה והכלכלה ההדוקים שבי־ניהן. הנשיא רייגן חתם על המסמך, המחזיק שני עמודים, בבית הלבן — זמן קצר לאחר שראש הממשלה, יצחק שמיר, חתם על עותק אחר של המסמך בלישכתו בירושלים.

המסמך, שאינו כולל התחייבו־יות חדשות, קובע מסגרת לשיתוף פעולה מדיני, צבאי וכלכלי בין שתי המדינות וחוזר ומדגיש את הקשרים ההדוקים ביניהן. בהג־דירו את ישראל כ״בת ברית חשו־בה של ארה״ב שאינה חברה בנאט״ו״.

מסמך זה מורה למעשה לרא־שונה בפומבי בהיקף שיתוף הפ־עולה הצבאי בין שתי המדינות, בכל הנוגע ל״תיכנון משולב, תרגילים ולוגיסטיקה משותפים״.

פקיד בכיר בירושלים הבהיר כי ״זו הפעם הראשונה שישראל וארה״ב החליטו לקבוע כל דבר בכתב ולפרסם את הדבר ברבים. הדבר מדגיש את העובדה, כי יתכנו חילוקי דעות עם ארה״ב לגבי נושאים ספציפיים, ואף על פי כן ניתן לשמור על קשרים הדוקים כאחד עמה״.

התזכיר קורא להתייעצויות ופגישות תכופות בין מנהיגים אמריקאיים וישראליים, ומדגיש את החשיבות שבקבוצות עבודה משותפות לשיתוף פעולה אסטר־אטגי, סיוע בנושאי הגנה וכן סיוע כלכלי.

בטקס חתימת המסמך יצא הנשיא רייגן בקריאה מחודשת לישראל ולשכנותיה הערביות להסכים לפתיחת משא ומתן לש־לום. (ע״צ וע״ר).

שלטונות איטליה מזהירים מפני ״אשכוליות ישראליות מורעלות״

בעקבות שורה של איומים אלמוניים, הורה משרד הבריאות האיטלקי, לשלטונות הבריאות ברחבי המדינה, לחפש אחרי אשכוליות בתוצרת ישראל, אשר הורעלו ככל הנראה במזמה לחבל ביצוא הישראלי.

כמויות מסויימות של אשכוליות, כבר הוחרמו על ידי השלטונות לשם בדיקה.

בין היתר התקשר אלמוני ביום ג' בערב, למערכת העתון הנפוץ ״לה רפובליקה״ ברומא והודיע בקול נרגש, כי מצויות אשכוליות מורעלות בסופרמרקט ברומא. ״אנו מחבלים ביצוא הישראלי״. אמר האיש, לפני שטרק את שפופרת הטלפון.

כמה מעתוני רומא פרסמו אתמול את תוכנו של מברק, אשר נשלח לכל שלוחות משרד הבריאות ברחבי רומא, והמזהיר מפני האפשרות שהורעלו אשכוליות מתוצרת ישראל. בין היתר צויין במברק, כי כל פקידי המכס נקראו לעירנות, ונתבקשו לערוך ״צעדי פיקוח קפדניים ביותר״.

עוד מוסר העתון ״לה רפובליקה״, כי אשכוליות ראשונות הוחרמו על ידי שלטונות הבריאות כבר ביום ב', בעיר הנמל סיראקוזה. העתון מספר, כי בעיר זו ״רופאים מהשירותים הציבוריים ואנשי משטרה, עברו בחנויות הירקות והפירות וציוו על הפסקת מיכרתן של אשכוליות״. העתון מציין, כי הדבר נעשה בעקבות ״קריאה ששודרה ברשתות הרדיו והטלוויזיה המקומיות״. לדברי העתון נערכו בדיקות דומות בכמה ערים ועיירות נוספות.

לבסוף מציין העתון, כי מומחים שונים הביעו את הדעה כי כמעט בלתי אפשרי הדבר לקבוע אם הפירות אכן הורעלו — מבלי לערוך בדיקה כימית.

הדלקת הנרות:

	ער״ש	מוצ״ש
י־ם	6:34	7:51
ת״א	6.52	7.53
חיפה	6:45	7.53
ב״ש	6:50	7:49

ר״ת: 8:27

״שיח ישראל״ הוצאה לאור והפצת ספרי קודש
רח' בר גיורא 26 ירושלים ת.ד. 5606 טל. 380181

עדיין במבצע:
פרקי אבות ״מתנת אבות״ לקט מרבותינו הקדמונים 15 ש״ח
פרקי אבות ״שושנים לדוד״ תוספות יו״ט השלם ועוד 8 ש״ח

כולל אהבת ציון זיבענבירגן
צדקת רבי מאיר בעל הנס ירושלים

כוס תנחומים
למע״כ כ״ק הצדיקים, הגאונים, הקדושים
אדמו״ר מדעעש שליט״א
מרן ר' **צבי מאיר** שליט״א
נשיא דכוללנו
הגאון **אלימלך אלתר** שליט״א
נשיא כולל ״מראה יחזקאל״
הגאון **שמואל יהודה** שליט״א
נשיא קהל מעגלי צדק
הגאון **דב בעריש** שליט״א
גאב״ד קרית אליעזר
ולכל המשפחה הכבודה הי״ו
על פטירת אם המשפחה הרבנית הדגולה
הצדקת, אצילת המידות, בת קדושים
מרת **ליפשא פאנעט** ע״ה
אשת חבר כ״ק מרן הגהקה״צ
רבי יוסף זצללה״ה
גאב״ד דעעש ונשיא דכוללנו
המקום ינחם אתכם ולא תוסיפו לדאבה עוד. ובהמשך פעולותיכם הקדושים למען בניית ציון וירושלים תמצאו נחומים
רבנן ותלמידיהון — הנהלת הכולל

כוס תנחומים
משתתפים אנו באבלו הכבד של חברנו וידידנו הדגול מרבבה, המשים לילות כימים למען הכלל והפרט
הר״ר **יצחק מתתיהו לפשיץ** הי״ו
ולכל המשפחה הרוממה שיחי'
על פטירת אביהם עטרת ראשם,
האי גברא יקירא, רב תבונות ופאר המידות, כגזע ארלים ותרשישים
הרה״ח רבי **אהרן לפשיץ** זצ״ל
כהמשך דרכיו המופלאים תנוחמו, בבנין ציון וירושלים
מעתה אך ששון ושמחה ישיגכם כל הימים
מתפללי מנין ותיקין
מהרב הכהן הגדול
שמעון הצדיק זי״ע

כוס תנחומין
לידידנו הנכבד רב הפעלים חבר הנהלת הישיבה
הרה״ח ר' **ישראל צבי וינברג** שליט״א
ולכל המשפחה הנכבדה
בהלקח מהם עטרת ראשם ראש משפחתם הדגול
הרה״ח ר' **צדוק וינברג** ז״ל
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ישיבת סוכטשוב ירושלים — ביהמד״ר של חסידי סוכטשוב ירושלים

הקמת מצבה
ככלות השבעה להסתלקותו של
ראש משפחתינו היקר באדם
הרה״ח ר' **צדוק וינברג** ז״ל
מטורונטו — קנדה
תתקיים הקמת מצבה
על ציונו בבית הקברות סנהדריה חלקה ט״ו
ביום ראשון, ז' אייר בשעה 2.00 בצהריים
בהשתתפות המשפחה, ומוקירי זכרו
יוצאים מבית משפחת וינברג רח' ויסבורג 3 בית וגן בשעה 1.30
המשפחה

טוביה אפל ביטוחים — נציג **כלל חברה לביטוח בע״מ**
משרדנו החדש רח' מלכי ישראל 12 פינת רח' הישיבה ירושלים
טלפון 02־272732 02־284621

לידידי יקירי
ר' **שמואל והדסה צינווירט**
ממלון ״אריסטון״ טבריה
ברכות עד בלי די
עם קבלת הכוכב הרביעי ממשרד התיירות
עלו והצליחו!! ויהי ה' עמכם בכל מעשה ידיכם

ועד חסידי צאנז־שינאווא־סטראפקוב בארץ ישראל — ביהכ״נ דק״ק שערי ירושלים רח' מסגבים 20 טל. 515512
הננו מקבלים בברכה את פני אנ״ש העולים ירושלימה לקראת
שבת התוועדות חסידי סטראפקוב
בש״ק זו פר' אחו״ק ו' אייר יומא דהלולא של כ״ק מרן
אדמו״ר בעל **דברי מנחם מסטראפקוב זצוקללה״ה** זי״ע
להתכנס ולהסתופף בצלו של בנו בכבוד קדושת עטרת תפארת ראשנו
מרן אדמו״ר מסטראפקוב שליט״א
שישבות אי״ה בשערי **ירושלים** לכבוד שמחת לידת בת תחי' לבנו הרהגה״צ רבי אשר״ש דוב שליט״א אב״ד קהלתנו
הסדר התפילות והמשך פרטי השבת מובאים בהמשך, וכו'

איחוד מוסדות גור בארץ ישראל
רח' יונה 7 ירושלים ת.ד. 6102
נפתחה ההרשמה לישיבות קטנות
לשנת הלימודים תשמ״ט הבעל״ט
ההרשמה תסתיים ביום ראשון פרשת בהר י״ד אייר
טפסי הרשמה אפשר לקבל גם במשרדי התתי״ם
מילוי טופסי הרישום חובה
נא להמציא את הטפסים למשרדנו בירושלים רח' יונה 7 ת.ד. 6102 עד לתאריך הנ״ל

אוצר ב״ד כרמי יין
בראשות הגר״נ קרליץ שליט״א

חלף מועד הביעור

עתה! כשמועד ביעור היין חלף, ביכולתך לזכות ביין מובחר ממחסני ב״ד. יין שנלקח כעת מתחנות החלוקה של אוצר בי״ד פטור מביעור. הואיל ובית דין חפץ לסיים את החלוקה של כל כמות היין ומועד הביעור חלף, אין מניעה לקבל בתחנות כמות גדולה של יין מובחר במחירי עלות בלבד.

עתה! הזמן להצטרף לרבבות בתי אב בישראל ולהשתמש ביין מובחר של אוצר בי״ד. בכך תסייע בידי ב״ד לגמור את המבצע הגדול של חלוקת היינות ולהשלים את כל התחיבויות שבית הדין נטל על עצמו.
עקב ריבוי הוצאות ב״ד נאלץ להעלות בקרוב את מחירי היינות.

עתה! במשך השבועים הקרובים עדיין ניתן להשיג במחיר הישן **32 ש״ח לקרטון.**

בבני ברק רח' עזרא 21 פרסים בטל. 03־788928
בירושלים ביה״ם להלכה בהתיישבות רח' יוסף בן מתתיהו 19 בין השעות 9־ד לפנה״צ טל: 02־381579
ובשאר תחנות החלוקה הפזורות בשכונות
בברכה
מזכירות בית הדין

חדש — חדש
ישמח לב מבקשי ד'
הופיע ויצא לאור הספר היקר
זמירות שבת **״מרדכי משה״**
והוא לקט הנהגות והליכות כ״ק רבינו הקהי״ט
רמ״מ מלעלוב זצוקללה״ה
ומשולב בו סדר עבודתו הק' מעשב״ק ועד ליום ראשון התפילות ועריכת השולחנות הטהורות וכו'
ועוד בו עטורה עם מקורות הלכות והנהגות מספה״ק
ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

מלאכת מחשבת
רח' חפץ חיים 25, ע״י ביהכ״ס ״זכרון משה״ י־ם
02־246320 פתוח 8־5 אחה״צ
כל הדרוש לסופר!!
★ קלף - ממספר יצרנים ★ שולחנות מיוחדים
בראון ועוד...
★ כסאות אורטופדיים ★ דיו ושאר מוצרים
★ ★ ★ ★ ★ ★
החלה ההרשמה לקורס כתיבה
כתב ספרדי - ע״י סופר מומחה

אברהם יצחק וולקוביץ — חיפה
צפורה גרוס — קרי' חסידית — חצור הגלילית
מאורשים
בס״ד, אור ליום ד' באייר י״ט למטמונים תשמ״ח

שמואל אדאלף — לונדון — ישיבת בעלזא ירושלים
אסתר רבקה דמן — בני ברק
מאורשים
בס״ד, אור לה' באייר תשמ״ח

מאיר ולדר — חיפה
טובה פינקלשטיין — בני ברק
מאורשים
בס״ד, אור ליום שישי ח' באייר תשמ״ח

משה חיים זיידל — ניו יורק — ירושלים, ישיבת שפת אמת
פנינה פערל פלדמן — מחנה יהודה — ירושלים
מאורשים
בס״ד, אור לה' אייר תשמ״ח

ישראל יצחק טרויבע — נו־יורק, ישיבת חידושי הרי״ם ת״א
שפרה מרים שמחה — מונסי
מאורשים
בס״ד, נו־יורק ג' אייר תשמ״ח

משה נגנקסקי — בני־ברק
פנינה ברנד — בני־ברק
מאורשים
בס״ד, אור ליום רביעי ג' אייר תשמ״ח

יצחק הכהן קירשנבוים — תל־אביב
מרים קופ — בני ברק
מאורשים
בס״ד, אור ליום ה' ד' באייר תשמ״ח

מרדכי רזמיבש — בני־ברק
לאה סגינר — בני־ברק
מאורשים
בס״ד, ב' אייר תשמ״ח

חדר חדש — רמות י״ם
לשנת הלימודים הבאה תשמ״ט (אלול מ״ח)
דרושות:
★ גננת מוסמכת בעלת נסיון
★ עוזרת לגננת
טלפון 02־818775
בין השעות 6—4 אחה״צ

מוסדות דעעש בארה״ק
בנשיאות כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א
רח' רבי טרפון 3 בני ברק

כסא דנחמתא
לכ״ק **מרן אדמו״ר עט״ר** שליט״א
ולאחיו האדמו״רים שליט״א
מונסי, בורו־פארק, ק. אליעזר — חיפה
עם פטירת אמם הצדקת הדגולה, עתירת היחס, הצנועה והחסודה
הרבנית מרת **ליפשא פאנעט** ע״ה
מחברת־הקודש, ציס״ע, מופה״ד הגאון הקדה״ט
מרן רבינו יוסף מדעעש זצוקללה״ה זי״ע
הרופא לשבורי לב ירפא שברונכם ויגונכם הגדול יחד עם כל בית ישראל
תנוחמו בבנין ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד
הנהלת המוסדות
יושבים שבעה בביתה רח' ראב״ד 22 בני ברק טל. 03־5700771
ניחום אבלים בין השעות 5.00 אחה״צ — 10.00 בלילה

אגודת חסידי ספינקא בא״י
רח' דונלו 7 בני־ברק
ביום ההילולא
של אדוננו מורנו ורבנו האי סבא קדישא שר בית הזהר
הגה״ק רבי **יוסף מאיר** זצוק״ל זיע״א
מרן ה״אמרי־יוסף״ מספינקא
שחל השתא ביום שב״ק ו' אייר פר' אחו״ק
תתקיים אי״ה
שבת התוועדות
בהיכל ישיבת ספינקא רח' דונלו 11 בני־ברק
ביום ראשון ז' אייר (24.4.88) תתקיים
יום עליה והשתטחות על קברו
בחלקת חסידי ספינקא בפתח־תקוה
תחבורה מאורגנת לבית העלמין תצא מישיבת ספינקא רח' דונלו 11 בני־ברק (כל התחלת שעה) החל משעה 11
ההנהלה

مكذا من الاصل

הקטל בדרכים ביממה האחרונה:

חמשה הרוגים ו־56 פצועים בתאונות דרכים ברחבי הארץ

אוטובוס התהפך בכביש פלוגות ★ מכונית התנגשה חזיתית בכביש מעלה אדומים ★ טרקטור התהפך במושב דבורה ★ טנדר התהפך בכביש פרדס חנה

אשקלון, — 2 אנשים נהרגו ו־43 נפצעו בהתהפך אוטובוס אגד בהסעת ילדים בדרכה לאחר אבן שמואל בכביש פלוגות. האוטובוס עשה דרכו מתל אביב לבאר שבע.

בעקומה ליד מושב אחוזה החליק האוטובוס והתהפך כאר טובוס שרוב נוסעיו היו ילדים נהרגו שניים ו־43 נפצעו.

למקום הגיעו 10 אמבולנסים מכל האיזור וכן ניידת טיפול נמרץ של מד"א. מאוחר יותר הוזעק גם מסוק. אנשי ענף התנועה של משטרת מרחב לכיש חוקרים את נסיבות התאונה. הנפגעים הועברו כבר לביה"ח סורוקה בבאר שבע.

ירושלים, — שלמה פרץ (28) מירושלים נהרג אור לאתמול ושני אנשים אחרים נפצעו בתאונת דרכים בכביש מעלה אדומים— ירושלים.

סמוך לשעה 12.30 אחר חצות סטתה לפתע מכונית פרטית מסוג וולוו ממסלול נסיעתה, קילומטר וחצי לפני שכונת פיסגת זאב בירושלים.

המכונית התנגשה חזיתית במכונית מסוג פיאט, שבה נהג שלמה פרץ שנסעה במסלול הנגדי. כתוצאה מעוצמת ההתנגשות החזיתית נהרג נהג הפיאט. נהג הוולוו ונוסעת שישבה לידו נפצעו ופונו לבית החולים הדסה עין כרם והדסה הר הצופים בירושלים, כשהם סובלים משברים.

המשטרה מסרה כי סיבת התאונה היא ככל הנראה משום שנהג הוולוו נהג במצב של שכרות. בחון משטרה שערך בדיקה ראשונית לאחר התאונה הריח ריח של אלכוהול במכונית הוולוו.

ביום שישי אחר הצהריים התנגש אוטובוס של חברת התיירות יונייטד טורס בניידת משטרה. האוטובוס, שהיו בו תיירים, לא האט — לדברי המשטרה — בהגיעו לצומת כבישים בשכונת ארמון הנציב בירושלים. נהג ניידת המשטרה, איש משמר הגבול, סיוון סרג'יו, נפצע והועבר לבית החולים הדסה עין כרם בירושלים כשהוא סובל משברים. כמו כן נפצעה קל נוסעת שישבה באוטובוס.

העמק, — מנהל בית ספר, ויקטור פרץ, בן 57, נשוי ואב לארבעה, נהרג אתמול בצהריים בהתהפך הטרקטור בו נהג במשקו במושב דבורה בחבל תענך.

ניידת נט"ן ממד"א עפולה שהוזעקה למקום טיפלה בו והצוות ניסה להחיותו משך למעלה מארבעים דקות, אך ללא הצלחה.

פרדס חנה, — תשעה נוסעים נפצעו אתמול בבוקר באורח קל לאחר שמכונית מסחרית מדגם טרנזיט התהפכה בכביש פרדס חנה.

נהג הטרנזיט נפצע באורח בינוני ואושפז בבית החולים הלל יפה בחדרה. תשעת הנוסעים שהיו במכונית הטרנזיט, קיבלו טיפול בבית החולים וכולם שוחררו.

במשטרת חיפה נמסר, כי התאונה אירעה לאחר שהנהג איבד את השליטה על ההגה כיוון שאחת הנוסעות הפריעה לו בנסיעה. הוא סטה שמאלה והתהפך. (עתי"ם).

ראש העין, — מסעוד מרדכי בן 40, תושב פתח תקוה, נהרג במוצאי שבת בהתהפך רכב פרטי בכביש פתח תקוה ראש העין, נוסע נוסף נפצע קשה.

מכונית פיג'ו נסעה סמוך לשעה 6 בערב בכביש פתח תקוה ראש העין הנהגת איבדה לפתע את השליטה על ההגה. ירדה מהכביש לימין הדרך והתהפכה. מרדכי מסעוד שישב לידה, נהרג במקום.

בעלה של הנהגת בן 23 שישב בחלקה האחורי של המכונית, נפצע קשה. הנהגת נפצעה קל, קיבלה טיפול בבית חולים השרון ושוחררה.

7 קצינים בכירים מצבא ארה"ב נפצעו אתמול בבוקר לאחר שמכונית טרנזיט בה נסעו התהפכה בדרכה מחדרה לכביש ואדי ערה.

כל הקצינים המתארחים בישראל במסגרת משלחת של משרד הבטחון, קיבלו טיפול רפואי בבית החולים הלל יפה בחדרה ושוחררו.

במשטרת חיפה נמסר כי רכב פרטי שעקף מיניבוס, סמוך לשעה 9 בבוקר, גרם לסטייתו של המיניבוס שירד לשוליים והתהפך. כתוצאה מההתהפכות, נפצע נהג המיניבוס ושבעת הקצינים מחיל האויר הקנדי. (עתי"ם).

מחר כנס "ובראשי חדשיכם" לתלמידי התת"ם בירושלים

כמידי חדש בחדשו יתקיים בע"ה גם מחר על ידי "דגל ירושלים" הכנס החדשי של "ובראשי חדשיכם".

הכנס יתקיים בהיכל הגדול של בית הכנסת ע"ש שינפלד שבקרית הילד.

במטרת מפעל "ובראשי חדשיכם" למלא תכן את ימי ראש החדש לאותם מילדי החרדים שאינם לומדים במשך כל היום, וזאת על ידי חידונים, מבצעים הרצאות ופרסים במקום.

המבצע החדשי הפעם יהי' בנושא: "בין אדם לחברו" לאור ספירת העומר, בו מתו תלמידי רבי עקיבא.

הורים ומחנכים מעלים על נס את היוזמה הברוכה של "דגל ירושלים" הפועלת מזה שבע שנים ברציפות.

נער מאום אל־פחם מואשם בחבלה ותמיכה באש"ף

בדואי נידון למאסר בגין זריקת אבנים

צעיר ערבי תושב הכפר אום אל פחם מואשם בהחזקת בקבוקי תבערה — כך עולה מכתב אישום שהוגש לבית משפט המחוזי בחיפה, בשבתו כבית משפט לנוער, כנגד צעיר בן 15 תושב הכפר אום־אל־פחם.

הנער מואשם בתמיכה בארגון טירור תוך הזדהות עם אש"ף ההחזקת בקבוקי תבערה והסיכון חיי נוסעים בנתיב תחבורה ציבורי תוך גרימת נזק לרכוש.

עוזרת לפרקליטת מחוז חיפה עו"ד עדנה בקלוף טוענת בכתב האישום, כי הצעיר הכין 2 בקבוקי תבערה בכפרו. בעוד הנאשם עשה דרכו לכביש הראשי על מנת להשליך בקבוקים אלה על רכב של יהודים החולפים במבואות כפרו, נעצר על ידי עובד מסעדה שבכפר, שמנע ממנו את זממו.

התביעה מציינת, כי עובד המסעדה רדף אחרי הצעיר, נטל ממנו את בקבוקי התבערה ומנע ממנו את השלכתם בכביש הראשי.

התביעה טוענת כי הנאשם חזר והכין בקבוק תבערה נוסף, אך בדרכו לבצע את זממו חזר בו בעצמו מביצוע העבירה.

בכתב האישום נאמר עוד, כי בחודש פברואר יידה הנאשם אבנים על אוטובוס של אגד שעצר בצומת אום אל פחם בעת שעשה את דרכו מתל אביב לנצרת עלית.

התביעה טוענת כי נופצה השמשה האחורית של האוטובוס ורק בדרך נס לא נפצעו נוסעים שהיו בתוכו.

הנאשם גם הניף דגל אש"ף על עץ בכניסה לכפר אום אל פחם, ובשל כך מייחסת לו התביעה תמיכה בארגון טירור.

9 חודשי מאסר בפועל ו־27 חודשים על תנאי נגזרו בבית המשפט המחוזי בבאר שבע על צעיר בדואי מהעיירה חורה שבנגב, בגין זריקת אבנים לעבר מכוניות בכביש ערד, זאת למרות שהתביעה וכן שירות המבחן ביקשו להקל בעונשו של הצעיר.

חאלד אלנבארי, בן 18 הודה והורשע בכך שבחודשים דצמבר וינואר הוא חבר עם עוד שני צעירים בדואים והשליכו אבנים לעבר כלי רכב בכביש הראשי לערד.

השופט אפרים לרון מתח בגזר הדין ביקורת על ההתייחסות הקלה מדי של קצינת המבחן ושל התובעת, בציינו כי מדובר בעבירות של פגיעה בציבור וסיכון בטחונו הפיסי, ובמקרים כאלה יש להביא בחשבון את השיקול הציבורי ושיקול ההרתעה.

לפיכך, נוסף על עונש המאסר החליט השופט להטיל על הנאשם גם קנס בסך 1000 ש"ח. (עתי"ם)

מוסדות "שילה" יפו

למנהלינו המסור ורב הפעלים
הרב **ישכר דב בייגל** שליט"א
ולנות ביתו הגב' **דינה** שתחי'
ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
לאירושי הבן המופלג בתוי"ש
יהי"ר שתזכו לרב נחת ממנו ומכל יו"ח
צוות ההוראה
אגף בנים, בנות, מתיבתא
תיכון אלישיב והגננות

לת"ת באידיש
דרוש מורה
ללימודי חול
בשעות 4.30 — 6.00
02־613188 בערב

למחנך/ת - שיחת השבוע
להורים - סיפור לילד
לילד - חומר קריאה
בשבועון מרוה לצמא
דוגמאות חינם בת.ד. 421 ב"ב
טל. 02־416410, 02־272478
03־789206, 03־797764

בבני ברק — מארה"ב
ליום בלבד!!!
שמלות וחליפות יפהפיות לילדות גילאי 14 — 8
ברח' חזון איש 38 ק"ב
בין השעות 11 — 7 בערב
הזדמנות שחבל להחמיץ!!!

חשמל סנגור
בס"ד 02־272416
מוצרי חשמל בחתיום
רח' הישיבה 4, ירושלים
★ מקררים ★ תנורים ★ מיבשים
★ מקסרים וכו'
מבצע מזגנים עד 10 תשלומים

אבו ג'יהאד

(המשך מעמוד ראשון)

על ההאשמות. שגרירה בפאריס, עובדיה סופר, אמר כי ההאשמות הן "אוריליות חסרות שחר".

מקור במטה אש"ף בטוניס אמר לכתב רויטר, כי האזיר נהרג בכלי נשק אוטומטיים מצויידים במשתיקי קול, וכי התוקפים נמלטו בשני מיניבוסים.

המקור הוסיף כי אבו ג'יהאד חזר זה עתה לביתו, והיה עסוק בכתיבת רשימות בלשכתו שבקומה הראשונה.

נהגו נמנם במכוניתו בחזית הבית. כאשר התעורר נורה למוות באקדח מצוייד במשתיק־קול. שני שומרי ראש נורו למוות בתוך הבית.

כאשר הבחין ברעש, ירד ואזיר במדרגות כשאקדח בידו, ומצא עצמו פנים אל פנים עם התוקפים שהרגוהו במטח של 70 כדורים, טען המקור הפלשתיני.

ההתקפה נערכה לעיני אשתו ובתו בת ה־14, שעמדו בפתח חדר השינה שלהן, וגם תינוק בן שנתיים ישן בבית, הוסיף המקור.

עבדול לטיף אבו חילג'ה. נציג בכיר במטה אש"ף בטוניס, אמר, כי מן הסתם היה תפקידו של ואזיר במאמצי אש"ף לארגן את ההתקוממות בשטחים הכבושים, הסיבה העיקרית לרציחתו.

ואזיר עבר עם משפחתו לטוניס, כאשר מטה אש"ף העתיק את מקומו לשם, לאחר שהפלישה הישראלית ללבנון הביאה לגירוש המחבלים ממדינה זו.

אשתו של אבו ג'יהאד עומדת בראש ועדה של אש"ף לרווחתם של בני המשפחות של חללי אש"ף והאסירים בשטחים הכבושים. היא גם חברה במועצה המהפכנית של "פאתח".

נשיא טוניסיה, זינה אל־עבידין בן עלי, זימן ישיבת חירום של עוזריו הבכירים מיד לאחר הרצח וציווה לערוך חקירה רשמית. פקידים טוניסים מסרו, כי נפתח מצוד ברחבי המדינה אחר הרוצחים. (ע"ר וע"צ).

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר: מעונן חלקית עד מעונן ומידי פעם ירד גשם בעיקר בצפון ובמרכז הארץ.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 6 עד 16. צפת 6 עד 16. חיפה 12 עד 22.

אבו ג'יהאד - המפקד שמאחורי כל הפיגועים של אש"ף בישראל

— מאת סופרנו הצבאי —

אבו ג'יהאד, או שמו האמיתי חאליל אל ואזיר, בן ה־53, שנהרג בליל שבת בביתו בסידי בו סעיד בחוף טוניסיה, היה האיש שריכז בידיו את כל הפעילות הצבאית של אש"ף, בהותירו ליאסר ערפאת את ההנהגה המדינית. אדם נוקשה שעבד 20 שנות בימים במטרה אחת. לבנות את צבא אש"ף תוך כדי הפעלתו בשטח, אם זה בלבנון, או בירדן, בטוניסיה או בדרום תימן ובמקביל שיגור יחידות חבלה ורצח לישראל ונגד יעדים יהודיים וישראליים בארץ ובעולם.

אבו ג'יהאד נולד ברמלה ב־1935 למשפחה עזתית ותיקה. את לימודיו האקדמאיים עשה באלכסנדריה שבמצרים שם פגש לראשונה, בסוף שנות ה־50 את יאסר ערפאת ויחדיו פעלו להקמת ארגון הסטודנטים הפלשתינאים. מאז ועד לרגע האחרון צעדו שניים אלו יחדיו.

כשהחליט ערפאת להקים את הפת"ח נזקק לעזר עליו יוכל לסמוך בעיניים עצומות. הוא בחר באל ואזיר ומינה אותו לראש הזרוע הצבאית של הארגון. היה זה חליל אל ואזיר שבחר בכינוי אבו ג'יהאד, ששיגר את חוליית החבלה הראשונה של הפת"ח לפעולה בישראל בראשית 1965. הפעולה נועדה לפגוע במוביל המים הארצי, היא נכשלה, אך יום ביצוע הפעולה נקבע אח"כ כיום־אש"ף עד היום. מאז התרכז בבניית המערך הצבאי של ארגונו כשהוא ניצב בראש המנגנון של "הגזרה המזרחית" הזרוע הביצועית של אש"ף בשטחים.

עשרות חוליות מחבלים שיצאו לפעולה בישראל תודרכו קודם לצאתן על ידי האיש שתכנן את הפעולות, אבו ג'יהאד עצמו. בין אלו המחבלים שפעלו במלון סבוי בתל־אביב, בכביש החוף ועד לאוטובוס הדמים שבו נסעו עובדות הכור בדימונה לפני כחודשיים.

בחמשת החודשים האחרונים עמד בראש הועדה המיוחדת של אש"ף שטפלה במהומות שבשטחים. אבו ג'יהד לא ארגן אותן ועשה ככל יכולתו להשתלט על ניהולן ולשם כך בא פעמים רבות למדינות שונות בעולם ובכלל זה לירדן.

בתקופת פעילותו הסתכסך עם הירדנים משם ברח ב־1970, גורש מסוריה, היה בלבנון ערב מלחמת לבנון ובבירות בעת ההתקפות הקשות על העיר ומאוחר יותר עם הגירוש יצא לטוניסיה שם הקים את ביתו כשהוא אישית נודד בין מרכזי הפעילות של אש"ף בתימן בעירק ובטוניסיה.

היה שנוא נפשם של פורשי אש"ף מנאמניו של אבו מוסה והסתכסך עם אנשי ארגוני חבלה עויינים לאש"ף שגם נגדם פעל. אך הכל העריכו את עבודתו המקצועית ואת כוחו כמספר 2 בצמרת אש"ף וכאיש הבכיר ביותר בארגון במבט צבאי ומבצעי.

אבו ג'יהאד ריכז בידיו עוצמה רבה וריכוזיות. בדרך קבע שמרו עליו מספר אנשים מאומנים היטב וכל נסיעותיו נשמרו בסוד.

בליל שבת בא לביתו בעיירה קטנה בחוף הטוניסי שם מתגוררים עוד מפקדים בכירים ושם מצאו אותו אלו שחפשו אחריו.

4 טילים עיראקים על מטרות באיראן

בגדאד — עיראק הודיעה, כי כוחותיה ירו אתמול ארבעה טילים על מטרות באיראן.

דובר צבאי אמר, כי הטילים נורו לעבר טהראן ב־8.30 בבוקר, לעיר קום, בשעה 4.40 לפנות בוקר ולעבר העיר ההיסטורית איספהאן ב־3.40 לפנות בוקר. הדובר אמר, כי טיל נוסף נורה על טהראן ב־8.55 בבוקר.

ביום שישי מסר דובר עיראקי, שהותקפו יותר מ־10 ערים באיראן. ביניהן דיזפול, קרמאנשאה וחומאדאן.

סוכנות הידיעות העיראקית מסרה. כי ארבעה מטוסים של איראן תקפו את המחוזות הכורדים ארביל ודהוק בצפון. הדובר אמר, כי הותקפו אזורי מגורים בשני המחוזות. לא נמסרו המספרים של נפגעים.

אתמול בבוקר התעוררו תושבי בגדאד לקולן של צפירות אזעקה. אולם לא נשמעו הדי ירי נגד מטוסים.

סוכנות הידיעות האירנית מסרה כי מספר אנשים נהרגו ונפצעו וכמה בתים נהרסו, בעת ששלושה טילים עיראקים הלמו בשלוש שכונות מגורים בטהראן.

לת"ת חסידי
בירושלים
דרוש מורה
לכתיבה
המעונינים יפנו
02־635308 בשעות הערב

לכולל אחה"צ
(בוגרים)
מקבלים מתאימים
למחזור חדש
פרטים 02־865980

לישיבה
באזור סנהדריה
ירושלים
דרושים:
★ אחראי לנקיון
★ פועלי נקיון
לטלפן בין 3.00 — 9.00
02־829591

שער
אינסטלטור
שהמיד לשירותך
בדיקת נזילות ע"י מכשיר
אלקטרוני
03-799996

אעלה
אגודת עזר לזוג הצעיר
בראות ומכשירי חשמל תחת קורת גג אחת
בני ברק רח' חזו"א 49 ליד הדואר
טלפון 03־5792573
הודעה לציבור
מהיום תהיה הצגה פתוחה
בימים א' עד ה' כולל יום ג'
בשעות אחה"צ והערב בלבד 16.00 עד 21.00
נמשכים המבצעים הגדולים לחתנים וכלות
כל מוצרי החשמל ב־10 תשלומים
מבצע מיוחד - מכשיר חשמלי גדול במחיר הקרן
לקניה מרוכזת — פרטים בחנות!!!

האוצר מאשים את מנכ"ל משרד הבריאות בחריגה מכללי הניהול

תובע ביטול ההוראה לשלם שעות נוספות פיקטיביות לעובדי המינהל והמשק בבתיה"ח

מ"מ שר האוצר בדנן פת בקשה אחת עם שר האוצר היוזה את נציב שירות המדינה ואת החשב הכללי במשרד האוצר לפעול לביטול הוראת מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' יורם לס, בדבר תשלום של מאות אלפי שעות נוספות פיקטיביות לעובדי מינהל ומשק, כתמורה על ניכוי דמי שביתה, ניכוי שנעשה בהתאם להוראת היועץ המשפטי לממשלה ומדיניות הממשלה בנושא.

מ"מ נציב שירות המדינה יעקב דנון שלח אמש מברק למנכ"ל משרד הבריאות לבטל ההוראה באופן מיידי. כן הועבר מסר למנהלי בתי החולים הממשלתיים והעירוניים לדאוג להעברת דוחות חודשים ואמיתיים עבור השעות נוספות לחודש מרץ. דובר משרד האוצר מוסיף, כי מברקו של מנכ"ל משרד הבריאות לבתי החולים מסוף מרץ 1988 הגיע שלשום לידיעת משרד האוצר. במברק של משרד הבריאות נאמר כי יש לשלם לעובדים עד 65 שעות נוספות בגין מרץ בנוסף לשעות הנוספות שהועבד עבד במשך החודש.

מ"מ נציב שירות המדינה כותב למנכ"ל משרד הבריאות כי הוראתו מהווה הצעה להגיש דיווחים שאינם אמת, ולפיכך ההוראה בלתי חוקית ומהווה לחריגה מסמכות, חריגה מכללי המינהל התקין ומהוראות התקשי"ר, בהתאם להוראת החשב הכללי באוצר יקבלו העובדים במשכורת חודש אפריל תשלום בגין השעות הנוספות על פי ממוצע שלושה חודשים שקדמו לשביתה. התשלום יבוצע כהסדר זמני עד לקבלת דיווח ביצוע אמיתי של שעות־נוספות שנעשו בפועל ויש להן אישור תקציבי. ואת למנוע ככל האפשר פגיעה בעובדים.

דובר משרד האוצר מזכיר כי בעבר כבר יצאה הנחיה למשרד הבריאות שלא לשלם עבור שעות נוספות אלא אם כן נעשו בפועל ויש להן אישור תקציבי. (עש"ת למ"ם).

במשרדים הכלכליים מקווים שהבנקים יפחיתו הריבית

מאת סופרנו הכלכלי

במשרדים הכלכליים מקווים כי הבנקים המסחריים יפחיתו בקרוב את הריבית, שהם גובים מלקוחותיהם, על משיכות יתר. דעה זו הושמעה בסוף השבוע לאחר שבאחרונה פחת שיעור הריבית הממוצע, בשיטת המיכרז על ההלוואה המוניטורית שמעמיד בנק ישראל לבנקים.

שעור הריבית שנקבע בסוף השבוע היה 15.2% לשנה בסכום כולל של 400 מיליון ש"ח. עלותה הממוצעת של ההלוואה שווה ערך לשיעור של כ־14% לשנה, בניכוי פקדונות מהציבור במסגרת פק"ם (לשבוע) שעליהם חלה חובת הנזילות.

גורמים בבנק ישראל אמרו אמש, כי עקב הפחתת הריבית במיכרז על ההלוואה המוניטורית לבנקים, מן הראוי שהבנקים יפחיתו אף הם הריבית על משיכות יתר, שהם גובים מהלקוחות.

הבנקים הלוו בסוף השבוע מבנק ישראל סכום של 400 מיליון ש"ח למשך של 6 ימים. במקביל פרעו הבנקים הלוואה בסכום של 40 מיליון דולר שהתעמדה להם בשבוע שעבר. 41 מיליון ש"ח הוצעו לבנקים בלא נקיבת ריבית, כאשר הבנקים המציעים, התחייבו לקבל סכום זה בריבית ממוצעת שתקבע, שהיתה כאמור 15.2% לשנה.

איחוד הנסיכויות הערביות הילווה לבריה"מ 50 מיליון דולר

אבו ד'אבי — איחוד הנסיכויות הערביות העניק לבנק הסובייטי לעניינים כלכליים בינלאומיים מלווה בסך 50 מיליון דולר לתקופה של שמונה שנים.

בהודעה שפורסמה לאחר חתימת ההסכם נאמר כי המלווה ימומן על ידי שני מוסדות ממשלתיים — הבנק המסחרי של אבו ד'אבי וחברת ההשקעות של אבו ד'אבי. המוסד הראשון יקציב למטרה זו 32.5 מיליון דולר והשני — 17.5 מיליון דולר.

הבנק הסובייטי הממן את סחר החוץ של בריה"מ ישתמש במלווה ל"מטרות כלליות" מציינת ההודעה, שבה לא נאמר דבר על שיעור הריבית. (ע"צ)

שביתה כללית בלבנון

ביירות — שביתה כללית הוכרזה ברחבי לבנון על ידי הקונפדרציה כללית של פועלי לבנון, התובעת תיקוני שכר. כתבים מסרו כי ביום ו' קויימה השביתה על ידי רוב ציבור העובדים.

המוסדות הציבוריים, הבנקים, בתי הספר והחנויות היו סגורים הן ברובע המוסלמי של ביירות והן בדרום לבנון, בעמק הביקעה ובאזור השיעי של הבירה.

ההחלטה להכריז על שביתה כללית נתקבלה על ידי האיגוד המקצועי לאחר שראש הממשלה בפועל, סלים אלחוס, הסכים להעלאת השכר ב־60 עד 75 אחוז בלבד, שעה שציבור העובדים דורש העלאה בשיעור 310 אחוז.

הנחה לבעלי העסקים ברובע היהודי בעיר העתיקה נוכח ירידת רווחיהם

הנהלת עירית ירושלים החליטה להעניק לבעלי העסקים ברובע היהודי בעיר העתיקה הנחה של 10 אחוז מהמסים העירוניים.

ההנחה ניתנה לאחר שהסוחרים ברובע התלוננו כי בחודשים האחרונים מאז החלו הפרות הסדר במזרח העיר, קטן מאד זרם התיירים והקונים האחרים המגיעים למקום ורווחיהם נפגעו קשה.

טדי קולק, ראש עירית ירושלים אמר, כי הוא מקוה שההנחה שנותנת העירייה לסוחרים תסייע להם ותשפר את מצבם.

גם החברה לפיתוח הרובע היהודי הודיעה לעירייה, כי היא תקטין את דמי השכירות שהיא גובה מהסוחרים. (עתי"ם)

בקבוקי תבערה הושלכו בכביש חוצה שומרון

שני בקבוקי תבערה הושלכו לעבר אוטובוס דן ומכונית ישראלית בכביש חוצה שומרון. בקבוקי התבערה הושלכו ביום חמישי בלילה באזור כפר קאסם. לא נגרם נזק ולא היו נפגעים.

באחד המקרים השלך בקבוק התבערה לעבר אוטובוס "דן" שנסע מאריאל, נהג בידי משה צדקני, ובקבוק תבערה נוסף הושלך לעבר מכונית פרטית מסוג רנו 9 שנהגו חיים שליט תושב שערי תקוה. הנהגים דיווחו על האירוע למשטרה נערכו סריקות באזור, אך טרם נעצר איש.

יוזכר כי באזור זה הושלכו לפני חודש בקבוקי תבערה לעבר מכוניות פרטיות שנסעו לישוב שערי תקוה. באחד המקרים אף פתחה אחת מנוסעות המכונית באש וירתה לכיוון הפרדסים משם נראו דמויות נמלטות.

בעקבות האירועים הוקמה כזכור סיירת משותפת בין כפר קאסם הישוב אורנית המפטרלת באיזור. (עתי"ם).

בעקבות חתימת המיזכר לשיתוף פעולה בטחוני:

המימשל האמריקני ימכור 555 טנקים למצרים

540 מהטנקים ייוצרו בקהיר ★ שווי העיסקה — 2 מיליארד דולר

ושינגטון, — מימשל רייגן הודיע רשמית לקונגרס האמריקני ביום שישי, כי הוא נחוש בדעתו לממש תכנית, שהיתה עד כה שנוייה במחלוקת, בדבר מכירת 555 טנקים למצרים, בשווי כולל של שני מיליארד דולר.

לקונגרס יש שהות של 30 ימים לדיון בהצעה, לפני שהיא תתממש. מצרים תייצר בעצמה 540 מן הטנקים האלה. מדובר בטנק המערכה האמריקני העיקרי אם.־1איי1. ייצור הטנקים יהיה על פי חוזה עם חברת ג'נרל דיינאמיקס.

משרד ההגנה שפירסם הודעה קצרה בענין זה בוושינגטון, ציין, כי מצרים, המנסה להקים תעשיית נשק משלה, זקוקה לטנקים החדשים לצורך החלפת ציוד סובייטי מיושן וכדי להבטיח את יציבות האזור.

"עיסקה זו תתרום למדיניות החוץ ולבטחון הלאומי של ארה"ב, בכך שהיא תסייע לשפר את בטחונה של מדינה ידידותית הממשיכה להוות גורם מייצב וגורם של שלום במזה"ת", נאמר בהודעה.

נציגי ארה"ב ומצרים חתמו בחודש שעבר על מיזכר לפיתוח נשק וייצורו, המעמיד את מצרים ברמת פיתוח נשק ושיתוף פעולה בטחוני ברמה אחת עם ישראל, ביחסיה עם ושינגטון ועם בנות בריתה של ארה"ב בנאט"ו.

הפנטאגון מציין עוד בהודעה, כי יש צורך לחזק את מצרים נוכח ההתעצמות הצבאית הלובית.

על פי עיסקת הטנקים, חברת ג'נרל דיינאמיק תייצר תחילה כמה טנקים ותשלח אותם לקאהיר ואחר כך תשלח רכיבים של דגם הטנק למצרים להרכבתו שם.

בדברי תשובה לחששות שהביעו כמה מצירי הקונגרס בקשר לעיסקה זו, אמרו פקידי הפנטאגון לכתב רויטרס בחודש שעבר, כי חלקים מסויימים הקשורים לטכנולוגיה הסודית של הטנק לא יימסרו למצרים.

"על אף ההסכמים אנו מוסרים מידע בטחוני למדינות חוץ בצורה מוגבלת", אמר אחד הפקידים. "טכנולוגיה מסויימת אף פעם לא תצא מארה"ב".

כך, למשל, אמר לא תורשה מצרים להשתמש בשריון מוקשה על ידי אורניום, אשר ג'נרל דינאמיקס תתחיל להשתמש בו בהרכבת הדגמים החדשים של טנק המערכה בו מדובר החל מן הקיץ הקרוב.

המימשל הודיע ביוני שעבר, כי הוא אישר עקרונית תכנית, שתאפשר למצרים לייצר חלקים מסויימים של הטנק ולהרכיבו. טנק המערכה האמריקני כולל ציוד כוון בקרני לייזר ותותח בקוטר 120 מ"מ עם קנה בעל ציפוי כרום פנימי.

על פי הסכם יצור הטנק, מצרים תקבל ערכות של כל חלקי הטנק מן החברה האמריקנית והטנק יורכב במצרים.

לאחר מכן, תתחיל מצרים להוסיף בעצמה, באיטיות, חלקים מייצורה העצמי. התכנית תסתיים ב־1996, לפי דו"ח שנשלח בענין זה לקונגרס לפני שבעה שבועות. (ע"ר).

מכירה
נותח חליפות קיץ וסריגים
לנשים מתוצרת אנגליה
במחיר מוזל, הקודמת זוכה,
בר אילן 5 דירה 5 ב"ב היום
משעה 7.30 בערב

"רהיטי שרייבר"
רח' הרצוג 3 בני ברק
(כניסה מרח' עלי הכהן 12)
טלפון 03־707560
מבחר גדול
כסאות תוצרת חוץ
ושולחנות בגדלים שונים
מהיבואן לצרכן
חדש! חדש!
ויטרינות תוצרת חוץ
וספות במבחר גדול
בטיב מעולה
פתוח רצוף א' ב' ד' ה'
מ־8 — 19 ג' מ־8 — 16
ו' מ־8 — 12

קרית פיטסבורג — אשדוד
הננו להודיע כי
ההרשמה לדירות
במרכז רובע ג' באשדוד
עומדת להסתיים
שטח הדירות 3 ח' 105 מ"ר, 4 ח' 123 מ"ר, 5 ח' 135 מ"ר
פרטים הרשמה טל. 08־521857, 08־562549
בשעות 8.30 — 1.30 לפנה"צ
המחירים מחולים והקודם זוכה

אחרי טענה של "תום לב"...

עירית חיפה הפרה צו של בית משפט

• עירית חיפה הפרה צו של בית משפט ונדרשה להחזיר את המצב לקדמותו. העיריה אינה יכולה להתנער אחרי טענה של "תום לב" — קבע בית המשפט המחוזי בחיפה, כאשר דן בנושא שינויים שבוצעו בכביש בעיר.

בנובמבר 1987 הגיש בעל קונדיטוריה בדרך פיק"א שבמורד שכונת אחוזה בחיפה, עתירה לבית המשפט המחוזי, בדרישה להימנע משינויים שמבקשת העירייה לבצע בכביש. מדובר בקטע הכביש הגובל עם הקונדיטוריה, ובית המשפט המחוזי אכן נענה לעתירה והורה לעירייה להימנע מהרחבת קטע הכביש במקום זה.

השבוע הגיש אותו בעל קונדיטוריה בקשה לבית המשפט בטענה כי העירייה הפרה צו ויש לקנוס אותה ולהעניש בהתאם. העותר טען, כי בעת מתן צו המניעה בנובמבר אשתקד היו קיימים במקום שני נתיבי נסיעה, ואילו לאחר מכן שינתה העירייה את המצב וגרמה לביטולו של אחד הנתיבים ועל ידי כך צומצמה את מסלולי הנסיעה בכביש.

ב"כ העירייה טען לעומת זאת, כי השינויים בוצעו בתום לב, וכי כיום בנסיבות הענין אין להחזיר את המצב לקדמותו.

השופט אליהו כהן פסק, כי אכן היה פה בזיון בית המשפט מצד העיריה, אשר שינתה מצב קיים בכביש בניגוד להחלטה קודמת של בית המשפט. לפיכך נצטוותה עירית חיפה למחוק את הסימונים החדשים על הכביש ולהחזיר את המצב של שני נתיבי נסיעה במקום נתיב אחד. כמו כן חייב השופט את העירייה בקנס של 500 ש"ח לכל יום פיגור בביצוע העבודות והחזרת המצב לקדמותו.

כתב עתי"ם בחיפה מוסר, כי ב"כ עירית חיפה הודיע שבכוונתו לערער על ההחלטה בפני בית המשפט העליון. לבקשת העירייה, החליט השופט לעכב את ביצוע העבודות בשטח עד לדיון בבית המשפט העליון. (עתי"ם).

מחלקת נשים ויולדות בבית החולים שערי צדק בירושלים מפסיקה לקבל יולדות ונשים לטיפול

המצב "ימשך יום או יומיים לכל היותר

מנכ"ל משרד בריאות הפרופ' יורם לס הורה ביום ו' בבוקר על הפסקה זמנית בקבלת יולדות ונשים למיון, למחלקה וללידה בבית החולים "שערי צדק" בירושלים, זאת מאחר ומחלקה זו נותרה ללא מנהל מחלקה.

אי לכך מתבקשים תושבי ירושלים שלא לפנות לבית החולים שערי צדק בכל הקשור למחלות נשים וללידה. עד להודעה חדשה. יש לצפות כי מצב זה "ימשך יום־יומיים" לכל היותר. (עש"ת למ"ם).

היום נפתח משפטו של השופט כהן בי־ם

היום ייפתח בבית המשפט המחוזי בירושלים משפטו של השופט אהרון כהן. השופט כהן (58) סגן נשיא בתי המשפט השלום בתל אביב והמרכז, המואשם בשתי פרשיות שוחד ובשלוש עבירות — גילוי בהפרת חובה, הפרת אמונים, והשפעה לא הוגנת על הליך שיפוטי.

משפטו יתנהל בפני הרכב מיוחד של שלושה שופטים מחוזיים, כשבדין ישבו השופטים צבי טל, שלום ברנר ושמואל פינקלמן.

בכתב האישום שהוגש נגד כהן, עליו חתום היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, נאמר, כי השופט כהן גילה למזכיר בית המשפט לתעבורה בתל אביב אברהם פלאי על דבר החקירה הסמויה שניהלה נגדו המשטרה. היה זה לאחר שהשופט כהן האריך בשבע הזדמנויות שונות בסוף 1986 ובתחילת 1987 את מעצרו של "עד המדינה" בפרשת השחיתות בבית המשפט לתעבורה, יהודה פרנקל.

השופט כהן אף הוציא בכל הפעמים צוו איסור פירסום על המעצר ועל עצם החקירה, אותם נימק בכך, שאם יוודע שקיימת חקירה, היא תיפגע בצורה קשה ביותר.

בפרשה השנייה מואשם כהן כי השפיע השפעה לא הוגנת על השופט לתעבורה אשר ארבל כדי שיקטין קנס שהוטל על השופט כהן בשל עבירות תעבורה. השופט כהן נידון שלא בפניו לקנס של 90 שקלים, ולפי כתב האישום לאחר שהביע טרוניה על כך לפני השופט ארבל, הסכים השופט ארבל לבטל את גזר הדין המקורי, שלא הוא נתן, אלא שופט תעבורה אחר, והקטין את הקנס ל־27 שקלים בלבד.

כתב עתי"ם מציין, כי זו הפעם השנייה בתולדות המדינה, שבה נפתח משפט פלילי נגד שופט. הפרשה הקודמת התרחשה בשנות ה־60. כאשר השופט המחוזי אליעזר מלחי העמד לדין פלילי הוכה מכל אשמה. (עתי"ם).

הבוררים בסכסוך טאבה יפסקו תוך 90 יום

ז'נבה — יום שישי שעבר היה היום האחרון לשמיעת הסיכומים בפני ועדת הבוררות הבינלאומית לסיכסוך טאבה.

כתוצאה מהטלת מטבע, היה נציג ישראל, רובי סאבל, הנואם האחרון.

שני הימים האחרונים נוצלו לסיכום של אלפי מסמכים, מפות וחומר היסטורי שהוצג ע"י ישראל ומצרים.

ההכרעה נתונה עתה בידיהם של חמשת הבוררים: פייר בלה מצרפת, דיטריך שינדלר משוויץ, רות לפידות מישראל, חמדי סולטאן ממצרים, ויו"ר ועדת הבוררות, השופט גונאר לאגרגרן משוודיה.

לוועדת הבוררות נותרו עתה 90 יום כדי לפרסם את פסיקתה. אולם יתכן כי תמסור את החלטתה לפני תום המועד.

נודע, כי נציגי ישראל ומצרים נועדו בימים האחרונים בנסיון של הרגע האחרון להגיע להסדר "מחוץ לכותלי בית המשפט", אך נראה כי לא הצליחו להגיע לפשרה.

היום יעזבו כ־60 הנציגים של מצרים וישראל את ז'נבה בדרכם חזרה לקאהיר ולירושלים, כדי להמתין להחלטת ועדת הבוררים. (עסט"א).

הרבניה
איזבי-גורביץ תחי'
יושבת שבעה על פטירת אחותה
מרת אסתר מרים וידער ע"ה
בביתה, קרית מטרסדורף
פנים מאירות 2

למשפחת פריינד
אתכם אנו באבלכם על פטירת ראש המשפחה
הר"ר **אברהם** ז"ל
ומביעים אנו את תנחומינו לבניו
הר"ר **יצחק** שיחי' הר"ר **עמנואל** שיחי'
ולכל בני המשפחה
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו
אורי וברכה ורמוס

אל תתן לחם לחנוק אותך
יהלום
מזגן תדיראן במחיר הישן
המבצע נמשך עוד כמה ימים!
אבי ספראי, טל: 790876, 03־706704
רחוב יואל 3 בני ברק. שעות המשרד 8.30-1.00

י. שפיגל

החשבון והנפש

בכמה משכונותיה של מערב ירושלים נשמעו השבוע קולות נפץ עמומים, וכאשר מיהרו האנשים לחלונות בתיהם או יצאו למרפסותיהם, הם מיד תפסו במה מדובר, כי הם ראו את הבזקי הזיקוקין־די־נור, הבינו מיד במה המדובר. בעצב התבוננו בזיקוקין על שלל־צבעיהם: אדום וצהוב, תכלת וסגול, ירוק וארגמן. הם ראו את "סילוני" האור עולים ממטה למעלה ונוצבים במהירות צורות מצורות שונות, אבל באותה מהירות שנוצרו הם גם נמחו ונעלמו. וזהו החזיון החוזר על עצמו מדי־שנה באותו איזור, בגלל קירבתו להר־הרצל האתר שבו עורכים את הטקס הפותח את חגיגות יום העצמאות.

יש משהו סמלי באותו טקס, שהוא מין תרגיל שנתי קבוע בהסחת־דעת ההמון ליום אחד מן הבעיות המעיקות של המדינה, ומהיותה נדחקת משנה לשנה יותר ויותר אל האין־מוצא, אלא שבכל הימים גדול ומלא הקטרוג והדיסקוס בכל כלי־התקשורת ואילו ביום זה מעלימים לפתע את הכל ומפתים את הקהל באשליה, והזיקוקין־די־נור הם הסמל לאשליה בשלל הצבעים שבהם. הם יפים, מרהיבים, משעשעים וגורמים הנאה אסתטית, אבל רק לרגע, ואף פחות מזה, כי תיכף ומיד כבים האורות ואפילת־הליל שבה לכסות הכל...

השנה האחרונה, שנת הארבעים למדינת ישראל, עומדת בסימנה של המבוכה הגדולה: עשו ועשו, הרבה מאוד, אבל נדמה שאפילו לא הגיעו לנקודת־ההתחלה. הסמל של הנשים והנערים הערביים עם חלוקי־האבנים העמיד בעיני רבים את סימן־השאלה הגדול: האמנם המדינה היא הפתרון?... אסכולה אחת טוענת: צריך רק לפתור את הבעיה הדימוגראפית ואזי תבוא הגאולה לעם היהודי המעונה והמיוסר היושב בציון; אסכולה אחרת טוענת: צריך רק לסלק את הערבים מהארץ — ואזי תבוא הגאולה, ואסכולה שלישית, יותר מציאותית, קמה ומפריכה: הכל בפי האסכולה הראשונה הבלים בפיה של האסכולה האחרת. עד שתחזיר את השטחים ותשתחרר מה"דימוגרפיה", יבואו הערבים עם התביעה להחזיר את כל הפליטים הפלשתינאיים חזרה לבתיהם ביפו ובירושלים, בלוד וברמלה, בעכו ובחיפה, והבעיה הדימוגרפית תחזור למקומה; ובודאי שטירוף הוא להעלות על הדעת, שמדינת ישראל יכולה להרשות לעצמה לבצע גירוש המוני של מאות אלפי ערבים מארץ־ישראל, אחרי שעל כל מחבל ערבי מגורש ישנה ממש התקוממות בעולם, לרבות גם אצל "המדינות הידידות" של ישראל...

* *
*

התהליך הוא כבר בקצה הגבול ממש. "את המדינה הזו לא יהרסו אויביה, אלא חסידיה השו־טים", כותב העתונאי יוסף לפיד ("מעריב", כ"ט באדר תשמ"ח): "הקאטסטרופה הצפויה אינה צבאית... היא אפילו לא מדינית... היא בתחום המוסרי" — הוא מוסיף וכותב. "אנחנו לא נעמוד במצב הזה אם מחצית העם משוכנעת שאנחנו גורמים לו, או לפחות תורמים... כיום אנחנו לא אוהבים את פרצופינו על מירקעי הטלוויזיה הזרים, מחר לא נוכל להביט בראי. ואוי לו לעם שאינו מסוגל לקבל את עצמו"...

למה הגענו למצב הזה? והלא אמנם כבר הגשמנו את החלום הורוד ביותר של הציונות: הלא יש לנו מדינה עצמאית ואנחנו עם חפשי בארצנו! מה יש במצב שהתהווה הסותר את החזון ואת השאיפה של הציונות? האם לא כך היא תיכננה את כל זה? האם לא ביקשה בדיוק נמרץ את מה שיש היום: לנער את העם מ"תסביך" הגלות ו"לשחררו" מהרדיפה האנטישמית באמצ־עות מדינה עצמאית? האם לא היא שהוליכה הכל אל הכיוון הזה שמקימים מדינה, בלי להתחשב בהתנגדות הערבית? מה, איפוא, עתה הטענה שהבעיה הזו היא העומדת לשטן בדרך?

העתונאי יואל מרכוס "מתחכם" במאמר בעתון "הארץ" והוא ממקד את אצבעו המרעישה רק ביצחק שמיר: "שמיר הפך על פיו את המלל בשיר המאוס: 'העולם כולו נגדנו', מעתה זה 'אנחנו נגד כל העולם'"... וכאן יש כבר טענה עם הסבר על הגורם לכשלון ההולך ומתברר לפנינו. אכן, המא־פיין ההיסטורי המלווה את העם היהודי לדורותיו הוא "העולם כולו נגדנו". או בלשוננו העתיקה: "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב", ואילו עתה "אנחנו נגד כל העולם", אבל האמנם שמיר הוא הכתובת להאשמה זו? האם כה גדול הוא האיש האחד הזה, היכול להטביע על עם ישראל כולו חותם של מהפך היסטורי כה כביר, מהעם שהעולם כולו נגדו, לעם שהוא נגד כל העולם? ואולי יהיה זה נכון יותר מבחינת העובדה ההיס־טורית לקבוע כי אם "אנחנו נגד כל העולם", יהיה זה נכון יותר מבחינת העובדה ההיסטורית לקבוע כי אם "אנחנו נגד כל העולם", הרי שזה "הישגה" היותר מרכזי של הציונות? ואולי מפני זה התחילה לקום החרדה הגדולה בקרב הרבה מאוד חוגים, ציוניים־למהדרין, שהמדינה בסכנה "שחסידיה השוטים יהרסוה", כי בהיותה התוצר הישיר המ־יוחל של הציונות היא המגלמת את הדמות הזאת של "אנחנו נגד כל העולם"?...

* *
*

זה התחיל מכך שהציונות כבר מתחילתה יצאה למלחמה נגד ה...עם היהודי. בקונגרס הציוני השני, לפני שמונים וחמש שנה, נקבע הדבר בצורה "קונסטיטוציונית", וזאת בהחלטה המרכזית שאמרה, כי "הדת היא ענין פרטי של כל יהודי" ואין לה שייכות עם הכלל היהודי. ההחלטה באה כדי לבסס את האידיאל של "ככל הגויים בית ישראל" ולהשוות את עם ישראל בדיוק נמרץ לכל העמים האחרים, מה הם אינם קשורים בדת שלהם, אלא אפשר להיות אמריקאי־קתולי, אמריקאי־מוסלמי או, להבדיל, יהודי, כך גם אנו נהיה כאלה. אמנם, המגמה היתה "להשתוות" לעולם, אבל בפועל היתה זו הכרזת־מלחמה על נשמת העם היהודי ועל מהותו. כי העם היהודי הוא עם ה', עם של תורה, הוא אינו כפוף בכלל לחוקים המוכתבים לכל אומה ולשון, ובאמונה זו, שחי בה כל שנותיו, הוא הצליח לחיות ולבלות ממלכות ואימפריות גדולות, וכאשר הוכרז באותו קונגרס שבסיס הצ־יונות הוא להלביש על עם ישראל מהות אחרת, של "ככל הגויים", הרי שהציונות, קודם לכן, יצאה למלחמה נגד העם היהודי.

והרי אין בזה שום ענין מליצי או איזה חידוד־לשון. גדולים בעלי ראיה חדה הבחינו בסכנה, גם לפני שאידיאלוגיה זו נוסחה בצורה כה ברורה ונתקבלה כהחלטת־קונגרס רשמית ומכריעה. אבל היו כאלה שלא היטו אוזן לאזהרות והמשיכו להשתתף בתנועה הציונית, וכאשר התקבלה אותה החלטה מיהרו ופרשו, כי אז כבר תפסו והבינו על מה נסבה אזהרת אלה שהיטיבו מהם לראות קודם, והיו מהם שאכן הצטרפו מאד לאגודת ישראל והפכו לפעילים ועסקנים מרכזיים בתוכה.

זו אינה מליצה, כי מחמת אותה מלחמה שהציו־נות הכריזה על המהות הרוחנית היסודית של העם היהודי, נפלו הרבה קרבנות רוחניים. המונים יהו־דיים גדולים, שלא יכלו לרדת לסוף־דעתם של אלה שהבינו מהו התוכן הקטאסטרופאלי הטמון באותה החלטה, נהו אחר הציונות ובהדרגה סרו מאמונתם באורח החיים היהודי המקורי והחליפוהו ב"תרבות יהודית" מדומה ובאשליה של "תודעה לאומית", והדבר הזה חולל חורבן רוחני בחיים היהודיים.

אמנם נכון, כי הציונות לא היתה היחידה שה־דיחה המונים מאמונת היהדות ומאורחות־החיים של תורה ומצוות. היו עוד הרבה "איזמים" שיהו־דים נהו אחריהם מרוב ציוויון, אלא שהם לא התיימרו להיות "תהליך יהודי", אלא תחליף שמ־חוץ ליהדות, ומלבד זאת — כל אלה התנדפו חיש־מהר והתבדו בכזבם, בעוד שהציונות המ־שיכה תקופה ארוכה אחריהם להשלות את העם ולהטעותו באשליה הלאומית, כתחליף לאמונה בבורא ולקיום תורה ומצוות. הגר"א וסרמן הי"ד, במסמכו ההיסטורית המפורסמת "בעקבתא דמשי־חא", שאותה כתב זמן קצר לפני שפרצה מלחמת העולם השניה, כבר הספיק אז לפרט רשימה ארוכה של "איזמים" או עבודות זרות שהיהודים נתפסו ברוב איוולת לסגוד להם והכזיבו: השכלת ברלין, ליברליזם, סוציאליזם, קומוניזם, "אלא שכל ה'איזמים' האלה מתו מיתה חטופה וחלפו לפתע פתאום", כותב הוא ועצר לגבי עוד שנים מהם שעדיין היו קיימים אז: האחד: "עוד נאחזים בשולי הדמוקראטיזם הגוסס", והשני: "הנציונליזם (לאומיות), המתיימר להנחיל לכלל ישראל גאולה גשמית ובעיקר רוחנית. מגמתו לקומם עם עברי מחודש אשר ידע לנער מעליו את 'אבק הדורות הקודמים' ולהכריז 'הס כי לא להזכיר בשם ה''. תבנית פעולתו אף היא פשוטה מאד: להפקיע את רבון העולמים מבית ישראל ומלבבות בני ישראל" (עמ' יג־יד).

ניבא אותו גאון וצדיק וידע מה ניבא: "הדמוק־ראטיזם הגוסס. אף הוא לא יועיל, גם בו אין ממש"...

* *
*

אל נכון צריך להתבונן היטב לא רק בסמל של הערבים עם חלוקי־האבנים המתמודדים במלחמה עם המדינה היהודית והודות לכך צוררו מורך נורא בכל שכבות העם, עד כדי היווצרות הספק הגדול בעצם יכולתה של המדינה להתקיים. קדם להם המסע המתגבר "להנחלת הדמוקרטיה" לכל שכבות העם, ממנו קיוו למצוא תרופה לבעיה הקיומית. אם רק ניראה דמוקרטיים אדוקים בעיני בעולם, הוא יקבל אותנו. כל מי שניסה להציע להתגבר על הערבים בדרך של הגבלות דמוקרטיות, הוכרז מיד "גזען". וכדי לחזק את הדבר עוד יותר, הכריז שר החינוך על קיומם של מפגשי נוער יהודי וערבי. "קירוב־הלבבות" הוא שיכריע את חומת־השנאה, מי שיצא נגד זה בטענה שזה ממוטט את השארית האחרונה של החומה המבדילה בין יהודים לעמים — הוכתר גם הוא בתואר המכובד של "גזען".

מקץ שנה, או אולי גם בתוך השנה למבצעים מרשימים אלה של שר החינוך ולמעשה של כל מוסדות המדינה הרשמיים, פרצה בסערה אותה מהומה נוראה של "ההתנערות" הערבית. באבנים ובבקבוקי־תבערה הם גמלו למדינה היהודית המיטיבה על בשורות המפגשים והקירוב התרבותי. לא הועילו כל חנופות והתרפסות השמאל כלפי הערבים, לא הועילו חיבוקי "מתקדמים" עם מרצחים מאש"ף, לא עזר כל מחותיה של המדינה במתן שוויון מלא לערבים שבתוך "הקו הירוק" וההטבות המופלגות לערבים שמחוצה לו. הם דוחים את היהודים דחיה של ממש, ומי שינסה לבחון ימצא, כי להוותנו ולגודל בושתנו — יסוד הדחיה שלהם מושרש באמונה הדתית שלהם.

יושב בשמים ישחק לכל אלה. "אם יהיה נידחך בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך", כי לא יועיל ליהודי כמה שיתרחק מבוראו ומעשהו, מאמונתו ומתורתו, כי גם מן המקום הנידח ביותר הוא "ילקח בציצית־ראשו כדי ששוב יזכרו יהודי הנהו. והגר"א וסרמן הי"ד כותב אז, כאילו הדברים נכתבו עתה, על רקע המאורעות הללו: "(הם) תארו לעצמם כי לא יבצר מהם להפקיע את רבון העולמים מתוך תחומנו, כי לא קשה הדבר. השי"ת כתו רב מכוחם ואנו משולים כעת לטפשים שספגו מכות. לא רק סתם טפשים אנחנו, אלא 'טפשאי דטפשאי דמגמרי להו ולא גמרי'. כלמדים אותנו ומיסרים אותנו ואזנינו אטומות משמוע" (עמ' יד).

הציונות שביסודה הלאומיות, אין הבדל בה, ובין הזרמים השונים שבתוכה, במהות המלחמה נגד העם היהודי, בהיותה הכרזת מלחמה על מלכות־שמים; אין הבדל בין סוציאליסטים או רוויזיוניסטים, שמאל וימין או "דתיים", כי כולם כאחד שותפים לאותה תנועה שחתמה בקונגרס השני שלה על ההחלטה ש"הדת היא ענין פרטי". וגדולה מזו, שהיות יהודי בכלל אינו תנאי הכרחי כדי להיות ציוני. הנה, רק לפני מספר שבועות התקיים בירושלים "הקונגרס הציוני הנוצרי ה־2", והוא אף זכה להתברך מפיו של ראש הממשלה, מר יצחק שמיר, ולא שמענו שבגין זה פורשים הדתיים הלאומיים מהתנועה הציונית. איש דתי החובר לציונות הזו, בודאי אינו יוצא מגדר זה שהוא איש דתי בפרטיותו, אבל הוא חבר לתנועה שהפקיעה את התורה מתחומו הכללי של עם ישראל, ומתוקף זה הוא שותף לאותו "אנחנו נגד העם היהודי".

* *
*

הדאגה של היהודי כיום, ושל הישראלי במיוחד, היא מהסתכלות העולם עלינו, מהביקורת הנוראה המוטחת בנו, מן התופעה הזו ש"אנחנו נגד כל העולם", כהגדרת העתונאי מרכוס, ומכוח זה פוחדים וחוששים חשש אמיתי שמא גם כל העולם יהיה נגדנו וידחוק אותנו ח"ו לקיר, וזו לא רק סכנה למדינה היהודית ולישוביה, אלא גם סכנה לעם היהודי כולו, סכנה של פריחות אנטישמיות גם בארצות שלא ידעו קללה זו בעבר, או לא ידעוה במופגן וברבים.

הציונות, כידוע, התיימרה למצוא תרופה למכת האנטישמיות הן בהקמת מדינה ככל העמים והן בשינוי דמותו ומהותו של העם, והנה, המתבונן כיום היטב באותה התופעה של "העולם כולו נגדנו", ימצא, כי לא רק שדוקא אותה מדינה של "ככל העמים" היא, היא כיום המוקד המרכזי של אנטישמיות עולמית, אלא שהיא מעוררת רגשות אפלים אלה גם כלפי יהודים החיים במקומות אחרים בעולם. בימים אלה נודע על סיסמאות נאצה שהודבקו ברכבות של העיר בוסטון, ארה"ב, המוחות נגד כספי הסיוע האמריקאי למדינת ישראל, בטענה שכסף אמריקאי משמש ל"ידי־כי ערבים", וכאשר פנו אנשי הקהילה היהודית המקומית לשלטונות להסירן, נענו בשלילה, בטענה כי הסרתן נוגדת את עקרון "חופש הדיבור". מקרה נוסף קרה באוניברסיטת ניו־יורק, כאשר פרופסור ישראלי, העומד להופיע שם כמרצה־אורח, נדרש קודם לקבלת ההסכמה להופעתו, להצהיר על התנגדותו ל"מדיניות הדיכוי" של ישראל נגד הער־בים".

מערכת הבחירות לנשיאות ארה"ב ומירוץ המועמדים השונים לתפקיד הרם, עומדת כולה בסימן זה של האנטישמיות המתמקדת בבעיותיה של מדינת ישראל. "אימת ג'קסון" מעוררת חרדה בקרב יהודי אמריקה, שכן כמעט כל המוטיבים המפתחיים שלו מבוססים על נושאי הבעיה הישראלית, כגון הכרה באש"ף וקריאה להקמת מדינה פלשתינאית, והדברים דומים וחוזרים על עצמם בהרבה מדינות במערב־אירופה, ומזה שנים מרחף איום על יהודים, ובעיקר על אותם יהודים במדי־נות שונות בעולם, בגלל הבעיה הבטחונית המ־תמדת של מדינת ישראל והאהדה שמגלים שם יותר לערבים מאשר לישראל.

הצטברות זו, שראשיתה בכך שהציונות מאז קומה מנהלת מלחמה נגד העם היהודי, היא שמולידה עתה את הפחד העמוק מן האשמה העלולה להיות מופנית נגדנו ש"אנחנו נגד כל העולם". במפגשי נציגי המעצמות הגדולות מחפשים כל הזמן דרכים לחסל סכסוכים הדדיים, כמגמה למנוע קיטוב עמדות כדי להרחיק את הסכנה של מלחמת־עולם שלישית. אבל "הבעיה הישראלית" תמיד נשארת חסרת פתרון, היא תמיד מהווה המוקש המונע מהם להגיע להסכמים. גם לאחרונה, אפילו לאחר שמנהיגי ארה"ב וברה"מ חתמו הסכם על פירוק־נשק חלקי, לא יכלו שר־החוץ שולץ ושוואורדנזה להגיע ביניהם להסכמה על הדרך בה ידונו בנושא השלום המזרח־תיכוני.

* *
*

אם מתבוננים בעובדה זו, החושפת את המצב הקודר שבו רק ארה"ב נשארה להגן על ישראל ועמדותיה, וגם זה במסוייג, כי זו אפילו יצאה השבוע לגנות את חיסולו של אבו־ג'יהאד, הרי הסיכום של "אנחנו נגד כל העולם" הוא ארוך ביותר. הציונות הסתבכה מראשיתה עם העולם הקומוניסטי, "העולם השלישי", שבו עשרות מדי־נות הקוראות לעצמן "ניטראליות", אין היא מוצאת הסכמה בין מדינות אירופה ונציגים של רפיון ניכרים גם, כאמור, באמריקה.

כותב שורות אלה אינו יכול לשכוח עד היום את מראה הפנים הקודרות והמודאגות של מנהיגה הבלתי־נשכח של אגודת ישראל, הרב ר' יצחק מאיר ז"ל, כאשר הכנסת עמדה להחליט, מיד לאחר מלחמת ששת הימים, על החלת החוק הישראלי על מזרח־ירושלים. "מה חושבים הם, ראשי המדינה. האם יוכלו ללכת נגד כל העולם כולו"? וכאשר תמהנו על חרדתו, דוקא לאחר הנצחון הישראלי המוחץ כל כך והתבוסה הערבית המשפילה כל כך, הוא השיב: "אתה עוד צעיר ואינך מבין. מדובר בעולם של שונאים ואויבים, במיוחד כאשר יש כאן הרקע הדתי המובהק, עולם נוצרי ועולם מוסלמי עם מאות מיליוני בני־אדם!"

רבי משה שנפלד ז"ל מספר במאמר "שקיעת האלים", אותו פירסם ב"דגלנו" לאחר מלחמת יום־הכיפורים, את העובדה דלהלן: "לפני שנים רבות סיפר עו"ד שמואל תמיר לכותב שורות אלו, כיצד נפגש בארה"ב עם הגה"צ רבי מיכאל דוב ויסמנדל זצ"ל (מחבר 'מן המיצר'), לשם השגת חומר תעודתי על פשעי הצמרת הציונית שהודקק לו במשפט קסטנר המפורסם. הרמ"ד ויסמנדל אמר לו באותה פגישה: 'הציונות מתחילתה המיטה שואה על העם היהודי, וסופה שתמיט שואה על האנושות כולה — ע"י מלחמת עולם שלישית'. תמיר נדהם למשמע תצפית כה מחרידה והרב ויס־מנדל נראה בעיניו כמתעתע. כאשר בימי 'מבצע סיני' התערבו בולגנין ואיזנהאור בעניינים, הריץ תמיר לרב ויסמנדל מברק קצר: צדקת רבינו..."

* *
*

"החשבון והנפש" הוא הבירור העיקרי שח־ייבים לעשותו בימים הללו, ולא אגב זריקת אמירה קנטורית לעבר ראש הממשלה דהיום שהביא למצב ש"העולם כולו נגדנו", כי במידה ונכונה הטענה כלפיו, הרי אינה אלא מפני שהוא ממשיך את התהליך הזה, אבל הוא מהווה היסוד של כל הציונות.

ואולי זה דרוש דוקא בימים אלה של "חגיגות עצמאות", העומדים בסימן אותם תרגילים של הסחת־דעת שבהם נוטלים חלק כל ראשי המדינה, החל מ"יום הזכרון לשואה ולגבורה" וכלה ביום העצמאות. הנשיא הרצוג הכריז ביום הזכרון "קיומה של המדינה היא הערובה לכך שהיהודים לא יהיו עוד קרבנות חסרי ישע", וחיוך מר עולה על השפתים למשמע דיבורים אלה. רק לפני מספר שבועות נקטלו שלושה יהודים בידי בני־עולה, לא אי־שם בקאזאחסטן או בערבות אפריקה, אלא באוטובוס ישראלי בדרכו לדימונה, ו"המדינה־הערובה" לא יכלה להושיע להם. 3 מחבלים הטילו אימה על המדינה כולה, כשהם יורדים בדרכם לכל עבר, לרבות על קציני צבא שרכבם נשדד מהם בידי המחבלים.

שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, היה השנה אחד האורחים רמי־המעלה מישראל, לרגל טקס־הזכרון שנערכו בפולין לזכר מרד גיטו וורשה, ושם אמר, בין היתר: "כל יהודי באשר הוא חייב לזכור את השואה, ולכל יהודי שתי תחנות בחייו, האחת — מעבר דרך אושוויץ והאחרת, הקבועה — בישראל". ולמשמע דברים אלה עולה יותר מאשר חיוך מריר, כי הם ממש מקוממים. באלפיים השנים של הגלות היהודית אכן ידע העם הרבה רדיפות והרבה שחיטות והריגות, אבל שואה כזו, במימדים של השמדת ששה מיליון יהודים, שליש מן העם היהודי, במסע־טירוף של היטלר ימ"ש שנתכוון להשמיד, להרוג ולאבד את כל העם היהודי מהעולם, לא היתה מעולם, והיא התרחשה כחמישים שנה לאחר שכבר צמחה התנועה הציונית עם יומרתה להביא "גאולה" לעם היהודי.

ר"מ שנפלד ז"ל מביא במאמר אחר, כי כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א סיפר לו על דברים שהשמיע פעם באזני לוי אשכול, אחד מראשי ממשלת ישראל: "אלפיים שנה היתה הנהגת כנסת־ישראל מסורה בידי גדולי התורה, וכקברני־טים מסורים ומאומנים, הם השיטו אותה על פני גלים סוערים ומים זדונים שאפפוה מכל עבר, כרסמו בה, שספו אותה וטרפו ממנה, אולם הלה נשאר תמיד שלם וממנו הגלידו פצעיה מחדש. זה כמאה שנה ששרביט ההנהגה נגזל בידי החילוניים ומה עלה בגורלו של העם? על יהדות מזרח־אירופה עלה הכורת, יהדות ארצות המערב, אמריקה הצ־פונית והדרומית, צפויה להשמדה רוחנית, יהדות רוסיה נחנקת בכפות הדוב האדום ואילו על הישוב בארץ־הקודש צרים שמונים מיליון אויבים בנפש, הזוממים חלילה להכחידו, לולא רח"ה שנכמרו עליו" ("בין עקבתא דמשיחא לאתחלתא דגאולה", מנ"א תשל"ד).

מה אמיתי הוא מאמר־אימה זה וכמה הוא מנפץ לרסיסים את דברי־הרהב של יצחק נבון. לא כאן המקום לבדוק את פרשת הציונות בימי־השואה ולפניהם, כיצד "התחנה הקבועה — ישראל", כלשונו, עמדה מעל ומעבר לכל מטרה אחרת, גם מעל להצלת יהודים משריפה והשמדה. ולא עתה נבוא לעשות את החשבון על הנפש היהודית שנשדדה מכל נכסיה הרוחניים, ממורשת־הנצח של האומה, כיצד מאות אלפים הוסתו והודחו מאמונת הבורא ומקיום תורתו ומצוותיו, שוד־הנפש הנמשך עד עצם היום הזה, ועכשיו בניצוחו של השר נבון עצמו, המופקד על תיק החינוך והתרבות של המדינה, והוא ממשיך שנה־שנה להעמיד עוד כמה רבבות יהודים בורים מכל ידיעת יהדות ומנותקים מהשורש הנצחי שלהם. אלא, שגם במובן הפיסי — כמה מקוממים דיבורים אוויליים כאלה בנוסח: "או ישראל, או אושוויץ"! ואולי זה רק מסמן על מה שרמזנו לגבי המדיניות הנפשעת של הציונות בימי העברה־והזעם, כאשר דחתה כל פתרון של הצלת יהודים מגיא־ההריגה בדרך של הגירה לארצות אחרות, אלא אם כן יובאו לארץ־ישראל, כדי שישרתו את המטרה של הקמת מדינה יהודית לאחר השואה ומלחמת העולם השניה.

* *
*

אנו עומדים בימים הללו שבהם כבר תופס עתונאי חילוני, ובודאי גם נאמן לרעיון הציוני, כי "אנחנו נגד כל העולם", בפני תופעה הרבה יותר רחבה מהבחינה הזו של תורה, תיאורטית כבר הרסו ונופצו כמעט את כל האלילים כולם, ואפילו הולכים ומתפכחים מאליל הכוח ומן הע"ז של עצם היד, אלא שבמקום ללכת חזרה אל המקור, יש ומקימים אלים חדשים, ואפילו על עובדה זו יש ביטויים של תמיהה במחנה החילוני.

חיים גורי, ממשוררי הפלמ"ח ומאנשי תנועת העבודה, כותב באחד משיריו: "לא עזבנו א־להי אמת ללכת אחר אלהים אחרים"... אבל, בפועל ממש, אכן עזבו ומרדו באלקי ישראל והלכו אחר אלהים אחרים. ועתה, כאשר השוקת כבר כל כך ריקה, ומרימים ידים ונשארים תלויים עם השאלה מה ניתן לעשות כדי להתגבר על האיום התמידי הנשקף לעם ישראל, הרי כמו שומעים את הפסוק בהאזינו "ואמר אי אלהימו צור חסיו בו", וכפי שכתב אז הגר"א וסרמן הי"ד: "השי"ת ישאל איה הם האלילים, אשר להם הקרבתם את טובי קרבנו־תיכם. "יקומו ויעזרוכם". והוא מביא את הפסוק בישעיהו (סא) "וירא כי אין איש" וגו', היינו כי אין אפילו מי שיתפלל בשבילם.

ראש ישיבת רודין, הגרי"י בורים זצ"ל, הפנה פעם את כותב השורות לדברי הגמ' בסוף מס' סוטה "ואין דורש, ואין מבקש, ואין שואל, על מי לנו להשען על אבינו שבשמים", ולדברי המהרש"א על זה: "ואמר ואין דורש ואין וכו', נקט ג' לשונות כנגד ג' עולמות. אין דורש להם לטובה בכל האומות שבעולם התחתון, ואין מבקש עליהם בעולם האמצעי, כי כל המזלות מתנגדים להם, כמ"ש אין מזל לישראל, ואין שואל עליהם סנגוריא בפמליא של מעלה, כי המלאכים מקטרגים להם, ואין להשען רק על אבינו שבשמים שהוא אדון על הכל ורחמיו מרובין, ודקדק לומר אבינו, כי זכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב כבר תמו ואין לנו להשען רק על אבינו שבשמים".

ואולי זה היסוד לביאורו של הגר"א וסרמן על הפסוק "כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם" — "לאחר שישפוט ה' את ישראל ביסורין האמורים עליהם, יקוים בהם 'ועל עבדיו יתנחם' — תבוא הגאולה. אימתי? 'כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב'. בשעה שהקב"ה יראה את כחות ישראל כלים מאין פודה ומושיע, ישלח את משיח צדקנו".

וכבר סבלו ישראל את יסוריהם, ועינינו הרואות שכבר מרימים ידים בהודאה שכל האלילים הכזיבו ואכן "כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב", גם הצבא המשוכלל ביותר אין בכוחו להושיע, ולכן באמת כבר הגיעה השעה של 'ועל עבדיו יתנחם', שישלח לנו את משיח צדקנו בב"א.

נתן גילרטנר

"לי זה לא יקרה..."

אברהם אבינו, שאומות העולם רצו להמליכו על כל העולם, אמר: "ואנכי עפר ואפר". משה רבינו בחיר הנביאים, ואהרן הכהן שנשא את ציץ נזר הקודש, אמרו: "ונחנו מה". דוד המלך, משיח ה' נעים זמירות ישראל, אמר: "ואנכי תולעת ולא איש". (חולין פ"ט).

על רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, מחבר המשנה נאמר במדרש (בר"ר ל"ג): "רבינו הוה ענוותן סגי, והוה אמר כל מה דיא־מר לי בר נש אנא עביד" (רבי היה עניו גדול. והיה אומר כל מה שיאמר לי אדם לעשות דבר הכנעה ושפלות רוח, אני עושה (מתנות כהונה)).

רבי לוי יצחק מברדיטשוב היה אומר: "מה טוב הוא העולם, הסובל אדם שפל כמוני".

יש לנו אלפי מאמרים וסיפורים על גדולי ישראל בכל הדורות, שדבקו במדתו של הקב"ה "שבכל מקום שאתה מוצא את גדולתו שם אתה מוצא את ענוותנותו". וככל שגדלה מדרגתם כך גדלה מידת ענוותם.

* * *

אך כשאנו מסתכלים סביבנו כיום, אנו רואים שדוקא בדור שפל זה, מסתובבים אצלנו בני אדם, שלא זכו לקרני הוד ולא נמשחו בשמן המשחה. ואף על פי כן הם משוכנעים שהם השאור שבעיסה, "סופרמנים" העומדים מעל הכל. אינני מדבר על נבחרי העם ואנשי השררה. שכל אחד מהם זוקף את צווארו כג'י־ראפה, ומשתדל לשכנע את כולם, שהוא הוא המורם מעם, בורך הכשרונות וכליל המעלות, ישר ונאמן וחביב ונחמד נעים ואדיר וטוב ויפה — והוא מוכן אפילו להצהיר בהן צדק שהוא ענוותן ושפל ברך ובורח מן הכבוד — ובלבד שנצ־ביע בעדו בבחירות הקרובות...

אני מדבר על אנשים רגילים, יהודים מן השורה, הרחוקים מזרקורי המצלמות ומהמיקרופו־נים של כלי התקשורת, ועם כל זאת, הם רואים את עצמם גבורי כח עשויים ללא חת, עזי נפש הב־זים לכל סכנה, ושום דבר אינו מפחיד אותם. הם מחוסנים: "לי זה לא יקרה"... כאילו מישהו חתם להם על תעודה, שלעולם לא יאונה להם כל רע...

* * *

"תלבש סוודר! שכבת אתמול עם חום... הרדיו אמר שיהיה קר היום, ירד גשם... מה איכפת לך אם תלבש סוודר?"

"אני לא צריך סוודר!?"

סוף פסוק. זו פחיתות הכבוד בשבילו אם ילבש סוודר. הוא לא אלכסנדר מוקדון ולא נפוליון קיסר. הוא בס"ה פקיד זוטר באיזה מוסד קטן. אבל אשתו לא תגיד לו דעות! לרבינו הקדוש אפשר להגיד מה לעשות — לו, לחצקל קוגלמאכער, אף אחד לא יגיד לו מה לעשות! הוא בוזה לאנשים המפחדים מדלקת ריאות ומכל מיני מיחושים. אלה הם נמושות הממלאים את המרפאות ובתי החולים... הוא אינו מהסוג הזה. מישהו לחש על אזנו בעמדו על הר סיני שהוא מחוסן...

* * *

לאחרונה נסעתי במונית מבני־ברק לירושלים. בדרך העפתי עין על מד־המהירות וראיתי שהמחוג מגיע ל־110... אמרתי לנהג שאם אינני טועה, הרי המהירות המכ־סימלית המותרת היא 90 קמ"ש לשעה... "כן, אני יודע" היתה התשובה "אבל אני נהג טוב!"...

כלומר כל התקנות וההגבלות הן בשביל נהגים פשוטים, לא בשבילו, הוא נהג טוב, ואף אחד לא יגיד לו באיזו מהירות לנסוע... רציתי להתערב אתו שאם נעשה מישאל בין הנהגים, יתברר שאין במצא נהג לא טוב — כולם נהגים טובים... אך בינתיים הודיעו ברדיו מהמטוס הקל, שברגע זה ממש אירעה תאונה בכביש החוף בגלל מהירות מופרזת... הנהג שלנו שמע את הידיעה כמוני, אולם מד־המהירות שלו הראה עתה 115!... אצלו זה לא יקרה!...

* * *

זה היה נהג לא דתי, שהמצוה של "ונשמרתם לנפשותיכם" אולי אינה מקובלת עליו. אבל נזכרתי במקרה אחר עם אברך משלנו. פגשתי אותו ביום ראשון דסלי־חות, והוא סיפר לי ששמע אמש את הסליחות מבעל תפילה טוב בחצות הלילה ברמות.

"ומתי חזרת הביתה?" שאלתי "עוד היה לך אוטובוס?"

"לא, חזרתי עם המכונית של... ותתפלא לשמוע... גמרו את הס־ליחות בשעה 12.54, ועוד לפני 12.48 כבר הייתי בבית, בבאולה... עשיתי את הדרך בפחות משלש דקות!"

אמרתי לו אני באמת מלא הת־פעלות מהמיבצע המרשים... אך בכל זאת אני סבור, שאם הוא אמר אמש בסליחות פעם אחת אשמנו, הוא צריך לחזור על זה עוד מאה פעמים לפחות...

על כך אמר לי שהוא כבר עשה דברים כאלה לא פעם אחת, מפני שהוא נהג טוב... "פעם נסעתי בחזרה ממירון לאחר חצות במהירות של קרוב ל־130"...

יותר לא רציתי לשמוע. חשבתי בלבי מניין הגאווה השחצנית הזו אצל אברך בן תורה?! הנה הוא אומר סליחות, הנה הוא מתפלל במירון — והנה הוא טס כמו מטורף עם האוטו שלו. תוך סיכון חיי עצמו וחיי אחרים, מתוך הנחה ש"לי זה לא יקרה — אני נהג טוב!" רבי יוחנן בן זכאי שינן את הפסוק "אשרי אדם מפחד תמיד". האברך דנן אינו מפחד. הוא חב־רָמַן! הוא כל יכול! ובכל יום ששי מודיעים ברדיו את מספר ההרוגים והפצועים במאות תאונות דרכים ר"ל, שאירעו במשך השבוע. כולם היו נהגים טובים!

ואף על פי כן לא לומדים לקח! מדוע??

* * *

בפרשת השבוע, אחרי מות, אנו קוראים: "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו... דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקו־דש... ולא ימות".

ועל כך מביא רש"י את המד־רש: "היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא. אמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו: אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות כדרך שמת פלוני. זה זירזו יותר מן הראשון. לכך נאמר: אחרי מות שני בני אהרן".

רש"י מסביר לנו איפוא, שכשם שהחולה זקוק לאזהרתו של הרו־פא שהוא עלול למות כדרך שמת פלוני, כך הוצרך משה להזהיר את אהרן באזהרה נוספת שלא ימות בדרך שמתו בניו.

ומעניין שרבי אלעזר בן עזריה אינו קובע שאזהרה של הרופא השני כבר תשפיע על החולה במידה הדרושה. הוא אומר "רק זה זרזו יותר מן הראשון". שהרי אנו רואים מעשים בכל יום שחו־לים מוזהרים ע"י הרופאים: אל תאכל את זה ואל תעשה את זה. ומוכיחים שחור על גבי לבן שכך וכך מתים מזה — ואעפ"כ מת־עלמים מהאזהרות.

יצרני הסיגריות בארה"ב נכנעו לחוק על מודעות פרסומת להצר־תם. יום יום מופיעות מודעות ענק כמעט בכל העתונים על המעלות הגדולות של סיגריה זו או אחרת, אך יחד עם זאת מופיעה בכל מודעה ומודעה גם אזהרה המודפסת באותיות קידוש לבנה: "שר הבריאות מזהיר שהעישון מזיק לבריאות!"

כל מודעה כזו עולה אלפי שקלים. ופירוש הדבר, שהיצרנים עצמם משלמים עבור ההצהרה נגד העישון. ואף על פי כן יש לכך השפעה כשלג דאשתקד. הראיה שהמודעות ממשיכות להופיע. והאנשים ממשיכים לעשן והחב־רות גורפות הון תועפות...

האזהרה יכולה להשפיע רק כאשר המעשן מתקשה קצת לנ־שום ומתחיל ח"ו להרגיש כלבו ולחץ הדם קופץ ועולה. כשהוא כבר חש את הסכנה ממש על בשרו, אז הוא מוכן כבר להתחיל להיגמל — אבל אז יכול להיות מאוחר מדי...

וגם במשל של ראב"ע, אנו צריכים כבר להביא רופא שני. בודאי לא שמע לרופא הראשון, ומצבו התדרדר. ואז כשחומו עולה וכאביו מתגברים, והרופא מזהיר אותו: אל תאכל צונן, שלא תמות כדרך שמת פלוני — אז צלולים הדברים להיכנס לאזנו...

* * *

ושואל רבי יהודא לייב חסמן בספרו "אור יהל": אפשר להבין שאדם פשוט זקוק לאזהרה חמורה כדי להשתכנע שאמנם נשקפת סכנה לחייו אם לא ייזהר. "אבל אילו יצוייר הדבר ברופא שחלה, ורופא שני בודקו ומברר לו מחלי־תו, האם גם חולה זה יצטרך לא־זהרה שלא ימות כדרך שמת פלו־ני?! ומכאן פליאה עצומה, שאהרן הכהן הגדול נביא ה' הקדוש, הוצרך משה להזהירו אזהרה נוספת וזירוז יותר גדול שלא ימות כדרך שמתו בניו, אתמהה!"

ומפליג רבי לייב חסמן בהסבר עמוק על טבעו של האדם.

המשך בעמוד י"ד

מ. להב

הומניזם ואמת

אין טעם בשעה זו, שמקובל לכנותה הרת גורל, לנהוג כמעשיהם של הזורקים אבן אחר הנופל ר"ל, ולהכאיב עוד יותר לשיכורי הריבונות המדינית קל וחומר לחסידי המשיחיות הלאו־מית. המציאות היום יומית טופחת על פני הע־צמאות ומעידה, כי כל החלומות שנטוו על ידי אבות הציונות קורסים אחד לאחד: לא עצמאות כלכלית ולא חופש תמרון פוליטי. לא מקום מפלט ליהודי העולם הנמצאים במצוקה ולא קץ לבעיית האנטישמיות. להיפך: כתובות נאצה סוריים בכל קצוות תבל מעידים כי דווקא מימוש הריבונות הלאומית ותוצאותיה — הוסיפו שמן למדורת חוסר הבטחון של היהודי בתפוצות.

אם יהודי אוקראינה צריכים לחשוש היום מתוצאות משפט דמניוק, וכמוהם אחיהם היהודים של קליבלנד, עטופת מהגרים אוקראינים — אות הוא שאפילו משפט צדק ריבוני מנחת לסמל המדינה והדגל תובע את מחירו הלאומי־יהודי.

אם "מזכר הבנה" בין ישראל לוושינגטון עומד להחתם דוקא ביום העצמאות השתא, והארוע הפך לחגיגה של ממש, אות הוא שקברניטי המדינה אטומים לסמליות העצובה שבאקט ה"ידידות" הזה: הסעיפים האסטרטגיים הכלכליים והמדיניים במזכר זה מקיפים ויתורים מצד ישראל בנושאים חשובים, והציוני של יום העצמאות היא תפאורה עגומה למשמעות המדינית של מזכר זה. גם העובדה שהמתח אצלנו לקראת תוצאות הבחירות בארצות הברית אינו נופל מהסקרנות המתלווה לתוצאות הבחירות במדינתנו הריבונית — היא חלק באותה אמת בלתי מרנינה: גורלנו (חו"ח) נתון לשבט או לחסד בידי היושב בבית הלבן.

אבל התלות שלנו בארצות הברית אינה הבטוי החריף ביותר המסמל את כשלונה של התיזה הציונית. הכשלון האמיתי למרבה הפרדוקס הוא דוקא בקשר הדו סטרי של התלות הזאת: לא פחות משאנו מייחלים לנשיא אמריקני טוב ואוהד, מש־תדלים הם, המועמדים לנשיאות, להוכיח את נאמ־נותם למדינת ישראל ועושים מאמצים ללא ספור לקנות את הקול היהודי באמצעות פיזור הצהרות והבטחות החונקות אותנו באהבה ובדאגה לעתידנו.

וכאן אפשר לשאול:

מדוע תהא "יחלות" זו של ג'קסון האנטישמי או דוקאקיס הפרגמטי במדינת ישראל בגדר כשלון לתיזה הציונית? מה רע בכך שגוי מעבר לים מתחשב בנו? להפך — עלינו לשוש ולשמוח בכוחנו כי רב.

אלא שהחיזור אחר הקול היהודי בארצות הברית אינו מחמאה לנו; הוא מעיד כי מדינת ישראל, הנתמכת ונבנית בקול היהודי הזה, נשענת למעשה על הגולה, ואין כשלון צורב מזה לאידיאולוגיה הציונית. זו התיימרה לשקם את עתיד העם היהודי על חורבות הגלות דוקא ועל אפר העבר. לשורות האידיאולוגיה הזו גוייסה ספרות עברית מגמתית ועיתונות יהודית משמיצה, שחקתה את היהודי הגלותי כפי שזה הצטייר אצל טובי האנטישמים בעולם. כחלק משריפת העבר רמסה, בעיסקת חבילה, את כל מה שנכלל בעבר זה — אבות ושורשים, תורה ויהדות, מוסר ומצוות, הגות וע־שיה. ואם לאחר כל זאת קם מתוך הרמץ יהודי "חדש", ומתברר כי אינו אלא המשך למה שעלה בלהבות באירופה — על לבושו, הגיגיו ואורח חייו — אין כשלון צורב מזה. והכשלון מחריף כשלנוכח זאת דוקא הסמלים הריבוניים, שעמדו לרשת את היהודי הגלותי, דוקא הם זקוקים לעזרתו של הגלותי ה"מסכן" בארצות הברית.

* * *

לאכזבת הציונות הזאת יש גם מבט של עומק. פרושה כשלון הרעיון של ניתוק טוטאלי בין היהודי לבין הישראלי. הרעיון כי הולך ונוצר בארץ עם חדש, העם העברי או הישראלי, שאינו רואה עצמו שותף לגורלו של היהודי בתפוצות, ולהפך. זיקת הגומלין בין שתי הקבוצות — התלות הפיסית והחומרית של ישראל בגולה, והתלות הרגשית (ומה לא?!) של הגולה בישראל — היא מצבה למותה של שיטה.

על הדברים הללו אין לבוא בטענות אל מנהיגי ישראל ומעצבי דמותה. אין הם "אשמים" בכך שאנו מוקפים אויבים, שהאנטישמיות לא חדלה, שאין לנו משאבים כלכליים והעולם הערבי חולם לראות אותנו בים. אין הם אשמים גם בקוצר הראות שאפיין את אדריכלי הציונות והמדינה בדרך, שלא צפו את העתיד ולא לקחו את המכשלות האלה בחשבון.

מה היא בכל זאת אשמתם? מה בכל זאת תלוי בהם, ועליהם להידון על כך?

הטענה כלפי מעוותי דמות המדינה בימינו היא על כי בתחומים שכן נתונים לידם, דהיינו תחומי הרוח והערכים החברתיים, אינם עושים את שניתן לעשות, גם היום. אין לבוא בטענות אל המתים, ש"סבכו" אותנו בשיטה מדינית שהולידה מלחמות עם הערבים, אלא אל המופקדים על ערכי הרוח המדינה, שנשארו נאמנים עוורים לתשתית הרוח־נית של הציונות הבראשיתית, גם לאחר שזו אכזבה, וערכיה הולכים וקורסים לעינינו יום יום. אפשר להזכיר בפעם המי יודע כמה את זוועות ההעברה על הדת, חילק החיים הצבוריים, הוצאת התורה בתשובה אל מחוץ לחוק ולחינוך, והחרמת עולם התורה ומחיקת אזכור שם שמים, אפשר להצביע על תרבות הפשיעה המתפשטת בחוגים "מתקד־מים" ואינה עוד מחלתו של העולם המכונה תחתון: שרשרות רצח מאלה ש"פארו" את העיתונות בשנה האחרונה מעולם לא נשמעו בחוגים תרבותיים יהודים בכל ארץ אחרת בעולם. אפשר גם לבחור בארוע טרי, המשקף את ההדרדרות המעוותת של ערכים בארצנו, סמל למשקלה הסגולי הרוחני של מדינת ישראל בשנתה הארבעים: אם בעבור מספר בעיטות כדור, שכוכביו בדרך כלל גויים קריים או צ'ייסל, מוכנה נבחרת לאומית לחלל את שביעי של פסח לעיני כל באי עולם — אות הוא כי ישראל בגרה ביעודה להיות מרכז הרוחני של העם היהודי. בתוקף היותה — או התימרותה להיות — לב העם היהודי, הייתה צריכה לגייס את כל המשאבים הממסדיים דוקא לטפח את היהדות כערך, ולא לעסוק באובססיביות בניסוי אידיאולוגית שטרם בשלו כל צרכן אפילו בעולם הגדול, ולעיתים השלכם כבר לסל גרוטאות הערכים. אפשר גם לשוב ולהזכיר את רדיפות הדת בארץ, אפלייתה וביזויה היומיומיים, ששיאן במעמדה הפוחת וההולך של השבת.

במקום כל זאת — בחרנו בניסוח מילולי מקובל של חרפת ההתנתקות מהיהדות כנכס רוחני במדינת ישראל — ביטוי רזה, המקשט תוכניות של סמינרים וימי עיון. גם במסגרת המוסד שבחר לעצמו את השם המגוחך "שורשים" — המלים "מיהדות להומניזם". הצבת ההומניזם כהישג הערכי הנעלה ביותר בעולם המערבי, והעמדת היהדות כמושג מתנגד לו — היא תוצר מובהק של החילוניות המעקרת שהשתלטה על מדינת ישראל. ואם זה מה שהמדינה מסוגלת להציג בעת הגיעה לבינה — היא כורה לעצמה, חלילה, את קבורה. מכירה פומבית של היהדות כנכס רוחני והעדפת מושג לעוס ומעורפל של הומניזם על פניו — הם הבידיון בהמשכים שהמדינה שוקדת עליו ללא הרף. ביטוי לתפיסה זו מצאנו בדמות "יצוגית" מובהקת של עולם הרוח בישראל, אחד מסופריה המובהקים, העשוי לייצג בדבריו הבדיו־ניים את המוצר הרוחני האופייני לה בשנתה הא־רבעים. דוקא בהשוואה לדבריו של מתבולל "גלותי", — שיובאו בהמשך הדברים מקבלים את "הארתם" הצורבת.

וכך צוטט הסופר הישראלי: "מן ה"שידוך" שבין מורשת היהדות לבין החויה ההומניסטית האירופאית (!) אין ברצונו להיפרד לטובת איזו שיבה "צרופה" אל המקורות" (!) ואת לדעת — הדברים נאמרו לא בתור הזהב של הסלונים הספרותיים במרכז אירופה, כשההומניזם היה מטבע עובר לסופר (תרתי משמע), אלא עשרות שנים אחרי שההומניזם הזה היסיק את הכבשנים ביבשת זו. ללא שמץ של בושה ובהעדר גאוה יהודית הופך סופר עברי בן ימינו את היהדות לכלת גנאי, ומסכם כי "המחשבה ההומניסטית, במובן של תפיסת האדם כערך, כמטרה, ולא כאמצעי, היא אולי רק בת אלפיים שנה..." מהחינוך ההומניסטי שקיבל זה בקיבוצו החילוני נשמט הפרט השולי כי ביהדות דוקא — הקיימת אלפיים שנה כפול שלוש כמעט — דוקא האדם הוא בחיר היצירה, שהעולם כולו נברא עבורו, כדי שימלא בו שליחות שהטיל עליו הקב"ה. מילויה של שליחות זו — יוצרת את שיא ההומניזם והאנושיות שיכול להגיע אליה האדם. אבל אופיינית לחינוך הישראלי הריבוני התעלמות מדברים כאלה.

גם המלים "ישראל ערבים זה לזה" אינן מוכרות לאותו סופר — אשר על כן הן מאוחסנות אצלו בצרור שאינו ראוי לשימוש ועליו התוית "יהדות" — ובמקומן הוא מביא בשם גוי כלשהוא את המסר ההומניסטי הנפלא ש"מההכרה התבנית באה הכרת האחריות המשותפת זה לזה, אלה לאלה; שום איש איננו אי, כולנו חלק מיבשת"... הומניזם צרוף — ובלבד שלא תאוזכר היהדות כבעלת זכות יוצרים על אמיתות ועיזוניות "מתקדמות". מה שמזכיר לנו פנינה דומה שהשמיע פרופסור מכובד, הומניסט חילוני, כמובן, דוקא בכנוס למורי מבוגרים: "כאשר אני עומד מול ארון הספרים היהודי, אני מרגיש את עצמי... דפוק!" (ציטוט מפי אחד ממשתתפי הכינוס)

אם התפיסה הרוחנית הזאת נוצרת במדינת ישראל על פי ערכי החינוך שהיא מנחילה — זכותה להקרא "יהודית" מפוקפקת ביותר, למרות ארבעים שנותיה.

* * *

אבל ההתנערות מערכי היהדות אינה סופו של תהליך. מטבע הדינמיקה של ההסטוריה היהודית, חייבת לבוא בעקבותיה גם השקיעה הלאומית, משום שהתפיסה של הציונות החילונית, "לאום ללא דת" — אינה בת קיום. אמנם טבעי שמיודענו הסופר ישלים בביטוס אינטלקטואלי (הומניסטי!) ש"לאומיות היא צורה של גזענות" וכי היא "מכ־תיבה לי סולידריות עם אנשים שאני שולל" (כמה הומניסטי)! לאומניות פרושה ש"מנוול יהודי, או אידיוט יהודי או פאנאט יהודי צריך שיהיה קרוב לי יותר מאשר צרפתי או אמריקאי, שהם אחים לי ברוחם..." על רקע ההומניזם הצרוף הזה, כמה "חשובה" נשמעת היהדות האנטי הומניסטית כביכול, הגורסת כי "ישראל, אף על פי שחטא — ישראל הוא".

לאחר פנינים נוספות, שהציונות הרשמית לא תאהב, כגון "הייתי מעדיף עולם שאין לו לאומי־ות... בלי סמל ובלי דגל ובלי דרכון ובלי נשק" ולאחר קביעה ש"מלחמות הרג הם מוצדקים רק כשהם מאפשרים את קיומי וחיי" — כמהו הזכ־ניסטי המצוי גם אצל חיות הג'ונגל — לאחר כל זאת יכולה הציונות להתאושש דוקא בדברים שמביא סופרנו בשם פילוסוף גוי: "ציביליזציה באה אל קיצה כאשר היא חדלה להתייחס ברצינות לכרונולוגיה שלה". וזהו בדיוק מה שעושה סופר עברי במדינת ישראל — מנסה לכרות את הכרונו־לוגיה שלו, את ההסטוריה של עמו. ורק כפועל יוצא ממנה קמה הציונות — עד שלבסוף הוא מגיע אל המסקנה הטבעית ואינו בוש מלנסח אותה — "גם הציונות, בהיותה לאומית, היא גזענית"!

עד כמה לא תורמת מדינת ישראל לרעבונו הרוחני של העם היהודי, ועד כמה אין הוא זקוק לה לגיבוש נפשי ותעודתי — ניתן ללמוד מההשוואה האמור למעלה לדבר של סופר אחר. יהודי גם הוא, אבל גלותי. ההשוואה צריכה לכסות בסומק של בושה את פניה של מדינת ישראל.

זהו סופר יהודי צרפתי, שהיה מתבולל מושלם. קיבל חינוך הומניסטי מעולה בבתי הספר היוקר־תיים ביותר בצרפת, ובניגוד להתבוללותו הנכונה של הישראלי בהומניזם הזה. מכרה ה"גלותי" כי חזר בתשובה בגיל שלושים (אמנם עפ"י דרכו שלו, מתוך עיונים פילוסופיים) כש"השיבה שלו אל היהדות מלווה בהשתאות של מי שמגלה את התנ"ך". וזאת — יש לזכור אצל אדם משכיל שניסה את כל הווריאציות האפשריות של ההומניזם האירופאי. אדם שאינו מהסס להצהיר, כי מהלך ארוך ועקשני של האדם להכניע את זהותו אינו המצאה של אירופה, אלא מורשתו הייחודית של העם היהודי דוקא. אין הוא מתבייש להודיע כי השטר שהוא מחזיק בו מאבותיו, בהיותו יהודי, ישן יותר מכל מה שמציעים לו, והוא הוא המקורי. "בגאווה אני משייך את עצמי אל עדה זו ובגאווה ובהחלטה נחושה אני בוחר לשאת ולהאדיר את משפטיה" — דברי יהודי גלותי, — חניך מובהק של גילוי המושלם ביותר של ההומניזם. שלפניו כורע הישראלי כרך דברים שכן הראוי שילמדו לפני ולפנים על ידי אלה שסגידה להומניזם היא נר לרגליהם, על ידי אלה, המשוחררים, העצמאיים הריבוניים, שאותם ייצג הסופר הישראלי. והיהודי הגלותי מוסיף: "את המחלה הנודעת ביותר של האנושות בימינו — פולחן הפוליטיקה — ניתן לרפא רק על ידי חזרה אל עבודת האדם את אלוקיו — על ידי השיבה אל התנ"ך".

ואם נדמה לנו, בשחצנותנו הלאומית כי רבה, שהפילוסוף היהודי הצעיר ספוג יראת כבוד לעובדה שפעם היהודי זכה סוף סוף לעצמאות הכרייתית, הרי תזקוף את קומתו השפופה ותחזיר לו כשהוא מכבודו האבוד — מן הראוי להתבונן במלים הבאות: "אינני רואה את הגלות כפרוזדור לכיוון ישראל. כיום יש לנו, ליהודי הגולה, יכולת להגן על ישראל, אחות פצועה זו, שטוב אינה עבורנו מעצמה חזקה, כפי שהצטיירה בעיני הדור הקודם. היום אנחנו מתייחסים אל ישראל כאל מדינה שבירה פגיעה, שיש לגונן עליה".

פרושים מיותרים. השוואה צורבת. אבל ניתנת לתיקון. ניסוח מכאיב של כרטיס ברכה ליום הולדת.

> "כאשר אני עומד מול ארון הספרים היהודי, אני מרגיש את עצמי... דפוקו" אמר לאחרונה סופר יהודי צעיר "אם התפיסה הרוחנית נוצרת במדינת ישראל על פי ערכי החינוך שהיא מנחילה — זכותה להקרא "יהודית" מפוקפקת ביותר, למרות ארבעים שנותיה

הד היום

מדינת ישראל נקראת לחשבון הנפש

מ/ה. ההגיעות לרגל מלאת ארבעים שנה למדינת ישראל, עברו השנה בצילן של חששות וחרדות, שכמותן לא ידעה המדינה מאז יסודה. למבדה זו ניתן ביטוי בצורות שונות. לאחרונה נשמעים לעתים קרובות התבטאויות קשות של אורחים, כאשר הם עצמם נתקלים בתופעות שיש בהם כדי להרתיח אותם. זאת, למרות שרוב אורחי המדינה הגיעו לרמת חיים גבוהה, פי כמה מזו שידעו, אם במדינה עצמה ואם במקומות מגוריהם שמהם עלו לארץ ישראל.

חזון המיסדים, להפוך את ארץ ישראל כמקלט לעם היהודי שבה ימצא כל יהודי את מקומו, לא נתקיים. כיום נמצאים בארץ ישראל רק עשרים אחוז מן העם היהודי. יותר שמונים האחוז אינם רואים את מדינת ישראל כמדינה שלהם. הם אינם מרגישים שהארץ בה יושבים היא גלות, הם מפחדים לבוא לארץ שבה משמשים יהודים כמטרה עוינת, שבה מנסים להתנקש בהם. רבים מהם חרדים על עתידה של מדינה זו, ומעדיפים למצוא מחסה בתוך מדינות שמסביבות פנים ליהודים. ולא רק הם, גדולה היא קהילית היורדים בארצות הרווחה. ויהודים שהיו כלואים תחת מסך הברזל ולאחר שהורם מעט המסך, נטשו את הרעיון הציוני שבשמו הם ביקשו לצאת והעדיפו למצוא מחסה באחת מן הארצות האחרות.

בשנת הארבעים לקיומה של מדינת ישראל, החריף הקיטוב בין שומרי תורה לפורקי עול, וזה בשטחים שונים. בזדון ובכוונה נהרס השריד האחרון של אותו סטטוס קבו, שזה מזמן הפך לחד סמרי. השבת מתחללת ברחש גלי, לא רק בערי החוף שהתפרקו לגמרי, אלא גם בירושלים מלמרין של מלך, מבנה יצאה אותה פסיקה עלובה, כי מה שהיה קיים ארבעים שנה בנושא השבת ברשות הרבים, נתבטל בהבל פיה של שופטת אחת ואיש לא ניסה להתמודד אתה. בשנה זו, שנת הארבעים, יצאה אותה הוראה אומללה, הם להזכיר בשם ה'. כי ה' אין בציון ומלכה אין בה. בשנת הארבעים נעשה הנסיון המרושע של מרשיעי ברית, להתגדל על כבשי התורה, שהפכו את ארץ ישראל למרכז שלפי שממנו תצא תורה והוראה לכל ישראל, ורק בדרך נס נמנע במזרת ה' אותו חילול ה' ומרכז התורה בארץ ישראל ממשיך לפכות, הרי זה אחד מן הנסים שהתרחשו בימינו בארץ ישראל.

רוח נכאים מנשבת בימים אלה בתוך מדינת ישראל, אלה שהגגו את יום העצמאות לא הסתירו את החרדות ועשו את ה"חג" כאילו כפאו שד. כי לא טוב לבם עליהם. ולא רק שמאלנים המנבאים שחורות לעתידה של מדינת ישראל, גם אלה מנגד אחוזים פחד ואימה, ואינם יודעים מה יגיד יום המחרה. הערבים מצידם מצחצחים חרבותיהם למלחמה, ובשום תקופה לא נמצאו יהודים שיבואו להצדיק אותם כפי שזה קורה בימינו. מדינת ישראל חרדה מפני הסכנה הדימוגרפית, בגלל הריבוי הטבעי הגדול של הערבים, ואילו היא עצמה עוסקת בהתאבדות עצמית לדעת, כאשר נתברר כי ניתנו אישורים לבצע 200 אלף הפלות "חוקיות" מלבד 600 אלף בלתי חוקיות, וזה עוד לא הכל אילולא אותה אוירה של מהירנות ורדיפה אחרי הנהיות, לא היתה קיימת כלל אותה בעיה של התמעטות העם היהודי היושב בציון.

ומחוץ תשכל חרב, המאבק נגד המירור הערבי שנמשך מאז קום המדינה, נמשך ללא הפוגה, והוא הולך ומחריף. כל הנסיונות לעקור נגע זה נכשלו עד כה ולא השיגו את המטרה, משל, נגזר עלינו לחיות תחת פחד מתמיד של פוגרומים, שמהם לא חושש שום קיבוץ יהודי בגולה. ויהדות בגולה אחוזים חרדות שמא ישמשו הם מטרות להתנכלויות מצד הערבים, או תומכיהם האנטישמיים, ששנאת ישראל מעבירה אותם על דעתם.

על סף העשור החמישי, עומדת ישראל מפולגת ומפורצלת, כפי שלא עמדה מעולם. משסעים מדיפים כל אחת מגמותיה הכלכליות והחברתיות. הכל מתנענע כעלה נידף ויוצר הרגשה כאילו עומדים לפני התפרקות, ובאין חזון יפרע עם. מה שמתרחש במערכת הבריאות אינו אלא אחד האותות המבשרים לא טובות לחברה שהתפקרה מכל ערכים והיא נראית כצאן בלי רועה.

לא, אין אנו שמחים לאידה של מדינת ישראל, כולנו נמצאים באותה סירה. אף שמעולם לא היינו נלהבים לנסיון לבנות מדינה שלא על אדני התורה, ולא ראינו בה אתחלתא דגאולה, אלא השלמנו עם קיומה. אנו שותפים לכל אותן חרדות ודאגות, עליהם נוספה גם הדאגה של: אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו.

מדינת ישראל במלאת שנת הארבעים ליסודה זקוקה לרחמי שמים מרובים כדי שתצא בשלום מכל חבילות, חבילות, הבעיות שמקיפות אותה. ואלה הן גם בעיות חברתיות, כאשר החברה הישראלית סיגלה לעצמה אורח חיים שמגדל את העבריינות ואת הפשיעה והיא לא מצליחה לגבור עליהם וגל זה של עבריינות, שבחלקו גבל גם גושפנקא חוקית, מאיים להטביעה בגל עכור זה, שפורץ מכל עבר כביב שופכין שהשסתומים שלו נהרסו בזדון.

אין לנו כל רצון לזרוק אבן אחרי הנופל, ובודאי לא רוצים להעכיר את רוח הנכאים. כפי שהוא משתקף מכל פרסום בארץ הזאת ומכל שידור בגלי האתר, שאף הם נפרצו ברוח שאינה מצויה. זהו העת לחשבון הנפש של מדינה שהגיעה לגיל הבינה, והיא נקראת לעשות את החשבון ולחולל את התמורות. המתבקשות בכל הנושאים וביחוד בנושא היחס בין מדינה לדת ישראל, ובתקוה כי ביפנה זה יתחולל בימים הבאים. אנו קוראים את פרנסי המדינה לעשות את חשבון הנפש שלהם, את חשבון הנפש של המדינה. כדי לדעת למה זה ועל מה זה. וזאת יפה שעה אחת קודם, כי הדיבורים על הסכנה המרחפת בחלל. מקיפים כיום גם חוגים רחוקים כאוד מהשקפת עולמה של היהדות החרדית.

היהודים בגרמניה דורשים הגנה מוגברת לאחר הפיצוץ בפרנקפורט

פרנקפורט — ראש הקהילה היהודית במערב גרמניה פנה למשטרה בדרישה להגביר את ההגנה על רכוש יהודי לאחר שהתפוצץ במטען חומר נפץ ליד המרכז היהודי בפרנקפורט בשבוע האחרון.

היינץ גאלינסקי, יו"ר הועד המרכזי של יהודי גרמניה אומר במכתבו למשטרה הפדראלית המערב גרמנית כי אין הוא מבין מדוע קהילות יהודיות נתקלות בבעיות כאשר הן מבקשות הגנת המשטרה על הרכוש שלהן.

"אני מבקש כי תפעל ללא שהות אצל תחנות המשטרה ברחבי גרמניה כדי שיגנו על רכוש יהודי על מנת למנוע התקפות טרור בעתיד", אומר גאלינסקי במכתבו.

בפיצוץ בפרנקפורט נפצו חלונות והרוסה מכונית מסחרית ליד המרכז היהודי. שמונה דקות לאחר מכן התפוצץ מטען נוסף ליד משרד חברת התעופה הסעודית בעיר. (רויטר־עת"ם־וע"צ)

השר וייצמן:

"לא הייתי נותן את ידי לרצח אבו ג'יהאד

"אם זה היה תלוי בי — זה לא היה נעשה", אמר השר עזר וייצמן, בהתייחסו לרצח אבו ג'יהאד.

השר, שרואיין ביומן גלי צה"ל, ציין כי אין הוא רוצה לומר מי עשה זאת. אך הוא סבור שהדבר יש לו השלכות שליליות לגבי ישראל ויפגע בתהליך השלום.

לדבריו, מעולם לא עסקה ישראל בחיסול אישים כאלה וב־צורה כזו. ולכן נשאלת השאלה למה דווקא עכשיו.

לדעתו, גם מבחינת העיתוי, הדבר לא תורם לתהליך השלום, ערב פגישת שרי החוץ של ארה"ב וברית"מ. ישראל מנסה למצוא חוגים פלשתינים שידברו אתנו. גם מצרים, שעמה יש לנו יחסים שבריריים, מנסה למצוא מנהיגות פלשתינית כזו להידברות, ולכן חיסולו של אבו ג'יהאד לא יתרום לנושא. אף חיסול של מנהיג לא חיסל את הבעיה, שאותה יש לחסל בשורשה.

כן אמר, שהוא אינו סבור, שחיסולו יגרום לשקט בשטחים, אלא הדבר מכניס את כולם למ־ערבולת יותר גדולה של חששות הדדיים ושל אפשרות של פגיעה בנו ובמקומות אחרים. המעשה בוצע כאשר המהומות בשטחים היו בעקומה יורדת.

בתשובה לשאלה אמר, כי אבו ג'יהאד עמד אמנם מאחורי כמה ביצועי טרור, אך בשנה האחרונה הרבה פחות. "אני לא מקבל שהוא היה מאלה שהתנגדו לקירוב לב־בות", אמר. אין הוא סבור, שאבו ג'יהאד היה מהמתנגדים החזקים ביותר לתהליך השלום. (עתי"ם)

המעבר בין ישראל והשטחים נסגר משלשום בערב בגלל יום העצמאות. בתמונה: מחסום ליד מחנה הפליטים נוצייראת ברצועת עזה. צילום סי"ץ

לבקשת היועץ המשפטי, עוכבו הליכים נגד מפגינים עקב אירועי סברה ושתילה

חיפה — היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הורה לעכב את ההליכים המשפטים נגד 4 מתושבי חיפה שנטלו חלק בשלהי ספטמבר 1982 בהפגנה נגד מדיניות הממשלה בלבנון והארועים בסברה ושתילה.

נגד הארבעה ארנה מר (58), בנה אביב (28), זאב בר (33), וקלמן אלטמן (49), — הוגש כתב אשמה לבית משפט השלום בחיפה באשמת השתתפות בהתקהלות בלתי חוקית. התביעה המשטרתית ייחסה לארנה ואביב מר אשמה של תקיפת שוטרים באגרופים ותלישת שערות. התביעה טענה כי ארבעת הנאשמים יחד לא צייתו להוראת מפקד משטרת חיפה באותה עת ניצב משולם עמית, שהודיע כי ההפגנה שבה נטלו חלק ברחבת בית רוטשילד שעל הכרמל, בה התקהלו כ־100 איש שנשאו כרזות מחאה, היא בלתי חוקית.

היועץ המשפטי לממשלה החליט לעכב את ההליכים נגד ארבעת הנאשמים, תוך התראה כי אם מי מהנאשמים יעבור עבירה דומה תוך התקופה הקבועה בחוק ישקול היועץ המשפטי את חידוש ההליכים המשפטיים נגד הנאשמים.

שופט השלום החיפאי אורי קיטאי נענה לבקשת היועץ המשפטי לממשלה והורה על עיכוב ההליכים בתיק פלילי זה. (עתי"ם)

האו"ם קורא לגיוס מאות מיליוני דולרים לפליטי אפגניסטאן

ז'נבה — האו"ם קרא למדינות העולם לגייס מאות מיליוני דולרים הדרושים כדי לאפשר לכחמישה מיליון פליטים לשוב למולדתם אפגניסטאן, שסבלה קשות ממלחמת האזרחים.

הנציב העליון של האו"ם לענייני פליטים, ז'אן־פייר הוק אמר לכתבים לאחר חתימת ההסכם ליישוב הסכסוך האפגני, כי מדובר בבעיה בעלת מימדים עצומים.

ההסכם, שבמסגרתו תפנה בריה"מ את חייליה, מחייב את ממשלת אפגניסטן לאפשר לכל הפליטים שנמלטו לפקיסטן לשוב הביתה, אם רצונם בכך, למקום מגוריהם.

כ־5.4 מיליון אפגנים, כשליש מכלל האוכלוסיה, נמלטו לפקיסטן ולאירן בעקבות מלחמת האזרחים הנמשכת מזה תשע שנים. לפי אומדנים רשמיים מספר הפליטים בפקיסטן בלבד מגיע ל־3.1 מיליון נפש.

הוק אמר כי מדינות רבות הב־טיחו להגיש עזרה. בריטניה הו־דיעה על נכונותה להקציב למטרה זו 10 מיליון לישי"ש (18.8 מיליון דולר) בשלב ראשון.

לפי אומדן שעשה הוק, יהא דרוש סכום של כ־600 מיליון דולר בשנה הראשונה, כדי לסייע לה־חזרת הפליטים לארצם. (ע"ר)

כבאים שהתרשלו בעת כיבוי יועמדו לדין משמעתי

בשריפה בבאר־שבע נספו שני ילדים

בשריפה שפרצה בבית מגו־רים ברחוב אוסישקין בבאר־שבע ב־21 במרץ 1988 נספו שני יל־דים ונפגעו ארבעה ילדים וחמשה כבאים ושוטרים, בעקבותיה יו־עמדו לדין מספר כבאים.

ממלא מקום שר הפנים, השר חיים קורפו, מינה ועדה לברור נסיבות הדליקה. מתוך הדו"ח עולה כי השריפה פרצה לאחר שאבי המשפחה יצא לעבודתו ב־05.40 ונעל את דלת הדירה מב־חוץ. השריפה החלה בחדר הילדים ונבעה כנראה מהפעלת מצת לסיגריות, תוך כדי משחק של הילדים. האם אשר גילתה את השריפה העבירה את הילדים לחדר ההורים ורצה למרפסת המטבח להזעיק עזרה, כשהיא מפרייחת וצועקת "המצית, היל־דים".

בשעה 06.00 נתקבלה ההודעה בשירותי הכבאות ובשעה 06.06 מגיע צוות הכיבוי ובראשותו קצין המשמרות עם מכונית כיבוי לדירה. בשעה 06.55 מגלים הכבאים את הילדים ללא הכרה, נסיונות ההח־יאה של מד"א עלו בתוהו והרופא במקום קבע את מותם.

ועדת הבירור קבעה כי צוות הכבאים פעל באומץ בנסיבות שהיו. כן פעלו שירותי מד"א והמשטרה במהירות וביעילות.

ברם, הבדיקה העלתה ליקויים בפעולת הכבאים כלהלן:

א. יומנאי תחנת הכיבוי לא הזעיק מיידית, כנדרש בנוהל את מפקד השירות והתגבורת, התג־בורת ההמנה באיחור.

שלושת הכבאים בצוות הכיבוי הראשון פעלו ללא תגור כבאים, תוך השארת מכשיר הקשר הנייד במכונית, שעה שניכנסו לבית המגורים, בכך סיכנו את חייהם והגבלה יכולת תיפקודם.

ג. קיים מחסור משמעותי בתיקני כוח אדם של כבאים בשי־רותי הכבאות וכתוצאה אין צוותי כיבוי מספיקים לתגובה מיידית, באופן שיאפשר להתגבר במהירות על דליקה עם לכודים. הזעקת כבאים מביתם מאריכה את זמן התגובה, כאשר חיי אנשים על כף המאזניים.

ד. לכבאים לא נמסר על ידי מד"א והמשטרה על ילדים לכודים בדירה. הם לא יזמו חיפוש מיידי בדירה הבוערת, כפי שמצב כזה מחייב, כתוצאה ניתגלו הילדים באיחור וללא רוח חיים. הכבאים עסקו בפינוי ילדים אחרים בדירה אחרת, שהיתה מעל הדירה שבה פרצה השריפה ואשר אליה חדר העשן.

הנהלת משרד הפנים דנה בדו"ח ובממצאיו ולהלן הפעולות שינקטו כדי לתקן את הליקויים:

א. איגוד הערים לשירותי כב־אות באר־שבע יעמיד לדין את הכבאים שהתרשלו בתפקידם.

ב. כדי לקיים ביקורות מתמי־דות ושוטפות בשירותי הכבאות יקבעו שני משרות למבקרים.

ג. הנהלת המשרד הגישה בד־צמבר 87' לאגף התקציבים דרישה לתיגבור שירותי הכבאות ב־150 משרות של כבאים ותיגבור רכב כבאות. בדיון המשותף החלט על בדיקת הנושא. בדיקה זו תושלם תוך שבועיים והמשרד מצפה להענות.

ד. המשרד פנה למד"א ולמ־שטרה לשפר ההסדרים להעברת מידע במהלך אירוע מיבצעי. (עש"ת למ"מ)

חשוד בעבירות בטחוניות - כופר בהאשמות

שופטת בית המשפט השלום בפתח תקווה, השופטת שרה פריש הוציאה ביום א' צו איסור לגבי תוכן הבקשה ותוכן החשיבה שהתנהלה בבית המשפט בעניינו של יעקב בן אפרת, החשוד בביצוע עבירות בטחוניות.

השופטת פריש איפשרה לפרסם רק את העובדה שיעקב בן אפרת הכחיש את המעשים המיוחסים לו. השופטת הורתה להאריך את מעצרו ב־15 יום.

בוטלה המועצה המקומית נחלת יהודה

בהתאם לצו בחתימת שר הפנים בוטלה המועצה המקומית נחלת יהודה והיא צורפה לעירית ראשון לציון, אשר תהיה מחליפתה לכל זכויותיה וחובותיה.

ממלא מקום של עירית ראשון לציון, מר יוסף שובלי, ירכז בעירית ראשון לציון את כל נשאי צירוף שכונת נחלת יהודה לתחום עירית ראשון לציון. (עש"ת למ"מ)

נשיא עירק ביקר בסעודיה

בגדד — נשיא עירק סאדם חוסיין יצא לביקור פתע בסעודיה וחזר לבגדד, לאחר שקיים שיחות עם המלך פאהד.

רדיו בגדד מסר כי חוסיין יצא עם משלחת מדינאים, ביניהם סגן ראשון של ראש הממשלה טאהה יאסין ראמדאן ושר ההגנה עדנאן חיירולה. הם ביקרו בין היתר גם בערים החשובות מכה ומדינה "יהודו, והביעו תודה על הנצ־חון הגדול שהביא לשחרור חצי האי פאו מן הכיבוש האיראני".

הצבא העירקי כבש את נמל פאו ביום שני, לאחר 26 חודשי כיבוש איראני. (רויטר־עתי"ם־ע"צ)

האיראנים ירו טיל "סקאד" למטרה בכווית

כווית — האיראנים ירו טיל סובייטי מדגם "סקאד" לכווית ביום רביעי לפנות בוקר — הודיע השר הכוויתי לענייני הממשלה ראשיד עבדול עזיז אל ראשיד.

הוא לא היה מוכן בינתיים למ־סור פרטים נוספים.

מקורות דיפלומטיים ציינו, עם זאת, כי הטיל נחת ליד שדה הנפט אל ואפרה, במרחק של 80 ק"מ דרומית לעיר כווית.

לא נגרמו נזקים. (רויטר־עתי"ם ע"צ)

נעקרו מזוזות מבתי עסק בב"ש

כמעט כל המזוזות ממשקופי בתי העסק במדי "ציון" בבאר שבע נעקרו באחד מלילות השבוע. זהותו של עוקר המזוזות אינה ידועה.

בעלי העסקים במסד "ציון" שבמרכז העסקים העירוני של באר שבע גילו בבוקר לתדהמתם, שכמעט כל המזוזות נעקרו ממשקופי בתי העסק בפסד. רק מזוזות שהורכבו בצד הפנימי של דלתות הכניסה לחנויות נותרו שלמות.

כתב סוכנות עתי"ם כרוזם, יצחק לרינזון מציין, כי למעט עקירת המזוזות ממשקופי דלתות הכניסה לא גרם "עוקר המזוזות" כל נזק נוסף לבתי העסק במקום. בעלי העסקים לא התלוננו על עקירת המזוזות במשטרה והם מעריכים שאת מעשה הואנדאליזם ביצע פורע או חולה רוח.

עצרת התעוררות בכלות ימי השבעה להסתלקות כ"ק אדמו"ר מספינקא זצ"ל

קהל רב, בראשות אדמו"רים, רבנים, ראשי ישיבות, אנשי צי־בור, בהשתתפות שלושת האד־מו"רים לבית ספינקא שליט"א ממלאי מקום אביהם זצ"ל, השתתף בעצרת התעוררות בכלות ה"שבעה" להסתלקות כ"ק האדמו"ר רבי יעקב יוסף חיים מספינקא זצ"ל.

העצרת הנרגשת נפתחה והר־נחתה ע"י הרה"ח ר' ישראל חיים ברקוביץ הי"ו מראשי חסידי ספינקא (אשר כידוע, בנו הרה"ג ר' יעקב זצ"ל נהרג בתאונת דרכים ביחד עם הרה"ג רבי יצחק אייזיק חיים זצ"ל — בנו של האדמו"ר מספינקא זצ"ל, בזמן מהלווית ה"בבא־סאלי" זצוק"ל), כאשר מבין המשתתפים מזילים דמעות רבות על סילוקו של האי צדיק וקדוש זצ"ל.

היכל ישיבת ספינקא ברחוב דר־גולו בבני ברק היה מלא למפה לפה, כאשר הפותח והמנחה הד־ביר, כי עצרת זו הינה בבחינת יקרא דחיי ויקרא דשיכבי. מכיון וגם החיים עדיין צריכים להתחזק הלאה וללכת בדרכי הצדיק זצ"ל, תחת הנהגת בניו הקדושים, האדמו"רים שליט"א.

דברי התעוררות והספד נשא הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א, ראב"ד זכרון־מאיר, בהזכירו כי האדמו"ר זצ"ל סיים סיפרא דאיוב. שכן קבר כבר שני בנים בחיים, ועל אף מסכת יסוריו הגדולה המשיך להודות להתחזק ולחזק את האחרים. וא"כ חייבים להמשיך בדרכיו ולהתחזק בתורה ובעבודת השי"ת שכן הנהגתו ממשיכה בדמות בניו שליט"א.

הגאון רבי משה לנדא שליט"א, רבה של בני ברק, הזכיר בדבריו הנרגשים את האבידה הגדולה לכלל ישראל ולבני ברק בפרט, בקוראו מאמר הגמ' "מיום שחרב ביהמ"ק אין שחוק לפני הקב"ה" וכ"ש עתה עם סילוקו של האד־מו"ר זצ"ל, אבל צריכים להמשיך בדרכיו, בהנהגת בניו שליט"א, עד כי יבוא שילה. ואז יתרבה השחוק לפני השי"ת לגאלנו בג־אולה שלימה.

דברי הספד אשר הכיאו לבכיה עצומה נשא הגאון ר' ישראל אריה זלמנוביץ שליט"א רב דעכו, אשר קרא על האדמו"ר בבכיה עצומה "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", שכן היה אב של כולם ורב של כולם. עתה כאשר רואים את המ־קום המיותם של הרבי זצ"ל הרי שהבכיה גדולה הרבה יותר. אוי לדור שאבד מנהיגו ואוי לספינה שאבדה קברניטה. אבל גם שם עומד ומשמש האדמו"ר זצ"ל ואף ממליץ טוב בעד כל קהל ישראל להושע ישועות ונחמות.

הגאון ר' שמואל אנטסדורפר שליט"א, רב דקהילת צאנז בפ"ת, קרא להתעוררות, וסיפר עובדות־כהוייתן על מידותיו הגדולות והקדושות של האדמו"ר זצ"ל להן היה עד־ראיה בעצמו. עלינו ללמוד מדרכיו אלו ולהמשיך ולהתעלות ביתר שאת בהנהגת בניו שליט"א.

הגאון רבי שמחה הכהן קוק שליט"א, רבה של רחובות, קרא להתעוררות ולהתחזקות בתורה ובעבודת השי"ת עם סילוקו של האדמו"ר זצ"ל, שכן האבידה נוראה ואין לנו אפשרות להשיג אותה כלל, אבל אם נמשיך בדרכיו הק' כי אז נתנחם כולנו בנחמת ציון וירושלים במהרה.

עם סיום העצרת התפזר הקהל הרב תוך תחושה להמשיך בדרכו של הרבי זצ"ל, לחזק את כל מוסדות ספינקא בארץ ובחו"ל, ולהתלכד בתורה ביר"ש ובחסידות תחת עול הנהגת בניו האדמו"רים שליט"א.

ח.ש. מנחם

כ"ק האדמו"ר מסטרופקוב ישבות השבת בביהכ"נ "שערי ירושלים"

התעוררות של חסידי ואנ"ש בית סטרופקוב תתקיים השבת בראשות כ"ק אדמו"ר שליט"א בביהכ"נ "שערי ירושלים" שבב־ניסה לעיר ירושלים.

השבת גם חל יומא דהילולא של כ"ק האדמו"ר ה"דברי מנחם" מסטרופקוב זי"ע. התפילות וע־ריכת השולחנות בליל שבת ובס־עודה שלישית יערכו בביהכ"נ "שערי ירושלים" של הרה"ג רבי אשי"ש דב ליפשיץ הלברשטאם שליט"א רב ביהכ"נ ובן כ"ק אד־מו"ר שליט"א. ולרגל השמחה המשפחתית בביתו.

הרבנית ליפשא פאנעט ע"ה

הרבנית ליפשא פאנעט, אלמנת האדמו"ר רבי יוסף זצ"ל מדעש, הובאה למנוחות בהלוויה רבת משתתפים לבית החלמין סגולה בפ"ת. בת צ"ג היתה בפ־טירתה.

ההלוויה יצאה מבית בנה, אב"ד קרית אליעזר חיפה, בדרכה לבני ברק. למחרת המשיך מסע ההלוויה מביתה בבני ברק, דרך ביהמ"ד דחסידי דעש, לאחר שב־ניה ובנותיה הגיעו מחו"ל.

דברי הספד השמיעו בנה אב"ד קרית אליעזר, הרה"ג ר' שמואל אנטסדורפר אב"ד מאקוא, נכדה רב ביהמ"ד, חתנה הרה"צ ר' נפתלי הלברשטאם, בן כ"ק אד־מו"ר מבאבוב שליט"א. לאחר אמירת קדיש של בניה כ"ק אד־מו"ר מדעש שליט"א ואחיו האדמו"רים שליט"א, המשיכה ההלויה לחלקת ספינקא בבית העלמין סגולה בפ"ת. לאחר סתימת הגולל הספידה בנה כ"ק אדמו"ר מדעש שליט"א ואחיו האדמו"רים שליט"א.

זכתה להשאיר אחריה דורות ישרים מבורכים, גם דור חמישי, כולם הולכים בדרך ה', מנהיגי קהילות בישראל.

שלב נוסף במערכה על הנשיאות של ארה"ב:

דוקאקיס ניצח בבחירות מוקדמות בניו יורק; יעמוד בראש המועמדים במחנה הדמוקרטי

ניו יורק — מושל מדינת מאסצ'וסטס, מייקל דוקאקיס, גבר בנקל על ג'סי ג'קסון בבחירות המוקדמות במדינת ניו יורק שהתקיימו ביום שלישי וכתוצאה מכך הוא עתה ראשון המתמודדים במפלגה הדמוקרטית על המינוי למועמד המפלגה בבחירות לנשיאות בארה"ב.

לאחר ספירת 91 אחוז של הקולות בבחירות המוקדמות במחנה הדמוקרטי במדינת ניו יורק, בנו של המהגר מיוון, שכמעט ולא היה ידוע בזירה הל־אומית האמריקנית לפני שנה, גבר על לוחם לשיוויון זכויות השחורים, ג'סי ג'קסון ב־50 נגד 37 אחוז בעוד שהסנטור מטנסי אלברט גור צבר 10 אחוז בלבד.

תוצאות הבחירות הראו הצב־עה ברורה לפי גזע, דהיינו הבוח־רים נחלקו ביניהם לפי שחורים־לבנים. ג'קסון קיבל, לפי הערכה מהימנה, 95 אחוז של הקולות השחורים, בעוד שדוקאקיס צבר רוב גדול בקרב הבוחרים הלבנים. להוסיף 75 אחוז של הגוש הגדול של המצביעים היהודים בניו יורק.

במחנה הרפובליקני לא היתה התמודדות. סגן הנשיא, ג'ורג' בוש, שהמינוי נתון כמעט בכיסו, קיבל את 136 הנציגים הרפוב־ליקנים לועידת המפלגה מבלי שאיש יתייצב נגדו.

בוש המנהל עתה מסע בחירות בפנסילבניה, אמר בתחנת ביניים קצרה בפילדלפיה: "מה שאני רוצה לעשות הוא להתייצב נגד כל מי שינצח אצל הדמוקרטים האלה בניו יורק ולהכות אותו מכה ניצחת בסתיו".

סקרי דעת הקהל הראו כי דו־קאקיס היה רץ צמוד לבוש אילו התקיימו הבחירות לנשיאות עכ־שיו. עוזריו של סנטור גור אמרו כי הוא שוקל פרישה מן המירוץ. הסנטור בן ה־40 יקיים מסיבת עתונאים בוושינגטון ביום חמישי ויודיע על תוכניותיו.

"התחלנו בניו יורק במעמד נחות אבל החזקנו מעמד", אמר מנהל מטה הבחירות של גור פרד מרטין.

יו"ר המפלגה הדמוקרטית, פאול קרק, אמר כי נצחונו של דוקאקיס הוא צעד חשוב ביותר, על אף שהמאבק על המינוי נמשך מאחר וצפויות עוד בחירות מו־קדמות במדינות גדולות ורבות אוכלוסיה כמו פנסילבניה, אוהיו, ניו ג'רסי וקליפורניה, הנחשבות בדרך כלל מדינות מפתח בבחירות כלליות בארה"ב.

רבים מן המומחים לענייני בחירות במפלגה הדמוקרטית, אמרו שלאחר הנצחון בניו יורק התחזקה מאד מועמדותו של דו־קאקיס ורבים מפעילי המפלגה עשויים להצטרף למחנה שלו. ג'קסון, אשר בשעתו כינה את ניו יורק "הימיטאון" (הימי כינוי גנאי ליהודי) ב־1984, צבר יתרון קל בכל איזורי הבחירה של העיר ניו יורק, חוץ מאיזור בחירה אחד.

תוצאות הבחירות בעיר נחשבות לסטירת לחי לראש העיריה אדוארד קוץ שנאבק בתקיפות נגד ג'קסון, אותו כינה שקרן, מסוכן ויהיר, בעיקר בעיניה של ישראל. ג'קסון הגיב בהאשימו את קוץ בליבוי יצרים גזענים והוסיף כי נושא הגזע לא היה גורם בבחירות עד שהחל מסע הבחירות בניו יורק.

קוץ תמך בגור בבחירות אלה. סקר של רשת הטלוויזיה אנ.בי.סי. בקרב הבוחרים השחורים בעיר ניו יורק לאחר שהצביעו, הראה כי השחורים רוגזים מאד על ההתקפה של קוץ על ג'קסון. 86 אחוז מהם אמרו כי אל לו לראש העיריה להתייצב במועמד לכהונה רביעית. 50 אחוז מבין הלבנים אמרו גם כן כי קוץ אינו צריך לבקש כהונה נוספת. (רויטר־עתי"ם־ע"צ)

"טא'ס": 200,000 קצינים וחיילים יהודים נפלו במלחמה

מוסקבה — סוכנות הידיעות הסובייטית "טאס" הבליטה השבוע את העובדה ש־200,000 חיילים וקצינים יהודים נפלו במלחמת העולם השניה, בעת ששירתו בכוחות הצבאיים הסובייטיים במלחמה נגד גרמניה.

סוכנות הידיעות דיווחה כי כמה מאות אנשים התכנסו בבית עלמין במוסקבה ביום ד', לציון יום השנה ה־45 למרד גטו ורשה בשנת 1943.

עתון לבנוני:

השלטונות במצרים חשפו ניסיון להברחת נשק ע"י שגרירות ארה"ב

ביירות — העתון הלבנוני "אספיר" המסתמך על "מקורות במוסמכים" בקאהיר יודע לספר על משבר בין שגרירות ארה"ב בקאהיר וממשלת מצרים, לאחר שהמגנוני הבטחון הגמלים חשפו כמויות של נשק אמריקאי שנשלח למצרים.

הנשק שהתגלה לדברי העתון כלל תותחים בעלי קצב אש מהיר, רימוני־יד, פצצות השהייה, ורכיבים המיועדים לצליפות ותחמושת.

הנשק הובא בשני ארגזים גדולים שהגיעו לנמל אלכסנדריה לפני שבוע במכולה אמריקאית. שגרירות ארה"ב דרשה לאפשר את הכנסת שני הארגזים למצרים דרך נמל אלכסנדריה בטענה שהם כוללים מוצרי מזון, משקאות ומים מינרלים המיועדים לעובדי השג־רירות. לדברי מקורות, הנשק וה־תחמושת התגלו במקרה כאשר הועבר בשקים גדולים אל מחוץ לנמל אלכסנדריה.

עובדי אחת החברות שעס־קו בהתקנת מערכות פיקוח בנמל, ניסו את המערכת שהותקנה זמנית בקרון עץ הסמוך למקום בו הר עברו שני הארגזים. מיד הוכרזה כוננות בנמל תסגרו היציאות והכניסות. בחיפושים שנערכו התבקשו שניים מעובדי השגרירות האמריקאנית בקאהיר לפתוח את שני הארגזים. סירובם הניע את אנשי הבטחון המצרים להתעקש, ואז התגלה הנשק המוברח.

עד כאן סיפורו של העתון "א־ספיר". יש לציין כי לעתון קשרים עם לוב. (ע"מ)

המופתי נגד ארה"ב

רבת־עמון — המופתי של ירושלים, שייח סעד אלדין אלעמי אמר לדברי העתון הירדני "אל ראי", כי "מאבק העם הפלשתיני נגד הכיבוש הציוני יימשך עד הגשמת מטרותיו". הוא גינה את עמדת ארה"ב התומכת בתוקפנות הציונית ואמר כי "ישראל לוחמת בנשק אמריקני טהור". עוד אמר כי "ארה"ב רוצה לנסות על העם הפלשתיני את נשקה החדש. החללים של שנת 1988 נהרגו מנשק אמריקני שנוצר בשנת 88".

בתשובה על שאלה הבטיח לפרסם פסק־הלכה האוסר מגע עם ארה"ב לנוכח מעשיה נגד הערבים והמוסלמים. (ע"מ)

החוטפים שיחררו כל בני הערובה של המטוס הכוויתי החטוף

אלג'יר — 31 בני ערובה שו־חררו מן המטוס הכוויתי ביום רביעי ויצאו אל החופש לאחר שקודם לכן, עם עלות השחר, שיחררו החוטפים קבוצה ראשונה של 23 נוסעים ו־6 אנשי צוות.

מקורות בנמל התעופה של אלג'יר אמרו כי הטרוריסטים החוטפים עזבו בשתי קבוצות לפני שבני הערובה, מרביתם חיוורים מצומקים ותשושים, ירדו בכבש המדרגות אל החופש.

5 אנשים בחליפות נראו עוד־בים את מטוס הבואינג 45 דקות לפני שהנוסעים הראשונים יצאו ממנו בשעה 6 בבוקר. המקורות אמרו כי הקבוצה השניה ירדה 30 דקות לאחר מכן.

שר הפנים האלג'ירי אל הדי חורידי שנלחץ על ידי הכתבים בשאלות על החוטפים, אמר: "הדבר הזה נוגע לאלג'יריה... זו היתה שאלה של הצלת חיי אדם ואין אנו יכולים לדבר עכשיו על מקח וממכר".

בכווית שם סירבו השלטונות להיכנע לדרישת החוטפים לשחרר 17 טרוריסטים שיעים, ציינו מקו־רות דיפלומטיים שאלג'יריה הס־כימה לשחרר את חוטפי המטוס ולאפשר להם להימלט לאחר שיחזיקו בהם זמנית.

כמה מן הנוסעים העלו חיוך חלוש על פניהם ונופפו בידיהם לעבר הכתבים בעת שירדו מן המטוס.

הדרמה של טיסה כוו־422, אשר הטרוריסטים החוטפים נתנו לה שם חדש "מטוס הקדושים" — הסתיימה ביום ה־16 של החט־יפה.

המטוס בצבעי כחול לבן נחטף בטוסו מעל הים הערבי בדרכו מבנקוק לכווית ב־5 באפריל ובו־תוכו 112 נוסעים ואנשי צוות. 71 מבין הנוסעים שוחררו באיראן בקפריסין ובאלג'יר. 2 נוסעים כוויתיים נרצחו על ידי הטרוריס־טים בקפריסין.

חוטפי המטוס דרשו שחרורם של 17 טרוריסטים שיעים שנכלאו בכווית, 3 מהם שנשפטו למוות — על שורה של התקפות ופיצו־צים בדצמבר 1983, בהם נהרגו 6 בני אדם.

ממשלת כווית סירבה בתוקף להכנע לדרישות הטרוריסטים, שמספרם מוערך ב־8 המשתייכים לארגון טרור שיעי קיצוני בלבנון, הנתמך על ידי האיראנים.

היה זה שר הפנים האלג'ירי אל הדי חרידי שאמר במצב רוח מרומם לכתבים, זמן קצר לאחר שבני הערובה החלו לרדת מן המטוס: "נמצא פתרון משמח ובלתי אלים".

הרמז הראשון לסיום הפרשה, בא מן החוטפים עצמם שהודיעו בשדר רדיו למגדל הפיקוח ב־2.45 לפנות בוקר לפי השעון המקומי, כי הם מוותרים על דרישותיהם.

"אנו מחזירים את המטוס לבעליו", אמר אחד מהם.

בכווית ציינו מקורות דיפ־לומטיים כי אלג'יריה הסכימה לשחרר את חוטפי המטוס ולאפ־שר להם להימלט בחשאי, לאחר שיחזיקו בהם זמנית.

המקורות הוסיפו כי לא נעשו שום ריתורים נוספים. (ע"ר־ע"צ)

איפה מפתחים תמונות

בחצי מחיר בחצי שעה ובטיב כפול?

אך ורק אצל רפאלי

רח' רבי עקיבא 115 בני ברק

משכנות ירושלים

מלכי ישראל 35

טל. 381797 382031

מידע ממוחשב לדירות

ללא דמי תיווך

4-79-1

בקלטת "יש עצה"

ספורים, קטעי ריתמיקה מקוריים ושירים נפלאים

חויה לכל המשפחה

מפיק ומפיץ "גלפז"

מלכי ישראל 15

עימוד מקצועי ומשולה במחירים נוחים במיוחד

סטודיו־גרף

צפורה 199. טל. 02-818180

מגיד שעור

מנוסה

מעונין במסירת שעורים לבעלי בתים

03-704985

הודעה לציבור

החל מהיום הפצה בלעדית של

אטלס "עץ חיים"

ע"י גוטמן (הדרת הספר) סוקולוב 3 ב"ב

טל: 03;792805 03-775521

ברטי תכשיטים

HB BERTI

בני ברק רח' רבי עקיבא 92 טל' 5791517

30% הנחה

עד ל"ג בעומר על כל התכשיטים (מלאכותיים)

מבחר תכשיטים ענק

3.000 דגמים

זהב, כסף, תכשיטים מלאכותיים

תכשיטי זהב ב־6 תשלומים

כפי שהבטחנו!!!

תתקיים הגרלת חנם איה"ה בתאריך ח' סיון (24.6.88) ב"ה בערב בחזית חנות התכשיטים "ברטי" רח' ר' עקיבא 92

תלושי השתתפות יחולקו חינם בחנות התכשיטים "ברטי"

יוגרלו חינם 30 תכשיטי זהב, כסף ותכשיטים מלאכותיים

ברוך דיין האמת

בצער רב וכיגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו האשה החשובה הצדקנית

מרת אסתר רייך ע"ה לבית פרידליב

(DR. REICH S'ANPORNE')

אלמנת הרב ד"ר שמואל רייך זצ"ל

כלתו של הרב משה רייך

רבו של ק"ק בנובצה - וגשיה - בודפשט - בני־ברק

אשר עסקה כל ימי חייה בחסד ובצרכי הרבים

ההלוייה התקיימה בליל ג' אייר התשמ"ח

יושבים שבעה בבית בתה רח' פייטן 21 ב"ב

המבכים מרה משפחת רוס

דוד אבן · חוגים מדיניים

הזכות להגנה עצמית - או: המפרץ כמשל ומדיניות ישראל כנמשל

ראש הממשלה חייך כאשר שגריר ארה"ב בא להסביר את מניעי המישל להפצצת אסדות הנפט וספינות הטילים האיראניות... ★ הגינוי האמריקני לגירוש 8 המסיתים מהגדה נראה מגוחך אחרי ההסבר הזה

כבר זמן רב לא היה שגריר ארצות־הברית בישראל, תומס פיקרינג, במבוכה כה רבה, כפי שהיה ביום שלישי, כאשר בא ללשכת ראש הממשלה בירושלים, כדי להסביר את המניעים של הטיכסיס "התקפה כל אסדות הנפט וספינות הטילים האיראניות.

בדרך כלל המצב הפוך לחלוטין. פיקרינג מגיע למשרד ראש הממשלה, כדי להביע את מחאת וושינגטון, או את תמיהתה, על פעולות שונות של ישראל בשטחים הדורש ממר שמיר להיות "מסביר". עכשיו התהפך הגלגל. פיקרינג התבקש על ידי ה"סטייט־דפרטמנט" (=מחלקת המדינה, או משרד החוץ האמריקני) להסביר. מדוע ולמה תקפו מטוסי הקרב האמריקניים מנושאת המטוסים "אנטרפרייז" את אסדות הנפט וספינות הטילים של איראן.

פיקרינג עשה את המצווה עליו כדיפלומט מנוסה. הוא פירט את כל השתלשלות העניינים מאז התערבה ארצות־הברית בהגנה על השייט במפרץ הפרסי והזכיר את ההגנה שמספקות נושאות המטוסים ומשחתות הצי האמריקני למיכליות נפט המשייטות באזור. "איראן הוזהרה כבר מספר פעמים בעבר, לבל תניח מוקשים, העלולים לפגוע באניות הצי האמריקני ובעבר הגבנו בתקיפות, כאשר התגלו מוקשים כאלה. כנראה שהלקח לא נלמד כראוי, שהרי בשבוע שעבר שוב נפגעה פריגטה אמריקנית ממוקש איראני. לא היתה לנו ברירה ונאלצנו להגיב".

יצחק שמיר חייך, בעוד השגריר האמריקני ממשיך להסביר את הצעדים התקיפים שנקטה ארה"ב במפרץ. גם פיקרינג לא יכול היה שלא לחייך ברגעים מסויימים, במיוחד כאשר ראש הממשלה העיר: "אני מבין היטב את המניעים האמריקניים, בתוקף זכותה של ארה"ב להגנה עצמית"...

כמה שעות לאחר מכן, השמיע פיקרינג דברים שונים לחלוטין בענין גירוש 8 המסיתים מהגדה המערבית. אז היה צריך ראש הממשלה להסביר, מדוע על ישראל לנקוט בצעדים של "הגנה עצמית", כשהוא מרחיב את הדיבור על זכותה בענין זה. שיחות דומות נערכו בשבועות האחרונים שוב ושוב. והנה, כאשר דוקא השגריר האמריקני בא להסביר מדוע יש לארצו זכות להגנה עצמית, הרי שהגינוי לגירוש 8 המסיתים נראה לפתע מגוחך...

● גם הווטו הוא הגנה עצמית...

כמו תמיד, גם הפעם לא מיהר פיקרינג לעזוב את לשכת ראש הממשלה. השיחה נמשכה כשעה והיו די זמן כדי לסקור עוד כמה נושאים בתחום המדיני.

אם עוסקים בנושאים של הגנה עצמית — אפשר להניח שגם נושא רצח אבו־ג'יהאד עלה, במישרין או בעקיפין. גם כאן חייכו שמיר ופיקרינג. הרי ישראל מעולם לא הודתה שהיא אחראית למעשה זה וממילא לא היה ראש הממשלה צריך להסביר את ענין הזכות להגנה עצמית בהקשר זה, או במילים אחרות: "הקם להורגך השכם להרגו". אך נדמה, שגם בלי הסבר זה, מבינים בוושינגטון היטב מה שהתרחש וההסברים, אם בכלל היה צורך בהם — מיותרים לחלוטין.

מה שבכל זאת ביקש ראש הממשלה מהשגריר האמריקני: לייצג עמדה אוהדת כאשר הנושא יידון במועצת הבטחון שתוניסיה דרשה להעלות את הנושא לדיון בפורום זה של האו"ם, כשהיא מאשימה את ישראל במעשה. ישראל מכחישה, אבל במקביל ביקשה מוושינגטון, שכל הצעת גינוי תימנע בעזרת זכות הווטו של ארה"ב. "גם זו הגנה עצמית" — אמר דיפלומט ישראלי בירושלים...

יוזמת השלום של שולץ — אף היא לא נעדרה מהשיחות והמגעים השוטפים שמקיים פיקרינג עם ראש הממשלה וממלא מקומו. לדידה של ארה"ב — היוזמה חיה וקיימת ולמרות שאין כל דרך להתקדם לפי לוח הזמנים שהיא כוללת, בכל זאת צריך לדון בה שוב ושוב, שמא בכל זאת תהיה התקדמות.

בשבוע שעבר נראה היה, כי וושינגטון תאיץ מחדש את המגעים סביב תכנית השלום שלה, לאחר שמבירת המועצות הגיעו ידיעות, כאילו יש בכוונת שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנאדזה, לצאת לסיור במספר ארצות ערביות במזרח התיכון "ואולי אף בישראל". אך כאשר התברר שהיה זה עוד "זיקוקין די נור" רוסיים ולא "אש חיה", נרגעו שולץ ואנשיו.

"שר החוץ שוקל עדיין את האפשרות לשוב למזרח התיכון" — אמר פיקרינג לראש הממשלה, "אולם הדבר תלוי בהתפתחות תכניותיו של שווארדנאדזה. בינתיים, נמשיך לדון בתכנית עם שר החוץ, שמעון פרס, אשר יגיע לבירה האמריקנית בחודש הבא".

● מה רוצה חוסיין?

אם דברנו קודם על שיחה של "חיוכים", הרי לא נפליג בדמיוננו אם נאמר, שגם בנקודה זו נאלצו השנים לחייך. וכי מה היה יכול ראש הממשלה לומר לפיקרינג, יותר מאשר לחזור על התנגדותו המוחלטת לועידה בינלאומית בחסות חברות מועצת הבטחון, כפי שמציעה יוזמת שולץ? והרי את הדברים הללו חזר פיקרינג ושמע עשרות פעמים בשבועות האחרונים. "התקדמות" לא חלה, איפוא, בתחום זה, בשיחת שמיר־פיקרינג.

יחד עם זאת, יכול היה השגריר האמריקני לשמוע מפי ראש הממשלה, כי דעתו התחזקה בענין: "עלי לחזור ולהזכיר לך, כי מהדברים המתפרסמים לאחרונה מעמאן, וממה שמשמיע מלך ירדן, חוסיין, בימים האחרונים, עולה, כי הוא כלל לא מעוניין בשלום. לא במסגרת כזו ולא במסגרת אחרת. הוא אפילו מתנגד לועידה בינלאומית בכל צורה. רק שטחים".

שמיר המשיך וציין: "איני יודע, האם יש טעם להמשיך "לגלגל" את תכנית השלום האמריקנית, כאשר מירדן נשמעים קולות ברורים נגד השלום. זה אפילו לא "שטחים תמורת שלום". לחוסיין יש בזמן האחרון מדיניות של "שטחים תמורת קבלתם"".

"האם מלך ירדן חושב שהקצנת עמדתו תרכך את ישראל"? — שאל ראש הממשלה. "הרי גם אם היה מסכים למו"מ בלי תנאים, ברור לחלוטין שכל צד היה צריך לוותר. לא יתכן שרק צד אחד יעשה זאת. לכן לא מקובלת עלינו הנוסחה של "שטחים תמורת שלום". לא רק ירדן נותנת שלום. גם ישראל נותנת אותו, כאשר היא חותמת על הסכם שלום. ואי אפשר לדרוש רק מצד אחד, לתת שטחים תמורת השלום ששני הצדדים נותנים".

ולבסוף ציין שמיר: "מתקבל הרושם, שמלך ירדן בכלל לא מעוניין עוד בגדה המערבית. הוא לא צריך אותה בשבילו. או בשביל מדינתו. הוא רוצה רק להראות לעולם הערבי שהוא מוכן לקבל בחזרה את הגדה, ובכך יתן את "תרומתו" לענין הפלשתינאי. אם אכן כך המצב — אנו לא מוכנים להיות שותפים למהלכים כאלו".

פיקרינג, כמו תמיד, שקט, חורץ ומנומס, רשם את הדברים בניירותיו והבטיח להעבירם לממונים עליו "בצינורות המקובלים".

בנושא זה, של הויתור על שטחים, אפילו לא היה שמיר צריך להסביר את "הזכות להגנה עצמית"...

יעקב ב. פרידמן

על אשראי של אלפיים רובל

ועל מצוקת הדיור במרכאות

ר' אהרן לייב הנגיד הצציף את מבטו, ופניו לבשו את ההבעה הקבועה בעת משא־ומתן עם אביונו. אביונו של היום הגדיש את הסאה. אלפיים רובל דרושים לו... עיסקה, הוא אומר, הזדמנה לפניו, והסכום הזה יזקוף את קומתו. אם יעניק לו הגביר אשראי בגודל הזה, יימחק שם אחד מנתמכיו!

סברו המהוגן של האביון, ההרצאה ההגיונית של טענותיו: העיסקה שעמד הגביר לסיים — ולשמה נדרש לברכת־הדיוט של האביון — הניאו אותו לחרוג מגדרו. הוא הסיר כעושה להטים את הבעתו לסבר של רצון וסלחנות, והדגיש, מעשה נגיד, את המילים שיעלו לו אלפיים מזומנים:

"ניחא אם כן. מחר בשעה הרביעית יעניק לך מנהל הפנקסים שלי הלואה לטווח ארוך... אלפיים אומר מר! סכום הגון! נו מילא, יהיה לברכה לשנינו..."

יומיים אחר־כך, באותה שעה ומעמד זימן עצמו אביונו פנים בפנים עם הנדיב. התייצב לפניו בברך שפלה, ואזר עוז לבקש:

"אם יעניק לו הגביר אלפיים רובל אשראי!... עיסקה הגונה הזדמנה" — —

לנסוח של היום צרף גם דמעה רותחת. אף מסבר לא יוכל לדמעה כזה של עני מרוד.

הגביר לא ידע את נפשו מהשתוממות. הוא תבע כמובן לדעת, מדוע לא פנה העני ללשכתו לקבלת ההלוואה.

לאחר דין־ודברים חסר־תכלה, העניק לו הנגיד הזדמנות נוספת. יבא מחר בשעה העשירית וכסף ההלוואה ימסר לו כמו ידיו.

כעבור ימים אחדים, באותה שעה ומעמד, שב הגביר וראה את צלו הקבוע של אביונו... הפעם לבש כשריון מלחמה את ההבעה האומללה ביותר שכיסתה ביום מן הימים פנים של נכא־רוח:

"אנא! המצב רח"ל מידרדר! הטף שואגים ללחם... אהה! לו אך העניק לו אשראי על סך אלפיים רובל — — "

* * *

כשהיה מרן החפץ חיים מספר את משלו, לא שער לנכון שיהדות התורה תקלע בשנותיה הפוריות למצוקת דיור חריפה. הנמשל כוון כלפי ברכת "אתה חונן" שאדם שב ומשתפך בה מדי תפלה, ואינו טורח לחפון מאוצר הדעת המתחנן לו. גם ר' דוד זוריצקי ששב והמתיק את המשל באוסף משליו ("אוצר משלי הח"ח") לא שער אז שהוא יכתוב אי פעם מאמר אודות מצוקת הדיור שיניע את אמות הסיפים.

הנושא הנצחי הזה, "מצוקת" הדיור — יש לו מחזור קבוע של עונות בהן הוא עולה על סדר היום. מישהוא חכם אומר לי: תכתוב על זה, זה חשוב! הצבור לא ישנה כמובן הרגלים, אבל הוא אוהב לקרא על הנושא!...

לאחרונה צף הנושא, בדמות ישיבה מיוחדת שכונסה ע"י מרכז אגודת ישראל והסקור שסביב לה. לא נהיה בחזקת שוטים או קטנים אם נתנבא, כי המחויות שהחרים יידרשו לשלם, יישארו באותו סדר־גודל אחרי ישיבת המרכז כלפניה. הנושא הזה הוא במהות נושא "מדובר"... אוהב שמדברים עליו.

מכתבים למערכת — יודעת מערכת של כל עתון — אין כמותם מבטאי הלכי רוח. לפני מכתב־למערכת־המודיע מיום י"ב מרחשוון, בו תובע ג.א. מתל אביב שייעשו משהו מהר ובהחיפזות. לפני שיהיה מאוחר!" איש בשורה אני לומר ג.א.: כבר עשו.

כבר עשו באשדוד, כבר עשו בעמנואל, בחפרה, באופקים, בחצור, בזכרון ובעוד. עשיה אדירה ממתינה עשרות בשנים בשפל־ברך על פתחו של העני, ומתחננת שיקבל.

העשיה הזו לא הפריעה לכותב בהמשך מכתבו. הוא קובע. כך

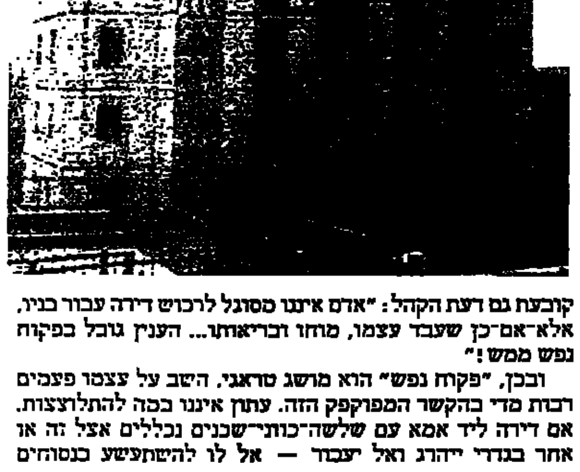

קובעת גם דעת הקהל: "אדם אינו מסוגל לרכוש דירה עבור בניו, אלא־אם־כן שעבד עצמו, מוחו ובריאותו... הענין גובל בפקוח נפש ממש!"

ובכן, "פקוח נפש" הוא מושג טראגי. השב על עצמו פעמים רבות מדי בהקשר המפוקפק הזה. עתון איננו במה להתלוצצות. אם דירה ליד אמא עם שלשה־כותי־שכנים נכללים אצל זה או אחר בגדרי ייהרג ואל יעבור — אל לו להשתעשע בנסוחים טראגיים.

במכתב אחר למערכת, מיום י"ז מרחשוון מעורר הכותב על הצורך הדחוף ש: "תקום זעקה גדולה ומרה שתרעיד את אמות הסיפים".

(המשך בעמוד י"ג)

רצח אבו־ג'יהאד עשוי להיות ל"תיבת פנדורה"

מאת ש. אמיתי

"תיבת פנדורה" היא דבר תמים ונאה למראית עין, המכיל למעשה פגעים וצרות. או: פרשה נעלמה, שאם יבואו לגלותה, היא עלולה לשמש פתח לצרות ופורענויות.

נדמה שאין הגדרה טובה יותר למה שמתחולל ב־3 הימים האחרונים סביב פרשת רצח אבו־ג'יהאד, מאשר "תיבת פנדורה". לכאורה: הצלחה צבאית בקנה מידה עולמי. תיאום מדוייק, תיזמון וביצוע חסרי תקדים. תעתוע ודמיון משולבים יחדיו — כאשר הכל נשאר בגדר תעלומה ואין יודעים מי הם אותם אלמונים, שהשאירו מאחוריהם מיניבוס ושתי מכוניות פרטיות על מעגן עזוב בחוף טוניסיה, מלבד גופתו נקובת הכדורים של חאליל אל־ואזיר, סגנו של ערפאת המכונה "אבו־ג'יהאד".

אבל הפרשה הנעלמה הזו, או "התמימה ונאה למראית עין", מכילה, כך מסתבר, גם צרות, פגעים ופורענויות פוליטיות ומדיניות למכביר. מצד אחד — הנושא הועלה כבר במועצת הבטחון, כאשר טוניסיה מאשימה את ישראל במעשה. מצד שני — למרות כל הנסיונות להשתיק את הענין, פורצות האשמות על "הדלפות לכלי התקשורת", כאשר המערך והליכוד מאשימים כל מפלגה את רעותה בניצול הענין לצרכים פוליטיים של טרום־בחירות.

ישראל בחרה שלא להתייחס לביצוע רצח אבו־ג'יהאד. לא מאשרת ולא מכחישה. ראש הממשלה אמר בישיבת הממשלה השבועית ביום ראשון, כי "שמע על כך ברדיו"... כל הנסיונות לסחוט מאחד השרים התייחסות רשמית — לא העלו דבר. השרים בחרו בשתיקה מוחלטת.

אבל במקום הודעות רשמיות מישראל, החלו להתפרסם ידיעות ברשתות טלביזיה זרות ובעתונות בוושינגטון ובלונדון, עם פרטים שונים הקשורים למבצע. רשת טלביזיה מסויימת דיווחה, כי "המבצע כולו הוסרט תוך כדי ביצועו". רשת מתחרה ידעה לספר, כי "שמיר קפץ משמחה כאשר התברר לו שאין נפגעים בין המבצעים". עתון אמריקני כתב, כי "פרס וויצמן התנגדו לרצח בישיבת הקבינט שבה הוחלט על כך". אחד מכלי התקשורת ידע לספר אפילו מיהו "היעד הבא לחיסול על ידי ישראל (אבו נידאל)", ואחר סיפר על "הצוללת שהחזירה את המבצעים הביתה".

כל זאת — מלבד פרטים ועידכונים מלאים על המבצע תוך־כדי־מהלכו, על סוגי הספינות והמטוסים ששימשו את אנשי הקומנדו, על מי שעזר להם בטוניסיה ומחוצה לה ועוד כהנה וכהנה.

● מאיפה הם יודעים?

מאיפה יודעים העתונאים הזרים לספר את כל הפרטים הללו לקוראיהם, או למאזיניהם? האם באמת יש להם קשרים טובים במטכ"ל (ואז המצב חמור ביותר...). או שמא שרים ששותקים באופן רשמי, מדברים בפה מלא "שלא לפרסום", מתוך ידיעה ברורה שהדברים יתפרסמו כעבור שעות ספורות בחו"ל, תוך הבלטת הגורם, או האישיות שבה הם מעוניינים.

אם רשת טלביזיה מספרת, ש"שמיר קפץ משמחה כאשר נודע לו שאין נפגעים בין המבצעים", יש להניח שהדברים לא יצאו מפיו של שר החוץ, או מבין אנשיו. וגם כאשר עתונאי זר מפרסם, ששמעון פרס התנגד, יחד עם וייצמן, למבצע, לא קשה לשער כי השאיר את עקבותיו, או טביעות אצבעותיו, בפרסומים אלו.

יש להניח שכל הידיעות הללו מתפרסמים בהתייחסות לישראל. האם שמיר "קפץ משמחה" לכבוד אנשי קומנדו אלמונים, או שמא רוצחים מקרב סיעות יריבות באש"ף? האם התנגדות פרס וויצמן מתייחסת לביצוע על ידי זרים, כלומר: לו היתה ישראל מבצעת, או היו מתנגדים?

כל אלו מביאים למסקנה, כי בעצם מדובר בהדלפות של שרים ישראלים — הכל לפי האינטרס והמגמה. ואם כך, במיוחד כאשר הבחירות לכנסת עתידות להערך בעוד כ־6 חודשים, אין פלא שהאשמות מופרחות מהליכוד אל המערך ולהיפך, ו"תיבת הפנדורה" מתגלה במלוא כחה.

הראשון שהפר את קשר השתיקה היה השר עזר ויצמן, אשר אמר, כי לו היה הדבר תלוי בו — לא היה מאשר את הפעולה. בכך נתן אישור למחצה, לדברים שפורסמו בחו"ל, כי הוא ופרס התנגדו למבצע. כאשר נשאל, האם אכן ישראל ביצעה זאת, ענה: "תנחשו בעצמכם". להלן טען, כי הרצח עשוי להגביר את מגמת הפעילות החבלנית נגד ישראל ולא להקטינה.

דברים אלו עוררו מורת רוח גם בלשכת ראש הממשלה וגם בלשכת ממלא מקומו ושר החוץ. שניהם אמרו, כי דברי ויצמן הם חוסר אחריות ממדרגה ראשונה ובליכוד כבר נשמעו קולות, שקראו לשמיר לפטר אותו.

השאלה היא, כמובן, מי היה מעוניין בדברי ויצמן והאם פרס היה מעוניין בדברים, או שמא עשה זאת ויצמן על דעתו האישית.

● שקרים והדלפות

כך או כך, גורמים במערך אמרו שלשום, כי ההדלפות מלשכת ראש הממשלה נועדו לניגוח פוליטי. דוברו של שמיר הכחיש כל הדלפה והחזיר לגורמי המערך, כי "אלו שקרים של מי שמורגלים בהדלפות".

כאמור, קשה לדעת מי צודק ומי אחראי להדלפות, אם בכלל. בכל זאת, קשה להתעלם מידיעות הממשיכות לזרום מאר־שם על המבצע ומה שמסביב לו, כמו אותה ידיעה ש"פורום ראשי הממשלות החליט סופית", או הפרסים על מטוסי הפיקוד המיוחדים של חיל האויר, שהם מטוסי בואינג 707 שהפכו למרכזי פיקוד ללוחמה אלקטרונית. מי אחראי לפרסומים אלו?

ויש שאלה הנשאלת שוב ושוב בשבוע האחרון: מדוע, בעצם, מסרבת ישראל להגיב על הקשר שלה למבצע? ואם לא — מדוע אינה מכחישה?

האם בגלל שהיה הסכם בלתי כתוב, שאין פוגעים באישים בדרג כמו זה של אבו־ג'יהאד? האם בגלל שעכשיו נפתחה האפשרות, שגם מנהיגים ישראליים ייפגעו? ואם כן — האם אין צורך להגביר מעתה את השמירה על אישים ישראלים השוהים בחו"ל, כמו שגרירים וכד', או ראשי המדינה היוצאים לביקורים בחו"ל ועלולים להיות חשופים לפיגועים ביותר שאת מאשר בעבר?

גם זה פן של תיבת פנדורה העשויה להתפתח מכל הענין, מלבד המחלוקת הפוליטית בישראל. בימים הקרובים נדע. האם דברי ויצמן היו "יריה מהמותן", כפי שקרה לו כבר בעבר פעמים רבות, כאשר הדבר אכן נעשה מחוסר אחריות, או שמא יש כאן מגמה מסויימת, שאת המשכה עוד נדע בקרוב, והיא נובעת מהפתגם האומר של"הצלחה יש אחראים רבים", ואף גורם מפלגתי אינו מעוניין להניח את זרי ההצלחה הצבאית של המבצע בידי זולתו.

את המשקה הזה אי אפשר להפסיק...

...כשיש לך בבית מכשיר סודהסטרים, כל כך פשוט וקל להכין מ ליטרים רבים של סודה. סחיבה ואחסנה - אינם בעיה!

הכן מספר ליטרים של סודה, חזקה או חלשה לפי טעמך, סגור את הבקבוקים עם הפקקים ההרמטיים של סודהסטרים והכנס למקרר לשעת צמא - מוכן לשתיה.

לעולם לא תחסר שתיה לך ולידידיך.

מיכל הגז התרוקן? אין בעיה - תמיד יש לך מיכל נוסף מלא! כל מילוי גז מספיק להכנת 30 ליטר (150 כוסות) סודה.

כל מיכל סודהבל ריק ניתן להחליף במיכל מלא באחת החנויות הרשומות מטה בתמורה ל־5.80 ש"ח *(19 אג' בלבד להכנת ליטר סודה!)*

להכנת משקאות קלים של סודהסטרים, הוסף אחד מ־13 הסוגים השונים של דלקל להכנת משקה קל תוסס בטעם האהוב עליך:

קולה, שרי קולה, תפוזים, לימון, אננס, תפוח־עץ, פטל, ביטר־לימון, פסיפלורה, דובדבן, תותי בר, קיווי, מישמש־אפרסק.

מכל קופסת דלקל במחיר 3.40 ש"ח בלבד מכינים שישה ליטרים של משקה קל.

להבדיל ממשקאות קלים או גזוז מוכן, סודהסטרים דלקל מכיל מיץ פירות טבעי והוא חסכוני במיוחד: מרוכז פי שלושה מכל סירופ אחר. על כן, דלקל טבעי יותר, עולה פחות, תופס פחות מקום במטבח *והכי חשוב - דלקל טעים יותר!*

פינת הבריאות

דלקל מכיל מנה יומית מומלצת של ויטמין C ומכיל רק שליש מכמות הסוכר - כלומר, רק שליש מהקלוריות שבמשקאות קלים רגילים - חשוב לגיזרה ולשיניים, למבוגרים ולילדים.

מפיץ בלעדי: סודהפופ בע"מ, רח' רובינזון 21, פתח תקוה, טל. 900953, 03-919026.

ניתן להשיג בכל סניפי השקם, המשביר לצרכן ובחנויות המורשות הבאות:

ירושלים: טבריאי יפו 97, מרדכי פלפל יפו 84, יאקאב חשמל יחזקאל 2 ככר השבת, טכנו אור מוצרי חשמל יפו 43, שלמה הלוי השזיף 3 מחנה יהודה, סלון גאולה מלכי ישראל 11, שופרסל היכל אגרון 1, שופרסל יובל מ. מסחרי קרית יובל, שופרסל מרים ר' פארן רמת אשכול, שופרסל רמות ב' שדי גולדה מאיר שכי רמות, שופרסל ניות פינת ניות שדי הרצוג, שופרסל מבשרת שלום שכונה ג', שופרסל רום שכונת גילה החדשה, היפרכל גירסי גבעת שאול ב', היפרכל תלפיות פייר קינג 35. **בני־ברק:** שופרסל חברון ירושלים פינת חברון, שופרסל הרצוג פרדס כץ, קליין חזון איש 49, יואבר רבי עקיבא 52, קשרו עזרא רבי עקיבא 152, ירוד ליפציג בע"מ ברטנורא 5. **פתח־תקוה:** הרצוביץ אבשלום איכילוב 1, שופרסל פתח תקוה רוטשילד 79, היפרכל פתח תקוה בזל מול בי"ח בלינסון. **אשדוד:** כלבו חביב מרכז ב' 58. **נתניה:** כל בו בית יצחק בית יצחק, אחים לביא שער הגיא 7, חבוש מ. מסחרי קרית נורדאו, שופרסל ויצמן שדי ויצמן 27, שופרסל סמילנסקי סמילנסקי 13.

هكذا من الأصل

המודיע

משוררים ביטלו אירוע חגיגי כמחאה נגד הממשלה

אליעזר גלובאך חבר מועצת עירית ירושלים, הציע לעיריה לשלוח פקחים למוסדות החרדיים כדי לבדוק אם הניפו דגלים ביום העצמאות, ואם לא, להפסיק להם את הקצבות העיריה. אולם, לא העיריה ולא הממשלה יפסיקו את הקצבותיהן לאגודת הסופרים והמשוררים, אלה שהודיעו כי הם מבטלים את פסטיבל השירה שעמד להיערך במסגרת חגיגות ארבעים שנות המדינה.

שנים מחברי הועדה המיעצת לפסטיבל השירה הבינלאומי נתן זך וניסן קלדרון פרסמו הודעה כי פסטיבל שירה כזה עלול להתפרש כאקט של תמיכה והזדהות עם שלטון שחצה מכבר את הקוים האדומים, שבלעדיהם אין קולה של שירה יכול להישמע.

בהמשך מכתבם מאשימים השנים את הממשלה על שתי המפלגות הגדולות החברות בה, כי היא מפוצצת בתי אוכלוסיה אזרחית, מפעילה נשק קטלני, מגלה אזרחים וכדומה ממשלה כזו אינה ראויה שמשוררים יבואו לחגיגה המאורגנת על ידה כדי לקרוא משיריהם.

להודעה זו הצטרפו ד. רביקוביץ. ניסים עריר, ואשר רייך. חיים גורי אמר כי אחרי הודעה זו לא היה טעם וברירה אחרת כאשר להתפטר.

האם רק על פעילות לדיבר הסירוב מותר להסתייג מאירוע שמציין את יום העצמאות ואילו בסעבים של מצפון אסור הדבר.

ד. ירושלמי

החינוך הממלכתי דתי מנסה להתמודד עם החינוך העצמאי על נפש הילדים

האגף לחינוך דתי במשרד החינוך יזם הקמתו של תת זרם לחינוך הממלכתי דתי, מוסדות אלה שיהיו על אזוריים ייקראו בשם מתמ"יד (מוסד תורני ממלכתי דתי). בתי ספר אלה יגבירו את חלק שעורי קודש, כדי לענות על דרישותיהם של הורים דתיים, בתת זרם זה תהיה גם הפרדה בין בנים לבנות.

מנהל אגף החינוך הדתי הסביר, כי צעד זה נעשה כדי לעצור את הבריחה של הורים המעבירים את ילדיהם למוסדות חינוך חרדיים, כמו החינוך העצמאי, או מוסדות דומים, שהוקמו לאחרונה במקומות שונים. המטרה היא גם להסמיך מוסדות חרדיים הנמצאים בפרקוה האגף ומוגדרים "מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים" נמצאים תחת פיקוחו, לחלק של הממ"ד.

החלטה זו עוררה מורת רוח בקרב הורים דתיים המגדירים את עצמם כמתונים, אלה פנו אל שר החינוך והתרבות מעל לראשו של מנהל האגף, וביקשו שהוא ימנע את הקמתו של תת זרם זה, לדבריהם הקמתו של תת זרם זה יהיה "מכת מוות לחינוך הממלכתי דתי". הם מזכירים לנבון, את הכרזתו, לא מכבר כי לא יתן יד להקמת מסגרות חינוך בדלניות שנועדו לאוכלוסיה מסוימת.

מנכ"ל משרד החינוך ד"ר שושני, התיחס במדה גדולה יותר של הבנה לפעולתו של מנהל אגף החינוך הדתי, בתנאי שהוא יתן לה לפעול אם המסגרת החדשה תצליח למשוך תלמידים מזרמים אחרים. הוא לא פירש אם הוא מתכוון לחינוך הממשלתי הכללי, או לחינוך הממלכתי דתי, בענין והפרדה בין בנים ובנות, אמר שושני, כי ייבדק כל מקרה לחוד לגופו.

מי הרג את האימון בכלי התקשורת?

"לא ניתן לקבוע מאיזה כלי נשק נהרגה תרצה פורת משום שהקליע שהרג אותה לא נמצא" זו היתה תמצית הודעה שהעביר מפקד המחוז הצפוני של המשטרה לאלוף פיקוד צפון, לאחר חקירה משטרתית בנושא.

ידיעה זו כמעט ולא נראתה בעיתונים. אף לא אחד מאותם עיתונים שדאגו להקדיש כותרת ראשית גדולה שקבעה את עובדת הריגתה של תרצה פורת בידי הרובה של רומם אלדובי המלרזה, לא ראה לנכון להקדיש מקום בולט להפרכת סיפור זה.

מלמד אתכם משהו?
כן, על אמינות תקשורתית.

מי הוא חברך?

פתגם ידוע אומר הגד לי מי חברך ואומר לך מי אתה. אך אורי דייוויס לא זקוק לפתגמים. אינו צריך תויות.

מי הוא האיש שנבחר על ידי העתון גארדיין בלונדון ל"הספידי" את אבו ג'יהאד בעמוד מאמרי הנפטרים, לא היה זה ערבי תושב לונדון, לא כתב העתון בירדן, בתוניס או לבנון.

האדם שכתב מאמר הספד בגארדיאן, הוא יהודי ישראלי היושב בגלות לונדון.

גם כשהיה פה בארץ ידע לסמן את עצמו בצד "הנכון". מי ידע מתוך של יהודי עקום. יש גם כאלו.

אבו ג'יהאד הפריך עלילה נגד בן גוריון

הגירסא שניתן לה פרסום, כי דוד בן גוריון גרם להסלמה בין ישראל למצרים, כאשר הסתמן סיכוי להבנה בין שתי המדינות, וכי הסלמה זו גרמה בזמנו לפרוץ מלחמה, הופרכה לאחרונה על ידי אבו ג'יהאד עצמו שבעדותו לסופר אמריקאי, כותב את הביוגרפיה של ערפאת, הודה כי הוא נוטל על עצמו את האחריות לדחוף לעימות צבאי בין ישראל למצרים.

לדבריו של אבו ג'יהאד, שהוא פוצץ מאגר מים ליד פאלוג'ה דבר שגרם לא מעט למלחמה שפרצה בין ישראל למצרים לאחר שישראל החליטה לא לעבור לסדר היום על מעשה פרובוקטיבי זה.

לדבריו הוא גם גרם למלחמת לבנון, כאשר החליט על דעת עצמו להפגיז את ישובי הספר בגבול הצפון. הסורים שלא היו מרוצים מן הנסיון לסבך אותם במלחמה שלא היתה רצויה להם, אילצו בכח הנשק לפנות את העיר טריפולי. הוא חשש מפני כל משא ומתן בין ישראל למדינות הערביות ומשום כך דחף תמיד לעימות צבאי כדי לסכל את הדרך להבנה הדדית.

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

סוף שבוע

חיסולו של אבו ג'יהאד הינה מכה קשה לטרור — אולם, עדיף לחסל את ה"אבו ג'יהאדים" בצעירותם, בטרם יגיעו למימדיו של אבו ג'יהאד.

*

הטוענים כי ידים יהודיות ביצעו את הפעולה המבריקה של חיסול אבו ג'יהאד, מבססים את טיעונם על העובדה שהמחסלים לא פגעו באשתו ובילדיו.

*

אין לך הוכחה טובה יותר לכך שידים ישראליות ביצעו את רצח אבו ג'יהאד, מאשר הבקורת שהטיח השר עזר ויצמן על ביצוע הרצח...

*

התבוסתנים שלנו בכלי התקשורת לא ישלימו עם העונש הקל שקיבלו 2 חיילי צה"ל, שצולמו כשהם מכים ערבים — הם לא ינוחו ולא ישקטו עד שיראו פרי טוב יותר לעמלם, במסע ההסתה וההכפשה שערכו הם נגד חיילי צה"ל והכוחות הפועלים בשטח, בעקבות האירוע.

*

הרשעתו הברורה של דמיאניוק ע"י בית המשפט, רק מעלה פעם נוספת את דמותו המפלצתית, כאשר מסוגל הוא, בציניות חייתית, לעמוד מול לנרדפיו ולהכריז: זה לא אני

*

מערכת הבריאות במדינה סובלת משביתות מתמשכות, כאשר משביתים בתי חולים ומפעילים אותם במתכונת שבת — ורק בשבתות ובחגים, פועלים בתי החולים... במתכונת רגילה (של שבת).

*

מדינת ישראל מסבסדת אישפוז חולים מתושבי הגדה בישראל

משרד הבריאות מסבסד אישפוז וטיפול אמבולטורי של תושבי השטחים המופנים למרכזי הבריאות בארץ. זאת טענו עובדי מינהל בבתי החולים הממשלתיים המשבשים את העבודה בבתי החולים במאבק להשוואת שכרם עם שכר עובדי קופת חולים.

לפי אותו מקור מסבסדה הממשלה 17 אלף ימי אישפוז, ועוד 5000 הופנו לבדיקות ואיבחון. מספרים אלה נוגעים רק לתושבים שהצטרפו לתוכנית הביטוח הרפואי שהנהיג המימשל האזרחי, אולם הוא כולל רק חלק מן התושבים, אחרים המבקשים אישפוז, מופנים על ידי ארגון הסעד הבינלאומי אונרו"א הפועל בשטחים.

מתברר עוד כי תושבי השטחים ממשיכים למרות המהומות לבוא לבתי החולים היהודיים, ללא שום פחד. גם רופאים מהגדה ומעזה באים לבתי החולים היהודיים להשתלמות אחת לשבוע, 30 רופאים מעזה משתלמים כיום בבית החולים סורוקה בבאר שבע, הם משתלמים במקצועות שונים, אולם הם לא שימשו ראש גשר להבנה עם היהודים.

י. ירושלמי

דרישה לפטר את וויצמאן מהממשלה

חוגים בליכוד ובמפלגות אחרות עומדים להעלות את הדרישה לפטר את עיזר וייצמאן מן הממשלה, לאחר ההתבטאויות התמוהות שלו בענין רצח מנהיג המחבלים "אבו-ג'יהאד. לדרישה זו יצטרפו כנראה גם כמה מחברי סיעת מפלגת העבודה.

הם טוענים שוייצמאן הוציא את דיבתה רעה של ישראל, כאשר רמז, כי ישראל אחראית להרצחו של אבו ג'יהאד, דבר שלא עשה שום שר ובכך הוא כאשר את הגירסא של אנ.ב.ס. שכבר הודיעה. כי ויצמן ופרס, הצביעו נגד הפשיטה בטוניס.

אחד השרים בממשלה, התבטא, כי פיו ולשונו של וייצמאן, הממהר לירות מן המותן, הוא שהכשיל אותו. כאשר נשאל על ידי כתב רויטר, אם ישראל אחראית להריגתו של סגנו של ערפאת, השיב בקריצה "תנחשו בעצמכם". אולם עוד קודם לכן השמיע ביקורת על עצם המעשה כי ההריגה היא רק בעלת השלכות שליליות לגבי ישראל, היא לא תשים קץ לטירור ויתכן שאף תשפיע על הגברתו.

כידוע, קיים אצל רבים חשד, כי אבו ג'יאהד, נפל קרבן לחכמים הקיימים בתוך ארגוני הטירור, או מדינות ערב השוטמות אותו, מפני שהוא סיבך אותן במלחמות בעבר, כדי למנוע הסכמי שלום בין ישראל למדינות ערביות מסוימות, הוא נאשם במדינות ערב בביצוע פרובוקציות שנועדו שהביאו להתקפות ישראליות, הוא עצמו הודה שהוא דחף למלחמה. מלחמות שמהן יצאו בתבוסה.

חברי כנסת אמרו, גם מסיעת המערך, שאין לוייצמן מקום בקבינט, כיון שהוא עלול לגלות סודות כמוסים, והעמיד את הממשלה במצב מביך.

מ. דרורי

דגל ישראל פסול בפולין

הטלוויזיה הפולנית שסיקרה את אירועי יום השואה למרד גיטו ורשא, השמיטה את הצילומים של הדגל שהניפה המשלחת מישראל, משלחת שבה השתתפו גם שרי ממשלה וחברי כנסת מירושלים לצד אלפי בני נוער יהודי.

ממשלת פולין ביקשה לשמור על איפון מלא, ומשום כך נתנה רשות לשתי קבוצות פלשתינאים לקיים עצרות מחאה נגד ישראל סמוך למצבת ההנצחה בגיטו היהודי לשעבר.

ממשלת פולין הקפידה גם שלא להזכיר את שם מדינת ישראל בנאומים שנישאו ביום זה. היא גם הודיעה למשלחת הישראלית, כי פולין לא תחדש את היחסים עם ישראל, כל עוד לא נמצא פתרון לסכסוך באיזור.

התנהגותה של ממשלת פולין, כמעט הביאה לתקרית, כאשר שר החינוך והתרבות, ערך טכס נפרד ליד האנדרטה מיד לאחר הטקס הרשמי ונשא נאום קצר. חברי המשלחת שחזרו ארצה, טענו, כי ממשלת פולין נהגה כלפיהם כאל יהודים ולא כאל נציגי ממשלה, בעוד שבין חבריה היה אחד שנשא בתואר, סגן ראש הממשלה. לדבריהם זהו עלבון שמדינה המכבדת את עצמה, לא היתה צריכה לספוג ללא מחאה.

ד. ירושלמי

עובדי בתי החולים
קיבלו בעד שעות נוספות שלא עבדו

מנהל משרד הבריאות אישר לתשלום בעד שעות נוספות פיקטיביות, כדי להתגבר על סירוב האוצר להעלות שכרם.

משרד האוצר טוען שהתשלום אינו חוקי. הוא טוען שעובדי המינהל והמשק זכאים לתשלום בעד שעות נוספות שבהן עבדו בפועל לחיסול הפיגור בגלל השביתה.

אולם הוראת מנכ"ל משרד הבריאות להוסיף תשלום בעד שעות שלא נעבדו אינה חוקית, טוען כאמור האוצר.

עם עקרונות אפשר גם לנצח

הרב אריה גולדקנופף סגן ראש עירית ירושלים ועמיתיו לסיעה האגודאית הרב אברהם יוסף לייזרזון והרב שמחה בונים קליין לא קיבלו בשעתו שום הסבר ושום נסיון שכנוע. הם אמרו וגם עשו: "לא נוכל לחבור לקואליציה עירונית המקימה אמפיתיאטרון אצל הכותל המערבי שריד בית מקדשנו".

המאבק הגיע למועצת העיריה. הדיון היה סוער, רווי ויכוחים ומתח. הרב גולדקנופף פרש מתפקידו כסגן ראש העיריה והממונה על מחלקת הרווחה, עמיתיו פרשו מהנהלת העיריה. הסיעה האגודאית ניהלה מאבק עקבי, עקרוני, עיקש ונחרץ נגד בנייתו של האמפיתיאטרון תוך גיוס דעת הקהל הארצית והעולמית.

השבוע — נחנך האתר ליד הכותל המערבי. אולם, לא אמפיתיאטרון אלא גן הנקרא ע"י העיריה "גן התקומה". אל ההזמנה שקיבלו חברי העיריה המכהנים בקדנציה הנוכחית — צירף ראש העיריה טדי קולק מכתב אישי אל הרב אברהם יוסף לייזרזון מי שהיה בין המובילים הבולטים של המאבק נגד האמפיתיאטרון:

"צר לי שהחשדנות, הגישה האגרסיבית המלבה מתחים שנקטה על-ידך גרמה בזמנו לעיכוב רב בבנייתו של גן זה המהווה ריאה ירוקה וחשובה לתושבים ולילדיהם ופינת נוי לתפארת הרובע".

"חבל, שאינכם לומדים מנסיון זה ואינכם נוקטים באורך רוח בסבלנות ומתוך ראית טובת העיר וכלל תושביה בנושאים רבים העומדים על סדר היום הציבורי. בצפיה לראותך עמנו".

הרב לייזרזון לא נותר חייב. הוא מיהר להשיב לראש העיריה כי בהחלט, הוא גאה וגם עמיתיו גאים על שנקטו יוזמה ועמדו במערכה למען קדושת ירושלים — ומה שהתרחש היום הינה ההוכחה הטובה ביותר שהעקרון גם ניצח. הוא הזכיר לקולק שמזכירות אגו"י בירושלים קיבלה את החלטת הפרישה מן העיריה, גם מול האיום העירוני כי אם תפרוש אגו"י יופסקו ההקצבות למוסדות תורניים...

היום, כאשר מדובר בגינה ציבורית לתושבי הרובע היהודי — אומר הרב לייזרזון — ברצון הייתי בא לטקס. לחנוך את מה שהוקם ולשמוח על מה שתוכנן ובעז"ה לא הוקם. אלא שלצערי אעדר לרגל נסיעתי לחו"ל בשליחות החינוך העצמאי...

בינו לבינו, הנה לנו ספור על מאבק חיוני. על נציגים שפרשו מתפקיד קורץ — ואחרי הכל גם הצליחו להסיר מכשול.

י. מורג

כאשר אחדות העבודה ביקשה לדחות הקמת המדינה

לא רק אגודת ישראל נמנעה מלהצטרף לתומכי המהלכים שיזרזו את הקמת המדינה. גם אנשי הפלג של "לאחדות העבודה", בתקופה שעוד הלכה עם מפ"ם, הציעו לדחות את ההכרזה על עצמאות מדינית למדינת ישראל בכמה שנים...

גילוי זה מופיע בעבודת מחקר שערך, דוקא איש מפ"ם, עיתונאי לשעבר בעיתון "על המשמר" יוסי אמיתי, במסגרת האוניברסיטה בתל אביב. אולם, מענין מכל הוא הנימוק שהביא את אנשי "אחדות העבודה" להצעת הדחיה. הם רצו למנוע הקמת מדינה שבה יהיו ערבים מידי ואידך התנגדו נחרצות להצעת החלוקה. הם הציעו לדחות את הכרזת העצמאות עד שיווצר רוב יהודי בכל חלקי א"י.

כברת דרך ארוכה עברו אנשי לאחדות העבודה מאז דרשו ביחד עם מפ"ם את שלימות ארץ ישראל. אז, אם לא הוגיעו את עצמם בשאלה הדימוגראפית וכתחשש של שלטון על עם זר. כדי לפתור בכל אופן בעיה זו היה מוכן יערי, המנהיג הותיק של השמאל ומפ"ם לתמוך בטראנספר שיעביר תושבים ערבים ממקום ישובם, בשעה שהנגה הקמת מדינה פלסטינאית שתהא קשורה עם מדינת ישראל. לזכותם של אנשי מפ"ם יאמר שכבר אז תמכו בצורך להקים מדינה פלסטינאית. אף רעיון הטרנספר היה מקובל עליהם, גם באותה תקופה שבה ראו עצמם יותו כחלק מן המפלגות הקומוניסטיות. ומענין שאותו אמיתי מגלה כי השותפים לרעיון המדינה הפלסטינאית בחסות מדינת ישראל, לא היו אחרים כי אם הערבים, שהיו אחר כך גם ח"כים מטעם מק"י אמיל חביבי ותופיק טובי. השושבין לרעיונות אלו היה אהרן כהן שברבות הימים הורשע על מסירת סודות לסוכן זר.

גם אנשי מפ"ם יערי וחבריו הפלג של "לאחדות העבודה" י. גלילי ויגאל אלון תמכו בא"י השלמה וטענו בלהט נגד הגבולות הבלתי טבעיים של החלוקה.

משום כך הם אף התנגדו להסכמי שביתת הנשק.

שש שנים לאחר הקמת המדינה. כאשר אירע אסון מעלה עקרבים. אמר יגאל אלון שהאשמה היא "אי השלמת כיבוש ארץ"י". היתה גם תקופה שבה מפ"ם תמכה גם בנתשים קיבוציים וקשים נגד כפרים ערביים "בלתי ידידותיים", אך לעומת זאת ביקרה קשות התנכלויות והרס של כפרים אחרים, כאמור לא שלל מאיר יערי טרנספר אלא הביע התנגדות לגירושים ואף יצא נגד תכנית להחזרת הפליטים הערבים.

כך מכבדים מסורת סמלית באנגליה

הפרלמנט הבריטי נחשב בעיני הכל כאם או כאבי הפרלמנטים, כמו שמדינה זו נחשבת כדוגמא של דימוקרטיה. ופרק בהליכות פרלמנט למדו ולימדו חברי הפרלמנט הזה השבוע, בהתלכדות של קונסנזוס כללי.

היה זה מקרה שבו הוענש אחד מחברי הבית והורחק למשך חודש ימים מן הישיבות, על פגיעה סמלית בערך היסטורי מקודש בעיניהם.

היה זה בעת ויכוח על שינוי החוק לגביית המיסים העירוניים שהציעה הממשלה השמרנית של תאצ'ר. חברי הפרלמנט מטעם הלייבור גילו התנגדות חריפה ביותר. בלהט הויכוח איבד מחברי הלייבור את שלוותו. ניגש לשולחן הבית הניצב במרכז האולם שם מוטל כרב סמלית שרביט הדיר הגדול. השרביט בן ה־500 שנה הוטל על ידו ארצה.

על כך, לא יכלו כל חברי הבית לעבור לסדר היום, בהסכמת כל הדירים הורחק האיש שפגע באחד מסמלי הדימוקרטיה — הפחות חשובים — למשך של חודש ימים מן הישיבות.

אולי יהיו גם אצלנו אנשים שילמדו פרק בהתייחסות אל ערכים מקודשים.

נרגמה מורה יהודיה בבית ספר ערבי

מורה יהודיה המלמדת עברית, בבית הספר בכפר הערבי בית צפפה בדרום ירושלים, נרגמה באבנים ע"י תלמידי בית הספר.

המורה שהגישה את התפטרותה סיפרה שהיא נתונה לעלבונות ויריקות גם מצד יהודים, על שהיא מלמדת את הילדים הערביים. עם גבור המהומות זורקו עליה אבנים.

בבית הספר במזרח ירושלים מלמדות תשע מורות יהודיות. אלה מושבתות בגלל שמשרד החנוך והעיריה החליטו לסגור את בתי הספר הערביים.

מנהל המחוז במשרד החנוך הגיב כי היה רוצה שמורים יהודיים ילמדו בבתי ספר ערביים ולהיפך, גם מורים ערביים בבתי ספר יהודיים, אולם זה לא הולך.

משה הירש ייתבע על החזקת מטבע חוץ ללא היתר

אין למשטרה אינטרס להפוך את משה הירש ל"קדוש" ולתבוע אותו לדין על הגשת תמיכה למחבלים שאושפזו בבתי החולים הערבים במזרח ירושלים. מפקדי המשטרה אמרו, כי הם יודעים כי אין לאיש תומכים בישראל פרט לכמה אנשים בלתי שפויים, הם יודעים כי הוא מוחרם על ידי רוב הציבור החרדי, במאה שערים.

אולם כנראה לא תהיה להם ברירה אלא לתבוע אותו לדין על החזקת מטבע חוץ במספרים גדולים, לפי הפרסומים בעתונים. תביעה זאת תוגש, כנראה, בעקבות תלונה של חבר הכנסת דב בן מאיר מסיעת המערך. שצירף לתלונה תמונה שנתפרסמה בעתון "ידיעות אחרונות" בה נראה הירש כשהוא מוסר למנהל בית חולים ששת אלפים דולר, לפי דבריו, קציני משטרה המכירים את הירש ואת תעלוליו, הביעו חשש, שלא נתן סכום גדול של דולרים, כיון שבתמונה רואים רק כשהוא מוסר כמה שטרות, והם סבורים כי זה היה אחד מתעלוליו, והפעם עשה זאת בשיתוף עם מנהל או פקיד בבית החולים במזרח ירושלים שעל הר הזיתים, והם עשויים להתקשות כדי להוכיח את הדברים בפני בית המשפט.

מפכ"ל המשטרה הודיע, כי העביר את התלונה לטיפולו של אגף החקירות, כיון שבדרך כלל אין המשטרה פועלת לאכיפת חוק מטבע חוץ.

הבעיה הצבאית של ישראל בשנת ה־40

האם הגיע הרגע שבו הכמות הפכה לבעלת יכולת הכרעה מול איכות

ארצות ערב המקיפות את מדינת ישראל רכשו מאז - 1948 כמויות אדירות של נשק. מדינות המזרח והמערב כאחד משפרות את מאזן התשלומים שלהן על בסיס עסקות עם ספקיות הנפט שלהן. לפתע ניצבת ישראל מול עוצמה ערבית המכסה על פער האיכות שהיה עד כה גורם הפער בעת שפער בוח האדם היה תמיד לרעת ישראל. ויותר מכך: גישתה הבסיסית של ישראל כל השנים האלו היתה שבכל מלחמה יש להעביר את הקרבות לשטח האוייב, דבר שירחיק את זירת ההתזוששות והפגיעה מריכוזי האוכלוסיה הגדולים. אך היום יש בידי ארצות ערב, וכמה מהן רבי עשו שימוש בהן, עוצמת פגיעה מטווח ארוך ההופכים את גורם השטח לפחות ערך במשמעותו הקודמת.

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

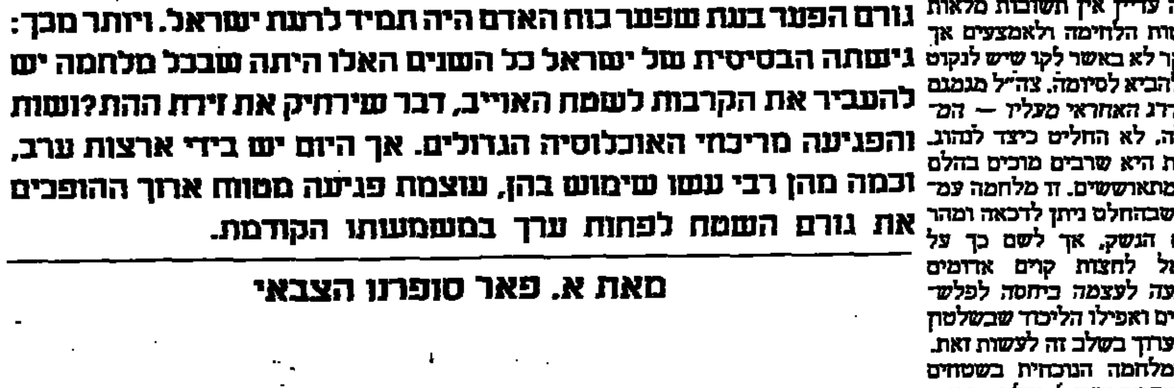

40 שנה לאחר הקמת המדינה וארגון המסגרות הראשונות לצה"ל, נקלעה מדינת ישראל למלחמה בלתי צפויה. עימות מסוג שהצבא של יום־יום לא הוכן אליו, לא היה מצוייד לו וגם 5 חודשים אחרי שמלחמה זאת פרצה עדיין אין תשובות מלאות לשיטות הלוחמה ולאמצעים אך בעיקר לא באשר לקו שיש לנקוט כדי להביא לסיומה. צה"ל מגמגם כי הדרג האחראי מעליו — הממשלה, לא החליט כיצד לנהוג. האמת היא שרבים מוכים בהלם ולא מתאוששים. זו מלחמה עממית שבהחלט ניתן לדכאה ומהר בכוח הנשק, אך לשם כך על ישראל לחצות קוים אדומים שקבעה לעצמה ביחסה לפלשתינאים ואפילו הליכוד שבשלטון אינו ערוך בשלב זה לעשות זאת.

המלחמה הנוכחית בשטחים הוציאה את ישראל מתלם המדיניות הבטחונית. נכון שרק חלק קטן מהצבא מועסק בשטח בטיפול בהפרות הסדר וההמהומות בשטחים, אך מחשבתית הפיקוד הצבאי והדרג הבטחוני מצוי שם. המצב גם מביא לשינוי בבסיסים שהציב לעצמו צה"ל ושאותם היטיב להגדיר שר הבטחון יצחק רבין כשאמר: "לישראל אין סיבה מדינית ליזום מלחמה ולכן השיקול המנחה את מדיניות הבטחון היא מניעת מלחמה. ישראל הוסיף רבין, צריכה לפתח עוצמה מרתיעה אך לא על חשבון האינטרסים החיוניים של המדינה. במקביל חייבת ישראל להביא בחשבון אפשרות של מלחמה צפויה ועליה להערך להכרעה מהירה תוך חתירה לצמצום מספר הנפגעים". ובסיום דבריו הדגיש: "כדי למלא את תפקיד ההרתעה ויכולת ההכרעה המהירה צריך צה"ל להיות צבא בעל אופי התקפי".

רבין אמר את הדברים האלו לפני שפרצו המהומות בשטחים. הוא התייחס למלחמה רגילה עם הערבים ולפתע ניצבת ישראל בפני מצב המאלץ אותה לבדוק אם אין היא מאבדת מכוחה המרתיע דוקא בתוך תחומיה, האם אין במהומות בשטחים ובאילוצים שהמדינה נטלה על עצמה כדי לערער בסיס בגישתה הצבאית והוא יכולתה להרתיע והעובדה שיש החוששים לפתוח במלחמה נגדה בידיעה שבמשך השנים הוכן כאן ציוד צבאי רב ויכולת להפעילה.

בסיסי הבטחון הצבאי של ישראל גובשו בדרגים המדיניים עוד ב־1948 ואולי בשנות המערכה שלפני כן. עיקרם בנויים על הנתונים הגיאו־אסטרטגיים של המדינה ועל הסביבה הפוליטית בהם חלו, יחסית, שינויים מעטים. שינויים שחלו בארגונו הפנימי של צה"ל בבניינו ואיזונו, לא מעידים על שינוי בתפיסה אלא על שינוי בדגשים.

העולם הערבי, אומרת הגישה הישראלית הרשמית, אינו בעל גוון אחד, אלא בגדר מעגלים בעלי מרכז משותף. לפיכך הוא מקרין רמות שונות של עויינות. החל מעויינות פעילה המלווה במהלכים צבאיים, דבר שהוא אופייני בעיקר למדינות העימות, ועד לעויינות המתבטאת בלחצים מדיניים בדרגות שונות של עוצמה. העויינות הפעילה לובשת פנים שונות, עקב מהלכים פנים ערביים או שינויים בטקטיקה של המעצמות הגדולות נוצרות בעולם הערבי קואליציות שונות, למשל, במלחמת 1948 בה היתה קואליציה של כל המדינות שסבבו את ישראל כולל עירק ומלחמת יום הכיפורים בה היתה קואליציה של 2 מדינות שכנות ועוד חילות משלוח של ירדן, סעודיה מרוקו ועוד.

העולם הערבי משמש איום מתמיד. נגדו מפעילה ישראל דרגות שונות של מאבק. המבנה הגיאואסטרטגי של המדינה והעובדה שבכל מקרה תוכל ישראל להציב מערך יחסי כוחות של פחות אנשים מול יותר בארצות ערב מתוך גישה אסטרטגית ואופרטיבית המחייבת שיטות לחימה התקפית והעברה מהירה של הלחימה לשטחו של האוייב, הרחק ככל האפשר ממרכזי האוכלוסיה שבמדינת ישראל

אך במציאות של היום הולך המצב ומשתנה. פיתוח אמצעי הלחימה המודרניים יכול להביא את מטעני הנפץ של האוייב לתוך ריכוזי האוכלוסיה הגדולים ממרחקים עצומים ואפילו הצליחה ישראל להעביר את המלחמה בתוך השדה לעומק שטחו של האוייב. לכאורה פחת ערכו של השטח והוא מהפך הבא לידי ביטוי גובר 40 שנה אחרי הקמת המדינה כשרואים בפועל איך העירקים למשל משתמשים בטילים במלחמתם באירן, איך סעודיה מצוידת בטילים ארוכים טווח שהסורים כבר מחזיקים כמותם.

זו אולי הסיבה מדוע גם בדרגים צבאיים בכירים במעצמות הגדולות אך גם בישראל, מרבים לדבר על הצורך בפתרונות מחוץ למסגרת הצבאית. אך בנוסף לכך מסכימים הכל שאם וכאשר תפרוץ מלחמה לא תהיה לישראל ברירה אלא לנסות ולהכריעה במהירות תוך הפעלת כל הנשק שאגרה ושבחלקו יכול לתת מענה גם לאיומים היותר רצינים של ארצות ערב.

מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה לחימה המביאה לאבדן חיי אדם בהיקף רחב. במלחמת 1948 היו 6000 הרוגים שהיו אז אחוז אחד מתוך כלל האוכלוסיה היהודית. יחס היהודי לקדושת חיי האדם ותחושת הערבות ההדדית שיש בקרב העם היהודי רגישים מאד לחיי האדם ולפיקוח נפש. יחס זה הוא גם שמנע בישראל להפעיל את יכולתה לדיכוי המהומות בשטחים ואפילו ידוע לכל שיש אפשרות לדכא במהירות את המהומות. יש הרבה לקחים מהצורות בהן הירדנים והסורים מדכאים מהומות. אך היחס למי שנברא בצלם, יהודי כלא יהודי מנע שימוש בלתי מוגבל בנשק. אך גם הערבים יודעים שזו מגבלה שישראל נטלה על עצמה בימי שלום, אם חלילה תפרוץ מלחמה עם צבאות ערב לא תגביל עצמה ישראל באשר לאופני התגובה.

כל אלו הן גישות שבתיאוריה. במציאות מדינת ישראל וצה"ל בשנת ה־40 להקמת המדינה הולכים ומתקרבים אם לא הגיעו כבר לנקודה קריטית. בזאת שהיותה צפויה וכל הזמן לא דברו עליה. היא ניתנת להגדרה ישנה ופשוטה: "יש זמנים שבהם כמות הופכת בעלת יכולת הכרעה מול איכות ברגע מסויים".

האם אנו כבר ברגע המסויים הזה?

מאז — 1948 פיתחו מדינות ערב עוצמה צבאית ואסות הקדים. תהליך זה גבר בעשור האחרון בשל 4 סיבות:

★ הקדימות שהקנו שליטי מדינות ערב להכנה למלחמה.

★ העושר שהצטבר במדינות ערב מהכנסות הנפט שנתח גדול ממנו הופנה להתכוננות למלחמה.

★ אספקת מערכות נשק חדישות ע"י בריה"מ וכן כאמצעי להרחבת השפעותיהן במזה"ת.

★ ההתחרות הבלתי מרוסנת בין מדינות המערב מאמצע שנות ה־70, במכירת כמויות גדולות של מערכות נשק מתוחכמות למדינות

(המשך בעמוד י')

בס"ד

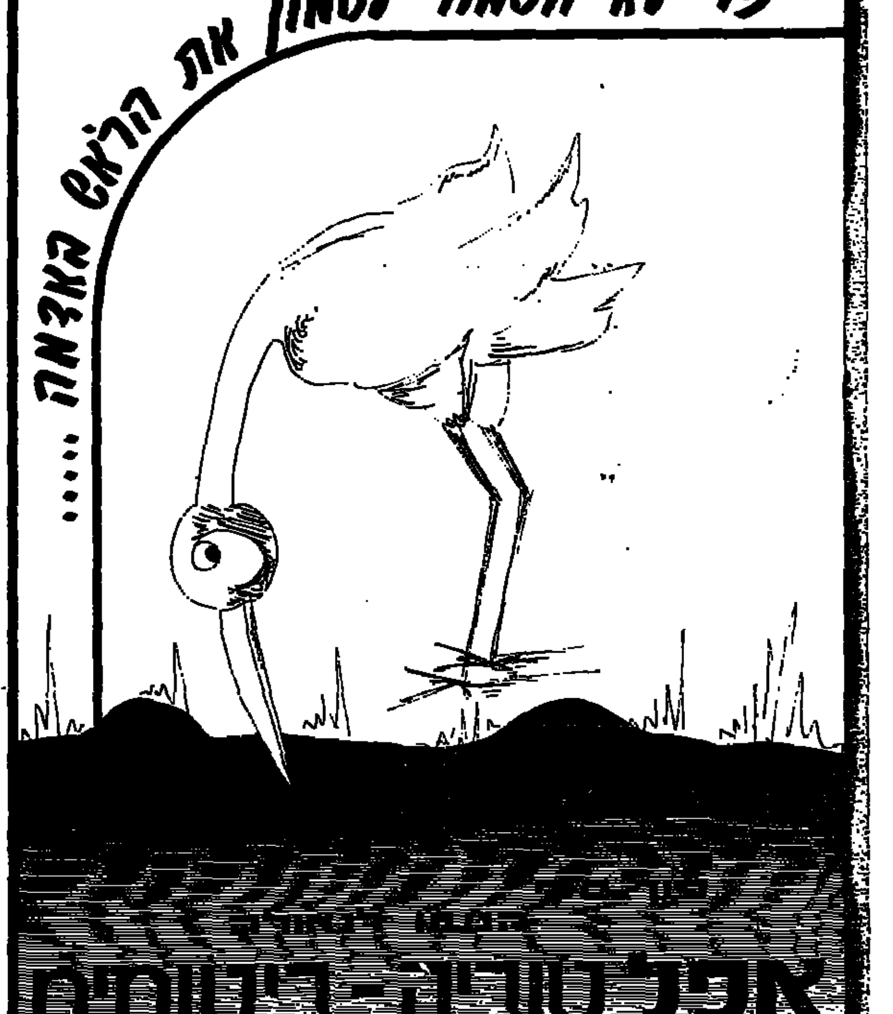

אפל טוביה - ביטוחים
מלכי ישראל 12 גאולה ירושלים
02-272732 02-284621
כלל חברה לביטוח בע"מ
CLAL INSURANCE COMPANY LTD.

סוויטה מפוארת במחיר של חדר במלון
שרי ישראל
מלון הסוויטות - ירושלים
02·380490;380585

שחרית של דם בתש"ח

מקורות ימי המצור בירושלים

מאת ש. חמד

יום קיץ חם היה אותו יום שישי. השמש ליהטה בעוצמה. אך לא היא גירשה את האנשים מהתהלך ברחוב. תערובת של אש וגפרית ופגזים שורקים מטילי־אימה — הם אשר ויתקו את כולם למקלטים, בלי שיוכלו להוציא את אפם מבעד לקירות הביטון המזויין וערימות שקי־החול שחסמו כל מוצא אפשרי.

אפס, בשעות הבוקר המוקדמות היתה ארגעה קצרה. חיילי הלגיון הירדני, אשר היו כבר מאומנים כהלכה בהפגזת העיר, נראה שהלכו לאכול את ארוחת־הבוקר שלהם ולא פחדו להשאיר קמצא את העיר העברית בהפוגה כלשהי. הם ידעו כי יוכלו לחזור למלאכת־הרצח שלהם כאחור־יותר ולזרוע שוב הרס בעיר.

מכיון שההפוגה נתמשכה במקצת, התחילו להגיח מפה ומשם, מן המקלט הציבורי ומעשרות המקלטים הפרטיים שהיו מפוזרים במרתפי כל הבתים ובקומות התחתונות, יהודים עם טליתות והפילין מתחת לבית־שחיים ואצו־רצו ל"שטיבלאך" כדי להתפלל תפילת שחרית בציבור, תענוג שלא יכלו להרשותו לעצמם מזה ימים רבים.

עד־מהרה נתמלאו ה"שטיבלאך" במתפללים. שאון־התפילה שוב בקע והדהד. רננה מתוקה עלתה מפסוקי־הזימרה, ולרגע קט נדמה היה כאילו החיים חזרו למסלולם, כאילו החרב הושבה לתערה. ב"שטיבל" האחרון, מקום שם נסתיימה זה־עתה תפילת שחרית ראשונה, נעשו הכנות למנין נוסף. ליד הפתח עמד אי־מי וקרא אנשים לתפילה. ובעוד שיירי המנין הקודם עוסקים בהשלמת התפילה, באמירת י"ג עיקרים, אמירת פרק תהלים וכיו"ב, כבר התחיל מנין שני ב"תפלה שקודם התפלה".

★

אוירית חופש עמדה באויר. החלונות לא היו חסומים בשקי־חול. משום מה נדמה היה כי אין עוד ממה לחשוש ואין עוד מה לפחד מסוללות תותחי הלגיון הממשיכים לעמוד מופנים ומכוונים לירושלים היהודית. על הספסל ליד החלון ישבו יהודים והם שקועים ועסוקים בתפילתם. מין חיוך של נצחון ריחף על השפתיים. הנאה מתוקה עלתה מן התפילה, מהגיית כל מלה, כאילו זה עתה הוצקה, חרשה, רעננה ושופעת חיוניות.

ר' רפאל עמד מול החלון, שקוע באמירת תהלים. עמד ולא ישב, שכן נתנסה, כמו כל האחרים, די והותר בישיבה; ב"חודש ההפגזות" הנורא, צמוד היה למקלטו אשר בחצר ביתו, ומרבית השעות עברו בישיבה. ואילו עתה, זה שבעה ימים, שאין ההפגזות מפסיקות כמעט. הלגיונרים הספיקו לחדש את מלאי ההרג שלהם, הכינו להם תותחים בעלי קליבר גדול יותר, ושוב נאלצו כולם לחזור למקלטים ולשבת ולצפות לימים טובים יותר, של שקט ושלוה, שהחרב בודאי תפסיק לשכל ולהפיל חללים.

עמד, איפוא, ר' רפאל ומבטו נעוץ בתוך ספר התהלים. שפתיו ממלמלות בשקט, מגידות את לחייו ומרטיטות את זקנו השחור, כשפיאותיו החלו זה עתה להכסיף כלשהו.

ולפתע — שריקה חדה מפלחת את חלל־האויר ומפרה את השקט שהיה, קול נפץ עז נשמע פתאום. מספר רסיסים חדרו דרך חלון ה"שטיבל", וכהרף־עין צנח ר' רפאל ארצה עם ספר התהלים בידו. כל הנוכחים השתטחו מיד על הריצפה. כל אחד חיפש לעצמו מחסה כלשהו, מי מאחורי ספסל ומי מתחת לדוכן ארון הקודש, מתוך אשליה כי העץ יוכל להגן מפני חדירת רסיס של מתכת.

סילון דם חזק פרץ מרקתו הימנית של ר' רפאל. עד־מהרה טבע בשלולית של דם רותח. את הכרתו איבד מיד, הוא לא זעק לעזרה ולא גנח מכאבים. שכוב היה ללא תנועה בכלל, רק שפתיו התנועעו בנשיפות עולות ויורדות והעידו על פעילות מואצת של הריאות, לשאוף אויר ככל היותר. אין־אונים שכב ר' רפאל, מסביבו עשרים או שלושים יהודים מתחבאים ומתכנסים לתוך עצמם מאימת המוות. הפחד דוחק את כולם להצטמצם ולהצטנע ככל האפשר בקרן־זוית, ושפתיו של ר' רפאל הנושמות בכבדות, כאילו מחננות לעזרה ולהצלה, אך הידים לכך אינן. איש אינו מסוגל לזוז ממקומו. מטח־הפגזים נוחת עתה בלי הרף ובלא רחמים. קולות נפץ, רעש של מפולות, קירות מתמוטטים, אבני בנין עפות, ועל הכל — עשן חריף ומחניק של דינמיט מתפשט בכל חלל ה"שטיבל", והוא כאיים ומזהיר כי עד־מהרה, מה שלא יספיקו הפגזים והרסיסים הקטלניים לעשות, ישלים העשן הארור הזה במיתת־חנק.

★

מתחת לאחד הספסלים בוקע לפתע קול הקורא: "יהודים, להתפלל! לומר תהלים!" ומיד נשמע אותו קול האומר את הפרק השגור על שפתי־כולם בעל־פה: "יענך ה' ביום צרה". וכולם עונים אחריו, פסוק בפסוק, "ישלח עזרך מקודש ומציון יסעדך". הבכיות והיללות גוברות בכל שהוא כתמיד בהקראת הפסוקים, בחום ובדבקות. כולם עונים אחריו בקול רווי תחינות, אנשים מבקשים על נפשם, המוות עומד לנגד העינים, אימתני בכל שיעור־קומתו. אם לא די בכך, הנה מוטל ר' רפאל לנגד עיני כולם, שותת דם כולו וממחיש את הסכנה הנוראה. כל אחד היה רוצה להושיט לו עזרה, אבל אין כל אפשרות לנוע מן המקום. הסיכון גדול מאוד.

אי־משם, סמוך לבימה, מגיח פתאום ר' יעקב אדום הזקן, בפעולה מהירה ובוטחת הוא מקפל טלית שנזדמנה לידו, מבקש הוא להניחה מתחת לראשו של הפצוע, שמא הגבהת הראש תאיט את קילוח הדם שהספיק כבר להציף שטח גדול של בית־הכנסת, אך עד־מהרה הוא נסוג אחורה ואין חוזר למקומו. פגז אדיר־נפץ התפוצץ זה עתה. שוב היתמר עשן אפור־כחלחל, מחניק וחריף. רסיסים דקים חודרים שוב. פה ושם מתחילים להתאונן על דקירות ברגלים ופציעות קלות. ר' יעקב מנסה לחזור שנית על הנסיון להושיט עזרה. אין הוא יכול להשקיט את מצפונו על שיהודי מוטל שותת־דם ואין לו עזרה. הפעם הוא מצליח. הוא מניח את ראשו של ר' רפאל על הכרית־הטלית. נראה כאילו פולט הוא אנחת־רווחה. זרם הדם

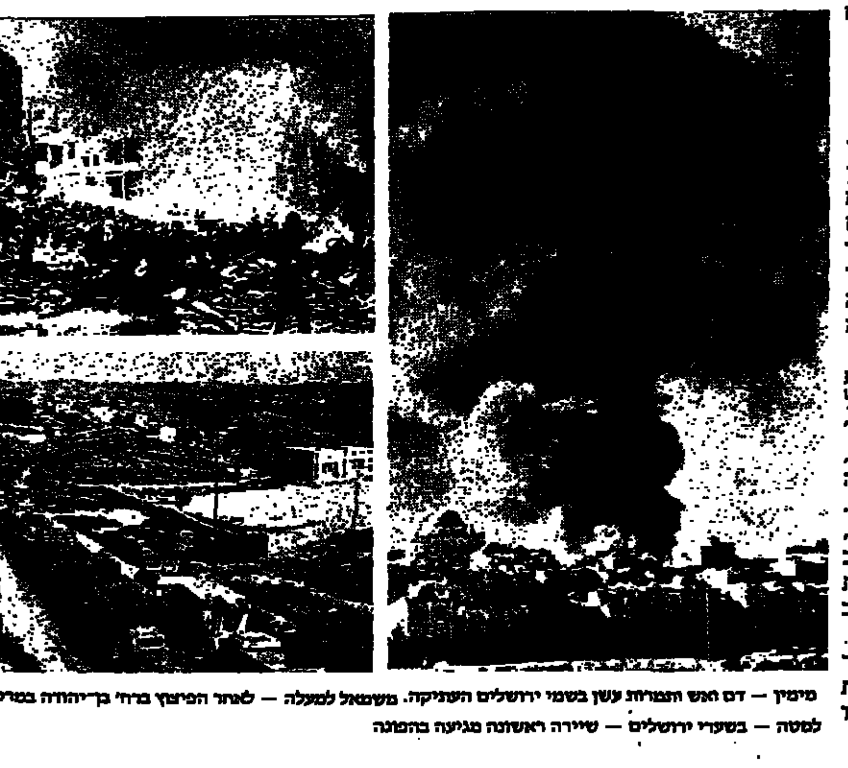

מימין — דם האש ותמרות עשן בשמי ירושלים העתיקה. משמאל למעלה — לאחר הפיצוץ ברח' בן־יהודה במרכז ירושלים. למטה — בשערי ירושלים — שיירה ראשונה מגיעה בהפוגה

אמנם הואט, אבל אין איש יודע אם בא הדבר בשל הפעולה, או משום שכבר איבד את רוב דמו.

★

אף בחלק השני של ה"שטיבל" אותו מצב. על הריצפה שכובים עשרה או שנים־עשר אנשים בפישוט ידים ורגלים. מי מהם מחפה על ראשו בשתי זרועותיו. זהו המקום הרגיש ביותר לפגיעה, וטוב להיזהר ולחפות עליו. כחמש דקות לאחר שהלגיונרים החלו להשתולל בחמת־זעמם הפראית, הספיק ר' ישראל, סוחר ותלמיד־חכם, להיכנס לתוך ה"שטיבל" ממנו יצא לרגע קט כדי להביא סידור־תפילה מ"שטיבל" אחר, ועם היכנסו, כבר בעיצומה של ההפגזה, הספיק לומר כי רסיס של פגז חדר לבטנו. הוא השתטח מניה־וביה על הארץ, כמו כל האנשים מסביבו.

איש לא שם לב שהוא אמר. הוא לא השמיע שום אנחה או גניחה. גם דם לא פרץ ולא ניגר מבטנו. כל אחד היה עסוק בעולמו הפרטי. כל אחד דאג לעצמו ולשאריו, כי מי יודע לאן נקלעו הם כאשר ההפגזה החלה, ומי יודע כמה אנשים נפלו קרבן להשתוללות מאיימת זו.

עברו כבר יותר מחמש שעות מאז התאספו כאן לתפילה, חלק גדול לא הספיק להתחיל בתפילה, חלק הספיק לסיים, אך לא להימלט; היו ששכבו עם הטלית והתפילין ואחרים הספיקו להניח רק תפילין של יד ונאלצו להשלים הנחת של ראש בשכיבה. נער צעיר החריד כל רגע את המקום ביללה עזה. בן יחיד הוא להוריו, ויותר משהוא בוכה מתוך פחדו, הוא מיצר בצרת אמו, היושבת בודאי ומקוננת וידיה על ראש, מי יודע מה אירע לבנה היחיד לעת צרה כזאת.

עתה דומה כי הלגיונרים אינם מתעתעים. כמה פעמים כבר עשו הפסקות בהפגזה, אך ברגע שניסו לקום מן המקום ולחזור למקלטים, שוב התחדשה ההפגזה. הפעם, כבר עברו עשר דקות או רבע שעה שלא שומעים את השריקות המפחידות והמחרידות. אולי באמת החליטו כי מספיק להם?

אחד ליד הדלת העיז לברוח. הוא נראה דרך החלון כשהוא חולף מהר ומפוחד. עשרה צעדים בסך־הכל ממנו למקלט. השקט נמשך ומכל הפינות מתחילה תזוזה. ר' רפאל ממשיך לשכב, מפרפר בין החיים ובין המוות. אחד חולף על פניו ומפטיר: "כנראה גוסס". תוך דקה נכנסים שני חובשים ובידם אלונקה, הם מרימים אותו בזהירות ומשכיבים אותו על האלונקה ומלטים עמו לתחנת עזרה ראשונה.

כולם קמו בינתיים ממקומותיהם. היללה פסקה. רק ר' ישראל נשאר שוב ללא תנועה. אחרוני העוזבים מבחינים בו וסבורים שמא נרדם מרוב שכיבה. מתחילים לנער אותו ולקרוא אליו כי מוטב שימהר וימלט לביתו, כל עוד השקט נמשך. אך אין כל מענה ממנו. רק לאחר שהפכוהו על גבו הבחינו כי הוא נטול־חיים. חיוורון ירוק על פניו ומבעד למשקפיו ניבטו עיניים פקוחות וחסרות־הבעה. בכותנתו נראה פתח קרוע שדרכו חדר הרסיס לבטנו, אבל שום כתם דם לא נראה.

★

יום דמים היה אותו ערב שבת בירושלים. לעת־ערב, משנתכנסו יהודים בפחד ובזהירות לבית־הכנסת לקבל את השבת, החלו להגיע ידיעות על קציר־הדמים של אותו היום. הלגיונרים ביקשו להספיק ביום ההוא לעשות הרבה, גם מה שלא יכלו כבר לעשות למחרת היום, שכן האו"ם הצליח להסדיר הפוגה שעמדה להיכנס לתוקפה עם שחר המחרת.

אף הידיעה על מותו של ר' רפאל הגיעה לבית־הכנסת באותה תפילה של קבלת שבת.

דודה אסתר שלי / סיפור

מאת: ב. קולודיצקי

ראיתיה כרחוק. נמרצת כדרכה על שבעים ושש שנותיה, הולכת במהרה, כך דרכה לילך, הסנדר שהוביל אותה אלינו עושה דרכו פעמים רבות ביום, זהו כמעט אמצעי התחבורה היחיד אל הישוב בהר־יהודה שיהודים משלנו מצאו דוקא בו את ביתם משכנם. רגיל הוא יוסי הנהג גם לנוסעים שכאלה.

וכי מעטים הם בעלי־התשובה בעולם? ברוך השם כן ירבו. יכולה היא להיות גם קרובתו של הרב המקומי. כך הוא עולם ותהפוכות זה שנישתנו סדריו ואין כמעט משפחות חרדיות שאין להן איזה קרוב, רחוק יותר או קרוב פחות שלפני חמישים, שישים שנה אולי פחות או יותר, עזב את הדרך.

דרך ארוכה עשתה לכאן. לא הבנתי בדיוק מדוע באה. אימי בשרה לי טלפונית על בואה של הדודה. עזבה את ביתה המצוחצח במרכז תל־אביב, העפלה והסואנת. עולה על אוטובוס דחוס אל התחנה המרכזית המוביל אותה ירושלימה. משם גם כן באוטובוס אל מרכז גאולה תוהה ושואלת היכן הוא הטנדר שיובילה אל הישוב. ממתינה שעה, שעתיים, עולה נידחקת בין נוסעים עמוסים לעייפה, תינוקות צורחים ומושב שדרכו להיות שבור יותר מאשר מתוקן, וכך נוסעת, מטלטלת בואכה בית־לחם, חברון והלאה כחמישים דקות נסיעה אל תוך המדבר.

אותי היא רוצה לבקר.

מגיע לי מזל־טוב, מזל טוב חם ולבבי. היא רוצה לאחל לי. היא מאושרת על הבן הבכור הלזה. יש לה ילדים משלה ברוך השם וגם נכדים שיהיו בריאים אבל — אותי היא רוצה לבקר.

ניתן לחשוב שאהבה רבה שורה בינינו. ההפך הוא הנכון. המריבות היו רבות יותר מכל דבר אחר, כל שנאמר לעולם הוכן ההפך, הבנה לא שורה בינינו לעולם. לא פעם התלוננתי שתניח לי לנפשי, שתניח לי — לנפשי. ובכל זאת באה. קשר לא ברור קשר אותה אלי.

לא התלוננה גם על הדרך שעדיין לא היתה סלולה באותן שנים, כשביל החול שהוביל אז אל ביתי. "בית" נקראה הקוביה הלבנה שחיזוקי ברזל החזיקו אותה קרובה למדי אל האדמה.

עצרה והביטה מסביב:

"את חושבת שאני לא רגילה לכך? רגילה גם רגילה. ואיך את חושבת היתה הארץ לפני שישים שנה? חייכה בנצחון. "אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות בה..." שרה בנצחון גובר והולך.

"ולא זוהי הסיבה שבאנו לגור כאן... בילכלותי חרישה... רציתי מקום שקט ללא דאגות פרנסה רק להתמיד בלימוד..."

זה בדיוק מה שלא הייתי צריכה להגיד, למזלי עדיין לא הבינה —

"למה לא? אין לכם מה להתבייש! את צעירה. יש לכם חזון — כתפיים רחבות"...

★ ★ ★

הביטה מסביב. סקרה בעיון את תמונות הצדיקים שעל הקיר. נבהלה אך לרגע מחזותו של בן התורה שסגר את גמרתו וקם לקדם את פניה של הנכנסת. בתנועה לא רצונית הסיטה את שערה הכסוף והדליל כלפי מעלה, לא נותנת למבוכה להשתלט עליה. נמרצת כדרכה, רצה לחבק את הבכור שזה נכספה לראותו. תחכה לה כוס התה, שמתקרר קצת. חם מדי, לא בריא לשתות כל־כך חם.

"עכשיו את אמא — ואת מבינה" אמרה "עכשיו את אמא" — חזרה שוב ולא הבנתי מה.

אינני יודעת במה הרגזתי אותה פתאום, אולי הברכות על המזון אולי דרך הליכי, המטפחת שעל ראשי, אולי שתיקתי שלא הורגלה אליה מעולם, חצופה שכמוני, לא יתכן שאינני מתווכחת, פשוט לא יתכן, אולי הספרים הכהים הרבים שגדשו את המדף, אולי המגבעת החליפה השחורה התלויה על הקיר. אולי אלה הציפו בה זכרונות מן הבית. מן הבית בורשא. כך נראה היה אביה, כך נראה היה חדרו, כנראה. כך נראתה אמא שלה, אוי אני דומה לה כל־כך לסבתא שלי דומה לה כל־כך נבהלה: תוי הפנים, המבט! אהה —

שבעה אחיה ואחיותיה, אוי מרישלה העילוי! אחיה העלוי — בכל ורשא ניבאו לו גדולות. מרישלה מרישלה הצדיקל שלה! אחיה הקטן!

כולם כולם ניספו בשואה, נישארה אך אחת. אך אחת, שאותה הביאה ארצה מספר חודשים לפני פרוץ המלחמה, אך רק שלשה חודשים לפני פלישת הרשעים ימח שמם לפולניה... על הסרטיפיקט שלה נלחמה מלחמת חורמה עם השלטונות, עם הנהלת ויצ"ו... הלא היא אימי. אימי שמשמים גוזר שתשאר בחיים, שתשרוד אך היא ואחותה מכל משפחתם הענפה. לא בכדי היא מרגישה שקיומי תלוי בה. לולא היא הרי לא היתה אימי בחיים ולולא אימי לא הייתי אף אני — — —

אולי ניגון הגמרא בבית־המדרש הסמוך חלף לחלון לביתנו, אולי מילה שאמרתי לא בכוונה כשנכנסתי להסביר הדבר כה, לא זכור לי בדיוק, שנים רבות חלפו מאז —

קמה מתנערת וצועקת:

"את את את... דתיה לראוה, את פנאטית... העיקר להיות בן־אדם, להיות דובר אמת. אדם נורמלי לא צריך לחזור בתשובה. את אמנם כבר אמא לילד..."

נבהלתי, ולשניה אף נעלבתי. אהה דודתי הנה אנו חוזרות להיות שוב העכבר והחתולה.

נעלבתי — האמנם?

תפסתי את ליבי בשתי ידי, בעודה מסננת את אותן מילים ישר והפוך מבין שפתיה הקפוצות, צועקת לא צועקת. ידיה רועדות וכולה זעם פיתאום.

"את לא יודעת איזה בית היה לנו, אבאלה שלי, גם אמא, סבתא שלך כיסתה ראשה, גם פאה היתה לה. אני זוכרת הכל כאילו היה היום. הם היו דתיים, לא אתם, לא אתם! לולא השגתי סרטיפיקט לאמא שלך מה היה עליה. חדשים התרוצצתי בכל המשרדים של ויצ"ו, הפעלתי את כל הקשרים, היתה לי זכות! היתה לי מסירות נפש ממש להביא לכאן את אמא שלך! בבית שלנו שמרו שבת! גם אני שמרתי שבת בבית — לכבוד ההורים. שם בפולניה ידעו לכבד הורים. ודאי שבבית שמרנו שבת. איך אפשר היה לפגוע באבא ואמא? הם שמחו כשהלכנו לתנועת החלוץ... לא ידעו בדיוק... היתה תמימות... אהבו את הארץ...

ההתמדה, האמת, רק את האמת, זה מה שחשוב בחיים, אנחנו הכרנו את גדולי הישוב: מה אתם יודעים על גדולי הישוב..."

המשיכה כך שיחה ושיגה. ריבונו של עולם, אם אני נעלבת הרי זה כאילו יש לי ספק ולו גם טיפה של ספק באמת אמונתי, שתלעג לה וילעג כל העולם. ברוך השם, שלמה אני עם מצוותיך. חייכתי ובכיתי אל ליבי המורתח.

ליבי המורתח?

אדם זר לא יבין. מדוע לב מורתח? הרי אפשר גם לחייך. דיברי שטות הם אלה. אך דרך העולם היא שאנשים שחינכו אותנו והיו קרובים אלינו ובעלי השפעה, דרכם שנלעג ונרשפו ריגשית כדבריהם ולו יהיו גם דברי בלע שכאלה.

חייכתי אל ליבי המורתח.

לא לענות, להמשיך להקשיב, החזקתי מעמד כבר מספר שעות, נחזיק עוד קצת...

לפתע הבנתי.

אנחנו מפריעים להם, אנחנו מפריעים להם ל"חלוצים" אנחנו יושבים כאבן על מצפונם. הבנתי את שטף זכרונותיה אותם סיפרה לי שוב ושוב חוזר וספר בשתים עשרה השעות שחלפו מאז באה. אנחנו יותר טובים מכם, אנחנו החנוכים, סעיתם, רגע אל תנסו לחיך אנחנו יהודים טובים, יהודים טובים... טובים...

בצער ובכאב אני מביטה על הדור הזה העומד להעלם ואומרת בפה מלא — בעוונך הלכו אלה, זה היה דור שהנסיון בו היה גדול. גם הם הלכו כצאן אחר מנהיגים, כמנהיגים של הערב רב. הנה הכל מתמוטט לנגד עיניהם, רואים הם מה שבנו. לאן הובילו ועיניהם כלות —

לא לילד הזה התפללו.

דודתי היקרה. ראיתיה כועסת ובוכה למחצה ניסיתי להבין. כאב לה, כאב לה נוראות, הסמלים שראתה כאן הם מה שהיא השאירה שם, כסמלים, כנוסטלגיה, כזכרונות אבא ואמא. היהדות סימלה לגביה מה שאין היא באמת. גאוותה היהודית היתה חברותה בויצ"ו, ידידתם של "גדולי" הישוב... מסירותה ל"הגנה", המדינה שהיא המצית דמה וליבה מסרה על הקמתה, היא לא בזה לשבת, היא לא בזה ליהודי דתי, היא פשוט לא קייכה את שרבים כמוה חשבו, שחלף עבר מן העולם.

"אני" — בכתה "אני אני מאמינה בהקב"ה בכל ליבי, את לא מאמינה, את את את דתיה לראוה..."

מדוע אמרה זאת? מעולם לא חשבתי שאין היא מאמינה, ודאי ובודאי שהיא מאמינה, פשוט נעלבה, אבל המצוות, המצוות. מה הקשר שלהן? את זה לא השכילה להבין, לכך לא חינכה. אלה ששגו ואלה שבזדון עשו — ושלחוה לבית־ספר "תרבות" ולא ל"בית־יעקב"...

לרגע נדמה היה לי שהלבינו יותר שערותיה. מצחה הקמוט נשר לאיטו על השולחן נוגע ולא נוגע. נסתה ללגום מכוס התה, ולא עלה בידה. הרדי וזכרונות מציפים אותה — גלים גלים שוטפים במרוצה את חלוקי האבנים... הבית בורשא. הד אבנים הקטנות כחצץ־שבגתה כאן, אבן לאבן אבן לאבן — לא היא זו ששלחה את ילדה לאמריקה, שם הם פשוט מצאו את בני זוגם. יהודים ברוך השם. לא היא זו שבדוקא עירבבה בין חלב לבשר — עשו זאת השנים... אה... לעולם קנתה כשר אך ורק כשר... לעולם צמה ביום הכיפורים... ערכה סעודות חג וכי אפשר אחרת... הלא יהודיה היא... יהודיה של "גדולי הישוב"...

לא יכולתי לנחמה.

כל מילה שלי תוסיף כאב על כאבה. אם אחייך וארגיע, תשנא אותי יותר, עדיף היה לה שנריב. כמו פעם, מעדיפה היתה שאתוכח, רק לא השקט, השקט הזה, הבטחון והשלמות רק לא זה.

קמה, נסערת ותשושה פוסעת לא פוסעת... כרשה לנו לעזור לה לשאת את משאה...

היא ידעה לאן פוסעות רגליה. היא יודעת שלאחר הסנדר היגע עם המשענת החסורה, בואכה ירושלימה, בין רחובות סראנים אליהם הורגלה כל־כך יכו הפסיעים של ה' באייר על ראשה.

היא ידעת שבדרכה אל הרגיל והידוע, תשתדל בכל יכולת למחוק את שראתה פתאום תשתדל מאד מאד להתחמק גם מחבורת הפרחחים בלבוש הקופים שאולי יצעקו אחריה. שכורים קצת (והלא ה' באייר היום...)

סבתא סבתא... לכי הביתה...

★ ★ ★

השמש לעולם יקדת במדבר, גם רוחות חזקות מן הרגיל נושבות כאן לפעמים, מנסרות כבהירות את הרגיל והידוע, כוחקות שאריות של אשלית צבהים...

גם השלג כאן בחורף קר הוא מן הרגיל, מדהים בלובנו הצח, הרענן, מכסה את האתכול... סתם שלג.

הסנדר נסע וניגון הגמרא שב להתנגן כהרגלו בין ארבעת קירותי עניתי "יהא שמי רבה..." תמיד אני עונה אל עבר הקולות הפורצים — כחיבור כבית־המדרש אל עבר חלוני... המודבע.

נתן קוטלר

ישראל עזין שבאומות!

דברי חז"ל אלה במסכת ביצה מקבלים משנה תוקף בעקבות מבצע תוניסיה, שלפי שמועות בעתוני חו"ל נערך בידי ישראל: אחרי מבצע אנטבה; "תמוז" בעיראק, ועוד. בכתבתו מגולל נתן קוטלר טקטיקות דומות של המודיעין בעבר הרחוק והקרוב בהן ניסרה השאלה גם בקרב קהיליית המודיעין: האם התועלת שהביא "מבצע" זה או אחר שקול היה כנגד סיכון חיי אדם, או שמא הכריע הגורם ההרפתקני את הכף שלא פעם גבה מחיר כבד. מכל מקום במוח הדבר ש.... שאלה לרב לא נשאלה אף פעם בכיוון זה...

מוספה האפז מפקד הביון המצרי ברצועת עזה, ישב באותה עת במשרד המודיעין, שעה שה־סוכן מוחמד סולימאן אל טלאלקה נחפז להפגש עמו בארבע עיניים: חדשה טריה לי אליך. יא מועלם, הישר מישראל — לחש באזני האפז, בהציגו לפניו שטר בסך של 25 גרושים מצריים אותם קיבל זה עתה מקצין המודיעין הישראלי ש"לתומו" חושב אותו לסוכנו. את הכסף בצירוף חבילה קטנה ביקש הקצין הישראלי להעביר ל"מרגל ישראלי חשוב" אחר בעזה... מפקח משטרת עזה לוטפי אל אכאוי — — —

בששת השבועות האחרונים ביצע טלאלקה מספר שליחויות מטעם האפז בתוך שטח ישראל ואף הצליח להתקשר עם אנשי המודיעין הישראלי בנגב ולהסתכן במשחק הנועז של סוכן כפול. למראית עין שירת את המודיעין הישראלי, אך למעשה דיווח הכל לממונה עליו.

זמן קצר לפני שהתייצב לטל־אלקה בבית המודיעין בעזה הוא חזר משליחות בישראל, שם נפגש עם קציני מודיעין ישראליים שה־זדהו לפניו בכינויים "סאדיק" "אבו ניסאף" ו"אבו סאלים". טלאלקה היה משוכנע שהישראלים אינם יודעים שהוא סוכן כפול ונותנים בו אימון כלא, משום כך לא השתומם כאשר המודיעין הישראלי ביקש להטיל עליו "משימה סודית ביותר" — להעביר הוראות מוצפנות ל"מרגל ישראלי חשוב" בעזה שאליבא דאמת מעולם לא היה מרגל כלל.

לא הוראות מוצפנות, ולא מרגל, לא דובים ולא יער, אלא תכסיס מתוחכם ביותר כיצד להרוג את חאפז ומעוזריו — ככל האפשר.

היה זה עוד בטרם חדורים היו אנשי מפתח בעולם הכרה לעובדת משלוח חבילות הנפץ, וכאשר הראה טלאלקה לחאפז "ספר הוראות מוצפנות" עטוף הסיוע כביכול לאל־עכאוי הופתע מן הידיעה המרעישה כי מפקח המ־שטרה הינו מרגל הלא היה יכול לעמוד בפני הפיתוי לפתחו.

לא בכל יום נופל לידיו "דג שמן" כמו מפקח המשטרה בעזה. הוא היה סקרן לראות במו עיניו את הספר ובמשיכה אחת הסיר את העטיפה. הוא התכוון לשלוף את הספר בזהירות, לעיין בו ואחר כך לעטוף אותו מחדש, איך כאשר פתח האפז את העטיפה ופיסת נייר נשמטה ממנה וביקש להרימה אירעה התפוצצות אדירה שהרעידה את הבנין כולו שהתמלא עשן סמיך.

חיילי המשמר שפרצו פנימה גילו את ראש הביון המצרי ברצ־ועת עזה, את סגנו רב־סרן עמרו ואת הסוכן הכפול טל־אלקה כשהם פצועים קשה, השלושה הוחשו אל בית החולים תל־אל־הויה שבפרברי עזה. בשעה 5 לפנות בוקר מת חאפז ואילו הרידי וטלאלקה נותרו נכים לכל ימי חייהם.

ביום מותו של חאפז, קיבל גם שותפו רב־סרן סלאח מוסטפה שפעל בירדן חבילה. דומה ומן ההתפוצצות נקטעו שני ידיו. כע־בור שבוע מת גם הוא. כן יאבדו כל אויביך ה'!

מבלי להנחית 30 איש על חוף ים ומבלי לשכור מיניבוסים מחברה מקומית שיוקר לפני שלושים ושתיים שנה, בשנת תשט"ז, את אותו משחק ב"אבו ג'יהאד" של אז — מי שהיה המוח לפעולות דמים רבות כמו זו בבית הכנסת של המוסד החקלאי בשפריר בה נהרגו ששה תלמידים ועוד מארבים ופגיעות בכלי רכב חולפים ויעדים אחרים בשטח ישראל — אותו משחק ובטקטי־קה פחות מסוכנת בהרבה.

אך קודמו לכך מבצעים אחרים המעבידים עד היום צמרמורת בקרב אנשי מודיעין בתעוזתם הרבה תוך הימור מקפיא דם של חיי אדם צעירים. סיפור לא הכי זכור הוא פרשת מתקן הציתות לקו הטלפון הבין מוצבי הסורי שהתרחש בראשית שנת תשט"ו כאשר סגן מאיר מוס, מאיר יע־קובי, גד קסטלנץ, ג'קי לינס ואורי אילן נתפסו בידי מארב סורי. מאורע שבסופו של דבר הסתיים בהתאבדותו של זה האחרון, איש גולני בן 19, שעל גופו נמצאו תשעה פתקים שעל כל אחד מהם חורר בחורים זעירים דברים מצ־מרים על עינויים קשים ועמידה בלחץ איום.

משנחתמו הסכמי שביתת הנשק בין ישראל למדינות ערב מצא המודיעין הישראלי את עצמו בפני מצב האזנה חדש. התקשורת האלחוטית שאפיין צבא בעל גבולות ניידים הלכה והצטמצמה ופינתה את מקומה לקוי טלפון שנמתחו בין עמדות נייחות שבקו התמקמו צבאות האויב. הדבר הביא צורך למציאת פתרונות האזנה לתשדורות באמצעים אחרים. האזנה לתקשורת קוית לא היתה לגמרי בלתי מוכרת בצבא. ידוע היה כיצד התחברה מערב אירופה אל כבלים רוסיים דרך מנהרה בברלין והיאך התחברו הגרמנים אל הכבל התת־ימי בין אנגליה לארצות־הברית והצליחו לקלוט שיחות שניהלו ראשי ממשלותיהן בעת המלחמה.

במבצע נועז שאושר במיוחד ע"י שר הבטחון דאז פנחס לבון, הותר ליחידת צנחנים מובחרות שתחת פיקודו של מאיר הר־ציון, לחדור לשטח סוריה באישון לילה ולהצמיד קצהו של כבל אל חוט שבראש עמוד טלפון ואת קצהו השני אל מכשיר האזנה שהוטמן באדמה בתחתית העמוד. אך בזה רק החל הענין, מדי פעם נקראה אותה חבורה לשוב ולחדור בין המוצבים הסוריים כדי "לטפל" במכשיר, כלומר להחליף סוללות.

סוד "המתקן" הפך לענין שבשיגרה במחלקת המודיעין של פיקוד הצפון "למרבה התדהמה היתה כיתת המודיעין מרבה לצאת לחדירה דווקא בלילות ירח, החבר"ה, רגועים לחלוטין, היו שותים קפה בצוותא עם כמה מאנשי מחלקת המודיעין של פי־קוד הצפון אשר היו בסוד המיתקן נפרדים לשלום ויוצאים לדרך. מאומנים כראוי בטוחים בעצמם, מכירים היטב את הנתיב, היו עו־שים את דרכם אל עיקול הכביש הסורי בין עין־פית לזעורה, מגלים את גשרון המים שלידו עמוד הטלפון ונגשים לטפל במתקן בידים זריזות".

לכאורה מלאכה פשוטה, החלפת סוללות או חלק מתיישן ותו לא, אבל הסיכון — אימה נוראה, לא התגלותם בשטח, כמו הצורך להמתין במקום כדי לוודא שההחלפה נעשתה כראוי — — — ואיך בודקים זאת? לא יאומן כי יסופר "פחדים נוראים!" הרי הקווים דוממים, אנשי הקשר הסורי נמים את שנתם, יש אם כן רק דרך אחת עוצרת נשימה — פשוט מעירים את הסורים משנתם... בעת שהחבר"ה היו נותנים את האות היו חבר"ה אחרים מתגנבים אל "שטח ההפקר", כמה עשרות מטרים קרוב למוצבי האויב. ופותחים באש מטורפת, משליכים רימונים "מרססים" את האיזור ו...נמלטים כל עוד נפשם באפם. האש הפתאומית היתה מחרידה את הסורים מרבצם, וקוי הטלפון היו מתעוררים לחיים — — —

לא רחק הליל, וחלוצי ההאזנה נתפסו על חם על ידי הסורים הובלו לכלא קוניטרה לחקירה ולאחר מכן לכלא אל־מאזה הידוע לשימצה שבדמשק. כל אחד מן החמשה הוכנס לצינוק. כאן החלו חקירות נוראיות ועינויים קשים ביותר שבמהלכם "נשבר" מאיר מוס והודה כי החוליה באה לטפל במכשיר האזנה. במאמץ של הרגע האחרון חישבו עוד מאיר מוס וחברו מאיר יעקובי להפיל בפח את שוביהם, לצאת עמם אל המתקן ולהפעיל את המוקש שמולכד בתוכו כדי למנוע בכך את חשיפת הסודות. אך המתקן לא התפוצץ, כנראה בשל הרטיבות באדמה.

לימים הותר לפרסם מה שנרשם ביומן לשכת המטכ"ל: נוסעים בערב עם משה (דיין) לגשר בנות יעקב. הסורים יחזירו את גופתו של אורי... ממול קרבים אורות, השיירה מתקרבת, גופתו מועברת מאמבולנס של או"ם לאמבולנס שלנו. הסורים החזירוהו בחיפזון, הם מבוהלים ממעשה ההתאבדות. באחת מא־צבעות רגליו של אורי מוצאים פתק קשור בחוט. על הפתק נכתב משהו, בקצה סיכה או בקש. על הפתק כתוב: 'חפשו בבגדים'. עוצרים בבית שביתות הנשק בטבריה, הארון מגיע, המכסה מורם, מורידים את הבגדים, מחפשים תחילה בכיסים, פורמים תפרים ונושרות פתקאות, מסרנו אותן לאגף המודיעין לפיענוח". מכל הפתקים נודע רק תוכנו של האחד: "לא בגדתי" — — — ה' יקום דמו!

(בשבוע הבא אי"ה נגולל פרשיות נוספות)

ביתו של אבו ג'יהאד שם נערכה הפשיטה.

האם מותר היה להסתכן?

בעצם, מי אנו מהבחינה התורתית הפוליטית גם יחד שנחווה דיעה על חיוניותו של מבצע מודיעיני זה או אחר; זרועו הארוכה של "המו־סד" פועלת לאור מצבים וצרכים בטחוניים עלומים ביותר; ומאידך — החומר ההלכתי הרלוונטי אינו מן הסוגיות הפשוטות כל עיקר. מה גם, שמבחינה השקפתית בישתנו מאד מסת־ייגת כלפי כל הנוגע למעמדם ההלכתי של הממשלה והצבא שבעיני אחרים הינם אולי מלכות ישראל לכל דבר ו...כל הלכות מלכים שברמב"ם תואמים לדעתם גם כאן. אבל אינהו בדידהו ואנן בדידן...

לגופו של ענין, עלינו להתייחס בראש ורא־שונה לשאלה אם מותר להכניס נפשות ישראל בסכנה מוחשית, כדי למנוע ספק האם מותר ליחידת קומנדו ישראלית לצאת ולהרוג אחד מראשי ארגוני החבלה — עם כל הסיכון הכבד הכרוך בכך — כדי שפעולות טירור "מוצלחות" תתמעטנה בעתיד, מהעדר מוח מתכנן.

הרב עובדיה יוסף שליט"א שנדרש לשאלת מבצע אנטבה (בקובץ תורה שבע"פ י"ט) כאשר סכנה ודאית חפפה על בני הערובה כותב: "אם המבצע מתוכנן היטב על ידי מומחים צבאיים באופן שקרוב לודאי שיצליח ה' בידם להציל החטופים באוגנדה. — אף על פי שיכולות להיות הפתעות שאינן צפויות מראש, כמו שקרה בעוה"ר בילדי מעלות — מכל מקום, הרי בכל מלחמה ישנן סכנות האורבות וכזה וכזה תאכל החרב, ואפילו הכי אמרו חז"ל: (לגבי נכרים שצרו על עיירות ישראל נ.ק.) שצריכים לצאת בכלי זיין ולחלל שבת להצלתם ואסור להתמה־מה עד למוצ"ש".

אך מובן ששונה נידוננו כאן — מבצע הריגת אבו ג'יהאד — בכך, שהוא לא עמד להמית כרגע נפשות ישראל, אלא שלטווח ארוך יתכן מאד ויהרגו אנשים בגינו ואין זה ממש "נכרים שצרו על עיירות ישראל" (עירובין מה.) שיש להדפם, אלא מעין מלחמת מנע, וזו כבר שאלה לסמכותה ההלכתית של הממשלה להכ־ריז על מלחמה שכזאת — — —

הרב עובדיה יוסף באותה "תשובה" נשאל גם אם מותר לשחרר את 40 המחבלים הכלואים בישראל כדרישת החוטפים והשיב: "נראה שבאמת עלינו לחוש יותר ויותר לסכנה המיידית של מאות היהודים החטופים, כשלהט החרב מתנופפת על ראשם על ידי המחבלים האכזריים חוטפי המטוס המאיימים להוציאם להורג עד יום הי' ג' תמוז בשעה 2 אחה"צ... ואילו הסכנה העתידה והעלולה להתרחש בשחרור ארבעים המחבלים הכלואים אינה עומדת כיום על הפרק באופן מיידי, אלא לטווח רחוק ולאחר זמן, וילפינן להא מילתא ממ"ש הנביא..." הרי שסכנה פוטנציאלית גרידא אינה נחשבת עדיפה על סכנה מיידית, הרי זה אומר שמשלוח יחידת קומנדו למבצע מסוכן בכל זאת אינו שווה מניעת סכנות הצפויות לטווח ארוך מצד ראש המחבלים.

הגמרא בירושלמי מסיקה, שכבדי להציל אדם מישראל מסכנה ודאית חייבים אחרים להכניס עצמם אף לספק סכנה, אבל להיפך — להכנס לסכנה ודאית מחמת ספק סכנה שע־לול להתארע לא נאמר.

הגרי"י ווייס שליט"א בשו"ת "מנחת יצחק" (חלק ד' תק"ג) נשאל אם מותר לתרום כליה כדי להציל חולה כליות הנתון בסכנה, דהיינו להכנס לספק סכנה (ניתוח) להצלת חבירו מסכנה ודאית, והוא פוסק, שמכיון שאין הצלת המושתל ברורה בתרומת הכליה, כי יתכן מאד ולא תצליח ההשתלה, הרי אסור להכנס בשל כך לספק סכנה. הרי שאם לא בטוחה התועלת שתצמח מן המבצע, אין להכנס לסיכון כלשהו. על אחת כמה וכמה כאשר הסיכון עצום — הנחתת כוחות על חוף ים בארץ ערבית ופעולה בלב איזור אויב — ואילו התוצאות לא ברורות לחלוטין, כי מי יתקע לכפנו שאבו ג'יהאד אמנם יהרג, ואם יהרג, מי יימר שאמנם תמנענה בשל כך פעולות טירור נוספות? (מתברר עתה כי ההיפך הוא הנכון, המחבלים מבטיחים להפר את הסכם קאהיר בו התחייבו לא לפעול נגד מטרות יהודיות בחו"ל, מה שנותן להם "מרחב מחיה" עצום פי כמה וכמה).

השאלה מנסרת בחלל. באמור על פי ידיעות בחו"ל יד "המוסד" היתה בדבר אולם, הרי גם יתכן אחרת ואז הרי שאין כאן שאלה כלל...

פיזיוטרפיסט — מומחה
מכון משוכלל
* התעמלות רפואית לקבוצות באולם חצרי
* טיפול גב — צוואר ליחידים
* התעמלות רפואית ליחידים
* מסג'ים רפואיים ליחידים
03-537896 בערב

סלע
הדברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח ובלי ריח.
לקוחות ללא הוצאת כלים
מחלקה לפוליש ולנקיון
03-473271 03-494936

שע"ל שליחות עידוד לגולה
SHAL TORAH CORPS
JERUSALEM PROGRAM FOR PRACTICAL RABBINICS AND TEACHER TRAINING
COURS PRATIQUE DE PEDAGOGIE ET RABBINAT
לאברך מחו"ל דובר אנגלית או צרפתית!
במגמה להכשיר אברכים צעירים לשליחות לתקופה מוגבלת בקהילות יהודיות בגולה כמחנכים, מדריכים רוחניים ואף כרבנים, להלחם בהתבוללות ולקרב נוער ומבוגרים למקורות היהודי
ייפתחו מחזורים נוספים של תכנית הכשרה מיוחדת בירושלים, לאברכים הלומדים בישיבות ובכוללים
הלימודים ביום רביעי בערב וביום ששי בבוקר
תנאי קבלה:
מספר שנות לימוד בישיבה גבוהה, בעל יוזמה, אישיות פתוחה ודינמית, דובר אנגלית או צרפתית שוטפת
התחייבות לשרת בקהילות בחו"ל, יינתנו מלגות חודשיות.
פרטים נוספים ותנאים יימסרו למועמדים רציניים ומתאימים.
על המועמד לשלוח תולדות חיים ותאור מצב המשפחה ולציין את המסגרת המתאימה לו.
אל: **שעל**, גבעת שאול 26/1, ירושלים 95477

בריאות לכל המשפחה עם:
BIO-STRATH
"ביו־סטראט" כשר
בהשגחת הרבנות הראשית ברמת־גן
ביו־סטראט תוספת מזון מחזק בעל ערך בריאותי יוצא מן הכלל מיוצר בשוויץ מחומרים טבעיים בלבד ללא תוספת כימיות.
ביו־סטראט עוזר במיקרה של עייפות (שמש לימודים), עצבנות (חוסר כוח ריכוז), מגביר את כוח ההתנגדות, מחזק את הכושר הרוחני והגופני, מעלה את הוויטליות. תכשיר חיזוק זה מתאים לכל המשפחה, ילדים, מבוגרים, בריאים, מחלימים, נשים הרות ומניקות, אנשי מקצוע וספורט גם יחד. להשיג בחנויות למוצרי מזון טבע ובכל בתי־המרקחת.
תכנית "7 ימי דיאטה" מטעם המכון השוויצרי
תשלח חינם ללקוחותינו
היבואן: אלביס בע"מ ת"א, ת.ד. 4144, טל. 291886
רח' פינסקר 33 ת"א טל. 282337

هكذا من الأصل

יעקב ב. פרידמן

"לא רב ולא עוזר בכל הבנין..."

עם הופעת הכרך השני (ויקרא) של סדרת ספרי "רש"י המפורש"

באחת מתקופות הזוהר של מיר המעטירה, נקלט/לא נקלט בין ספסליה גרעין נדיר של בני ישיבה. במקומות התורה של התקופה ההיא לא נתקלו עד אז במבנים נפשיים מן הסוג הזה. היו אלו בחורים מאשכנז, עוללות החנוך הגרמני ההרוס, שהגיעו איש מטעמו שלו לישיבה הקדושה. בדרך כלל היו אלה בנים להורים רדופי הסבך ידע השכלה. הללו בקשו להחכים את ילדיהם בסוג נוסף של לכוד אקדמי. בצרורה הביאו עמם את הסכין והמזלג, את האדיבות המעונבת שהמשגיח היה נתקף זעם כשנתקל בה; ועוד הביאו משם — שק ללא תחתית עמוס הרהורי כפירה.

המשגיח תעב תכלית תעוב את האוירה הגרמנית וחנוכה. כשנתקל בבטויים של נמוס אגו־איסטי היה מזדעזע כולו. חרף כל זאת היה מגלגל אתם הרבה. הבחורים היו שרויים במצוקה נפשית. מחד סחפה האוירה בישיבה את נשמתם, אבל הם טבעו גם עד למעלה מאזניהם באפקורסות מגרשכה. כן תערובת של הרשע ושאינו־יודע לשאול גם יחד. היה צורך בתרופה דחופה לשכך הנגיף הזה.

— היה המשגיח מסתגר עמם בחדרו ושונה עמם כמלמד דרדקי חומש בראשית עם רש"י... המשגיח העריך שחומש עם רש"י יניס מעליהם את הרוח הרעה... (בישיבה היו מרבים להתמרמר על שהמשגיח אסר בכל תוקף על תלמידים שאינם יוצאי אשכנז להשתתף בשעור. אחד היה שלמה הוא הגאון רבי שלמה קרליץ שליט"א, שהיה משתמט כהלל בשבתו ליד מפתן הדלת, ומשים שעות ארוכות, בכפור הצורב את אזנו כאפרכסת...)

לצד "שנים מקרא וא' תרגום" אנו מרפרפים מדי שבת גם בדברי רש"י. בנוח עלינו הרוח אנו אף מוצאים בדבריו פנים מסבירות לתמיהה זו או אחרת; תוספת הבנה או צטוט של מדרש מאיר. אבל עיניים לנו ולא יראו כיצד זה יסתלקו על־ידי הפירוש הזה הרהורי אפיקורסות מרים; איננו רואים בו את ה"פירוש נורא שם לתורה" (לשי האבן עזרא); ואיננו מוצאים כיצד יורה לנו את תורת הנפש...

על חלקו של רש"י בהוראת תורת הנפש למדנו מפי הגה"צ רבי דב יפה שליט"א מכפר חסידים. הלה חקר מפי ה"חזון איש" אם ראוי להזדקק לספרי פסיכולוגיה של חכמי האומות על מנת להכשיר את הנפש לצורך עבודת המוסר. על כך השיב לו בעל חזון איש:

"והלא ברש"י על החומש יש כל כך הרבה..."

* * *

בני ישיבות המצויים מבקר עד ליל אצל משנתו של רש"י, נתקלים בהבדלי גישה מפתיעים בפרושי הסוגיות. במקומות שרנים הוא מקדיש אריכות יתרה לבאר נושאים מחוורים מאליהם, בעוד שלעתים שובת קולמוסו בסוגיות מעורפלות המשוועות להסבר.

הארה מופלאה קבלתי מרבותי ביישוב הנגודים האלו, ועל מעמדו של רש"י בין נושאי כלי התורה:

בנגוד לגדולי דורו ממעתיקי השמועה, שהעלו על הכתב את כל אשר נשאה אותם רוחם. נשא רש"י על שכמו את עול האחריות של פירוש התורה. רש"י נטל על שכמו את האחריות של פשוט התורה וליבונה לכל קהלות ישראל לדורותיהם עד עולם! רש"י התאים מראש מקדם את באורו למחותיהם של כל נשמות ישראל מדורו עד סוף שית אלפי שנין. את פרושו הנחיל רש"י למלאכי אלוקים מתקופת הראשונים כמו לבן־השפחה מאחור הריחיים. אותו פרוש שתנוקות בני חמש עמלים ומדמים להבין, עמלו רבותינו ה"אבן עזרא" והחיד"א הלא דמו להבין... על כל טיפת דיו מן הקטעים שאנו לועסים בחסך ישב רש"י עצמו שבעה נקיים (החיד"א), צרף וזקק ולבן ששה פעמים! עד שהאיר את קולמוסו מן שמיא: "ואני לא היה לי לא רב ולא עוזר בכל מלאכת הבנין הזה, אלא כפי שהראוני מן השמים!!" (רש"י יחזקאל מ"ב ג').

הרי לנו מכה זו שמץ־ישוב: מאחר ורש"י הטעין בפרושו את סגולות ההתאמה הנוראות הללו, אין לנו את האפשרות למוד לאיזה מדת מן המוחות בדברי ימי העולם נועדה אריכות דברים זו או אחרת ברש"י!

הנה לנו ה"פירוש נורא שם לתורה"!! פירוש הנותן את דעתו על כל נפש יהודית באשר היא, ועל רוחב תפיסתה באשר היא! כל בן תורה הניגש לפירושי רש"י ביוזו לחוש שגם עליו — על מוחו המעורפל, על חוסר רכוזו וקוצר דעתו — נתן רש"י את לבו באחד משלשת הפעמים בהן צרף את באורו. זוהי יניקת פה אל פה! זוהי האפשרות הנשגבה ביותר של הנחלת התורה והעתקת השמועה!

"...ועשה פירושים לתורה בלשון צח וקצר ומובן אפי' לבר־בי־רב דחד יומא ולתנוקות של בית רבן... ואעפ"כ — זה הים גדול ורחב ידיים! עמוק מאד עד היסוד! אין כל אדם יודע לשוט בדברי רש"י. הלא תראה שהפוסקים חלוקים תמיד בדברי רש"י... הרי לנו שפירושו סובל כל הגוונין..." (הקדמת "נחלת יעקב").

* * *

פנים ביהמ"ד של רש"י בוורמס — והכסא שעליו ישב

בסוף ספר "מהרדי נכרים" דן רבינו הרידב"ז בדקדוק מופלא בלשון רש"י:

"...ומה שאמר "ודקא סלקא דעתך" שהאריך (רש"י) את הדל"ת פירושו כך: זה שאני מקשה לך או שאני אומר לך, משום דקא סלקא דעתך... וכשאומר קא סלקא דעתך הרי הוא כחוצי קא־סלקא־דעתין ולא יותר, שאין נראה זה הדבר שעולה בדעתנו, בשלמות..."

ההתעמקות הזו בדל"ת יתירה בלשון רש"י, כופה עלינו מערכת מושגים חדשה בגשתנו לפירושי רבינו הקדוש זי"ע.

* * *

אנו מצויים האידנא בדור עייף. עייף מראש, ללא התחשבות במכסת העבודה ובמדת העמל. אנו ניגשים בעייפות גם לחיוג בטלפון. חיוג — ענין פשוט כל כך! נתקלתי היום בצעצוע של חברת "פנסוניק": לא כאן המסגרת לפרט עד כמה מתיגע המכשיר הזה לא לעייף את האצבע! מאחד הכפתורים התפעלתי במיוחד. הכפתור הזה כל תפקידו לחסוך בסיטואציה מסויימת שתי לחיצות כפתור! הרי לנו ענין בעל ערך: לחיצה במקום שתיים! השתוקקתי לדעת לאן תופנה האנרגיה הנחסכת בלחיצה אחת של כפתור; עוד יותר תאב הייתי לראות את הבעת פניו של הסבא מקלם, או למצער רבי נחום זאב בנו, לו נפגש עם הכפתורון הפנטסטי הזה...

הדור כולו, מחברת פנסוניק היפנית, עד יצרני מתקנים להחזקת ירקות — נערך לטפל בעייפות האוכלוסיה. אנשים מוצלחים גורפים מן ה"טפול" הזה הון עתק. ואנשים מוצלחים פחות עמלים כל ימיהם כעבדים נרצעים בכדי להשתכר את התמורה לפנסוניק המושיע: האצבע לא תתעייף עוד.

העייפות הזו גם אם נתעלם ממנה, היא עובדת חיים. יותר משטחי החיים כולם נכוה ממנה עולם התורה. רפיון מחשבה וכבדות המוחין הם סם־המוות לכל הצלחה תורנית. פחות מכל שטח אחר נערכנו לקראת המציאות הזאת. נוצרו מעט מדי אמצעי עזר להקלת המעבר מן הנינוחות ורפיון־האברים שאדם מרופד בהם — לכבדות ההבעה של רבותנו הגדולים. פורסמו אמנם ברוח הדברים חבורים האמורים לפשט מושגים, לרכז חומר ולסלול שבילי התאמה לרוח הדור. בהחלט לא מספיק, לא בהקף ראוי, ולא תמיד אותה הצלחה שיעד להם המחבר.

אחד הנסיונות הגדולים והמוצלחים בשטח הזה נערכו על־ידי הרה"ג רבי שלום בער שטיינברג שליט"א מירושלים, באמצעות מפעל חייו "רש"י המפורש", המחבר ינק שמץ השראה מרש"י עצמו, והתאים את מפעלו למכלול של גילים וכשרונות. הספר מכיל שתי חלקים: רש"י־מפורש, באור הפותח פתח כאולם לפירושיו של רש"י, ו"באר התורה", לקט משובח מתוך מאות ספרי ראשונים ואחרונים שחוברו במרוצת הדורות כפירוש לפירושו של רש"י.

אחד הקשיים בפרושו של רש"י, הוא קושי הנעלם ממרבית מעייניו... פרושו של רש"י מיוסד ברובו מתוך מטרה לסלק קשיים העלולים להתעורר עם למוד המקרא. במרבית הפעמים אין רש"י טורח לבאר מהו הקושי שאותו הוא טורח לפשט. אנו מאבדים עקב כך חלקים יקרים ונכבדים מפירושי רש"י; עקב כך אנו ניגשים פעמים רבות לרש"י בחוסר ענין מאחר ואנו חסרים את הכלים להעריך מאלו קושיות ממלט אותנו הפרוש.

הספר שאנו מדפדפים בו עתה בענין גובר, בנוי בחלקו הנכבד סביב הקושי הזה. המחבר שליט"א הקדיש עמל נמלים, טרח ויגע בעזרת מאות פרשני רש"י בכל הדורות — לדלות את הנסתר כתחת לגלוי, ולשלב אותם בבהירות מפתיעה עם לשונו של רש"י.

על החלק הזה — בהירות ההגשה, הציב המחבר דגש מרשים. כל ההוספות והערות המבהירות הוגשו בקצירת האומר, ושולבו מעשה־אמן, בשפה ברורה ובנעימה, בשטף דבורי פרשן־דתא.

חשיבות רבה נודעת מסדרת הספרים לאחים מקרוב באו למנינו, וטרם הסתגלו ללשונו הקצרה והמרוכזת של רש"י. חשיבות נודעת גם למלמדים המגששים לא אחת כאינו יודע לשאול סביב הלשונות הכבדים. החבור עשוי גם — אומר לי מחנך נודע — לחולל מהפך במוסדות יהודיים בתפוצות הנלאים להעביר לתלמידיהם את שפתו הכבדה של רש"י. קשה למעשה להעריך, למי לא יועיל החבור.

הכרך השני לס' ויקרא שיצא לאור זה עתה, מלווה בחוברת נפלאה, חוברת־חובה לכל העוסק בתורת הקרבנות. החוברת מכילה סכומים והמחשות בצורת איורים המאירים את כל פרשיות ההקרבה והמנחות. איורים אינם בדוקא כלי־עזר להכנה. גם לומד מבוגר שאינו חסר את האמצעים הללו לשם הבנת החומר, יקבל מבט חדש על הסוגיות המעורפלות הללו בצילן של תמונות המחשה.

בין בתרי הספר ניכרת טביעת־אצבעותיה של יד נוספת. הרה"ג רבי בצלאל ברוך פרידמן שליט"א, מחשובי כולל "צמח צדק" בירושלים, עבר על כל בדי הספרים, העיר הערות נחוצות, והקדיש שעות יקרות לשם השכלול האחרון של המלאכה הגדולה.

* * *

תודתי לו למחבר שליט"א על שני כרכי הפתיחה, המבשרים על מימדי המפעל ההולך ומוקם. עתה אנא ברוך ה'! זוהי התקופה התובעת מחברים עם שאר רוחו של הרב שטיינברג להטות שכם. עייפות של אוכלוסין כופה של אנשי סגולה שבקרבם להתנער מרפיון, להחלץ חושים לפני המחנה עם רעיונות רבי מעוף; עם "רש"י המפורש" עם "החומש המבואר", ועוד חזון בס"ד למועד!

דוד אברהם מנדלבום

שו"ת הראנ"ח וחדושי הראנ"ח עמ"ס כתובות

אי' בחז"ל: הכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל ע"כ.

בזמנינו, שעפ"י פסק הראשונים מקיימים אנו מצוות כתיבת ספר תורה ע"י הדפסת וכתיבת ספרי קודש, מובן שג"כ על נמשל זה שייכת ההגדרה: הכל תלוי במזל, ואם כן כותב כ"ק אדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל מגור במכתבו להרב פתקל זצ"ל מת"א שנדפס כעת בספר הדרושים מהגר"מ אויערבך זצ"ל "אמרי בינה" (ד' 79), (אגב, בעמוד 20 שם הועתק טקסט המכתב בשגיאות גסות מאוד וכן לא ייעשה).

גם על חדושי תורתו של הגאון הגדול, אחד מהאריות שבחבורת שרי התורה שבמדינת טורקיה לפני יותר מחמש מאות שנה הי' רבינו אליהו בן חיים זצ"ל, נאמר כלל זה, כי על פי עדות מרן החיד"א זצ"ל (בשם הגדולים בערכו): רוב חבוריו נאבדו... וגם מחבוריו המודפסים, לא זכה דורינו, המשופע כל כך בהדפסות חדשות ותחזרות של ספרים מכל הסוגים והמינים, להנות, כי זה זמן רב ואזלו לחלוטין משוק הספרים. עד שהתעוררו המו"ל הנכבדים — הוצאת ס.ל.א. בבני ברק והדפיסו את סידרת ספרי הראנ"ח, ב' חלקי השו"ת והחלק השלישי עמ"ס כתובות כשעל מכבש הדפוס נמצא ח"ג משו"ת הראנ"ח שנדפס ע"י ר' שמואל נכד המהרשד"ם (ונציה ת"ז) תחת השם "מים עמוקים" ובו ק"ב שו"ת מהראנ"ח זצ"ל. וכך תהי' הסידרה שלמה להנאתם הגדולה של עמלי התורה והוגיה.

מענין הדבר, שהחיד"א בשם הגדולים שלו (מערכת ספרים: תנא דבי אליהו) כותב (בהשגתו על ספר סדר הדורות): וכנראה, שלא ידע, שכך קורין להרב אליהו בן חיים וכו' ע"כ. היינו, תנא דבי אליהו.

נפלאים הם דברי רבינו זצ"ל בשולי תשובתו הראשונה אודות ספר חדושי הרמב"ן עמ"ס קדושין שהובאו בו דברים שלא נראו לרבינו זצ"ל אמיתים בשם הרמב"ן. הוא מאריך בדברים וכותב דברים חריפים מאוד:

להרים מכשול מלפני הטועים, ושלא יאמרו הרמאים אין ת"ח בקיאים במעשה ידינו. גם אני לא אחשוך פי להודיע לבני האדם כי לא היו דברים אלו מעולם. וכותבי פלסתר ומכתבי עמל כתבו בשם הרמב"ן את אשר לא דבר הוא ולא עלתה על לבו... ואין ספק כי האיש אשר נשאו לבו... גדול עונו מנשוא ועתיד ליתן את הדין...

הוא מצטט אח"כ מדברי הרמב"ן עצמו הכותב במקום אחר: והגהת ספרים מתוך הסברא עבירה גדולה היא וראוי לנדות עליה... ומסיים רבינו בכאב: הדבר שנצטער בו אותו צדיק, נכשל בו, ואין ספק כי יד הבעלים לא היתה במעל הזה אבל קנאים פגעו בספר...

הוא מסיים: וה' הטוב יכפר בעד מתאבק בעפר רגלי החכמים. אליהו בן חיים.

כהנה וכהנה תשובות מעניינות וחריפות פרושות לאורך יותר מחמש מאות עמודי הספר כפולי הטורים, שנדפסו בהידור רב ובאותיות מאירות עינים, מעניינת וקולעת תשובתו של רבינו זצ"ל (ח"ב סי' ע"ט) בנידון תינוק, שלא מלו אותו עד יום ל"א מלידתו והגיע זמן הפדיון. וכעת התינוק בריא והשאלה אם למולו קודם או לעשות הפדיון קודם.

ולכאורה מביא המחבר, כי היינו צריכים לדמות זאת להא דהוי לפניו ב' תפלות של מנחה ומוספין דמקדימים מנחה למוספים. כיון שזו זמנה כעת, ולפי"ז ה"נ כאן היינו צריכים להקדים את הפדיון שזהו עיקר זמנו, אך רבינו זצ"ל פוסק וז"ל: מ"מ נראה, שיש להקדים מצות המילה, משום דהמילה היא אות ההכנסה בברית וקבלת מלכותו ית' עלינו, ואלמלא קבלת הברית וההכנס בברית אברהם אבינו אין חיוב למצות פדיון כלל... עכ"ד.

הדברים נחמדים ומתוקים לאוזן. (כמובן יש עוד הרבה לדון גם במה שדימה רבינו זצ"ל הדברים לב' תפילות דמנחה ומוספין, [ובפרט עפ"י דברי השיטמ"ק לזבחים בהשמטות בסוף המסכתא השייך לדף י"ב אות ב']. וגם יש כאן מקום לדיון הארוך באחרונים בענין מילה שלא בזמנה ומילה בזמנה מה קודם ואכמ"ל).

ראוי למדפיסים העומדים להוציא כעת לאור את תשובות רבי אליהו בן חיים שנדפסו בספר מים עמוקים לשים לב, כי במהדורת ונציה שנת ת"ז נדפסו ק"ב תשובות מהראנ"ח. ואילו במהדורת ברלין תקל"ח ושאלוניקי תקס"ה נדפסו רק ק"א תשובות והושמטה תשובה א'. ויש לשים לב לזה, (בתשו' הרא"ם שבשו"ת מים עמוקים, יש במהדורות ברלין ושאלוניקי תוספת על דפוס ונציה).

על ספריו של רבינו זצ"ל על מסכת כתובות אין אנו צריכים לכתוב דבר. כל ת"ח שלמד מסכת כתובות בעיון, יודע היטב, כי דבריו של רבינו זצ"ל ברורים ובהירים. וחיוניים להבנת הרבה סוגיות עמוקות שבמסכתא זו הנקראת ש"ס קטן כידוע.

יש רק להצטער שבמהדורת ירושלים תש"כ נדפסו באמצע חדושי פרק חמישי דכתובות חדושים השייכים לפרק רביעי, ראה בעמוד ר"צ בספר, ולא סודרו במקומם הראוי להם קודם.

נברך את המו"ל הנכבדים בברכת כה לחי, שיצליחו במשימה שלקחו על עצמם להוציא לאור מספרי קדמונינו הגדולים אשר כל בית ישראל נשען על פסקיהם, ובזכות דיבוב שפתי ישנים נזכה במהרה לביאת משיח צדקנו אכי"ר.

פירוש על ה"אקדמות"

שנים רבות היה מורגש חסרונו של ספר שיבאר את תוכן ומשמעות "האקדמות" אותם אנו אומרים בכל שנה ושנה בחג מתן תורתינו לפני קריאת התורה.

והנה בעבר חובר ספר "אקדמות עם פירושים" ע"י הרה"צ ר' משה בן ר' אברהם באמאן זצוק"ל מיוחס לאחיו של רבן של ישראל הש"ך ועליו הסכמות של גאוני תורה מהדור ההוא וכן הסכמתו שלאחר עיון בכתבים המליץ למחבר להדפיס את הספר הנ"ל וזה לשונו "יחסתי על הפנינים האלו שלא יאכלם רקב ויעצתיו שישתדל בדבר זה למען הגדיל תורה.

והספר הנ"ל אזל מהשוק גם בפולניה ובס"ד נשאר נכדו אחד מוצל מאש מכל המשפחה המפורסמת וחיפש את הספר הנ"ל בכדי להוציאו שנית ובס"ד עלה בידו לאחר מאמצים מרובים ומצא עותק אחד מהספר הנ"ל והדפיסו שנית, בכדי להאיר את עיני בני ישראל באמירת האקדמות בזמן מתן תורה.

ה. אבן־שהם

קדושים לשמים וקדושים לבריות

רבינו יצחק אבוהב ז"ל בספרו המקובל והמקודש ומן המקיפים ביותר בספרי המוסר, המלקט ומסדר ומבאר כל דרשות ומאמרי חז"ל שבש"ס הבבלי, והרבה מהם שבש"ס הירושלמי והמדרשים, בענייני מוסר ותורת המדות בדרכים ובמעשים, ספר מנורת המאור, מניח הנחת יסוד גדולה בתורת נפש האדם, ואשר בה גם משום קנה־מדה במהות האדם להתקרב או להתרחק מחברתו ומשום תורת חיים למבקשי ה' ושוחרי מוסר מה בדק ומה תיקון יש לבדוק ולתקן בדרכי אנוש המוליכים אל קרבת ה', שכן האיר עינינו (נר ה', כלל א', חלק א, פרק ב', רע"ז, בתחילתו): הרי חכמינו ז"ל אמרו (ברכות לה:, וסנהדרין צט.) אשר מעלתם של בעלי תשובה הוא למעלה ממעלתם של צדיקים גמורים, ואמרו גם (סוכה נב.) שהגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ועל מדת מתן שכרם של צדיקים אמרו (אבות סוף פרק ה) שלפי רוב הצער יבא השכר, יש להבין שלשת מאמרי חז"ל אלה יעמדו על בסיס אחד: הצדיק הגמור הוא מי שאין יצרו גדול ואין טבעו חם לכסוף אל עוון וחטאת לכן הוא ניצול ממכשול ואינו חוטא כל ימיו, ואילו בעל התשובה הוא מי שיצרו גדול וטבעו חם והוא כוסף אל החטאת וברוב התגברות והתחכמות הוא נוצח את יצרו ומתגבר עליו וכובשו, וסר מרע, הוא יותר גדול ממי שאינו עומד בנסיונות, ולפי צערו יטול שכרו הרב משלם, ואדם כזה גם אם מתוך חום טבעו בא לידי חטא בהרהור או במעשה ומיד הוא מתחרט ושב מתוך גדל תבונתו והתגברות רצונו הטוב, מעלתו של בעל תשובה זה גדולה ממעלת צדיק גמור. ובמקום שאין צדיק גמור יכול לעמוד שם הוא יעמוד שם. שהוא עומד במעלה העליונה ביותר שבשבעת מעלות התשובה, היא מעלת השב מיד ומודעת עצמו ובבחרותו ומתוך אהבת ה' ובעוד כחו במתניו.

*

אלא שהרב ז"ל מתנה דבר זה בתנאי גמור שהוא חוצץ ומחלק בין חשק לחשק ובין רצון לרצון, שכן במה דברים אמורים שגדולה מעלתו של מי שגדול יצרו וטבעו נוטה לצד חטא, בדברים התורתיים — כאותם דברים שאם לא נכתבו בתורה לא היה השכל מחייבם בקום ועשה או בשב ואל תעשה, הן המצוות והאזהרות החוקיות שבין אדם למקום, אבל בדברים השכליים — אלה שגם אם לא נכתבו בתורה היו בני אדם חייבים להבין לעשותם או שלא לעשותם, לפי שהשכל מחייב כן, כגון: התרברבות והשתלטות, גזל ועושק, הכאה ורציחה, וכל שאר המצוות השכליות המשפטיות שבין אדם לחבירו, הנפש אשר תכסוף אליהם מעידה על עצמה שהיא פגומה ומרושעת ומורה על עצמה שיש בה תכונה רעה, שהוא מתאוה לדברים שהם כנגד השכל והטבע האנושי הזך, ועל נפש כזאת נאמר (משלי כא, י): "נפש רשע אותה רע" — הנפש המתאוה לרע שכזה היא נפש רשע בעצמותה; והחסיד שאינו מתאוה לרע הזה, עליו נאמר (שם שם, טו): "שמחה לאיש עשות משפט" — השמח מצד טבעו לעשות משפט, הוא האיש בעל המזג הטהור והנפש השלימה.

* * *

כאן יצק לנו הרב יסוד מוצק והגביל גבול לא יעבור להבדיל בין רצון לרצון, ובין נפש לנפש ובין דרך לדרך, מהו הרצון הטבעי אשר גם אם יטה אל הרע הוא מעיד על גדלות בעליו ומהו הרצון הטבעי אשר אם ינטה אל הרע הוא מעיד על שפלות בעליו, ומה היא טבעיות נפש אשר יש לבחור לבחור בה כרב וכחבר, או איזו היא משפחה מיוחסת שיש להדבק בה ואיזוהי שיש להתרחק ממנה, ואיזו דרך שיבחר בה האדם, האצילות והטהרה במידות המשפט שבין אדם לחבירו הן אשר תעידנה על טוהר ושלימות וגדלות בעליהן והן אשר תמליצנה על בעליהן לבחור ולהדבק בהם לעשותם כבנים ולקנותם כחברים ולהדבק במשפחותם, וזוהי הדרך שיבחר בה האדם לבקש לו את שלימות וטוהר המדות האלה.

ודרך זו, ורק זו, היא אשר תדריך ותגיע את ההולכים בה אל הקדושה והשלימות במצוות שבין אדם למקום, ואין צריך להאריך בכך שלא יתקבלו לרצון כל אילי נביות ולא תשרה רוח הקדש על הנפש הפגומה והשפלה התאוה לכל רע ששנאוי לה', וכי אין הכשר להתקדש ולהתקרב לה' במדות של דביקות בו אלא כהכשר הנפש וטהרה מכל מדה רעה של התרברבות וגאות הרעה לזולת, וכל זריעה של מצוות א־לקיות על נפש זו אינה אלא כזריעה בשדה בור, וחילול ה' ח"ו שיתהוה "כצדיקים" שכאלה רב וגדול הוא לשעה ולדורות, ישמרנו ה'. ורק על נפש נקיה וזכה מכל פשע של גאות והתרברבות והרעה לזולת תנוח רוח ה' ותתקרב אל ה' בעשות מצות של דביקות יצור ביוצר, וגדול הוא קידוש ה' אשר יתקדש שמו באלה, אשר רבים ישיבו מעוון ושם שמים יתאהב על ידם.

*

וזאת אשר בפרשתנו פרשת "קדושים" כרכה תורתינו הקדושה מצוות שבין אדם למקום עם מצוות שבין אדם לחבירו וכללתן כולן במצוות "קדושים תהיו", ועוד בפסוק הראשון של הפרשה הקדימה תורה מצות מורא אב ואם אל מצות שמירת שבת לומר לך, שמצות מורא אב ואם השכלית וזו שבין אדם לחבירו לה דין קדימה בכלל הקדושה לפני מצות שמירת שבת התורתית וזו שבין אדם למקום. שכן הערות על עצם קדושת הקדוש הן המצוות השכליות שבין אדם לחבירו, והן אשר תביאנו אל הקדושה במצוות תורתיות שבין אדם למקום.

ברם זה לעומת זה, אין "מצפון" אנוש מהוה קנה מידה למצוות שבין אדם לחבירו ולהגדרותיהן ושיעוריהן. שבמקום שאין יראת ה' יש הריגה, ואפילו בשם המצפון, כמו שבמקום שאין מדות מתוקנות יש הריגה, ואפילו בשם מלחמת קדושה.

וכל התקדשות בכל מדה ומצוה צריכה להיות מן הטעם "כי קדוש ה'". המשפט משפט א־לקים והקדושה קדושה של נועם ושלום. וכך יהיו ישראל קדושים לשמים וקדושים לבריות.

"איגוד מחברים"

הדרנו הוא דור המחשב. דור שכמות החומר המודפס בו עצומה ובפרט שהמציאות הטכנולוגית נותנת ביד כל אדם אפשרות קלה ביותר להוציא לאור את פרי יצירת רוחו. אדם שיש בידו מחשב אישי ומדפסת לייזר, הרי שבידיו רובה של מערכת ההדפסה, עד שאמר אחד הבוטחים: "חופש העתונות ביטינו הוא שאדם יכול להיות בעל עתון"...

אלא, שלדאבוננו, בעולם ההוצאה לאור התורני עדיין אין הדבר כן. אברך ת"ח הרוצה להדפיס ספר, עושה זאת בכוחות עצמו. הוא מתרוצץ בין הסדר לדפוס ולכריכה וחוזר חלילה, באם ברצונו לקצר את הדרך יפנה למו"ל. המו"ל, כמובן, נוטל לעצמו אחוזים גבוהים, שהרי נוטל הוא גם סיכון, שמא ישאר עמלו שוכב במחסן.

המחבר הרוצה לראות את ספרו יוצא לאור, נוטה להסכים לתנאיו של המו"ל בכדי לחסוך מעצמו את הטירחא המרובה. בין גדולי ישראל מדורות עברו היו כאלה שהיה להם בית דפוס פרטי, בכדי לחסוך מעצמם את הטרחות הגדולה, כדוגמת הגאון רבי יעקב עמדן והגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל.

מצב זה עודד כמה אברכים ותלמידי חכמים, שעסקו בתחום ההוצאה לאור במסגרת מכונים תורניים שונים, לשתף פעולה ביניהם בהוצאה לאור של ספריהם ועוד ספרים נחוצים וכן בכדי לסייע ביד אחרים להוציא לאור את חיבוריהם.

אגודה זו, הקרויה "אגוד מחברים", מהווה "קואופרטיב", שיש באפשרותו לתת לציבור בני התורה ידע ונסיון רב בכל תחומי ההוצאה לאור, אם בתקתוק החומר ואם בעזרה להכנת הסדר הדיסקטים וכן לעימוד, גרפיקה, דפוס, כריכה ועוד.

לרגל הופעת ספרים של הגאונים רבי יעקב קמנצקי זצ"ל על ניקין וחדשות של הרב משה שטרנבוך באנגלית, המפעל הוכיח את כחו להוציא דבר נאה ומתוקן להנאת שוחרי תורה.

י. יפה

● ניו יורק — נשיא פנמה המודח, אריק ארטורו דלוולה, הציע להקים כוח בינלאומי אשר יסלק מהשלטון את שליט פנמה מנואל אנטוניו נוריגה.

● וושינגטון — ארה"ב חזרה והדגישה את התנגדותה למדיניות ההגליה של ישראל, לאחר ששמונה פעילים פלשתינים נוספים גורשו ביום ב' מישראל ללבנון.

דבר בעתו מה טוב
הופיע במהדורה חדשה
ספר **אקדמות**
עם פירוש הקצר הוא פרוש המלות
ופירוש הארוך הוא על דרך הדרש
ובסופו ספר
עשרה מאמרות
המה לקוטים מכתב"י עתיקים, שנמצאו ת"י המחבר
מגאוני ארץ זקני הדור המפורסמים שיצא לאור
ע"י הרה"צ ר' **משה ז"ל באמאן**
וחתנו הוא שותפו
הרב **אהרן ז"ל לאנגנאס**
מלאד'ז פולין
להשיג בחנויות המובחרות לספרי קודש
הפצה ראשית 03-763984

אהרן סורסקי
ממעינות הנצח
מחרוזת פנינים על
פרקי אבות
הופיע במספר עותקים
— מוגבל —

אגוד מחברים
סיוע בהוצאה לאור
רבנים, אברכים, מחברים
הוציאו לאור לבד את ספריכם!
שיטה חדשה להדפסת ספרי קודש
בעברית או בשפות זרות:
אם יש לך ספר בכל שלב הוצאה
פנה אלינו לסיוע והדרכה
אגוד מחברים טל. 02-538581
ת.ד. 7945

פניה להוצאת הספרים הממלכתית בהונגריה שתפיץ ספר הלכתי שנכתב לפני השואה והודפס מחדש

לא להאמין, אך במציאות הביוקרטית של היום הכל אפשרי. ספר הלכות המבוסס על חיי היומיום של יהודי שנכתב ע"י הרב בנימין פרידמן הי"ד ממישקולץ בשפה ההונגרית והודפס מחדש ע"י בנו בארץ, יופץ בכל הונגריה בקרוב ע"י הוצאת הספרים הממלכתית בהונגריה.

מאת משה מיכאל צורן

הרב בנימין פרידמן זצ"ל, שנעקד על קידוש השם בשואת אירופה, נימנה על סוג ה"בעלי בתים" של דור העבר אשר למרות טרדותיהם ועיסוקם בפרנסה, אצרו במוחותיהם תאי זכרון של מחשב משוכלל של דורנו ויכולים היו לזכור שש סדרי משנה ואולי גם ש"ס בעל פה. ישר ההפך. על דמותו של הרב בנימין פרידמן שהתגורר בעיר מישקולץ בהונגריה, אנו למדים מרשימת ספרים שהוציא לאור. "מפתח לששה סדרי משנה" ובו עשרות אלפי ערכים לפי א"ב המחוכרים במשנה, סידור "מקור התפילות" בו הוא מצביע על מקור כל תפילה ותפילה, קונטרס הטהרות. כללי הקרבנות וספרים נוספים שהוציאו בניו לאחר עלייתו לגנזי מרומים כמו "תפארת אבות" על התורה ו"כיון עולמים" המהווה מפתח יעיל וקל למציאת פסוקי התורה ומצוותיה.

להרב פרידמן היה בית דפוס במישקולץ בו הדפיס את ספריו, אך לצד עיסוקו זה, ראה את עיקר ייעודו בחיים בזירוז אנשי קהילתו לשמירת המצוות ביתר־שאת, ראה לנכון לזרז את חבריו וידידיו לשמירה יותר קפדנית על הלכות שבת, שכן בעירו, למרות שהיתה אורטודוקסית בעיקרה, השתלטו אט אט המשכילים וניסו להניא את לב העם ולהסיטו מדרכי חיים. הקהילה האשכנזית במישקולץ היתה משום מה חלשה יותר והיא נתערערה בתחילה, מה שלא אירע לקהילה החסידית שהמשיכה לאחוז במסורת אבותיה כמדור דור.

בהיותו סופר פורה ומחדש נפלא בתורה, ראה הרב בנימין פרידמן שהיה גם איש־אמונם של הרבנים המקומיים, צורך מיוחד לחבר ספר תמציתי על ההלכות היסודיות בחיי היהודי, מעין קיצור שולחן ערוך. אלא שאם הקצש"ע הוא קיצור, הרי שמטרתו של הרב פרידמן היתה להוציא קיצור־דקיצור בשפה ההונגרית. בכך קיווה להחדיר שוב את ידיעת ההלכות ועי"כ להשיב את לבם של בני הקהילה לתשובה.

● אלפי עותקים בכל רחבי הונגריה

אמר ועשה.

בשנת תרפ"ה (1925 למניינם) הוציא לאור את הספר שהופץ בכל רחבי הונגריה ובמיוחד במישקולץ ובפרובינציה. המחבר הגדיל לעשות וחילק את הספרים חינם אין כסף למי שלא היה באפשרותו לשלם את מחירו. לאחר 6 שנים זכה להוציא מהדורה שניה, ובימים ההם ראו בכך הישג ניכר למחבר ועדות ניצחת על נחיצות הספר ותועלתו לציבור.

בראש הספר מובאות הסכמות נלהבות מרבני העיר, הגאונים רבי שמואל הלוי אוסטרליץ והגאון רבי חיים מרדכי יעקב גוטליב בעמ"ח שו"ת "יגל יעקב". בהקדמת הספר תוקף המחבר את הניאולוגים שפשטו על העיר והטילו על יהודיה התמימים את ארסם ומשכנע נמרצות את כל תושבי העיר לנתק מגע מכופרים אלה.

הספר כולל את כל הלכות היסוד של היהודי כמו השכמת הבוקר, ציצית, תפילין ומזוזות, ברכות, אכילה ושתיה, טהרת המשפחה. בהלכות שבת האריך הרב פרידמן ופירט בהרחבה את ל"ט המלאכות, טלטול, רחיצה ועוד ועוד.

יחודו של הספר היה בתמציתיות שבו, בהלכות הקצרצרות שהכילו את כל מה שצריך לידע, שכן זו היתה כאמור מטרתו של המחבר, להשיב עטרה ליושנה באמצעות לימוד ההלכות. בין השיטין ובתוך ההלכה "השחיל" המחבר הגיגי־מוסר שגם הם השפיעו על לב המעיינים, חלחלו אל לבם והניאום מדרך שחת.

כשהוא כותב על חיוב נתינת הצדקה לעני, מעיר המחבר בעדינות וברכרוכיות על החובה הגדולה המוטלת ליתן לעני באופן שלא יתבייש, ובכך מרגיל הוא את הלומד למידת הענוה וכו'.

אלפי עותקים הופצו בכל רחבי הונגריה בתקופה שלפני מלחמת העולם השניה. עם עלייתו על המוקד של המחבר, הי"ד, לא נשאר אפילו עותק אחד מספרו המופלא. לפני כמה שנים החל בנו, הרב ליפא פרידמן המתגורר בבני ברק, לטפל בהדפסת הספר מחדש. הרב ליפא הוא בעליו של בית הדפוס הוותיק ביותר בבני ברק הזכה כבר להדפיס את ספריהם של מרבית גדולי התורה המובהקים והמפורסמים של העיר הזאת, מליאת החכמים והסופרים.

כל המאמצים לאתר עותק אורגינלי אחד מספר ההלכות עלו בתוהו. הרב ליפא כמעט שנתייאש עד שלבסוף אותר עותק נדיר אחד במוזיאון הממלכתי ובעזרת העתונאי ר' נפתלי קראוס הצליח להביא ארצה צילום מן הספר ועד מהרה הדפיסו מחדש בהידור רב ובאותיות חדשות. הרב ליפא פרידמן מציין בפנינו שבחלק הדן בהלכות טהרת המשפחה התייעץ עם הגאונים רבי שמואל האזנר ורבי שלמה אותנר ביחס לבטויים מסויימים של אביו זצ"ל שהסתפק בתרגומם המדוייק.

שער הספר

עד עתה, הכל טוב ויפה, ספר הלכות, בהונגרית צחה, מתאים לדוברי השפה ובכוחו לסייע להם בשינון הלכות אלה.

הבעיה החלה כאשר רצה הרב ליפא פרידמן להפיץ את עותקי הספר בארץ המוצא העיקרית שלו, שהיא הונגריה... "מטרתי העיקרית היתה להעביר כמות גדולה של עותקים להונגריה, שם נותרה שארית פליטה של מאות יהודים ומתוכם זקנים רבים, שאם יעיינו בספר וילמדו מתוכו, יקבלו חיי הדת שלהם ערנה מחודשת", הוא אומר לנו השבוע בבית הדפוס בבני ברק.

מיודענו מתקשר אל הארגון העולמי של יוצאי הונגריה שמושבו בניו יורק ומבקש מהם לדאוג להפצתו של הספר ברחבי הונגריה. בתשובה לפנייתו מקבל הרב פרידמן מכתב מיו"ר הארגון, ד"ר ארווין פרקש, בו הוא מבקש מהמו"ל הנכבד לשלוח — על חשבונו — 2,000 ספרים להונגריה, ולא די שהמשלוח יהיה על חשבונו אלא הוא מתנה את ההפצה בכך שהחלוקה תהיה בחינם.

הרב פרידמן תמה "כיצד מתיימר ארגון המכתיר את עצמו כארגון המייצג את האינטרסים העולמיים של יוצאי הונגריה, להתייחס בצורה כזו אל ספר כה חשוב הנצרך כיום לשארית הפליטה יותר מאי־פעם".

הרב פרידמן אף היה מוכן לבא לקראתם ולקבל על עצמו כל ההוצאות בהשתתפות סמלית של 2 דולר לספר, אך יו"ר הארגון העולמי של יוצאי הונגריה מסרב גם לזאת. "אין לנו תקציב לכך".

הכתובת הבאה שלו היתה קרן הזכרון לתרבות יהודית שראשיה התפעלו מאוד מן הספר והתועלות שהוא מסוגל לתרום ליהודי הונגריה של היום. ד"ר ג'רי הוכבים, יו"ר הקרן, היפנה אותו ישירות אל יו"ר הארגון היהודי של יהודי הונגריה, פיקסלר, ובמכתבו הוא מודיע שלפי השערתו יטפל הלה בנושא בצורה הראויה.

הרב פרידמן משגר מכתב בהול להונגריה אל היו"ר פיקסלר ובינתיים חלפו חודשיים ולא קיבל כל מענה. כשהתכנסה בארץ לפני 3 חודשים הועידה העולמית של בוגרי בית המדרש לרבנים של בודפסט הביא מיודענו את הספר לפניהם והללו התפעלו ממנו מאוד. על באי הכנס נימנה גם הרב הראשי של הונגריה, הרב שיינר, המכהן גם כחבר הפרלמנט ההונגרי אך, זה התבטא שהספר כתוב ברמה גבוהה מדי...

פניה נוספת להתאחדות עולי הונגריה שבראשה עומד יהודי דתי, עו"ד יהודה שפיגל, לא הניבה תוצאות. הפניה האחרונה בנושא היתה אל הרב הופמן, רבה של הקהילה האורטודוקסית בבודפסט, אך גם הוא לא יכול היה לעזור באמצעים הדלים העומדים לרשותו.

בתבונתו של איש שיזמו לפנות אל הוצאת הספרים הממלכתית ההונגרית שתרכוש את הספרים ותפיצם בין נתיניה היהודים. על פי נסיון העבר הוא יודע שדווקא אותם יצליח לשכנע יותר מכולם בנחיצות הענין. התגובות הראשונות שקיבל משם היו חיוביות.

"יהדות הונגריה התרגלה לאחר את הרכבת ברגע האחרון", אומר הרב פרידמן בצער ביטוי שדבק ביהדות זו בימי מלחמת העולם. "הבה נקווה שלא נשוב לאותה איוולת ונפעיל בצוותא את האמצעים העומדים לרשותנו כדי לרומם את חיי הדת בארץ זו".

ועשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם

קומי לבשי בגדי עוזך - אגודת ישראל

משאו של הרב מנחם פרוש יו"ר אגודת ישראל בירושלים בערב עיון על משנתה של אגודת ישראל עם הקמת מועצה עליונה, כ"ו ניסן תשמ"ח

ברשות הרבנים הגאונים הבד"צ של אגודת ישראל.
ברשות גדולי התורה, רבנים, ראשי ישיבות, ראשי כוללים, ראשי הצבור.
ראשית ברצוני לקדם בברכה מעומק הלב כל אלה שנבחרו למועצה העליונה של אגודת ישראל אשר גדולה תקוותנו כי מועצה זו תהפך לגורם חשוב עד מאד לאגודת ישראל, רציני ביותר להתרחבותה ולביסוסה של אגודת ישראל.
חברים במועצה העליונה של אגודת ישראל תעירו הערות, נלבן יחד את הבעיות הפעם אנחנו

גדול בעינינו נס קיום אגודת ישראל, גדול הוא הנס כי אגודת ישראל היא זו שנושאת את דגל יהדות התורה, שהתורה לא תשתכח מישראל.

משמיעים, ברור שחברי המועצה העליונה בעתיד הם ישמיעו והם יכונו.
ברור מעל לכל ספק שהסמכות הקובעת — העליונה לאגודת ישראל, זהי מועצת גדולי התורה. גדולי ומאורי הדור ופוסקי הדור אשר לאורם הלכנו ולאורם נלך.
מועצת גדולי התורה זהי גולת הכותרת של אגודת ישראל.
נקבע שעלי לדבר על "מאבקיה ויעדיה של אגודת ישראל" —
רבי יעקב עמדין כותב בספרו מגדל עוז: "חיי ה' אשר גדול בעיני נס קיום האומה מכל הנסים שאירעו לישראל גם הנסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף" ולמה? מכיון שזה נס תמידי.
"ואתם עדי נאום ה'", לא שהעם היהודי צריך ללכת להעיד על קיומו אלא עצם קיומנו זהי העדות, מבלי שנצטרך להעיד.
זהו נס תמידי.
אם אחרים קבעו היום, כ"ז ניסן, את יום השואה, אנו — יהדות התורה — לא מסיחים דעתנו כל ימות השנה מהשואה הנוראה שעברה עלינו בדור זה.
אנו עומדים בימי הספירה שנקבעו לימי אבל. הספירה היא ממחרת יום הראשון של החג עד שבועות, אנו סופרים ומצפים להגיע למתן תורה.
למה נקבעו ימים אלה כימי אבל, מכיון שנלקחו 24 אלף תלמידי ר' עקיבא. ושואלים את השאלה, הרי אותם השבעה אשר נשארו זכו להחזיר עטרה ליושנה. ולמה הם עד עד היום ימי אבל? הסביר פעם הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, אם שבעה אלה [illegible] 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, איך שהיתה הארץ מלאה בתורה.
איך אומר הזוהר הקדוש — ר' לדרא דא, זכאה דרא דא. אוי לו לדור אשר יהיה לפני בוא המשיח, אבל זכאה דרא דא, אם זכינו, ואמנם זכינו, כאן בארצנו הקדושה כמבצרי תורה גדולים ואדירים, חצרות חסידים כאן בארץ ישראל אשר מאז החורבן לא היה כאן בארץ.
אם בארצות הברית ואם בכל המקומות מתחזקת יהדות התורה ולימוד התורה, תתארו לעצמכם, לוא זכינו לאותם רבבות אשר נלקחו מאתנו גדולים וקדושים מאורי דורות איך היינו כיום אילו הם היו חיים אתנו.
"צרור המור דודי לי בין שדי ילין". אומר המדרש: עם ישראל כל מה שאתה מיצר לי, כל מה שאתה מימר לי בין שדי ילין, למרות כל מה שעבר על עם ישראל. בין שדי ילין, נשאר דבוק להקב"ה.

בל נשלה את עצמנו, לא נשכח שבלעדי אגודת ישראל כל ההישגים בסכנה. כל זכויות הקמת החינוך התורתי, מעמד הישיבות ותקומת חצרות החסידים, לכל זאת זכויות ראשוניות לאגודת ישראל היא נלחמה על כך והיא נלחמת על זאת היום — לא שום גוף אחר.

זהו הנס התמידי — קיומנו.
תתארו לעצמכם עוז וגבורת הנפש כשהולכו יהודים לכבשנות האש שרו "מיר וועלין זיי איבערלעבין" — אנחנו נבלה אותם, וכך זכינו.
מה, לא עבר עלינו בדור זה, עברנו והעברנו כל התלאות ובעזר ה' אנחנו קיימים ותקיים, זהו הנס התמידי. כן, גדול בעינינו נס קיום האומה מכל הנסים שאירעו.
ואנחנו בערב זה נגיד גם: גדול בעינינו נס קיום אגודת ישראל, גדול הוא הנס כי אגודת ישראל היא זו שנושאת את דגל יהדות התורה, שהתורה לא תשתכח מישראל.
מי זאת אגודת ישראל, מה זאת אגודת ישראל, מי יסדה, מה השיגה.
קראתי חוברת על הכנס בבתי מחסה בשנת תרפ"א בחג הפסח כשהגיע לכאן בביקורו הגה"ק בעל אמרי אמת מגור זיע"א ויחד עם מרא דארעא דישראל הגה"ק רבי חיים זוננפלד זיע"א הופיעו אז בכנס עם ייסוד אגודת ישראל — נדלק בלבבו אור מאותו האור שאז האירו והמשיכו באורם זה עד ימינו.
זה היה בפסח שנת תרפ"א שנתיים אחרי מלחמת העולם הראשונה נוראה היתה התקופה ההיא, ממש לא תתואר. אולי צעירי הדור אינם יודעים על ההסתערות של הציונות החילונית, מיד אחר מתן הצהרת בלפור שרצו לקעקע קיומה של יהדות התורה. מה לא עבר על יהדות התורה אז, ומאז נחלצה אגודת ישראל לבלום את ההסתערות הציונית החילונית. אם נשחזר את העבר, איך, איך, היינו נראים אלולא נוסדה אגודת ישראל, הביטו וראו איך ראו חזו גדולי ישראל קדושי עליון ברוח קדשם קדושת קיום אגודת ישראל.
נשנן דברים שנאמרו ואשר אנחנו אומרים ואף נאמר.
איך היה אומר הגה"צ רבי אלחנן וסרמן: לא ככל הגוים בית ישראל ולא ככל המפלגות אגודת ישראל. עם ישראל נרדף, מושמץ, עבר עלילות שוא ושקר, ועם ישראל חי וקיים. אגודת ישראל, הנושאת דגל יהדות התורה, נרדפת, מושמצת, עוברת עלילות שוא ושקר וקיימת ותתקיים ביעדה לשאת את דגל יהדות התורה.

מה היה הכרוז הראשון של אגודת ישראל, מחאה שלא נותנים לאגודת ישראל נציגות הסוכנות היהודית! רצינו להיות מיוצגים, לשבת אתם ליד השולחן ולא נתנו לנו, פרופ' דיהאן העלה את אגודת ישראל על המפה למרות הרדיפות — ולכך רצחוהו.

הרב מנחם פרוש נואם בכינוס

בעמדנו כיום, נתבונן אחורי למעלה משבעים שנה מקיומה של אגודת ישראל, מי, מה, איך, כיצד הצילו את הדורות האלה, נכון, חזרות עמוק עמוק בלבבו איך שהגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד קרא לאגודת ישראל — הקדושה.
אינני שוכחים לעולם את מה שהגה"ק בעל האמרי אמת מגור אמר, כשהוא, העוסק שבעוסקים, יבוא לעולם האמת וישאלו אותו, מה עסקת מה עשית בעולם הזה, התשובה שלי תהיה, יסדתי ונתתי יד לייסוד אגודת ישראל.
כשאנחנו מתעמקים על בעל החפץ חיים זיע"א כשידוע היה עורך חשבון בערב ראש השנה על כל שעותיו במשך כל השנה, ופעם נעמד באמצע החשבון כשחסרה לו שעה אחת מכל שעות השנה, והוא טרח והגיע באותם תנאי נסיעה שבימים ההם מראדין עד וינה, לכנסיה הגדולה. ואז לא היו אוירונים וסילונים.
אלה המרהיבים המעיזים להשמיץ את אגודת ישראל נאמר להם:
שלו נעליכם מעל רגליכם כאשר אתם מדברים על אגודת ישראל, כאשר אתם מעלים על דעתכם שבידכם לחתוך להרוס חלילה את אגודת ישראל, תרוצצו מה העסים המלעיטים אותם שקרים, כזבים על אגודת ישראל, לא נכנס עמהם לויכוחים, נמשיך, נמשיך במעשינו, בפעולותינו, ו"תזרח השמש יאספון ואל מעונתם ירבצון". זה מוכיח הערב הזה. מי מאתנו פילל שאנחנו נהיה מסוגלים להושיב כולם יחד וזה רק חלק ממה שמתוכנן לרכז.
לא כל פעם ישנן הזדמנויות לשחזר מאורעות אלו ואחרים בהיסטוריה של אגודת ישראל אבל נשחזר לעצמנו, כדי שתתקבל תמונה, כשאנחנו רואים איך שמרהיבים עוז בנפשם, יהודים שקוראים לעצמם חרדים ורוצים לפגוע בקדושת הרעיון של אגודת ישראל, נשחזר את העובדות, מה עשתה אגודת ישראל.
נתחיל מאז הצהרת בלפור, כידוע בהצהרת בלפור הובטחה הקמת בית לאומי יהודי בארץ ישראל — מה שאנחנו רואים היום מדינת ישראל שהוקמה לפני 40 שנה, אבל הממשלה הבריטית לא רצתה להקים בית לאומי יהודי, היא לא רצתה לקיים ההבטחה שבהצהרת בלפור, אבל מה עשתה — היא נתנה כח וסמכות למוסדות העליונים של הציונות החילונית שזו תשתלט על יהדות התורה ויהדות התורה הרי היתה לפני זה המבוססת והמיצגת את היישוב, פשוט אין לכם מושג איך "בכשיל וכלפות יהלמון" ורצו לעקור אותנו.
מי היה זה שהרים את הדגל, הגה"ק רבי חיים זוננפלד זצ"ל שהקים את אגודת ישראל.
וכעת בימים אלה, כבר הזכירו כאן הנואמים הקודמים המכובדים — הנושאים הפוליטיים המרוממים — אנחנו יודעים ולא נשכח את רצח פרופ' דיהאן, כעת, יד בן צבי מצביעים במחקרים שלהם, מה הביא להחלטת ההנהגה הציונית, אשר בזה יש יד לבן גוריון ובזה יש יד לבן צבי — להחליט על רצח דיהאן. למה, אז שלחה התנועה הציונית החילונית משלחות בראשות ארתור רופין לעבר הירדן לרכוש שם קרקעות, ע"מ להקים את הבית הלאומי היהודי שתתפשט גם בעבר הירדן בא פרופ' דיהאן ואמר: הלא בהצהרת בלפור יש סייג האומר שיש למצוא פתרון עבור הפלסטינאים, הבה נעשה הסדר כזה, ארץ ישראל על גבולותיה ההיסטוריים התורתיים, ארץ ישראל כפי שאנו מכירים אותה מאחרי מלחמת ששת הימים זו תהיה מדינת ישראל. והערבים יהיו בעבר הירדן, ושם תהא ממלכתם. בגלל זה — וזאת מעיד יד בן צבי — החלט לרצוח את דהאן.
כמה קשה היום בתנאים שאנו נמצאים היום, להבין אבל אם אתם תראו את הגליון הראשון של "קול ישראל" שהוציאה אגודת ישראל שהופיע אז, מה היה המאמר הראשי באותו גליון, מה היה הכרוז הראשון של אגודת ישראל, מחאה שלא נותנים לאגודת ישראל נציגות בסוכנות היהודית! רצינו להיות מיוצגים, לשבת אתם ליד השולחן ולא נתנו לנו. ופרופ' דיהאן בכשרונותיו העלה את אגודת ישראל על המפה למרות הרדיפות — ולכך רצחוהו.
אם אני מעלה בזכרוני, עבור כל אלה ש"מתגעגעים" — בושה להגיד זאת — שהגעגועים לימי המנדט, אין לכם מושג, התחנונים של רבי משה בלוי ואבי ז"ל שיתנו לנו רשיונות עליה — סרטיפיקטים ליהודים חרדים ותנו לנו, אחרי מאבקים קשים, רק 6 אחוז.
בפולניה, זו הגדולה והאדירה, אשר היו שם רבבות רבבות יהודים חרדים שרצו לעלות ארצה ורק מי שהסכים ל"יורדן את הטלית והתפילין לים" אז נתנו לעלות על האניה.
די אם נזכיר, חייבו אותנו "מס המצות" לתמוך בקהילות החילוניות, מי שלא רצה להיות חבר בקהילה החילונית היה צריך להכריז אני "יוצא", כאילו הוא יוצא מכלל ישראל. ואז מי לחם, מי מאבק אז במלחמות הללו, יהי זה — בלעדית, אגודת ישראל.
זה היה אז, אפשר לתאר ולספר עוד הרבה.
נגיע לתקופת הקמת המדינה, עם קום המדינה, כולם מדברים ומסתמכים בכל הזדמנות על ה"סטטוס קוו", מי השיג את עקרונות הסטטוס קוו, — מכתב ושמו של ראשי הסוכנות היהודית, בן גוריון, פישמן, מימון, גרינבוים, אל אגודת ישראל, עם 4 עקרונות: נישואין וגירושין עפ"י ההלכה, חינוך לכל אחד לפי רוחו, שבת וכשרות, מי לחם — להשיג זאת, השיגה זאת — אגודת ישראל!
כעת הזכירות על חינוכינו.
שאלתי פעם את הגאון מבריסק אשר זיכה אותי ה' ואני רואה זאת כזכות גדולה שזכיתי להיות הזרוע המבצעת שלו במבצעים כבירים, אז עם כינון המדינה.
פעם בשיחה בעת שזכיתי ללוות אותו כשהיה הולך כמעט כל יום ברח' דוד ילין, שאלתי את הגאון מבריסק זיע"א, האם הלעה על דעתו, שכאשר בן גוריון יהיה ראש ממשלה במדינת ישראל ירשה קידמם של בתי תלמוד תורה באידיש? וחינוך תורתי כהחינוך העצמאי? ואמר לי — ר' מנחם — "לב מלכים ושרים ביד ה'" גם של שרים יהודים.
רבותי, אשרינו שזכינו לכך, לא פעם אני חושב, מי מסוגל לתאר את ההישג הגדול והקדוש הזה, של שחרור בני ישיבות, אשר ע"י זה זכינו להגדיל תורה ולהאדירה, מי לחם? מי לוחם? עד היום. ואין הבדל בין שני הגושים בנושא זה, עד היום! כשאני מדבר

איך וכיצד יהודים שרוצים להיות יראי שמים מרהיבים עוז בנפשם לריב, להשמיץ, לחתור, להרוס את אגודת ישראל וראשיה, העולה על רוחכם היה לא תהיה.

עם מר שמיר הוא איתן בדעתו בנושא בני הישיבות... ולא רק עם שני הגושים האלה, אני לא צריך להגיד לכם מה שיש לנו לעבוד עם ה"קליקות" של אותן הסיעות במפ"ם, ר"ץ ושינוי בנושא זה, אבל מה גדולה חרפתינו כאשר אנחנו מסתובבים בכנסת ורואים את הלגלגנות של המפד"ל, ותהיה מאד זהירים, בהסדר של ישיבות ההסדר, גם פא"י השלימה עם זה. מי לוחם?!
אני רוצה כאן לומר, יש לי לא פעם — בזכותכם ובזכות גדולי ישראל — האפשרות להסעיר את הכנסת, בויכוחים הסוערים שהיו בכנסת, ויכוחים מרים עד מאד. אבל לא תוכלו לתאר לכם, תחושתי אותו יום כשהתמוטטתי בכנסת, היתה לי הרגשה של עולם חשך בעדי. לא פחות הרבה יותר, כאשר ראיתי את התלכדות של הליכוד והמערך להעביר שינוי בחוק של גיוס בני הישיבות, ואז כשעליתי על במת הכנסת, אני לא זוכר שעה כזו של התרגזות, שנשמתי סערה בי, ואני התמוטטתי כי ראיתי שאנחנו מתמוטטים חלילה! מי, אם לא אגודת ישראל שלחמה, וזו אשר לוחמת וזו הערובה במערכה זו של קיום התורה בארץ ישראל.
אהה, אם אני מעלה על הדעת את המערכה על שחרור בנותינו מהצבא.
המשלחת ההיסטורית אצל מר בן גוריון מגדולי הדור, רבי איסר זלמן מלצר, רבי צבי פסח פרנק ורבי מאיר קרליץ, ואני מוכרח להגיד לכם, בחיי עברתי הרבה אירועים מרטטים ואני לא יכול להשתחרר עד היום מההתרגשות של אותה פגישה של גדולי הדור עם מר בן גוריון, איך שדיברו ומה שדיברו ואיך שהרטיטו לבבות, מי, מי לחם, מי, מי הסעיר עולמות, מי אירגן את המפגנים האדירים אשר עודם מהדהדים עד היום.
לא אשכח הפגנת הנשים ליד הכנסת, ההפגנה האדירה אשר כל גדולי הדור צעדו בראש.

לא ככל הגויים בית ישראל ולא ככל המפלגות אגודת ישראל. עם ישראל נרדף, מושמץ, עבר עלילות שוא ושקר, ועם ישראל חי וקיים. אגודת ישראל, הנושאת דגל יהדות התורה, נרדפת, מושמצת, עוברת עלילות שוא ושקר וקיימת ותתקיים ביעדה לשאת את דגל יהדות התורה.

שמורים בזכרוני דברים מיוחדים, על דש של מטפחה קיבלתי מהחזון איש שנמסר לי ע"י הגאון ר' משה יהושע לנדא זצ"ל: "ר' מנחם איהר זאלט פלוטועך" — ר' מנחם — תשתולל. ו...השתדלותנו.
לפי הוראה זו, עשינו דברים לא שיגרתיים. מי שזוכר אותו מבצע כאשר נשי ירושלים חרדו לבתי כנסת ופתחו את ארונות הקודש והתחילו לצעוק ולזעוק ולהסעיר עולמות, מי אירגן זאת, אם לא אגודת ישראל.
איך וכיצד יהודים שרוצים להיות יראי שמים מרהיבים עוז בנפשם לריב, להשמיץ, לחתור, להרוס את אגודת ישראל וראשיה, העולה על רוחכם היה לא תהיה.
רבותי, המאבק נגד גזירת ניתוחי מתים.
היה זה בערב תשעה באב. אני מקבל מברק חתום ע"י הגאונים רבי משה פיינשטיין ורבי יעקב קמינצקי זצ"ל, היות שאני תכננתי אז לנסוע לועידת אגודת ישראל באמריקה והם כתבו במברקם שאלך אל ראש הממשלה ולומר לו שאם לא תבוטל גזירת ניתוחי מתים, אנחנו נכריז על איסור לעלות לארץ ישראל.
צילצלתי למר לוי אשכול וביקשתי לבא אליו בדחיפות לא רציתי למסור בשיחה טלפונית, באתי אליו בועדה והוצאתי את המברק ואני מראה לו — רבותי מה אומר לכם — הציניות הזו. הוא אמר לי באידיש "ואושע דיינקס איהר. וועלן מיר האבן א קלענערע מדינה". — נו, מה אתם חושבים — תהיה לנו מדינה קטנטנת יותר...
רבותי, דם, דמעות, לא תוכלו לתאר לכם, באיזה טריקים, באיזה דרכים הצלחנו להעביר גזירה זו, מי יכול לשכוח כאשר ראינו את המוחזים. אנחנו ישבנו בועדה.
ובחוץ היו הרופאים במחאה נגד התיקונים בחוק ניתוחי המתים. בלי אגודת ישראל זה לא היה עובר, מספיק היה עם אותם ה"דרידלאך" שהמפד"ל בשעתו רצו להכניס בתיקון הזה ו...התגברנו.
אני מוכרח להתעכב על הנושא הזה שאגודת ישראל עשתה בשדה החינוך, אם נתחיל מימי המנדט כאשר אז אחרי מלחמת העולם הראשונה, היו מוסדות יהדות המזרח שוממים, נער יספרם כמה תלמידי חכמים שהיו ביניהם, שהם לא קיבלו את החרם של הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין. ואז כשהגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד קרא לאבי ויסד את "בני ציון" ומ"בני ציון" הלאה והלאה בכל שנות המנדט עד הקמת המדינה.
ובהקמת המדינה, תתארו לכם אנחנו רואים יום יום אלפי רבבות ילדים הולכים יום יום לבתי החינוך של החינוך העצמאי, רבותי תתארו לכם איך היה בלעדי החינוך העצמאי.
ומי לחם בעד החינוך העצמאי, [illegible] עם הממלכתי־דתי. תגידו, למי הזכות במבצע אדיר, כביר, היסטורי זה — אגודת ישראל. תתארו לכם את המצב בארץ ישראל בלעדי החינוך העצמאי, אותם האלפים והרבבות הילדים שניצלו ושהגיעו מארצות ערב, מה עלה בגורלם כשלא הגיעו לחינוך העצמאי.
לא נשכח איך החילונים — עם קום המדינה הסתערו ורצו לעקור כל הקודש והיקר מההורים ומהילדים. כשאנחנו נתייחד עם עצמנו, וודאים לבקש מהקב"ה, אנא ה', קבל נא בקשותינו לקומינו, לאור כל מה שאנחנו עשינו להצלת אותם אלפים של עדות המזרח, מי גידל אותם, מי חינך אותם ומי טיפח אותם, מי הביא לכך שזכינו ברוב שהם מהווים כיום מחנה גדול, כביר ומבורך, נודה לה' על שזכינו לכך.
אני חייב להתעכב גם על זאת, אחרי השואה, איך שהגיעו שרידי הגולה רצוצים ושבורים. מי ליוה את ההתאוששות, מי ליוה שישיבות התורה אחרי השואה תיוצרנה מחדש כאן בארץ ישראל. אם לא היתה אגודת ישראל משיגה את ההישג לחינוכנו. אם לא היתה אגודת ישראל משיגה את ההישג בפטור הגיוס לבני ישיבותינו. איך היו מוקמים מרכזי התורה והחסידות.
ואז כל בית ספר ובית ספר הוא פרק מרטיט, מה שעבר עם יסוד כל בית ספר, כי אלה החילוניים התהלכו ואמרו ערו ערו עד היסוד בה, ואגודת ישראל — היו שבועות שאבי ז"ל יחד עם יתר העסקנים היו יוצאים יום יום למרחבי הנגב לצפון ודרום ומרכז הארץ להקים בתי חינוך, אנחנו רואים זכות גדולה אם הגענו לכמה שזכינו להגיע בעזר ה' יתברך.
תתארו לעצמם חסידות גור, אז אחרי השואה, אני זוכר עוד כשבעל האמרי אמת זי"ע הגיע לארץ, יחד עם המתפללים של בית כנסת ראנד, ויחד עם המתפללים של בתי הכנסת מבתי ורשא ובתי התגרים בקושי היה מלא האולם המוקטן של ישיבת שפת אמת. כיום ובכשי"ע מה גדול חסדך בהקמת מחנה גדול לחסידות זה, מי הם התשתית שיכולנו להגיע למה שהגענו — אגודת ישראל.
וידניץ, פגשתי לפני 42 שנה כשהייתי בארצות הברית, באתי לאגודת הרבנים ובפרוזדור הסתובב הגה"ק מוידניץ בעל ה"אמרי חיים" ואני שאלתי אותו מה עושה הרבי פה, וסיפר לי תכניותיו על מה שמתכנן להקים והוא נכנס לנשיאות אגודת הרבנים לרבי ישראל רוזנברג ורבי אליעזר סילבר ואני אח"כ שוחחתי עמהם והם ראו אותי כחולם חלומות.
ומישהו אמר, תגיד אתה מכיר אותו מקרוב? נדמה שחסר לו משהו, אדם חולם להקים עיר חדשה של וידניץ. וב"ה זכינו לקימת ומפוארת.
באב"ד פוניבז' שהיה מופיע יום יום במשרדי אגודת ישראל כשביקש להציל את משפחתו, ביקש ממני שאסע עמו לבני ברק לראות את מה שהוא עומד לעשות, ואנחנו טיפסנו על החולות של בני ברק.
דיבר בלהט, כאן יהיה הבנין הגדול של הישיבה, כאן הפנימית, האמינו לי רבותי, לא האמנתי. לא הייתי יכול לתאר שזה אמנם יהיה במציאות, פשוט ריחמתי עליו איך שהוא הוזה, לא האמנתי שיוכל לבצע את זה. ותודות לה' מבצר ענקי כזה שזכינו בדור זה.
וכן בסלבודקה, עד שהשיגו את הגרי"ב מר רובינס. באיזה חדרים היו, וכיום מבצר תורה, כביר גדול.
כך כל יתר הישיבות, מיר הגדולה, אני זוכר כשישבתי על גזוזטרתו של הרב אליעזר סילבר בסינסינטי עם הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל ואיך שהוא מסכן ישב והיה שבור ורצוץ ואמר לי — כל ימי הייתי עם ישיבה, לא אוכל לחיות בארץ ישראל בלי ישיבה — וזכינו שכיום גם על המדרגות יושבים ולומדים תורה במיר.
כאיאן, רק השבוע קראתי את הספר הנפלא שיצא לזכרו של הגאון רבי יהושע ברים, מה היתה תפארת ישראל ורוזין אז אחרי השואה, איך זכינו למבצר כביר כזה לתורה ולחסידות.
אבל בל נשכח ולא יהיה זה אשר ביכולתו להשכיח שכל זה תודות לאגודת ישראל, היא השיגה זאת, היא השיגה זכויותינו על חנוכנו זכויות לבני הישיבות היא נלחמת על זה והיא תלחם על זה. לא שני הגושים, לא המפד"ל ולא מישהו אחר...
אני רוצה כאן בערב הזה להתעכב על הבעיה שאנחנו נתקלנו בזמן האחרון, נכון אחרי השואה כשכולם באו שבורים ורצוצים היה המצב שונה.
צריכים לזכור שביסוד אגודת ישראל אז בתרע"ב ע"י קדושי עליון נקבע משהו יסודי — נהרא נהרא ופשטיה. וזה היה יסוד הקיום של אגודת ישראל שפולניה לא תתערב בליטא וליטא לא תתערב בהונגריה וכל אחד ואחד במדינתו. כל זה היה כשפולניה היתה במקומה, כיום כאשר כל אלה נקבצו באו לך, כאן ב־27 אלף קילומטרים מרובעים כולל את שטחי ארץ ישראל שלאחרי מלחמת ששת הימים, גור, וידניץ וכל עשרות חצרות החסידים, פוניבז', סלבודקה, חכמי לובלין, באותו עיר, כל חוג זכה ובנה לעצמו באופן עצמאי מגן ילדים עד מושב זקנים ואף בתי קברות. קשה, קשה עד מאד להחזיק במיתחם קטן כזה את העקרון של נהרא נהרא ופשטיה ועל זה נתקענו.
המצב השתנה בעשר השנים שאגודת ישראל בקואליציה, אני רוצה להפריד את שבע השנים הטובות שאגודת ישראל היתה שותף קואליציוני והיתה המפתח שבלעדיה לא היתה קואליציה — היה המצב אחר לגמרי והגדלנו לעשות, הפכנו עולמות. הגדלנו את תקציב הישיבות — ביססנו את החינוך העצמאי, הגדלנו את התקציבים לתתי"ם, השגנו הישגים בכל המישורים. הסרנו הפליות, הסרנו קיפוחים.
בשלושת השנים האחרונות כשיש ממשלת אחדות לאומית עם למעלה מ־90 חברים לא תוכלו לתאר לכם איך אנו מחזיקים את עצמנו, איך מחזיקים שלא ייפגעו מה שהשגנו.
אבל — אף רגע אחד — בל נשלה את עצמנו, לא נשכח שבלעדי אגודת ישראל כל ההישגים בסכנה, אין אלטרנטיבה לאגודת ישראל, זמנים קשים עד מאד עברה והעבירה אגודת ישראל, נראה נכוחה כמו אז כך גם היום נחוצה אגודת ישראל כי אחרת כפי שאמרתי ואני רוצה לשנן לעצמנו הכל בסכנה.
לכך, יצאנו כעת בתפנית הגדולה בדרך של התארגנותנו, אנחנו יחד אתכם, אתם יחד אתנו נבנה בית אגודת ישראל.
אני רוצה להתעכב במשפט אחד אבל חשוב בנסיבות הזמנים שאנחנו נמצאים אין דרך אחרת אלא ליצור מסגרת אירגונית, המסגרת האירגונית הקיימת אצל המפלגות החילוניות זה דרך הרישום לקופת חולים.
אגודת ישראל נלחמה ואנחנו השגנו זאת לפני כמה שנים, כל אחד ואחד מכם חייב לדעת, כי כל שהוא חבר בקופת חולים אחרת, לא על ידי אגודת ישראל, אוטומטית מורידים ממנו בכל חודש וחודש עבור החזקת המפלגות החילוניות שעוקרות את הדת. וכל מי שהוא חבר בקופת חולים של אגודת ישראל, מורידים ממנו אוטומטית מס והמס מחזק את אגודת ישראל. ואל תשכחו, הפערים מערכות רק במחצית השנה האחרונה מערכות קשות וכפגעים, כל מה שאתם ראיתם זה עולה הון תועפות, כי מחזיק את זה אם לא אותה המסגרת ע"י מס חבר של קופת חולים.
המועצה העליונה שאנו מכוננים לאגודת ישראל מרוכזים בה כבר עכשיו כפי שאתם רואים אישי הצבור מכל החוגים, יהפך למוסד הגדול והכוחות משותפים מכל החוגים. וכך נבסס ונחשל את אגודת ישראל. אנחנו נכנס את המועצה לעתים קרובות לדון על מה שעבר ולתכנן את העתיד דאגודת ישראל יש לה מה להוכיח.
אל נשכח ואתם תושבי ירושלים יודעים זאת, גם בשלושת השנים האחרונות כאשר אגודת ישראל טולטלה איך שטולטלה, המשרד של מרכז אגודת ישראל בירושלים המשיך להיות דינמי, עומד על משמר ערכינו הקדושים ועומד לרשות הצבור כל יום מהבוקר עד השעות המאוחרות בלילה.
אין עוד משרד כמו מרכז אגודת ישראל בירושלים, וכפי שאמרתי — שכל החוגים מלוכדים באגודת ישראל, כולם הקימו ומחזיקים מפעלים כבירים גדולים עצומים.
כל חוג וחוג פועל גדולות, כולם אהובים, כולם ברורים, אני לא יכול להשתחרר, זה היה רק אתמול, מעצמת הרושם של יום העיון מטעם "קרן התרבות דגל ירושלים" שזכה להקיף 16,550 בני נוער במועדונים וישיבות ערב של דגל ירושלים, 17 אבוקות אור של מפעלים ומבצעים, וכך כל חוג וחוג בפעולותיו המבורכות.
אין לי כל ענין, אני חוזר ואומר. אין כל טעם להתיחס למשמיצים ולמשמיצים אל תהא תקוה, אגודת ישראל קיימת ותתקיים בעזה"י.
כל כלי יוצר עליך לא יצלח.
אני מכים רק ברחמים על אלה שהתדרדרו, ביחוד באחרונה בהשמצותיהם הנובלות — תסלחו לי על הביטוי אבל מי שרואה זאת יודע שאינני מגזים בכך — שהשמצותיהם גובלות עם המשמיצים של אנטישמיים, לתת בעמוד הראשון של עתון צלב קרס על כריכה של חבר כנסת וזה היה הרב שפירא, להעליל עלילות שוא ושקר, לסלף מספרים, סכומים, אין עינינו צרה במה שהם השיגו, הם יודעים על המיליונים שניתנו לקיבוצים עוקרי הדת.
אין עינם צרה על המיליונים, מליונים יהודיים למוסדות החילוניים.
הם יודעים שבאותו ספר התקציב שהופיעו הכספים עבור מוסדות תנועתיים של כל המפלגות החילוניות יש כאלה. ואנחנו לאחר שהורדנו 50% להלוקה לישיבות לפי גולגולת, באותו ספר תקציב שבו מופיעים כל הרשימות המפורטות של החילוניים אבל מכולם הוציאו את אגודת ישראל.
לא ראינו מהם מעולם מילה טובה על זאת שלמעלה מ־3,000 משפחות של בני תורה מקבלים בחשבונותיהם בבנקים הקצבות חודשיות שזכינו להשיג את זה, כל זאת לא המצאו.
איך הם עושים זאת, כגנבים בלילה מסתובבים בחשכת הלילה ומלכלכים קירות עיר הקודש בשקרים וזיופים, אבל מאז קומה של אגודת ישראל השטן מרקד תמיד.
אוי לו לבי שממלא את התפקיד של השטן, יגער בך ה' השטן הבוחר בירושלים, ירושלים היא עריסתה של אגודת ישראל ועוד היום אחרי התפרסותה של אגודת ישראל בכל חבלי הארץ, יחידה היא ירושלים, יגער ה' בך השטן הבוחר בירושלים, אנחנו במעשינו בהישגינו, נמשיך בזה, נסתום פיות משטינינו ומקטרגינו, נודה ונברך לה' שלא נתננו טרף לשניהם, הם לא יצליחו.
כן, כן, גדול בעיני נס קיום האומה, אומר רבי יעקב עמדין על כל הנסים שאירעו, כי קיום עם ישראל זהו נס תמידי גדול.
נס גדול קיומה של אגודת ישראל.
אגודת ישראל כפי שאמר הגה"ק רבי חיים זוננפלד היא קדושה.
בערב הזה אנחנו מכריזים, התנערי מעפר, קומי, קומי אגודת ישראל בירושלים, קומי אגודת ישראל בארץ ישראל, קומי לבשי בגדי עוזך. היו למשיסה שוסייך ורחקו כל מבלעייך. ישיש עלייך אלוקייך.
יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו.

(המשך מעמוד ח')
הכל נהרס ועכשיו בכל העולם כולו, מי שיש לו אזן לשמוע הוא שומע, שבוקעת כל הרקיעים מסוף העולם ועד סופו "יתפש איש באחיו", באנשי ביתו "שמלה־לך קצין תהיה לנו", ואנחנו נעמוד מרחוק?!
"ובא האיש אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית", אומרים ע"ז חז"ל במדרש "אך טוב לישראל אלוקים לברי לבב" יכול לכל? תלמוד לומר לברי לבב. אלו שלבם ברי במצוות ואיזה שייכות יש לכאורה בין הפסוק הזה לפסוקו הנ"ל שחז"ל אומרים הדא דכתיב. אלא מה, אני אומר בגדר האפשר, לולא דמסתפינא, שאולי הפשט במדרש די"א כך; אמת, שיבוא אל הכהן, אבל יגיע מצב כזה שהכהן צריך לראות "אך טוב לישראל", אלו קים — גם מידת הדין יכול להיות טוב — לברי לבב — לקבל עלינו את הדין, אם נכנסים לחשבון נפש אמיתי, אם נהיה ברי לבב, יכול לכל? תלמוד לומר לברי לבב, אלו שלבם ברי במצוות לא כשר־נים ולא חלשים, אלו שלבם ברי במצוות, אלו יכולים לעמוד על הדרישה של "והגיד אל הכהן לאמר כנגע נראה לי בבית".
יתן הקב"ה לכל הנמצאים כאן וכל מנהיגי אגו"י וכל בית ישראל שנזקוף קומתינו, יצא קול מערב זה שפנינו לאיחוד לבבות גמור ועומדים תחת אותו דגל של אותם מלאכים שרפי מעלה שיסדו את אגו"י לנצח והי"ר שדגל זה ישמט מידינו עד שיבוא משיח צדקנו.

יצחק אנגל

לסכומה של תקופה - אורות וצללים

עצוב הוא הדבר אבל זהי עובדה, שדווקא כעת כאשר אמור היה לחגוג את שנת הארבעים למדינת ישראל העצמאית, עומדת היא בפני מאבק קשה המטיל סדקים ובקעים רציניים במדת עצמאותה וחרותה. מבלי לדבר על התלות במעצמה הגדולה מבחינה בטחונית וכלכלית שהיא תופעה מתמדת הרי הדרדרות בארץ עתה, כאשר שטחים רבים ואזורים שרנים הם כחוץ לתחום ליהודים — החוששים לעבור בהם — פוגעת בהרבה במדת עצמאותה של המדינה ושלטונה. מבוכתו של המשטר העומד כמעט אין אונים מול אספסוף ערבי, ההולך ומטיל חתיתו על עוברי אורח יהודים, מחזיר אותנו כמעט לימי טרום המדינה. תקופת הפרעות המאורעות.
הדרדרות זו בולטת ביותר כאשר אנו משוים אותו מול מצב מלפני עשרים ואחד שנה. ימי מלחמת ששת הימים, כאשר כפרים וערים שלמות נכנעו לפני מספר קטן של חיילים יהודים ומאות שבויים הובלו בידי אנשי צבא בודדים. מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו כאשר כולם נוכחו אז בנס הגלוי, כשפחד היהודים נפל עליהם והכניס מורך בלבבם ואחד יניס אלף ושנים יניסו רבבה.
דרכי ההשגחה העליונה עלומים ונסתרים מאתנו. הארת פנים שזכינו לה אז ובראשית יסודה של המדינה לא במקרה היתה ח"ו, קורא הדורות מראש — הוא שחשבה ותכננה לעם בוזז ושסוי. לו זכינו — בוודאי היתה זאת עת לחננה, לגאולה האמיתית ועכשיו שלא זכינו החמצנו עת הפקידה. מועד הישועה.
יחד עם זאת אסור לנו לשכוח כי גם כל אותם נצחונות בשדה הקרב, מלווים היו כאב רב ויסורים עמוקים לרבים, נותרו מאות ואלפי יתומים ואלמנות, הורים שכולים, שעד היום לא נגלד פצעם העמוק. אמנם ביחס למה שחששו מהאסון הקטל — לו ח"ו נצחו עמי ערב — היה זה הרע במעוטו הצלה פורתא, ברם לצערנו רבים, רבים היו שכלל לא היו שותפים לשמחת הנצחון ולהילולת השבים משדה הקרב.
יחד עם זה אין להתעלם מן העשיה הקונסטרוקטיבית בארץ בשטח פיתוח החקלאות, התעשיה והכלכלה. ארגון העליה הגדולה בראשית שנות המדינה, סדורם וישובם במשך השנים בערים במושבים ובעיירות הפיתוח היוה מבצע רב ממדים שאין לזלזל בו. הדבר אמנם נעשה בעזרת המשאבים שגויסו אצל יהדות העולם אבל התכנית והבצוע נעשה כאן על ידי משרדי הממשלה. הנקודה הכאובה כאן, הוא אסון ההשמדה הרוחנית שלווה את המפעל הזה. נתוק הבנים הצעירים ממסורת אבותיהם, ועקירת ערכי הדת על ידי המפלגה השלטת דאז. ועל כך בהמשך.
ברם אם לסכם את המצב בכללותו הרי שהעם בציון רחוק כל הזמן ובמיוחד כיום מתחושת בטחון, המצב הכלכלי אינו משביע רצון למרות השיפור־מה שנמשך בשנתיים האחרונות ועדות לכך הם השביתות התכופות. המצב החברתי־מוסרי הוא בשפל המדרגה, עיין בכרוניקה בעתונות החילונית. גם הירידה הגדולה מן הארץ וחוסר העליה היא סימפטום למצב העגום במדינה אחרי ארבעים שנות עצמאות.

חרדת היהדות החרדית מתוצאות ההשקפה הלאומית

היהדות החרדית האמונה על־אמונת־חכמים, הרואים את מאורעות הזמן באיספקלריה של תורה, חרדה מכבר מהתוצאות של מדינה חילונית, שחרתה על דגלה את הסיסמא "ככל הגוים בית ישראל". מי שהקשיב לדברי גדולי ישראל בימים ההם טרם הקמת המדינה נוכח בדאגה הגדולה שקננה בלבם למה שעלול להמיט על עם ישראל שלטון חילוני כפרני.
נאזין נא בתשומת לב לנאום הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד שכצופה לבית־ישראל, עמד לפני כחמישים שנה וזעק את הקריאה האיומה על דבר הלאומיות המזויפת:
"והנה מקור הרעה אצלנו בעת האחרונה, הוא משיטת "נהיה כגויים", אשר נתפשטה בישראל, ע"י נביאי השקר של ההשכלה והלאומיות, וכבר נבאו הנביאים לפני אלפי שנים על תקופת עיקבתא דמשיחא, כי יאמרו אז נהיה כגוים (יחזקאל כ' לב, לג) ובאה תשובת הקב"ה: "אשר אתם אומרים היה כגוים היו לא תהיה. חי אני נאום ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם". ונמצא בכתוב הזה שלש מדרגות כסדרן... ומי יוכל לשער כמה נהרי דמעות ושל דם נבללו בשתי התיבות הנוראות האלו (חמה שפוכה) וכל זה עבור האולת מהשיטה נהיה כגוים הקשורה בנו. ואין לנו שום עצה להנצל זולתי להחליף את השיטה לומר: "לא נהיה כגויים". (קובץ מאמרים עמ' קל"ז)
דברי התוכחה ונבואות הזעם נתקיימו להוותנו בכלואן ובכל תוקפן, דבר לא נפל ארצה. כעת יש רק לצפות לדברי הנחמה שיתקיימו בקרוב ובמהרה דידן וכדברי חז"ל (מכות כ"ד ב' בסוף) על הפסוק י. "ואעמידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו. במעשה דרבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ור' יהושע ור' עקיבא שהיו עולין לירושלים והגיעו להר הבית, ראו שועל יוצא מבית קדה"ק התחילו הן בוכין ור"ע מצחק, אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: "מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו "והזר הקרב יומת" ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להם וכו' הלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה וכו' עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה. עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה: "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים" מתקיימת. אמרו לו עקיבא ניחמתנו!
וכאשר מצאו הרה"ק רבי אלחנן הי"ד בצמידות לדברי חז"ל אלו: "וכן שנתקיים הכתוב "כי ידין ה' עמו". בידוע שיתקיים בקרוב, גם "ועל עבדיו יתנחם" היך עלינו להשתדל להיות בכלל "עבדי ה'".

המאבקים השונים נגד החילוניות...

מאבקה של היהדות החרדית נגד החילוניות הכופרת במשך ארבעים שנות המדינה. הלא הן חרותות על לוח לבם של כל אלו שהיו עד לו. המדפדף בבטאונים היומיים והשבועיים של התקופה יבחין בשני סוגי המאבק המשתרעים בדרך כלל על שתי תקופות. בעוד שבתקופה הראשונה הכתב בעיקור המאבק על יכולת עמידה מבפנים, נגד פגיעה בלוח השדרה של היהדות הנאמנה, מבצר התורה, ומסגרת הצניעות, הרי לאחר מכאן כאשר התנח לה מבפנים אזורה עוז ועמדה בשבר להגן, מבחוץ, על קדשי ישראל שנשקפה להם סכנה מצד המנהיגות החילונית. התקופה הראשונה התבלטה בעיקר במאבק להגנת בני הישיבות מגיוסם לצבא ובמיוחד במערכה הגדולה נגד כל סוגי הגיוס של הבנות לצבא ולשירות לאומי. דבר שהווה סכנה לטוהר המשפחה ולצניעות בת־ישראל. מאבקים אלו הוכתרו בהצלחה. הגזרה ירדה מהפרק, כאשר כל גדולי ישראל האמיתיים עמדו בראש המאבק ויש רק לציין שההצלחה היתה חלקית באשר הרצון היה לבטל כליל והיא נשארה בקשר לבנות לא דתיות.
התקופה השניה התבלטה במאבק על הצביון היהודי בפרהסיה של המדינה.
על המינימום ההכרחי של שלטון התורה בחיי הצבור ע[illegible] חוקי אישות. [illegible] החזיר שבת וכדומה. כאן המאבק עדיין נטוש, ואדרבה נראה כי יש נגיסה וכרסום בדברים שכבר הושגו. אותם חוקים שהיו שנה קבלו בזמן הקמת המדינה כדי לשמור על אחדות האומה — רב[illegible] שהמנהיגים הציוניים הסכימו עליהם כמעט בלית ברירה הולכים כיום בצמצום ובכלל [illegible], נתונים להתקפות בלתי פוסקות מצד אנשי ההוק החילוני של המדינה. כך אנו עדים לפרצות רבות בחוקים הקיימים ובפרט בענין השבת העומד על הפרק בתקופה האחרונה.
פרשה מיוחדה והיתה בעת הוא המאבק הגדול על חינוך ילדי העולים בראשית הקמת המדינה רבות נאמר ונכתב בדבר הכפיה החילונית על נפשות הילדים התימנים וביחוד על הקטנים [illegible]. פרשה זאת היא אות קלון מבאיש על ההנהגה החילונית של הישוב בימי ילדי טהרן דרך [illegible] תימן ואיראן העולים בצמאונם [illegible]. נעשו כאן דברים מסמרי שערות ראש בנפשם של פליטי חרב אומללים. נפשות תבינוה [illegible] על ידי אבירי הלאומ[illegible] ובעזרתם של המדריכים השפלים מקבוצי פא"י והשומר. [illegible] העברה על הדת בצורה כפיה ובתכסיסים ערמומיים ושפלים ציינו את מסע השמדה הרוחנית של אנשי "עליית הנוער". ראויים לברכה ולציון ביחוד אותם [illegible] אלמונים ואברכים. גבורי עושי דברו, אשר כתב בסכנת נפשות ובכל מיני תחבולות הצליחו לחדור לתוך מחנות הכפיה ולהציל מהם נפשות לחנוך יהודי טהור. וראה על כך בספר [illegible] שיינפלד זצ"ל ועוד מקורות רבים.

השפעה בדרכי נועם - ומאבקי כח...

לנופש של המאבקים בהתאם ההשפעה על הפרהסיה החילונית ישנם הטוענים ובצדק שבמקום להוציא משאבים וכח־אדם על הלחימה בחזית הציבורית ולהאבק ברחוב, מוטב להשקיע אותם מאמצים בדרכי השפעה שקטים [illegible]. בכלים אחרים במקום לארגן מחאות והפגנות המסתיימות לעתים בהתנגשות אלימה.

המשך בעמוד י"ד

עולים מתימן במטוס — אות קלון מבאיש על הנהגת הישוב

مكنز من الاهل

ועשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם

מעמד של התחדשות ורענון לתנועת אגודת ישראל

כינוס המועצה העליונה של אגודת ישראל בירושלים, שנערך ביום ד' שעבר, במסגרת ערב עיון על משנתה של אגודת ישראל, היה אחד המעמדים החשובים לציון דרכה של התנועה בתקופה האחרונה, כשהוא עומד בסימן התחדשות ומשב רוח מרענן לכבודה של אגודת ישראל.

ההתכנסות התקיימה בעקבות החלטתה של מזכירות אגודת ישראל להקים מועצה עליונה של התנועה בירושלים שתפקידה להיות רק מועצה מייעצת ומגבשת יעדים, אשר תפעל — כמו התנועה כולה — תחת מרותה המלאה של מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל.

בראש הכינוס המיוחד נראו גדולי תורה, ראשי ישיבות, רבנים, דיינים, רבני שכונות, ראשי הציבור, ראשי אגודת ישראל ועסקנים מכל החוגים והעדות בקרב הציבור החרדי בירושלים.

לחברי המועצה העליונה חולקו אגרות מיוחדות ושאלון על נושאים ודרכי פעולה של התנועה בהפצת תורה ובעמידה על משמר ערכי ישראל. יש לציין את ההיענות הגדולה והנרחבת של החברים באישור קבלת המינוי כחבר המועצה העליונה של התנועה בירושלים וכן את השאלונים הרבים שנענו, כאשר החברים מציעים ומגבשים קווים ודעות שונות, שיידונו בישיבות ועדות המשנה שיכונסו בקרוב.

הכנס נפתח באמירת פרקי תהילים ע"י הגרי"ד גרודזיצקי, ראש ישיבת ביאליסטוק.

במעמד השתתפו הרבנים הגאונים: רבי יצחק פלקסר שליט"א, רבי יצחק אייזיק הלוי פרג שליט"א, חברי הבד"ץ של אגודת ישראל, רבי זוב אייכנשטיין ראש ישיבת משכן התורה, רבי דוד צבי אליאך מראשי ישיבת איתרי, רבי חיים בריט ראש ישיבת משכן יוסף, רבי יוסף מנגרד רב שכונת כרם אברהם, רבי אברהם ברדקי, רבי יהושע דב גרודזיצקי ראש ישיבת ביאליסטוק, רבי יצחק דזימטרובסקי מראשי ישיבת קול תורה, רבי שמעון משה דיסקין מראשי ישיבת קול תורה, רבי אברהם דרוק רב שכונת תלפיות מזרח, רבי נח הייזלר רב שכונת סנהדריה המורחבת, רבי מאיר הייזלר ראש ישיבת דגל ירושלים, רבי לוי יצחק הלפרין ראש המחלקה ההלכתית במכון המדעי טכנולוגי, רבי מגדל ונבך ראש ישיבת אור שמח, רבי אהרן חדש משגיח ישיבת מיר, רבי אשר טננבוים רב שכונת גבעת שאול, רבי אריה כהנוביץ רב שכונת תל ארזה, רבי משה יוסף מילצקי אב"ד בירושלים, רבי שלמה נימן רב שכונת רמות, רבי שמחה בונם סופר גאב"ד פרשבורג, רבי יוסף חיים קופשיץ מראשי ישיבת פורת יוסף, רבי משה אהרן רוזנטל רב שכונת שיכון הרבנים, רבי אליעזר רבינוביץ מראשי ישיבת תפארת ישראל — באיאן, רבי מרדכי שלמה שטיינמץ ר"כ חסידי ויז'ניץ, רבי מיכל שלמברסקי ראש ישיבת תפארת צבי, רבי מיכל שטרן רב שכונת עזרת תורה, רבי אביעזר שפירא מראשי ישיבת קול תורה, רבי שמחה שיף מראשי ישיבת איתרי, ואישי הציבור: הרה"ג מרדכי דוד לוזמיר מנכ"ל תורה ויהדות לעם, הרה"ג חיים שלום פרוש מזכיר מועצת גדולי התורה, ראשי החנוך העצמאי ובית יעקב הרב שמואל ויננברג, הרב הלל ליברמן, הרב ישעיהו ליברמן, הרב מאיר לוריא, הרב אברהם הירש מזכ"ל אגודת ישראל העולמית, נציגי אגודת ישראל בעיריה הרב מאיר פרוש, הרב אברהם יוסף לייזרזון, הרב שמחה בונים קליין, נציגי התנועה במועצה הדתית הרב יהושע מלק, הרב גרשון הולנדר, הרב אברהם רבינוביץ, מראשי הסניף בירושלים הרב זאב פישמן, הרב אריה גולדקנופף, הרב חיים משה קנוף, הרב ישראל שפיגל, הרב דוד נחמן בלוי, הרב אבישי שטוקהמר, הרה"ג מרדכי ויספיש משפיע רוחני ברשת שיעורי תורה.

בעמוד שלפנינו מופיעים הדברים שהושמעו בכינוס במלואם:

מי לה' אלינו!

דברי הגאון רבי פנחס מנחם אלטר שליט"א ראש ישיבת שפת אמת חבר מועצג"ת ויו"ר התנועה

כבוד כתר הרבנן ראשי ישיבות וכוללים אנשים נכבדים מאד, ראשי אגודת ישראל בירושלים ויו"ר אגודת ישראל בירושלים ומ"מ יו"ר המרכז הארצי וכל האורחים הנכבדים שנמצאים כאן שבאו לכבודה של אגודת ישראל.

בשמי הפרטי ובשם אגודת ישראל, אני מקדם בברכה את המתכנסים כאן לשם שמים וגם לחידוש פני התנועה.

אגודת ישראל היא כלי, שייסדוה קדושי עליון, רבני הדורות של שלושה דורות, שהם חזו ברוח קדשם שצריך התארגנות של כלל ישראל. יותר ממה שהיו צריכים אז, נהיה צריכים במצב הקיים כפי שקיים עד עכשיו וכפי שהוא היום לקראת ביאת גואל צדק. הרעיון הוא חשוב במצב של אורות וצללים, שמצד אחד מתקרבים למשיח ומצד שני ישנה חשכות גדולה מאד של התנגדות פנימית לתורת ישראל כפי שלא היתה בעולם, אולי בימדים כאלה. והאחריות כבדה מאד.

תמיד בעת צרה ליעקב אמרו לכנס את הקרובים, התאחדו כל החוגים חסידים, מתנגדים, אנשי פולין ליטא הונגריה וגרמניה כל מי היה חרד לדבר ה' — — — מי לה' אלי —.

כלי זה פעל לפי הכלל שאין בית דין יכול לבטל פסק דין של חבירו אלא אם כן הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין. היה כלי, אבל כלי יש פעם שהוא מעלה חלודה, וחז"ל אומרים אין כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. ההתחדשות המחודשת של השלוב שנעשה בין החלקים השונים של התנועה, כפי שהוא כיום ודוקא השלום שלאחריה מאפשרת קיום לשניהם.

במצב שמדינת ישראל נמצאת בו היום, אני חושב שזה חשוב מאד ורצוי מאד וכך היה רצוי שבכל המקומות של אגודת ישראל בארץ יערכו כנסים כאלה. תמיד, בראש וראשונה היה המשרד של אגודת ישראל בירושלים שתמיד היה הסניף הכי פעיל והכי גדול.

ואני רוצה להקדים, כפי שכבר ציינו זאת קודם, שהשם עלול להטעות, חברים נכבדים מאד, אנשי צורה חשובים מאד שנבחרו למועצה העליונה, לא צריך לטעות כהוא זה, זה לא תחליף למועצת גדולי התורה, שלא יפרשו שלא כהלכה.

בישיבה הקודמת של הנהלת מרכז אגודת ישראל, אמר החבר החשוב והנכבד ר' שלמה זלמן זוננפלד ואף אני חושב כך, שאחד התפקידים החשובים שאגודת ישראל צריכה ליצור — זה למסור מסר לצבור מה זה אגודת ישראל, מה תפקידיה, מה רוצים ממנה, מה אנחנו רוצים לראות ומה לא צריכים. הרושם התפשט עד כדי כך — בכל המדינה כך — שהדברים הטובים שנעשים לא שומעים, אם יש איזשהוא מחלוקת או נפוח הדבר, טוב שהשלום ג"כ נפוח, היינו שהובא לידיעת הצבור בצורה רחבה ואני מקווה שימלאו אותו תוכן. הצבור

התפקידים החשובים שאגודת ישראל צריכה ליצור — זה למסור מסר לצבור מה זה אגודת ישראל, מה תפקידיה, מה רוצים ממנה מה אנחנו רוצים לראות ומה לא צריכים.

חושב שזה כמה עסקנים, אבל האמת שאגודת ישראל באה ואמרה שהעם היהודי מקיים ויקיים את התורה מול ההתארגנות של כוחות חילוניים, — מבלי ויתור אפי' כקוצו של יו"ד.

הרב יצחק מאיר לוין זצ"ל נשיאה של אגודת ישראל בארץ ישראל, אמר, לא ככל המפלגות אגודת ישראל. כל המפלגות והתיאוריות ירדו ויבוטלו, הרי אנחנו מאמינים בביאת המשיח, אבל אגודת ישראל כמובן שזה לא כך.

בשעת המכבש הגדול של בן גוריון כשהלכו והושחתו כל הה־כותים ברוח האפיקורסות — לא האמנו שנתגבר על זאת, כשהרב מפוניבז' אמר שבציון חורד יניחו תפילין — אנשים לא האמינו, צח־קו על זה, אמרו שאלו דברי עידוד, אבל הוא היה אחד החכמים — עדיף מנביא, זה התקיים. לא צי־פינו לגל תשובה שכזה, הצבור החילוני הוא בפשיטת רגל של כולם, של הציונות, זה כמובן לא מה שאנחנו קוראים ציון, זה דבר קודש, אנחנו הרי מתפללים 3 פעמים ביום ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים.

חז"ל אומרים — או שאתם שלי או שאתם של נבוכדנצר. כשרואים את אנשי השמאל מס־כימים לאש"ף חוזי ממש פליאה, אלא שזהו, הם של נבוכדנצר. — או שאתם שלי או שאתם של נבוכדנצר. שחיקתה מהודה קיימת בעם, זה מצד אחד, מצד שני כל תנועות התשובה.

אני מרשה לעצמי להזכיר ויכוח שהיה לי עם אחד מראשי התנועה, נדמה לי שזה היה לאחר כיבוש ירושלים והוא אמר שאגודת ישראל זכתה לימים של זוהרה שכמעט הגיעה שעתה הגדולה ואני אמרתי ששעתה הגדולה של אגודת ישראל היתה באותה תקופה שלחמה על קיום התורה, כפי שהיה גם בתקופת ממשלת ישראל הציונית שרצו לעקור את התורה.

שעתה הגדולה של אגודת ישראל היתה באותה תקופה שלחמה על קיום התורה, כפי שהיה גם בתקופת ממשלת ישראל הציונית שרצו לעקור את התורה אותה שעה יש גם ביום.

והאמת שאותה שעה יש גם כיום, רק בשבועות האחרונים חוקקה הכנסת חוקי תועבה כגדועה שב־אומות וזה למרות שישנם כיום שרים דתיים בממשלה. אבל מתברר שהם אינם אלטרנטיבה לאגודת ישראל, ולא נאמר "ידבר אגודת ישראל" לא נאמר דבר התנועה, והצבור שלנו לא קיבל בדיוק את המסר, מה דעתה של אגודת ישראל מה רוצה אגודת ישראל ומה צריכה לרצות ולבצע אגודת ישראל.

יש כמה תפקידים לאגודת ישראל, אבל זה צריך להיות אחד התפקידים. וזה מה שמוטל עליכם כמועצה עליונה לקדש שם שמים וכפי שעשה הרב פרוש כיד ה' הטובה עליו. אינני יודע אם אהיה מסוגל להשתתף אתכם כל הערב, אבל ברור שזה תפקיד גדול, כמובן בהכוונת מועצת גדולי התורה.

אני אמרתי בישיבה האחרונה של המרכז הקודם של אגודת ישראל — המליאה. כשבחרו את הנציגים בכנסת, שאם תהיה מוע־צת גדולי התורה — שאלו פעם את רבי מאיר שפירא, מה המיוחד של אגודת ישראל והוא אמר, לי יש מועצת גדולי התורה, אם יש לי שאלה אני שומע את דעת התורה ולי יש את המסר הזה. כלי זה שיסדוה גדולי עולם, אני כבר לא צריך לצאת בבחירות, גם אילו רציתי לא יכולתי, אם אגודת ישראל לא תהיה כפי שיסדוה, אני הראשון שאצא נגד זה, וזהו הענין כך מרגיש כל אגודאי.

יהי"ר שחפץ ה' בידכם יצליח כפי שקמה היזמה ע"י אגודת ישראל בירושלים כפי שתמיד מצטיינים בעשייה, להקים המוע־צה, זכות גדולי ומיסדי אגודת ישראל תלווה אתכם לבטח עד שנזכה לביאת משיח צדקנו בב"א.

הגאון רבי פנחס אלטר נואם בכינוס המועצה

אך טוב לישראל - אלוקים לברי לבב

דברי הגאון רבי נחמן בולמן רב דקהילת נחליאל במגדל העמק - על הנושא: אגודת ישראל מן העבר אל העתיד

לבי מלא תהיות וגם פחד בדבר תפקידי הערב ואני תפילה שלא איכשל.

בדקתי את כל כלי ולא ירדתי לסוף דעתו של מכובדנו הרב פרוש לשמוע דברים מפי הדל, אבל אין מסרבין לגדול.

לראות את העבר של אגודת ישראל ידוע לרובכם כבולכם, אלא מאי. מקווים ומצפים שהזכרת אותו עבר הקודש ולהביט אל החז־ון הגדול, אם זאת היא הצפייה בקביעת הנושא שלי — חייבים לדבר בחקירה לעומק פרטיה, גם את ההשוואות וגם את הניגודים בין המצב דאז ששורר בשחר ימי היסוד של אגודת ישראל, לבין המצב דהאידנא וכל זה לעומק פרטיה, לא סתם לחטט בפצעים ולא חלילה לזרוע ייאוש בלבבות וגם לא להתפאר בזוהר של אבו־תינו ורבותינו, אלא אך ורק להת־עודד כמו איל תערוג על אפיקי מים להחזיר עטרה ליושנה בזריחת אור הצדיקים.

איוב, באותו מאמר נשגב "מי יתנני כירחי קדם כימי אלוק' ישמרני בהילו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך" — הדגשה קטנה — גם ב"חשך". כאשר הייתי בימי חורפי בסוד אלוק עלי אהלי, כל המפרשים על המילים האלו אומ־רים, שאיוב התגעגע לאותם הרג־עים, באותם מילים נשגבות לאותם ימים של זוהר, שכל העיר ביקשו כל. בקשותיהם והתאספו בביתו — לאותם הימים התגעגע.

בשביל מה באה אגודת ישראל לעולם? נחלקו ההדגשות, לא נחלקו הדיעות, בהגדרת הסיבות הראשונות ביסוד של אגודת ישראל. התהליך של הפיכת עם ה' לעם ככל הגוים שהוכן ע"י — הציונים והמרכסיסטים למיניהם וההתבוללות בצורתה המערבית, כבר הגיע למימדי קיום, אחרי כיבוש הקהילות ורשתות החינוך, להשתלטות על ההנהגה העולמית של כלל ישראל, על עיצוב דעת הקהל.

עד אז ניסו שלומי אמוני ישראל וגדוליהם בראשיהם לחזק את בדק הבית בדרכים של תיקון פנימי, ריכוז של עלית לומדי התורה בישיבות מרכזיות כמו וולוז'ין, תנועת המוסר של רבי ישראל סלנטר ותנועת החסידות של הבעש"ט הק'. כולם פעלו לקדם את פני הרעה של התפשטות הכ־פירה בישראל בדרכים שונות. כולם אהובים, כולם קדושים, כולם פעלו בכיוון של חיסון פנימי של קדושת נפש האומה. כבחינת לאו עכברא גנב אלא חורא גנב.

כמים הזידונים של המהפכה הצרפתית שפרצו גדרות עולם והרסו שתות תבל ועליהם כמעט עבר על ראשי עם קודש, עד שנתקי־ים חלק הראשון של הפסוק "פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ופן אוריש וגנבתי ותפשתי שם אלוקי" מה שבגזירות השמד בכל התקו־פות, בגלות אדום לא פעלו — ברצונם להדיח את אבותינו מדת האמת — כן הצליחו כאשר המלכות נהפכה למינות — כהג־דרתם של חז"ל — אצל חלק גדול של כנסת ישראל במאתיים שנים אחרונות, סינוורו אותו, חלק מה־אומה, בברק מזויף של חופש חי־צוני, עד שהעבירו אותם על דעתם ועל דעת קונם.

היו גדולים וטובים שסברו שעל ההסתערות הזאת שום כח ארגוני לא יועיל ואם יקום יתקלקל חלילה בעצמו ולא יתקן את העו־לם ורק הנשק העיקרי שלנו לימוד התורה ותיקון המידות, בליכוד כחות הנפש, עד להשגת דביקות באלוקים חיים, רק אותו נשק ינצח לבסוף.

רובם של גדולי ישראל באותו גל סברו אחרת והם יסדו את אגו־דת ישראל ואתם עמם סגל חבורה של עסקנים מסורים בעלי שיעור־ קומה, נקיי כפיים, וברי לבב.

מלחמת העולם הראשונה הפ־סיקה את עבודתם בראשית הדרך, יהדות רוסיה נעקרה באכזריות מהיהדות העולמית, יהדות פולין נדולדלה מבחינה גשמית ורוחנית, ושורש פורה ראש ולענה — המפלגתיות החילונית התפרצה לכל עבר. יהדות אשכנז איבדה הרבה ממשקלה אחרי התרוששות של גרמניה כתוצאה ממלחמת העולם ההיא, ויהדות אמריקה — מעבר לים, ניבטו אז רק ניצנים בודדים של תחיית התורה העתידה לפרוח בארץ ההיא, שלפי המסורת של רבי חיים מוואלוז'ין שידוע בוודאי לכולכם היתה מיועדת להיות התחנה האחרונה בהיקפה העולמי של גלות התורה. לפני התקופה של החזרת התורה לציון.

באותם 20 שנים בין שתי המ־לחמות, בארץ קדשנו, כבשה — כמעט שכבשה — הציונות בסע־רה את המעמד הייצוגי והסמכותי דרך המנדט הבריטי והמימוש של הצהרת בלפור. את היהדות החר־דית ניסו לשבור ולהכניע תחת דעתם. את המספר הזעום של הסרטיפיקטים שהאנגלים כן הע־ניקו לועד הלאומי ולסוכנות היה־הודית, סיפקו כמובן ברובן המכ־ריע רק למען אלה שיחזיקו ויאדירו את החברה הקיבוצית שהתימרה לרשת חלילה וחלילה את עם ה' מאדמת קודש.

באותם 20 שנים, הסתירה ההשגחה העליונה ממנו שכל יה־דות העולם גם עמדה על סף מלחמת השמדה של יהדות אירו־פה וכפי דברי החפץ חיים "ובהר ציון תהיה פליטה" וכששאלו אותו מה בדבר המצב הנורא ששם קיימת מלחמה על התורה סיים את הפסוק "והיה קודש". וגם ידוע מן הסתם לכולנו את כל אותם הצומות והסיגופים הבכיות הנוראיות במשך קרוב ל־40 שנה בכל סעודה שלישית מפיו ומלבו של גאון ישראל וקדושו הרב מאוסטרובצי שניסה למנוע מה שפיו הקדוש דיבר מילים ברורות אמר וניסה ע"י הקרבת גופו הק־דוש על מזבח של קידוש ה' וניסה למנוע את אותה סערה. כמה ראו, באותן שנים ספורות בין שתי המלחמות, קמה אגודת ישראל והנני מעיז לומר שהיא עמדה אז לא נגד קשיים פחותים וקלים יותר מאשר אנחנו נמצאים כיום, ומכל זה היא קמה וגם ניצבה, היו לה משברים וגם מחולים, אולם היא הצליחה להשיב מלחמה השערה. נגד אותנו מגידנו.

תחת דגלה התאספו כמעט חמש מאות אלף יהודים במעמדים הגדולים של שלושת הכנסיות הגדולות בנוכחותם של מאות מגדולי ישראל ובראשם של ראשי גולת אריאל, החפץ חיים, האד־מו"ר הזקן מגור, הטשורטקובער רבי ורבי חיים עוזר ודומיהם זכר כולם לברכה. הם היוו קידוש ה' נשגב משפת אנוש הדלה.

בזירה הציבורית השמיעו ראשי אגודת ישראל את דבר ה' ברמה, הן כלפי פנים הן כלפי חוץ ולא הטעימו בהבעת דעתם מפני שום גורם של מתכחשים או מתקנים.

תנועת בית יעקב הצילה רבבות אלפי בנות ישראל מהתבוללות ומסמיה. כמה קהילות הקודש ובראשם המטרופולין של פולין קהילת ורשא נכבשו מחדש ע"י היהדות החרדית. רשת ענפה הופעה מכובדת של עיתונות יומית וכתביהם עודדה וחינכה רבבות ילדים להשקפה תורנית ברורה על מאורעות ובעיות הזמן, תנועת נער ופועלים — תוססים, ספריות תורניות קמו לתפארת. נציגות מעוררת כבוד, נכנסה לזירה הפרלמנטרית של הסיים הפולני. הכבוד המחודש לרבנן ותלמידיהן בישיבות הקדושות שעד אז עמדו בשפל המדרגה בנוגע לתדמית ציבורית. מי יפאר את הרחבת המדרש אצל כל משפחות ורבבות אלפי לומדי הדף היומי בכל קצוי תבל וגולת הכותרת המלכות מוע־צת גדולי התורה כסמכות עליונה, בלי ערעור, תוך קבלת מרות מוחלטת בפתרון הבעיות הגורליות של העולם והיא יצרה מסגרות של שיתוף פעולה בין יהדות התורה בליטא, פולין, הונגריה ואשכנז שאורך הגלות הרחיקה אותם משך מאות שנה, אשר כמעט וכבר לא ידעו איש את שפת רעהו.

היו גדולים וטובים שסברו שעל ההסתערות של החילונים, הציונים המרכסיסטים וההתבוללות שום כח ארגוני לא יועיל ואם יקום יתקלקל חלילה בעצמו לא יתקן את העולם. רובם של גדולי ישראל סברו אחרת והם יסדו את אגודת ישראל ואתם עמם סגל חבורה של עסקנים מסורים בעלי שיעורי קומה, נקיי כפיים, וברי לבב.

אולם, אם מגיע רגע של אמת, גם שם היו מחולים, משברים, מחלוקות, עימותים ומתחים. ועל אף הכל, מסגרת התנועה לא הת־גמדה ולא נשברה ורק הצליחה לעלות בהר ה' למעלה למעלה. ופה בארץ קדשנו על אף החורבן הנורא של יהדות אירופה מול הנסיונות הכבירים של 40 שנות קיום המדינה, יש חשבון מרשים כביר, של מאבקים גדולים מאד ויצירות נפלאות מאד שכתובים הם לנצח בספר הזהב של תורת היהדות החרדית ועם כל זה המחלוקת גרמה מה שגרמה והמסגרת כמעט שהיא צריכה להיבנות מחדש.

מצד הגנת חברי הכנסת על קיום הישיבות הקמת והחזקת חי־נוך העצמאי ובית יעקב שרק הם איפשרו שיהדות עדות המזרח תחזיק מעמד, עד צמיחת כנפי התחייה התורנית הנפלאה המרני־נה כל לב של אותה יהדות כעת. מאבק איתנים להציל את טהרת בנות ישראל בשנות הנוער שלהן ע"י הוצאתן מרשות הוריהן, לפני הכנסתן לבשת בתולתן. שעל זה כתב מרן החזון איש בתמצית דם לבבו "גזירה הקורעת כל לב". גיוס אמצעים כספיים גדולים הולכים עד לאחרונה, ע"י נציגות שעמדה בשער בזירת הכנסת מול חירוף וגידוף בדברי בלע השמצה מע־סים נגד רבים חלשים מול חזקים, שעל אותו מצב נאמרה אותה אימרת כנף של הרב מפוניבז' כשסירב ליכנס לכנסת "אין לי מספיק כסף כדי לקנות חליפות חדשות בכל יום אחרי שמיעת דברי הבלע שמן הסתם אשמע שם" ועם־כל־זה הנציגים שלנו החזיקו מעמד ואם חלילה טעו במערכה הקדושה — בענין זה או אחר, האם עליהם לא נאמר אל תדון את חבירך עד שתגיע למקו־מו?! ואם־כן פורצת השאלה הכאובה מקרב לב מה זה היה לנו למה נפלה משיעור קומתה, האם פסו ממנה אנשי אמנה? חלילה חלילה שהפסדנו כל כך בצבור שלנו וכמובן זה רק לזמן, עיקר העיקרים — איך יכולים אנו לגשת לבנות מחדש את מזבח ה' ההרוס.

באותן שנים ספורות בין שתי המלחמות, קמה אגודת ישראל היא עמדה או לא נגד קשיים פחותים וקלים יותר מאשר אנחנו נמצאים ביום. ומכל זה היא קמה וגם ניצבה, היו לה משברים וגם מחולים, אולם היא הצליחה להשיב מלחמה השערה.

על השאלה הראשונה צריכים להתעודד ולהתבונן קצת, מהם ההבדלים, איזה מתקנים עמדו לרשותם של ראשי אגודת ישראל המוני בית ישראל בפולניה ואיזה השוואה ואיזה ניגודים יש בין אותם מוטיבים לבין המוטיבים של היום של 40 שנים אחרונות בארץ קדשנו. א. גם שם וגם פה ישנה הדגשה והיא מתוצה — על ייצוג, אולם, עכ"ז ההדגשה על הייצוג היא שונה בענין גדולי. — לפני כמה ימים, כשהזמין אותי ר' מנחם, כשהעזתי לגלות קצת מרחשי לבי הוא אמר לי "הרי כולנו יודעים שבלי נציגות מכובדת בכנסת לא היינו יכולים להחזיק מעמד פה" להדגשה זאת לא היינו צריכים בפולניה. אע"פ שגם שם עמדו נציגי אגודת ישראל בזירות ציבוריות וגם בסיים, למה, באותן המדינות היה "יששכר" וגם "זבולון" שלו, ופה, מה שהת־חיל כמו בדיעבד, מה שאנחנו צריכים לקבל מה שבאמת מגיע לנו, מכל המסים שאנחנו כמו כל האזרחים משלמים וגם כדי לזכות בו קצת אותה מערכת אדירה של החינוך העצמאי.

כל זאת שם בפולניה או בכל מקומות בעולם שקמה אגודת ישראל. ידענו נציגינו שמצב של קיום הצבור שלהם, מבחינה כלכלית, אינה תלויה באותם גור־מים. ופה המצב, כמובן שההכרח לא יגונה, אבל המצב גרם שהנצי־גים שלנו הוכרחו להיאבק בכל כוחות נפשם כדי לגלם אותם תפקידים האמנם השיגו הרבה מאד חייבים אנחנו כולנו, כל ההיס־טוריה של עם ישראל, חייבת להם הכרת תודה גדולה ועמוקה להם על זאת, אולם אם נכנס בלבנו ההרגש שככה זה, אי אפשר אחרת, לא יכולים אחרת, על זה צריכים לדון.

מי אני ומה אני, הריני דן לפ־ניכם כתלמיד הכובש את פניו בקרקע, חייבים לתת לב על זה אולי, אולי, יש עם ישראל בפזורה הגדולה בעולם כולו שליבם וכיסם אינם נתונים רק ל"מגבית היהודית המאוחדת" מה?! רק הם יכו־לים?! ואני אומר שאם חלשים אנחנו בעינינו, עם־כל־זה הלא גבוהים אנחנו במצב היום, נר הקודש עמוד התורה לכל תפוצות ישראל ולמה שנוהג במצב של "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם". אני לא אומר שאיננו צריכים בייצוג חזק, גדול ומכובד בכנסת, לא על זה אנו דנים. אני לא אומר להחליש את התביעות שלנו כלפי אותם הגורמים במדינה אבל למה לא לחשוב קצת, רק קצת, על מקור הנגע.

ב. נזר הקודש של מועצת גדולי התורה, על זאת תודה כל לב. אותו נזר הקודש — הוסר ממנו. ורק כפי ששמעתי וראיתי בימים האחרונים — כששאלתי את הרב פרוש בימים האחרונים ולא אכחד מכם, שאלתי אותו — ר' מנחם אתה הרי יודע שאני יהודי פשוט, אני לא איש סיעות אני רוצה רק לדעת, יהיו שם כולם? כל אחינו? והוא אמר לי בהחלט יהיו! ואני רואה את פניהם פה, והלב ממש הגיל והחדווה רק למראה האולם הזה, אחרי אותם שנות האפילה שעברו עלינו הלב מתמלא גיל וחדווה. לראות את הדיוקנאות האלה אשרכם ואשרינו שזכינו לכך; נזר הקודש של מועצת גדולי התורה, — נתפלל, לא יכולים לחבוש, לא יכולים לבקש, נתפלל לנותן התורה שיתן בלב ביחידים המיוחדים בדורנו, שמאחוריהם עומד לגיון אדיר של לוחמי מלחמת ה' שלפקודתם מחכים בנשימה עצורה בלב מלא צפייה, שלפקודתם מחכים רבבות אלפי ישראל, אין כח בעולם שיכול לנצח אותו כוח, לא נשקוט עד שתפילתינו זו תתנשא למרום ושיתקבלו בשמים ושאותו נזר הקודש יוחזר על ראשינו.

עכשיו לא נתרום מבירא עמיקתא, כל בית ישראל במשכן היום, שאלת הדירה — זה חיים עבורנו עבור רבבות אלפי משפ־חות שלנו, ברם, אל נחשוב שגל התשובה זה לא מענייננו, נדע, כולם יודעים את זה, שהתיסכול המר בחילוניות היא הגיעה כבר למליוני יהודים לכמיהה לשמוע את דבר ה'.

ואני רוצה לבטא את דברי בסיום כפסוק בפרשה, ובקטע קצר במדרש, —

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם" — בהדגשה — אשר אני נותן לכם, אבל אם אתם תחשבו שאתם באתם — "כי תבואו — אם ח"ו תבואו למצב כזה — אז: "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם: ובא אשר לו הבית" וכל אחד שיחשוב "כוחי ועוצם ידי" — לו הבית — "הוא יבוא "והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית". וישפוך את לבו כמו שכתוב שם באותם פסו־קים נפלאים אחרי י"ח קללות בישעי' עד שלא הגיע ל"ירהבו הנער בזקן". לא נתקררה דעתו של ישעי' הנביא ואנחנו לא יכולים להבין, ח"ו הם מלהזכיר, לחשוב כרגע שישעי' הנביא מה הוא רצה, רצה להתנקם?! לא יכול להתק־רר?! וע"ז אומר הגר"א שהפסוק מיד אחרי זה "כי יתפוש איש באחיו" שמלה לך ופירש"י כסות היא בידך כשמלה — קצין תהיה לנו, והמכשלה הזאת — (פירש"י) של החטאים והעוונות שלנו מהיום והלאה, המכשלה הזאת — תחת ידיך" והוא יענה "לא אהיה חובש" (פירש"י) לא אהיה מחובשי בית המדרש, ועל זה מתאונן ישעי' מפני שאז הוא כבר הגרוע, אחרי "ירהבו הנער בזקן" אז הכל פה בידיהם וזה מן הקצה אל הקצה, כל זמן שנשאר אותו כבוד, קצת הדר, לא הגיע עדיין למצב של "יתפוש איש באח־יו" אבל כשנגיע לבסוף, אותו "ירהבו הנער בזקן" הוא כבר מראה לנו באצבע שה"ישועה קרובה לבוא, הוא כבר מרמז לנו, עוד רגע וה"נער" הזה — היהדות הזאת, שאנחנו חושבים, אלו הם תינוקות שנשבו, מה הם יודעים, מה הם לא יודעים, ככה רחוקים הם ממנו.

אותה יהדות עולמית היא על סף אותה קריאה מקרב לב, הגיעו כבר אחרי "ירהבו הנער בזקן"

(המשך בעמוד)

הגיל והחדווה רק למראה האולם הזה, אחרי אותם שנות האפילה שעברו עלינו הלב מתמלא גיל וחדווה. לראות את הדיוקנאות האלה אשריכם ואשרינו שזכינו לכך.

הגאון רבי משה הרשלר

היש עדנה לאגודת ישראל?

אין ספק שערב. התכנסות זו, בשעתו הוא. השעות הן מאוד גדולות ואיומות. שמעתי מראש הישיבה, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כשהגרמני צעד ברוסיה ובעיירה, הוא לא הרגיש שישנה תודעה נכונה שהשעה גדולה מאד. עדיין יש מכולת, יש טלפון... איך מלהיבים, איך נותנים את ההרגשה לצבור שאסור להמשיך כמו אתמול. בא הביזה, תפס את השולחנות והפכם.

נשאלת השאלה, כשאנחנו עומדים כעת בשעות גדולות ואנ־חנו צפויים לקדם את משיח מצד אחד ומצד שני — שואה

העבודה המוטלת על כינוס "אלף למטה" — החינוך לאמונה. הרבש"ע אינו אוהב אינטרסנטים — מי שיכול לקדש שם שמים ועוסק מדברים אחרים אחריותו גדולה.

— איך הופכים את השולחנות?

בפסוק "אני לא מאסתים ולא געלתים" אומרים חז"ל, שכביכול אומר שבימי כשדים, המשבר היה נורא, הרב־ש"ע עשה להם נס. הוא נתן להם את דניאל וחבריו. בימי רומי נתן להם את שמעון הצדיק. בימי יוון נתן להם את מתתיהו ובניו. בימי המן נתן להם את מרדכי ואסתר. לא נאמר שעשה להם נסים. לא כתוב מהתשועות הגדולות. אבל מה היה ה"לא כיליתים" וה"לא געלתים"? שנתתי להם הנהגה. כשיש מרדכי ואסתר אפשר לעמוד נגד המן, כשיש מרדכי הצדיק, כשיש שמעון הצדיק, כשיש חש־מונאים כשיש דניאל — אפשר לעמוד כנגד כשדים, יוונים ורומים.

אני חושב באמת ובכנות, שחסד של הדור שלנו הוא אגודת ישראל. הידיעה הזו מטילה עלינו אחריות מיוחדת. אנחנו לא משתדל להסתפק בגדולות של תפארת העבר. אמנם, "בינו שנות דור ודור". הרבה בינה, הרבה דעת, הרבה יראת שמים. אבל מהי המשימה של היום, היום יש צורך בלתי אנושי להקים את אגודת ישראל, את הקבוצה של יראי ה', לעשות חטיבה אחת לרבש"ע. ויש לנו כח.

העבודה קשה מאד, יש לנו מחלוקות בין האחים, בין העם היהודי עצמו, השמאל והימין, ויש לנו 80 מיליון ערבים, ויש לנו בעיות עם שבעים אומות שכולם שונאים אותנו. אנחנו דוגלים בשם ה' והם רוצים להכחיש. אנחנו מכירים אותם היטב. לא שכחנו את השואה. ובשעות כאלה מוטלת המשימה על הראש שלנו, על האחריות שלנו.

אני רוצה להסביר מה פירוש האחריות הרובצת עלינו.

הבקשה המשימה התביעה, לפי כמה כח שיש לנו. הייתי פעם בשיקגו. שאל אותי יהודי, איך אנו אומרים בברהמ"ז ומבקשים "בכל מכל כל". אברהם אבינו זכה ל"בכל", יצחק — "מכל", יעקב — "כל", ואיך אני, יהודי פשוט, מבקש יותר מהאבות הק־דושים "בכל מכל כל"?

אמרתי לו: כשאתה מתבונן במאמרו של יהודה בן תימא, מה הוא דורש ממך? "הוי עז כנמר"! ולא מספיק, אלא אתה צריך להיות גם "קל כנשר"! וגם זה עוד לא מספיק, ואתה חייב להיות "רץ כצבי"! וגם זה לא די, אלא שאתה צריך להיות "גבור כארי"! — גם אריה, גם נשר, גם נמר וגם צבי. הכל מבקשים מאתנו. יהודי פשוט! ואם יהודה בן תימא אומר זאת, משמע שיש כח ליהודי לקחת את כל הכוחות שיש בעולם על־טבעיים — אצלו בשולחן.

זוהי אגודת ישראל, היא צריכה לקחת את כל הכוחות שיש ולע־צור. לעצור את השמאל ואת הי־מין. ראשית כל איך בונים כח? איך אפשר להיות גבור כארי — אי אפשר, צריכים סייעתא דשמיא. אצל גדעון, כששאל את המלאך, אבותינו ספרו לנו וגו' אומר רש"י, שאותו יום, למחרת הפסח היה, וגדעון שאל את המלאך: אמש הקרני אבא את ההלל ואמר לי בצאת ישראל ממצרים — את כל הנסים שעשו עמנו ומה זה עם ישראל — ואני לא רואה כלום. איך יהיה לנו אותו כח? ויפן אליו ה', אומר רש"י, שהקב"ה אמר למלאך: אתה אל תענה לו, אני אענה. — לך בכוחך זה והושעת את ישראל. הקב"ה אמר לו, בזכות זה שאתה הרגשת בשאלה זו. ורש"י אומר, שלמדת סניגוריה על בני. בכח זה תושיע את ישראל.

ההבנה הזאת של לימוד סני־גוריה על בני — נותנת עוז ותע־צומות. ואם ח"ו יש קיטרוג, יש מחלוקת, ושאלות, אנחנו שמני־חים כל יום תפילין ואומרים "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד", איך זה עם אחד? בש־עות גדולות, אימות ומפחידות

אלו, איך נלמד קטגוריה על ישר־אל? כלפי חוץ אין לנו בעיות. כולנו מאוחדים. "הלא משנאיך ה' אשנא ובמתקוממך אתקוטט". אבל אנחנו מאמינים בני מאמינים, שלישועתך קוינו כל היום — איך עושים מחלוקת? לאחדות הזאת צריכים סייעתא דשמיא.

כשראיתי את ההתכנסות הזאת, שאנחנו באים לאסוף את הכוחות האלה, כשאנחנו מתייחדים כאן, מהו הכח שיש בנו, רבותי, מה חסר בחוץ? — חסר אמונה! גדל לנו דור של בורים, שאין לו לא ימין ולא שמאל והוא שואל שא־לות טפשיות, בלי הבנה. מי יתן להם את האמונה?

אנו רואים את אברהם אבינו, שלקח כמה גויים והכריז "וילך אברם הלוך ונסוע הנגבה ויקרא בשם ה'". אי אפשר לזרוק את זה על יחידים. לא על חברי כנסת ולא על מועצת גדולי התורה. הכנס הזה של אלף למטה, אלף לומדי תורה, יכול להביא למהפכה בהכ־

האחריות הרובצת עלינו לפני כמה כח שיש לנו — בכל מכל כל — הכח שיש בידי היחידי — לקחת כל הכוחות העל טבעיים שיש בעולם — אצלו על השולחן.

מה שלנו. כל אחד מישראל צריך להיות מנהיג.

פותחים את הרדיו ושומעים ילדה נהרגה ומוסיף לך אחד מהרדיו ואומר: הלא הם שרו "ישראל בטח בה'". אינני יודע אם צריך לקרוע קריעה על זה, אבל ודאי הוא שאנחנו אשמים בכך. ההבנה הזאת להפיץ את האמונה שיש לנו רבונו של עולם.

החזון־איש היה אומר, כל קול לבחירות זה קידוש ה' — נוסף עוד קול האומר: "ה' הוא האלו־קים". אז גם לפני בחירות יש קידוש ה'. לא להוציא שום אברך, שום בן תורה. צריכים להבין, ראשי ישיבות שיושבים כאן. "לא לומדים כמו אתמול". לא לומדים עם הנחיות של אתמול. לומדים עם הפחד של מחר. את הקשר שלנו עם הריבונו של עולם אי אפשר לעשות אלא בד' אמות הלכה.

ההבנה הזו של חוסר אמונה מביא להם חוסר בטחון. הם מפחדים, מה נעשה מוכרחים לתת הכל כדי... כדי מה? אם אנחנו חושבים שיש לנו כח אז אנחנו אבודים. גדול הרועה שיכול להב־יא שה בין שבעים זאבים. אבל

הרועה אומר, אני רוצה שה שלם, שה תמים ישראל. זוהי העבודה של אלף למטה. אלף למטה זו לא כנסת ולא מועצת גדולי התורה. אלף למטה פירוש: אנשים שיצאו לשוק, לבית כנסת ויאמרו: יש לנו אמונה. יש לנו רבש"ע והוא יציל אותנו.

ההבנה הזו. היום אנחנו עומ־דים ב"מבצע שולץ". אינני יודע, ישנם רגעים, אולי הוא מכוון, לשם שמים. הוא הגוי מבין את הסכנה. אני לא יכול להאמין, אבל אולי, הוא לא רואה את הרבש"ע. אבל הוא רואה את הסכנה. והוא בא אל שמיר ואל פרס ואומר: "יש לכם עצה. תתנו את הכל בשביל החיים". חסר אמונה. לו היה יודע את הכח שלנו, לו היה באויר של ארץ ישראל רוח של אמונה, רוח של בטחון, רוח של כולם תלויים ברבש"ע. וזוהי העבודה של אגודת ישראל. נכון חינוך. נכון הכל, כנסת, אבל העבודה של אלף למטה צריך להיות את החינוך של

האומה לאמונה. אנחנו מאמינים בני מאמינים.

יכול להיות שאחד התפקידים של האלף למטה, ואולי של מועצת גדולי התורה, אני לא יודע של מי, צריכה להיות קריאה, — יהודי! אל תשמע רדיו. אל תקרא עיתונים חילוניים. זה כפירה. זו מינות, וזה לא צריך להיות דוקא בכנסת. אנחנו שותקים מפני שאנחנו לא רוצים להרגיש.

הרבש"ע לא אוהב אינטרסנ־טים. אנחנו נקרא בהפטרה של פרשת מצורע "וארבעה אנשים היו מצורעים". חז"ל אומרים, שאלו היו גיחזי ושלושת בניו.

ועלינו להתבונן מה היה עם גיחזי. בא נעמן לנביא ה' והיה קידוש ה' נפלא. אדם זה, שום נחל לא עזר לו בעולם. הוא בא לנביא ה' והנביא מראה שיש ה' והוא שולט על הטבע. בא גיחזי והוא רץ אחרי נעמן ופורס את הגדולות של קידוש ה' לפרסומת. עושה את הנביא לבטלן שאינו מבין בענינים כאלה. וגיחזי מגיע אל אלישע והנביא רואה, איך שכאן נעשה קידוש ה' נפלא ואתה עשית חילול ה' נורא — צרעת נעמן תדבק בך ו... גיחזי ישב בשער. מי היה גיחזי? בדף היומי למדנו, שאחיתופל, בתורתו היה דופי ואילו גיחזי וי־רבעם נאמר שתורתם היה ללא דופי. גיחזי היה גאון הגאונים, אבל נכשל בנסיון הכסף. אולי בשמים לא הסתפקו במעשה כש־לון אחד של חמדת ממון. כל אדם עלול להיכשל. מתפללים כל יום אל תביאני לידי נסיון. זה עדיין לא ראיה כי נפשו מושחתת בחמ־דת ממון ובשמים החלט לתת עוד נסיון. אם יעמוד בנסיון מ"ע שהכשלון הקודם היה רק כשלון. בשומרון יש רעב נורא ויש ויכוח בין השליש לבין הנביא. אלישע הנביא אומר: מחר יהיה נס והכל יהיה פתוח, והשליש צוחק: "אם יעשה ארבות בשמים", ויש ויכוח. מה עושה הרבש"ע? הוא מרעיש וכל הגויים בורחים. ומה עושה גיחזי? הוא מבין, הוא שומע רעש, והוא הולך לבדוק, והם עברו את כל המחנה. מה הם היו צריכים לעשות? היה עליהם לרוץ לשער שומרון ולהודיע, שה' עשה ניסים. ומה עושה גיחזי? כתוב: "ויבואו האהלה ויקחו שקים ויאספו שם זהב וכסף". ואולי זה מספיק? לא. הם חפרו בורות וטמנו את השקים. נו, אולי זה כבר מספיק? לא. זה עדיין לא השביע את חמדת הממון שלהם. ויבואו לאוהל השני. ושוב פעם ממלאים ושוב חופרים. וי־בואו לאוהל שלישי. עד שנזכרים: הלא שם מחכים לישועה. שוב פעם כשלון! חמדת הממון שלו העבידה אותו. הוא יכל לקדש שם שמים.

היה לנו נסיון בתרע"ח. כשר הועלתה שאלת ארץ ישראל וה־אדמו"ר מגור אמר אז: זו גזירה. אנחנו לא יכולים לוותר. והציונים ויתרו, אבל בשמים אמרו זה היה כשלון. היה מצב קשה. פוגרומים. ואי אפשר לרוץ. החולט בשמים לתת עוד נסיון, כשש ימים כבשו את כל ארץ ישראל, נסים גלויים שלא נשמעו כמותם. ועכשיו שוב עומדים בפני נסיון כזה. אנחנו צריכים את מועצת גדולי התורה, ללמד לנו בינה, מה עושים? צרי־כים להכניס לנו בראש את הקדו־שה של ארץ ישראל שבודאי בז־כותה ניוושע.

הערב הזה נתכנסנו לטכס עצות להפוך את השולחנות. אי אפשר ללמוד כמו אתמול. אי אפשר ללמוד דף גמרא כרגיל. אי אפשר להיות בחור ישיבה שלומד 17 שעות ביום ולהסתפק בזה. יש עכשיו חרדה. צריך להיות אריה, נמר, נשר, וצבי, הכל צריך להיות. נאסוף את כל היהודים החרדים. יש לנו ב"ה צבור כזה, שהרבה דורות לא זכו לראות כך. לנו אין כח להתגבר, יש לנו תיאבון להיות כמו לתנועות אחרות.

יש מדרש נורא: "וירד יהודה", אומר המדרש: שבטים עוסקים במכירת יוסף — מחלוקת, יעקב עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן עסוק בשקו ותעניתו, ואנחנו יודעים שזו שעה קשה שעם ישראל, הולך לרדת מצרימה. מתחיל הגלות הראשון. וכולם עסוקים, זה לא הזמן של שק ותענית. ובודאי שלא לישא אשה ולעשות מחלוקת. צריך לעשות משהו. אולי אפשר למנוע את הגלות. אבל לא. ומה עושה הקב"ה? יושב ואורג את האור של משיח. אנחנו צריכים לעסוק באורו של משיח. כל אחד צריך להיות עבד לתורה. חוליה בשר־שרת של הפצת האהבה לתורת ישראל, אהבה לעם ישראל, אהבה לארץ ישראל, אהבה לצפייה הגדו־לה של משיח ולתת את היד שלו ולא להיות כמו אתמול. השולחנות צריכים להיות הפוכים.

יתן לנו הקב"ה הרבה בינה, הרבה דעת, הרבה אמת. ניקח כולנו יד ביד ונהיה עם של הרב־ש"ע ונאמר: אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל — באמת — גוי אחד בארץ.

חלק מקהל חברי המועצה

בינה

אובות וידעונים

האובות והידעונים — מעשי הכישוף שהם במעשה ע"ז לא נעלמו במשך הדורות — עצם קיומם מוכיח על האמונה בהשארת הנפש — דעות הפוסקים ומאבקים נגד תופעות אסורות שחדרו גם לכרם בית ישראל.

מחקר מאת אברהם חיים אבני

אל תפנו אל האבת ואל הידעונים אל תבקשו לטמאה בהם אני ד' אלקיכם (קדושים יט, לא)

האמנם יש בכוחם של "בעלי האוב" להחיות המת, להעלותו מקברו ע"י קסם ולדבר אתו ולדרוש ממנו עתידות, או שאין זה אלא תעתועי דמיון הבל או שפועלים בתחבולה ורמיה ע"י שמכניסים אדם למחבוא והוא הוא המדבר, לליבון סוגיא זו עלינו לעיין בחז"ל וראשונים במהות האוב.

שנינו במשנה (סנהדרין סה.) בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו ומפרש רש"י פיתום הוא שם הכשף, והוא מעלה את המת מן הארץ, ומושיבו בשחיו, ומדבר מן השחי של המכשף. וכן מפורש בגמרא שם, המת עולה מקברו ויושב לו בין הפרקים של המכשף ומדבר, אלא שקולו נמוך לפי שאין בו חיות (רש"י).

ביאור שונה יש לו להרמב"ם בזה וכך כתב (פ"ו מע"ז ה"א) כיצד הוא מעשה האוב, זה שהוא עומד ומקטיר קטורת ואוחז שרביט של הדס בידו ומניפו והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם עד ששמע השואל "כאילו" אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל. בדברים מתחת לארץ בקול נמוך עד מאוד וכאילו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרגיש בו.

הרי שלא פירש כרש"י דברים כפשוטן שאכן המת עולה מקברו ויושב לו אצל המכשף ומדבר אלא הוא דמיון הבל ע"י פעולות הקטורות של המכשף עד שדומה לשואל כאילו המת מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל.

ובפירוש המשניות כתב שדברי הגמ' שהמת מדבר ושומע, היא שמיעה כוזבת כפי מה שישים מחשבתו בזה כמו שיארע לבני אדם הרבה, במקום הפנוי רוצה לומר בשעת התייחדות התבודדות.

וכך ביאר הלחם משנה את דעת הרמב"ם שהמת לעולם לא יעלה מקברו והכל הוא דמיון ודבר כזב אלא שנראה כאילו הקול יוצא מתחת שחיו ולכן לא הביא הרמב"ם את דברי הגמ' שהם רק לפי הנראה לבני אדם וכתב אמתות הענין שהכל טעות דמיון, ומסיים דברי"ז שדברי הגמ' הם כפי הדמיון ודברי הרמב"ם כפי האמת.

הרמב"ם בזה לשיטתו הידועה — וכפי שיטת אריסטו — שאין כח וממש בכשפים וכך הם דבריו (בפי"א מע"ז) על הכשפים והקסמים: הדברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהגו בהם... כל המאמין בדברים אלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודבר חכמה אבל התורה אסרתן, אינו אלא מן הסכלים ומחוסרי הדעת ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה, אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינן דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן.

גם ה"אבן עזרא" הולך בשיטה זו וכך כתב (ויקרא יט): ודיקי מוח אמרו לולי שהאובות אמת — ג"כ דרך הכישוף, לא אסרם הכתוב, ואני אומר הפך דבריהם כי הכתוב לא אסר האמת רק השקר — והעד האלילים והפסלים.

וכן היא דעתם של הרלב"ג (מלחמות ד' מ"ב), העיקרים, והעקדה; שהקוסמים ובעלי אוב עושים פעולות לחזק כח המדמה והכל בכח הדמיון.

אכזריות ראש הפילוסופים וקשיו ימ"ש

אולם הרמב"ן בפירושו לתורה (שופטים י"ח ט') סובר שיש כח וממש בכשפים וכך כתב: ועתה דע והבן בעניני הכשפים כי הבורא יתברך כאשר ברא הכל מאין, עשה העליונים מנהיגי התחתונים... ועשה עוד על הכוכבים ומזלות מנהיגים מלאכים ושרים... ורבים יתחסדו בנושים לומר שאין בהם אמת כלל... ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים נתפרסמו לעיני רואים ורבותינו גם כן יודו בהם.

הוא מתקיף קשות את אריסטו שהיה הראשון שכפר בחכמות רוחניות והכחיש את מעשה הכשפים ומציאות השדים, עד שכתב מכאן תראה אכזריות ראש הפילוסופים וקשיו ימ"ש; וכה הם דבריו בדרשותיו (דרשת תורת ד' תמימה): ונתברר עוד חידוש העולם ע"י משה בקריעת ים סוף והמן והבאר... כל מי שיתחדש לו דבר נגד התולדה בין ע"י החרטומים והמכשפים בין ע"י נביא מיד ידע ויאמין בחידוש (העולם), ומכאן תראה — אכזריות ראש הפילוסופים וקשיו ימחה שמו — שהוא מכחיש כמה דברים שראו רבים וראינו אנחנו אמתתם ונתפרסמו בעולם, ובאותן הזמנים הקדמונים, כגון ימים של משה רבינו ע"ה היו נודעים לכל, כי החכמות באותו הדור כולן רוחניות, כגון עניני השדים והמכשפים ומיני הקטרות למלאכת השמים, שמחמת קרבתן לבריאת העולם ולמבול, לא היה שום אדם מכחיש בחידוש העולם וממרה בו"... וכאשר קמו היונים והם עם חדש שלא נחלו חכמה... קם "האיש הידוע" ולא האמין רק במורגש חופש חכמות מורגשות והכחיש הרוחניות, ואמר שענין השדים ומעשה הכשפים אפר, ואין בעולם פעולה רק לטבעים ודבר מפורסם וידוע שאינו כן...

רוב ככל חכמי ישראל נמשכו אחר דעה זו, כך מצאנו להרשב"א (שו"ת תי"ג): "שמנו הרמב"ם במבוכה" והוכיח מאוב אצל שאול המלך וכן מחרטומי מצרים שהעידה התורה השלימה שעשו בלטיהם ובלהטיהם.

וכן להר"ן בדרשותיו (דרושים ד' י"ב), כתב על הכישוף אין ספק שהוא ענין אמיתי, ומש"כ הרמב"ם שהוא דבר בטל אינו אמת ואין כן דעת רז"ל והוכיח מכמה מקומות בחז"ל וכמו מאמר הגמ' (סנהדרין סז) למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, וכן היא דעת הריב"ש (צ"ב) ועוד.

חיבור מיוחד בשם "אמונת חכמים" ובו תשובות למה שנתעו וכחו הפילוסופים על דעת רז"ל חיבר ר' אביעד שר שלום באזילה אב"ד מנטובה (תלמיד הרמ"ז, הביאו החיד"א, והגאון יעב"ץ עשה הגהות על הספר). בהקדמתו מביא עובדה איך שאחד הפילוסופים היהודים בזמנו הודה שישנם כחות על טבעיים וכך מספר:

בעיר אחת במדינת מנטפיראט"ו בשנים עברו, היה פילוסוף מבני עמנו שהיה נוטה מאוד אל שלילת מציאות השדים והכשפים, ועוד היה מסופק בפעולת השמות ואולי לא היה מאמין בהם, ויקר מקרהו כי אדם אחר ממדינת פיימונטי בסוף ימיו כפאו שד, והפילוסוף הזה היה מלעיג לדברי האומרים ששד כפאו, ומחזיק אותם לפתאים מאמינים לכל דבר, והיה אומר: חולי טבע הוא מחולי הנכפים, ואנחנו — אומר בעל אמונת חכמים — כדי להעמידו על האמת אמרנו לו הלא תראה דבר מפליא, הנה האדם הלזה מוטל על מטתו ללא שום הרגשה, ואצוה לשים בידיו דברים רבים וכתבים שונים, ועשו כן ולא זע ולא הרגיש מהם כלל, אח"כ שמו בידו נייר ובו שם הוי"ה ואדנות משולב יחד... ויהמה האדם בקול גדול, וישלך מידיו השם בכח גדול ועיניו היו סגורות ולא ראה מאומה... ויעשו הנסיון הזה לעיני הפילוסוף כמה פעמים, ביותר מעשרה ימים, הן בשם זה הן בשמות אחרים, ובדברים אחרים לא התנועע כלל ויודה הפילוסוף ולא בוש.

דברים נוקבים ביותר כתב הגר"א בביאור לשולחן ערוך (יו"ד קע"ט סקי"ג) על דברי הרמב"ם שאין ברפואה ע"י לחש שום תועלת וכך כתב: אבל כל הבאים אחריו חלקו עליו שהרי הרבה לחשים נאמרו בגמרא והוא נמשך אחר הפילוסופיה ולכן כתב שכשפים ושמות... הכל הוא שקר, אבל כבר הכו אותו על קדקדו שהרי מצינו הרבה מעשיות בגמ' על פי שמות וכשפים... והפילוסופיה הטתו ברוב לקחה, לפרש הגמרא הכל בדרך הלציי ולעקור אותם מפשטן, וח"ו איני מאמין בהם ולא מהמתם, אלא כל הדברים הם כפשטן, אלא שיש בהם פנימיות לא פנימיות של בעלי הפילוסופיה שהם חיצוניות אלא של בעלי האמת.

ידועים הדברים אשר הרמב"ם בסוף ימיו קיבל חכמת הקבלה, החכם הר"י אברבנאל מביא אגרת שהרמב"ם כתב בה כדברים האלה: "בסוף ימי בא אלי אדם אחד ואמר לי דברים של טעם ואלולי בסוף ימי ונפשטו חבורי בעולם, הייתי חוזר בי מדברים רבים שכתבתי בהם". גם מהרי"ם אלשקר (בתשובותיו קי"ז) מביא מגילת סתרים שכתב הרמב"ם לתלמידו אשר נראה ממנו שבסוף ימיו קיבל חכמת הקבלה, ר' יוסף אירגאס (שומר אמונים הקדמון) הביא דברים אלו על חכמת הקבלה וגם על מה שהכחיש הרמב"ם פעולת השמות וענין השדים והכשפים.

"אוב" - אדם המדבר מתוך מחבוא

על פירושו של הרמב"ם בכישוף ה"אוב" שהוא דמיון הבל מעיר הגאון יעב"ץ בהגהותיו: מעשה בעלת אוב דשאול מכובת אותו על פניו... ואכן זו תמיהה עצומה שהרי מקרא מפורש הוא (שמואל א' כ"ח) איך שהעלתה בעלת אוב את שמואל לבקשת שאול המלך כאשר פלישתים נלחמו בו שאול, ושמואל ענה לו: כאשר לא שמעת בקול ה' וגו' ויתן ה' גם את ישראל עמך ביד פלישתים ומחר אתה ובניך עמי גם את מחנה ישראל יתן ד' ביד פלשתים (במצודות פי' אתה ובניך עמי-עמי בקבר ורז"ל אמרו עמי במחיצתי).

וכבר עמדו על דבר זה הגאונים (אוצר הגאונים חגיגה ד') רבינו שמואל בן חפני גאון ביאר שמעשה האוב הוא הבל ותהו דברי כזב והתול, ולא דבר שמואל עם שאול, חס ושלום לא עלה מקברו, ולא יצויר שאשה בכשפיה תמשול על נפש הנביא — הצרורה בצרור החיים — ע"י קסם, אלא, האשה עשתה הכל ברמאות, ודרך בעלת אוב להחביא אדם שמדבר בנחת בתוך מחבואו... והיא שמה בפיו את כל הדברים כאשר ידעה ששמואל קרע מלכות שאול מעליו, וידעה שלמחר יוצא למלחמה, וידעה רפיון ישראל, אמרה למחר אתה ובניך עמי, הכל ע"י ההשערה, עוד אמר אעפ"י שמשמעות דברי חז"ל בגמ' כי אמת היה שהחיתה האשה את שמואל לא יקובלו הדברים במקום שהשכל מכחישם.

אולם רבינו סעדיה ורבינו האי הגאונים חלקו עליו שהרי מקרא מלא הוא "ויאמר שמואל אל שאול" וא"א להוציא מקרא מידי פשוטו ואם יספר הכתוב בפשוטו דבר אשר קרה... מחויבים אנחנו להאמינו כפשוטו.

אמנם בעיקר הדבר גם הם מסכימים, שרחוק הוא שתחיה האשה את האמת בחכמת האוב, וכן רחוק שתדע את העתידות, ובמעשה דשאול פירשו, שהבורא יתברך החיה את שמואל למען יודיע לשאול את העתיד לבוא עליו ועל ביתו, והאשה לא ידעה בכל אלה ועל כן נבהלה וצעקה — הוא שכתוב — "ותזעק בקול גדול ותאמר ראיתי אלקים עולים", ומה שאמרה בתחלה: את מי אעלה לך, היה כוונתה עפ"י מנהגה ברמאות והיתול.

בין אם הרמב"ם יפרש כר' שמואל בן חפני או כרס"ג ור' האי הגאונים הרי סרה תמיהת הגאון יעב"ץ עליו, ואדרבה מצאנו לשלשה גאונים העומדים בשיטה זו שאין כח בבעל אוב להחיות המת וכל מעשיהם בתחבולה ורמיה ע"י שמחביאים אדם במחבוא והוא המדבר ודומה כאילו הקול עולה מהארץ. או שעושים פעולות מסוימות המפעילים את כח הדמיון ודומה לשואל כאילו מדבר עם המת וכמו שביאר בנו ר"א בן הרמב"ם (תשובות ח') שהיא פעולה דמיונית שיראה בה המת לשואל במצב הדומה לחלום... ויתקיימו הדברים או מקצתן... לא ששמואל חיה וקם מקברו באמת, וכן פירש הרלב"ג את מעשה בעלת אוב דשאול שהוא פועל דמיוני.

ההרוג הולך סביבותם ומצילם

כתב עליהם החכם דון יוסף אברבנאל (שמואל שם): החכמים האלה לא ידעו מאותה חכמה דבר ולא ראו מעשה האוב, ולכן הכחישו ענינו... וכדי להתחכם באו במהמורות כל יקומן ליחס הענינים האלה אל פעולת הדמיון, והוא בלי ספק הכחשת המוחש... שהיתה החכמה הזאת בימי קדם... והאוב וידעוני הקסם דבר מפורסם ביניהם... ואיך נכחיש המעשה הזה?, ועוד היום העידו אנשים חכמים וידועים, אשר ראו בעלי אוב המעלים הרוגי חרב, לשמור את בהמתם בלילה, וישמרו אותם, וכל זאבי יער סביבותם ולא יגעו בהם וההרוג הולך סביבותם ומצילם...

דומה לזה העיר עליהם המלבי"ם: למה לנו כל הדחוקים האלה הלא חז"ל באגדותיהם סיפרו מעשה אוב שהיה נוהג עדין בימי חכמי התלמוד והעידו שהיה בכוחם להעלות הנפשות מקבריהם ממש.

בגמרא מבואר שיש כח בבעלת אוב להעלות המת ואפי' את הצדיקים, וכך שנינו (שבת קנב:) אמר לו ההוא צדוקי לר' אבהו אמריתו נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד, אובא טמיא — בעלת אוב (רש"י) — האיך העלתה ל"שמואל", אמר לו התם בתוך שנים עשר חודש הוה דתניא כל י"ב חודש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת, לאחר י"ב חודש הגוף בטל ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת, הרי שפירשה הגמ' מעשה אוב וכן מעשה דשאול כפשוטו.

גם מצאנו עדות בגמ' על מעשה אוב שהעלה המת (גיטין נו:) אונקלוס כשרצה להתגייר העלה את טיטוס באוב ושאלו מי חשוב בעולם ההוא, אמר לו ישראל, שאלו, מהו לידבק בהם, אמר לו לך התגרה בהם ותהיה לראש כל המיצר לישראל נעשה ראש, וכן העלה את בלעם ושאלו כן וענהו שישראל חשובים אבל לא ידבק בהם, אח"כ העלה את פושעי ישראל ושאלם כן ואמרו טובתם דרוש ומסיימת הגמ' תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם, ועי' ברכות נט:).

הרדב"ז מביא לנו בשם ה"זוהר" אור חדש בענין עמום זה וכך כתב (בתשובות ובמצודת דוד מ"ז): דברים הרבה נאמרו במעשה האוב. אבל הנכון מה שכתבו חכמי הסוד, כי יש כח בבעל אוב ע"י השבעות וקיטורים... להכניס רוח טומאה בתוך גוף המת שמת בקרוב, ומודיע העתידות אשר הכריזו ברקיע... וא"ת האיך היה כח בבעלת האוב להכניס נשמת שמואל הנביא לגופו, דע כי שאלה זו נבוכו בה רבים, והאמת מה שאמרו ב"זוהר" לפי שראה הקב"ה שמזומן רוח הטומאה ליכנס בגוף הצדיק שהיה כלי טהרה וקדושה, רמז הקב"ה לנשמתו של שמואל שתיכנס בו, מוטב יצטער הצדיק מעט ולא יטמא גופו הנקי והטהור מכל טומאה, ולכן עלה כדרכו וזהו שאמרה האשה ראיתי אלקים עולים, (וזה היה אפשר תוך י"ב חודש שעדיין הנשמה יש לה קצת יחוס ושייכות עם הגוף, שם).

הרי לנו ביאור חדש בזה שאכן גוף המת עולה מקברו אך עם רוח טומאה השוכנת בו, ומעשה דשאול מקרה מיוחד הוא שעלה "שמואל" בעצמו.

לסיום ענין זה יש להביא דברי האריז"ל (שער הפסוקים שמואל כ"ח) שחלילה להאמין שיש כח בבעלת אוב להעלות בכשפיה נשמת הצדיק, שהרי בודאי נצרר בצרור החיים את ה' אלקיו, אלא כל כחה רק בהבלא דגרמי שהוא החיות המועט השורה על העצמות לאחר המיתה עד עת התחיה.

"ידעוני" - חיה בדמות אדם

אוב וידעוני סמוכים הם בתורה (בפר' קדושים ובפר' שופטים) וכן במשנה, אחר שנתבהר לנו ענין האוב יש לנו לדעת את מהות הידעוני, במשנה (סנהדרין) שנינו ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו ומפרש רש"י חיה אחת ששמה "ידוע" ומניח ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו ע"י כשפים. והרמב"ם כתב מניח עצם "עוף" ששמה ידוע וכן איתא ב"זוהר הקדוש" (פר' בלק) בלק בן צפור היינו צפור ששמה ידוע וכל מה שידע ע"י כשפיו, ממנה ידע (עיי"ש).

תיאור כענין מצאנו על החיה ששמה "ידוע". כן מצאנו לה שם נוסף במשנה "אדני השדה" וכך תנן בכלאים (פ"ח מ"ה) (במשנה הדנה שם בכמה סוגי בע"ח לאיזה מן הם שייכים להיות או בהמה לגבי כלאים) אדני השדה, חיה, ר' יוסי אומר מטמאות באהל כ"אדם", ופירשו שם הר"ש והר"ע"ב, שמעתי בשם הר' מאיר ברבי קלונימוס מאשפירא שהיה חיה ושמה "ידוע" והיא "ידעוני הכתוב בתורה" ומעצם שלה עושים כמין כשפים... וצורתה כצורת אדם, בפרצוף הפנים, ובגוף, וידיים ורגלים. ומטיבורה מחוברת לכמין חבל גדול היוצא משרש שבארץ אשר בו גדלה, ואין כל בריה רשאי ליקרב במלא החבל שטורפת והורגת כל הקרב אליה, וכמלא החבל היא רועה כל סביבותיה. וכשרוצים לצוד אותה מורים בחיצים בחבל עד שנפסק, וצועקת בקול מר ומיד מתה, ובירושלמי שם היא מכונה "בר נש דטור" שחיה מטבורה וכשנפסק הטבור מתה.

פירוש כחודש ומפליא פירשו לפי"ז הר"ר העשיל (חנוכת התורה) ובקול אליהו להגר"א על הפסוק (שמות ה' י"ז) "הנני משליח בך ובעבדיך את הערוב ומלאו בתי מצרים את הערב וגם האדמה אשר הם עליה". במילים "האדמה אשר הם עליה" נתקשו המפרשים, ופירשו הם שהרי פי' רש"י ערוב כל מיני חיות רעות א"כ יפלא האיך הביא עליהם את החיה "ידעוני" הרי היא קשורה בחבל בארץ ואם יפסק החבל מתה מיד לכן אמר וגם האדמה אשר הם עליה ר"ל האדמה אשר חיה זאת קשורה אליה בחבל.

מדברי הרמב"ן נראה שידע דרך פעולת האוב וידעוני וכך כתב בדרשותיו: האומנות ההיא — אוב וידעוני כישוף המכלה מתים — קבלנו מפי יודעים שצריך איש ואשה, באים איש ואשה ועומדים על הקבר זה בראשו וזה ברגלו, ובאמצע יש להם קשקוש כדרך קשקוש הע"ז, ואומר הה' שבעות ומקשקש בקשקוש, האשה רואה והאיש שומע ואומר להם עתידות... וזאת השאלה היא ברורה לשואלי השדים... ומפני שהאומנות הזאת צריכה איש ואשה אמר הכתוב ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני.

הכל לצורך העולמות

חכמת הכישוף, אוב וידעוני, ירשוהו בני קדם מעוזא ועזאל שני המלאכים שירדו לעולם ונדחו ממחיצתם ופעולתם מכוחות עליונים כך כתב הרדב"ז ב"מגן-דוד": ראיתי במדרש הנעלם כי כמו שיש עשר כתרין קדישין עלאין כך יש עשר כתרין תתאין דלא קדישין, וכולם לצורך העולמות, ומכוחות אלו, הכישוף ומעשה האוב וידעוני ומעשה שדים... וכל חכמת מצרים וחכמת בני קדם, וחכמת בלעם הכל היה מהכוחות האלו, אבל עבודת הקודש שהן עשר כתרין עלאין לא השיגו אותה אלא הנביאים ונמסרו מפה אל פה לחכמים הראשונים... אותן כתרין דלא קדישין בא לידי ספר וכתוב בו שמותם וקצת פעולתם ודברים רבים כותב בשם הרמב"ן ז"ל, ואני לא ראיתי להתעסק בו, כי היא חכמת בני קדם שירשוה מעז"א ועזא"ל שהם שני מלאכים שנדחו ממחיצתם... ועי' בזוהר פר' בלק ותבין הענין... וכבר כתבתי שיש בכחות אלו צורך העולמות ואפי' עולם העליון כי ברוב קליפות ישמר הפרי.

מקטרים לשדים - מעשה הנשים הארורות

צורת כישוף נוספת האסורה גם היא נכללת באיסור "אוב" היא המקטר לשד כדי לחברו ולכופו לעשות רצונו, העושה כן חייב מיתה משום בעל אוב (לדעת הרמ"ה ור' ירוחם והרדב"ז וכ"פ הש"ך והגר"א).

תופעה זו היתה נפוצה מאוד בארצות המזרח בקרב יהודים מאמינים לצורך ריפוי חולים ופקידת עקרות והיתה קרויה "אינדלק"ו" עד אשר לפני כמאה ועשרים שנה קם הרב מנשה סתהון מגדולי חכמי ארם צובא — ובערה בו קנאת ד' לבער המנהג הרע הלזה מכרם בית ישראל, והעיר והזהיר כל גדולי ישראל מארצות אלו יתאחדו לאסור זאת. ואכן כולם חרדו על המספחת הזאת —, שהיא ע"ז ממש — וחתמו כמאה רבנים מכל הגלילות ובהם הס"ק הגר"ח פאלאג'י מאיזמיר, חכמי ורבני דמשק, חיפה, יפו, טבריה, צפת, חברון, וכן חכמי האשכנזים בא"י ובהם ר' מאיר אויערבאך בעל "האמרי בינה", ר' שמואל סלנט, ר' שמעון מנשה מחברון, ר' שמואל העליר אב"ד צפת (שאף ערך תשובה ארוכה בזה אל הרה"ק ר"א מקאמרנא) וקיבץ כל זאת בספרו "כנסיה לשם שמים".

תופעה זו השתרשה ונפוצה בכל העיירות בארצות המזרח והיה קשה לעקורה עד שחכמי האשכנזים מירושלים הוצרכו להעיד בקריאתם: ודעו וראו כי בקרב רבבות אלפי ישראל בכל ארצות ועירי אדום של אירופה הן של ק"ק אשכנזים הן של ק"ק ספרדים אין זכרון למעשים כאלו, רחוקים הם מאוד מהבלים כאלה, ואמנם תחלתו של מנהג זה הוא כמיתוק להבריח השדים ומקורו להיתר בריא"ז (שה"ג ע"ז פ"ב) וכן הביאו הכנסת-הגדולה (יו"ד קע"ט), אלא שהשתרש אח"כ, לעבודה ממש לשדים בד' מיני עבודה זרה זביחה וניסוך, קיטור, השתחויה.

על מנהג מחר בחתונות בזמנינו דן הגרי"ו וייס בשו"ת מנחת-יצחק וכך מתאר הרב השואל מחיפה את הדבר: ע"י המנהג החדש (מנהג אותיות גיהנם) אצל החתונות, שלפני שמגישים לסעודה את הבשר, מכבים את החשמל, ומדליקים בצלחות צוקע"ר עם ספירט"ס; ונעשים עם זה הקפות סביב המסובים, וחושש אולי יש בזה איסור דנראה כמקטר לשד, ודן שם אם דומה למעשה האינדלק"ו הנ"ל.

שרי שמן מגלים מקום הגניבה

אף שהמקטר לשדים לדעת פוסקים רבים הוא בכלל בעל אוב כל זה דוקא ע"י קיטור אבל לשאול בשדים בלא הקטרה מחלוקת היא בשו"ע (יו"ד קע"ט סט"ז) מעשה שדים אסור ויש מי שמתיר לישאל בהם על הגניבה, המתירים הוכיחו מגמרא ערוכה (סנהדרין ק"א.) אין שואלין בדבר שדים בשבת — שכן עושים כשאובדים שום דבר שואלים במעשה שדים והם מגידים להם, ואסור לעשות בשבת משום ממצוא חפצך — (רש"י), ר' יוסי אוסר אף בחול משום סכנה, הרי שהנהגו לשאול בשדים על הגניבה.

עוד צורה של שאילה בשדים מבואר בגמ' (שם) שרי שמן שרי ביצים מותרים לשאול בהן אלא שמכזבים וברש"י (סז) הביא שרי בוהן ושרי כוס ביאור הדבר שרים או שדים המתגלים לו לאדם תוך כדי הסתכלות ממושכת בחפץ מבריק כגון כוס מלאה שמן או צפורן היד (רד"ק, יחזקאל כ"א. ורואין בו בעלי הקסם כמו שרואין בבוהן היד בצפורן לבהירות הצפורן), גם בשו"ת נחלת שבעה הביא שרבים מן ההמון נוהגים כשנעשה להם גניבה שואלים למכשפים ומסיק דבזמנינו אין כישוף ההוא מעשה שדים ומותר (ציינו בחיי רע"א) ואפי' ע"י מעשה כמו שרי צלוחית ושרי כוס, ואכר שהוא שרי שמן המוזכר בגמרא ומתאר זאת: וצריך הכנה לדבר שולחן קטן וסכין וצלוחית של מים חיים ושמן זית צף על פיה, ומימי שמעתי הרבה שהשתמשו ופעלו בו.

ר' מנשה סתהון מעיד שראו עיניו בזמנו אנשים שפעלו ע"י צלוחית מים אלא שעשו זאת ע"י הקטורת לשד וכתב שבכלל "מעשה אוב הוא".

מעשה באחד שנגנב לו ממונו והלך ליהודי שעסק בהשבעת שדים לגלות מקום הגניבה והב"ח לו ממון רב אם יצליח לגלות לו, והלה הצליח במעשיו והגניבה נמצאה, הקוסם תבע את שכרו והנתבע לא רצה לשלם יותר מכדי טרחו והובא המעשה לפני ר"י בעל התוס' ופסק לתת כל אשר התנה שבדבר זה רגילין לתת יותר מכדי טרחו. (סמ"ג ע' מ"ד, הג' מימוניות)

גם לאחרונה היו אנשים בני זמננו שהיו ידועים בכוחם לגלות חפצים גנובים ואבודים, אחד מאלה

המשך בעמוד י"ד

המודיע הצעיר

פרשת אחרי מות קדושים

גליון 113

בינינו

קרה לכם פעם, שפתאום, ברגע אחד, ראיתם פתאם באור חדש דבר שהכרתם וידעתם מזמן? לי זה קורה לפעמים.

ילד בן ארבע חזר מן ה"חדר" וספר לי בהתלהבות: אבא של אפרים קנה לו מתנה. רץ אפרים לאבא ובקש: תן לי את המתנה! "אבל ידיך מלכלכות בבוץ, הן חמות ורטבות, כך מקבלים מתנה?" אמר לו אבא. אפרים רץ לברז ושטף אצבע אחת. "נו, אבא, עכשיו!" בקש. "לא, אפרים, רק אצבע אחת נקית!" אפרים ממהר לברז, הוא כל כך רוצה כבר את המתנה! עוד אצבע נקתה. "אבא, נו— —" הוא מבקש. אבל אבא עדין לא נותן: "בכאלו ידים אפשר לקבל מתנה יקרה?!" וכך מנקה אפרים אצבע, ועוד אחת, ועוד אחת. הידים הולכות ומתנקות, הוא כבר כמעט יכול לקבל את המתנה. ועכשיו אומר לו אבא: "לא מספיק לנקות את כפות הידים, גם קצת יותר למעלה. שתהיה נקי לגמרי, מוכן למתנה כל כך יקרה!" רק אחרי שבע רחיצות כשידיו של אפרים מבהיקות מנקיון, מגיש לו אבא את המתנה.

את מבינה? — הסביר לי הילד. אנחנו מלכלכים מאד מעברות ובכה לא יכולים לקבל את התורה! כל הספירה אנו מנקים עוד קצת, ועוד קצת, עוד תשובה, עוד מעשים טובים, עד שבשבועות נהיה נקיים נקיים, ונוכל לקבל מתנה כל כך יקרה!

פתאם ראיתי באור חדש וחביב את ספירת העמר. גם אתם?

עד כאן בנתים, חני

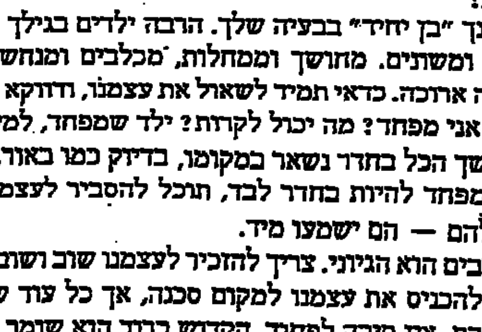

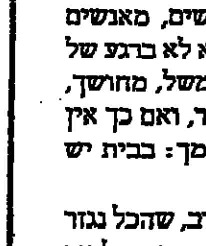

לחני שלום!
מאז המהומות בשטחים אני מפחד לישון לבד בחדר, ללכת ליד בנין שבונים אותו ערבים, מפחד ללכת לבד ברחוב בלילה. מה אעשה?

יעקב רוזמן, גבעת שאול י-ם

שלום לך, יעקב!

כדאי שתדע, אינך "בן יחיד" בבעיה שלך. הרבה ילדים בגילך סובלים מכל מיני פחדים שונים ומשונים. מחושך וממחלות, מכלבים ומנחשים, מאנשים ומרעשים, והרשימה ארוכה. כדאי תמיד לשאול את עצמנו, ודוקא לא ברגע של הפחד, ממה בעצם אני מפחד? מה יכול לקרות? ילד שמפחד, למשל, מחושך, יסביר לעצמו: בחושך הכל בחדר נשאר במקומו, בדיוק כמו באור, ואם כך אין ממה לפחד. אתה מפחד להיות בחדר לבד, תוכל להסביר לעצמך: בבית יש אנשים, אם אקרא להם — הם ישמעו מיד.

הפחד שלך מערבים הוא הגיוני. צריך להזכיר לעצמנו שוב ושוב, שהכל נגזר משמים. אסור לנו להכניס את עצמנו למקום סכנה, אך כל עוד שאנו הולכים בדרך רגילה ומיושבת, אין סיבה לפחוד. הקדוש ברוך הוא שומר עלינו ונמצא איתנו תמיד. שמעתי מפסיכולוג שאם ילד מעסיק את עצמו בשירה, (כמובן בלחש) או במחשבה על סיפור מענין, על תוכניותיו להיום, על פרק שלמד, וכו' — זה משכיח ממנו את הפחד. כך אפשר גם להרדם, וגם לעבור ליד הבנינים ה"מאיימים" עליך.

ולסיום: חז"ל דווקא אמרו "אשרי אדם מפחד תמיד", אך הם לא התכוונו לפחדים כאלו, אלא לפחד מן הבורא. ומי שמפחד מן הבורא, משוחרר מפחדים אחרים.

בברכה, חני.

— "יש לי עוד דף!"
— "החלפתי את הפושט ליקר! תראו איזה יפי!"
— "יש לנו כבר שש וחצי סריות!"

אלו המשפטים ששמעתי בשבועות האחרונים, מבקר עד ערב. בתי חדוי בכתה א', עסקה באסוף דפי פנקס. דפים חלקים או עם שורות, שציורים נחמדים מקשטים אותם. יש קטנים ויש גדולים, לפעמים הציור בצד ולפעמים הוא פרוש על פני כל הדף. יש סריות ויש בודדים, ויש... ויש... אינני מומחית בשטח הזה, אבל חדוי שלי היא כמעט פרופסור לעניני דפי פנקס. האסף היקר שלה היה בשבילה הדבר החשוב ביותר. אחרי "מודה אני" ונטילת ידים רצה אליו, לומר בקר טוב לדפים. סדרה וסדרה, (לא חשוב שהם היו מסדרים למופת מן הלילה הקודם...) החליקה ויישרה. בבית הספר עסקה בהחלפות שונות, שאת הכללים שלהן לא הצלחתי להבין עד עתה. מי קובע מה יקר ומה זול? אינני יודעת, אבל חדוי ידעה מצין. כשחזרה מבית הספר הראתה לנו תמיד דבר ראשון מה עם האסף: כמה גדל ובמה שפר, ומהן התכניות למחר. רב שעות אחר הצהרים עברו עליה בעניני הדפים. ולבסוף, כמובן, הם ישנו על כסא לצד מטתה. "האסף שלי הוא הכי-הכי" אמרה לי לא פעם בשמחה, רגע לפני שנעצמו עיניה.

יום אחד חזרה חדוי מאשרת ושמחה מבית הספר: "אני שתף עם אסתי!" קראה בקול רם ובשמחה. "מה פרוש שתף?" שאלתי לתמי. — "מעכשיו האסף יהיה יום אצלי ויום אצלה, והכל של שתינו. לאסתי יש הרבה יקרים, כמה נפלא!" הסבירה לי. מאותו רגע התחילו הריצות לאסתי ומאסתי. להוסיף דף, להוריד דף, לתכנן החלפה, לראות אותו, להזכר בו... "חדוי", נסיתי לשאל, "עד מתי את מתכונת להמשיך באסף?" "מה פרוש?! לעולם!" ענתה בפסקנות. צחקתי: "את רק חושבת כך, חדוי. הדברים מן הסוג הזה תמיד נמאסים בסוף. היום דפי פנקס, אתמול מפיונים, מחר גולות. יש בזה עונות ממש כמו במזג האויר". חדוי לא האמינה: "פתאם לא רוצים יותר את האסף?" שאלה בתמהון. "כן, כן", אמרתי לה. "פתאם, בלי ששמים לב, הוא נמאס ואינו מענין יותר, וכבר עוסקים במשהו חדש. זה פשוט לפי מה שהולך אצל החברות, בכל תקופה עוסקים במשהו אחר. אני משכנעת שגם האסף ימאס באיזה יום"! חדוי חשבה והניעה את ראשה בתנועת "לא" ברורה: "אני אומרת לך, אמא, אצלי זה לא יהיה כך! אני ממש אוהבת את דפי הפנקס שלנו, ואף פעם לא אוכל להפרד מהם". "כל דבר נראה כך — כשזה שיא העונה שלו. ואילו יום למחרת זה כמו תנור ביום שרב, או קרטיב בשלג", הסברתי שוב. "לא, לא, אמא, באמת. אצלי זה ממש חשוב, לא דבר שעובר", טענה הילדה.

מה אומר לכם? עם כל כמה שידעתי שהאמת היא לצדי, התחלתי בלבי פנימה קצת להשתכנע. אולי באמת קרה כאן דבר יוצא דפן? אולי חדוי כל כך קשורה לאסף שלה, עד שבאמת לא תזנח אותו? אולי.

ערב אחד עלתה חדוי הביתה ממררת בבכי. בקשי

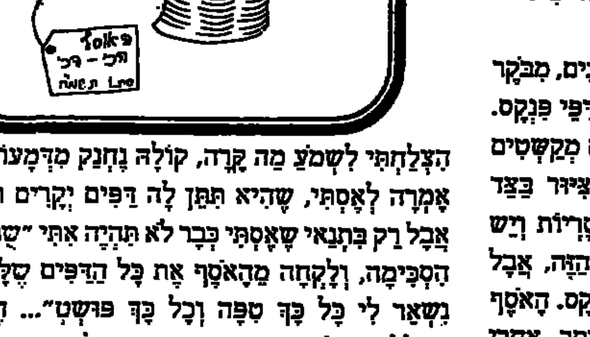

הצלחתי לשמע מה קרה, קולה נחנק מדמעות: "דבורי אמרה לאסתי, שהיא תתן לה דפים יקרים ומקסימים, אבל רק בתנאי שאסתי כבר לא תהיה אתי "שתף". אסתי הסכימה, ולקחה מהאסף את כל הדפים שלה, ועכשיו נשאר לי כל כך טפה וכל כך פושט"... חדוי היתה אמללה מאד. נסיתי שוב ושוב להרגיע אותה, בלי הצלחה. "חדוי, האסף אינו העקר בחיים. העקר שלא תריבי, המדות חשובות בהרבה", אמרתי. "לא שוה לי

כלום, האסף שלי היה הכי הכי, ועכשיו— — —" אמרה שוב ושוב בדמעות. ארוחת ערב היא לא אכלה. בקשי אמרה קריאת שמע, ונרדמה בפנים שטופי דמעות. גם בלילה, כשהלכתי אני לישון, שמעתי אותה מתהפכת מצד לצד, גונחת ונאנחת. בבקר קמה בלי מצב רוח, והלכה לבית הספר בעגמת נפש גדולה.

מה אעשה? — חשבתי. דבורי באמת נהגה בצורה לא יפה! מה יהיה? הרי האסף הוא חלק מחייה של

חדוי: קשר עמק, פנימי, אמתי. חשבתי וחשבתי, ולבסוף מצאתי עצה. כשבאה חדוי בצהרים, ירדתי אתה לגנה, כדי לשוחח בנחת. שם הגשתי לה פרי ומשבצת שוקולד. היא נראתה שמחה ומפתעת: "אמא, מה פתאם?" שאלה. "חדוי, אני יודעת כמה קשה היה לך היום, האמיני לי שהשתתפתי בכאב שלך". איזה שהוא סימן שאלה הצטייר על פניה. פרשתי אותו כסימן למבוכה, והמשכתי: "אינני רוצה שתריבי עם דבורי, וגם לא שכל כך תעצבי. לכן החלטתי להקדים את מתנת יום ההולדת שלך, ואקנה לך בעזרת השם"... הפסקתי לרגע, כדי להשמע מרשימה. אבל חדוי שאלה ממש בפסקנות, כאילו אינה יודעת במה המדבר. "מה תקני לי?" חיכתי: "כמובן, דפי פנקס יקרים!" אמרתי בחגיגיות.

"הה!" אמרה חדוי בטון יבש, שהיתה בו לא מעט אכזבה. "את מתכונת למה שהיה אתמול? לא חשוב כבר בכלל, אני לא צריכה יותר דפים. אמא, תקני לי במקום זה אלבום לבולים! אני מתחילה לאסף בולים! בלאו הכי כבר זרקתי את האסף. נמאס".

לא ידעתי אם לצחק או לבכות. חזרנו הביתה שקטות, כשבכיסי שאריות השוקולד. השוקולד שהיה אמור לנחם את בעלת האסף — — והנה היא מקפצת לידי, שמחה וצוהלת, וכחפשת על הרצפה מעטפות ובולים...

* * *

"אז אספים הם בכלל זאת שטיות", סכמתי לעצמי. גם אצל חדוי היו דפי הפנקס דבר חולף, עובר, היום חשובים ומחר זרוקים... ובכל זאת — חשבתי לי — הלואי, רבונו של עולם, הלואי שהייתי אוספת את המצוות והמעשים הטובים, באותה אהבה וחביבות, ובאותה חרדת קדש, כמו חדוי שלי את דפי הפנקס. הלואי.

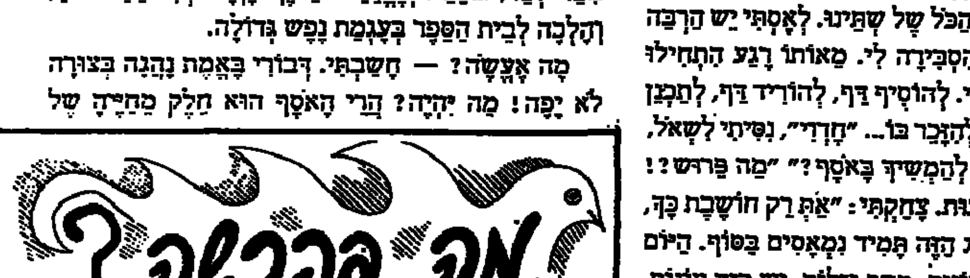

"לך כבר לישון, אודי" מבקשת אמא. אבל אודי אינו רוצה עוד לישון. "הרי בסופו של דבר תהיה מכרח ללכת לישון, אז למה שתעשה את זה מתוך כעס וגערות? עשה זאת לפחות יפה וברצון".

בפרשת קדושים אומרת לנו התורה "קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אלוקיכם". וכך הסבירו לנו צדיקים: הרי בסופו של דבר תהיו מכרחים להיות קדושים, כי קדוש אני ד' אלוקיכם. נשמות ישראל חצובות מתחת לכסא הכבוד, והן חלק אלוק ממעל. אם הוא קדוש, גם

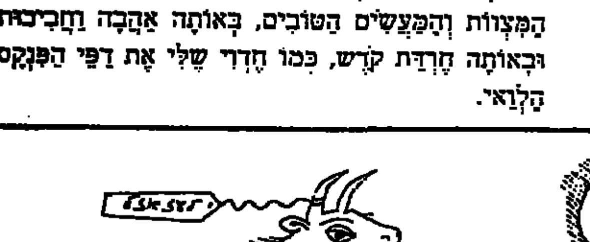

אנו מכרחים להיות קדושים. אם נגיע לכך ברצון ובדרך טובה — מה טוב, ולא — יאלץ ה' לקדש אותנו בדרך הקשה, בדרך העונש והיסורים. לכן, פונה אלינו התורה ואומרת: לטובתכם — קדושים תהיו.

זו גם הסבה שהמלים נאמרו בלשון עתיד: קדושים תהיו, ולא בלשון צווי: קדושים היו. כי בני ישראל בודאי יהיו קדושים, השאלה רק אם בדרך הטובה או בדרך הקשה.

הבה ונעשה זאת ברצון ובשמחה.

הרב בנימין זילבר

האם נידו לשומרי שביעית בשל נכרים

מה שנתפרסם ב"המודיע" ביום י"ג ניסן שכאילו נידו לשומרי שביעית בשל נכרים, חלילה לומר כן, ולמען האמת כי "חותמו של הקב"ה אמת", לא היה צריך להעלים כן מן הקוראים, מה שכתוב בספר "חזון איש שביעית" בסימן כ'. וז"ל: וכבר עמד בספר ציץ הקודש ב' סימן ס"ו עלזה שאפשר שהכתוב בספר אבקת רוכל הוא לענין לעשורי אבל ק"ש נהג וכ' דברי מהר"ם ב"ח [הוספת המעתיק — ר"ל דבתרתי פליגי הב"י והמהרי"ט דאפי' אם נאמר שיש קד"ש בשל נכרים מ"מ חייב בתרו"מ כשנגמר בישראל דאין חובת הפקר לנכרי כן ס"ל להב"י. אבל המבי"ט ס"ל דפטור דאפקעתא דמלכא הוא בכל מקום שהוא]. מסיים שאינו כן שהרי רשד"ם יו"ד סימן קצ"ב כתב שנידו חכמי צפת את שומרי שביעית. ומה מאוד יש להצטער על הדברים שלא החכר בדברי רשד"ם כלל דין פירות נכרי בשביעית רק הוא דן לענין להחמיר ב' שנים שביעית והעלה דא"צ להחמיר עכ"ל החזו"א.

דברי החזו"א ברורים ומאירים כשמש בצהרים וכבר הארכתי בזה בספרים שלי, וביחוד בספר "אז נדברו" חלק ד' סימן ס"ח ובסופו בקונטרס האחרון, וכאן ראיתי לנחוץ להוסיף עוד נקודות מה שלא נתבאר שם. ראשית — צה"ק הוא יחיד ולא מצאנו לו חבר דס"ל כן, ובאמת לפי מה שמתאר שם הרב המהדיר זצ"ל את הספר צה"ק יאפ"ל לומר "דלאו בר ר' אשי חתים על הי" כי אותו גאון וצדיק אינו חשיד לומר בשם הרשד"ם כה שלא אמר ולא כתב, ועל הדוחק אפ"ל כי ראה במפתחות לשון שאפשר לטעות, ומרוב יראתו וצדקתו ופרישתו חשש לעצמו להשתמש משל שישית שזה מהדברים הכי קשים כידוע, ולא ככונת המפרסמים על "המודיע" לרפות ידי שומרי שביעית כהלכתו, שהרי נהג כמו רבו ורשכ"י הרב מבריסק זצ"ל, להחמיר בקד"ש בשל נכרים.

אמנם גם המליצה הזאת דלאו בר ר' אשי חתום ע"ז שכתבתי מתאים כאן שהוא בעצמו לא הדפיס הספר וכתב בקיצור כאילו רק לעצמו, וכתב כן להחמיר על עצמו ולא כדי להקל לאחרים בקד"ש כהלכתו כמו שנתפרסם ב"המודיע".

ואני מאליך להעתיק לשון ה"ציץ הקודש" והוראה יראה דמלבד דברי החזו"א הנ"ל אין לסמוך מה שכתב אודות הנידוי הוא בעצמו מביא כתניא דמסייע מכפ"ת, שמעולם לא אמר זה המהרשד"ם הנ"ל וצה"ק — ועדיין אני נבוך בדברי הכפ"ת הנ"ל והיינו מה שמביא מדברי "מהכפ"ת דכתב בזה"ל ומהוראתא דפסקא להזש לב' הסברות לעשות כדברי מרן ולעשות בהן ביעור דהיינו הפקר. בדעת הסמ"ג ומהר"י קורקוס ז"ה] דהא בשו"ת מהרשד"ם ז"ל יו"ד סימן קצ"ב) מובא מה שעשו חכמי צפת שנידו והחרימו לשומרי שביעית ע"ש, משמע דלא לבד שגזרו לעשר כלשון מרן הב"י ז"ל בתשובותיו "אבקת רוכל", אלא גזרו ג"כ שלא לנהוג קדושת שביעית בפירות עכו"ם והרי הכפ"ת עצמו סוכה (ל"ד ב') בד"ה של דמאי ההיא מתשובת מהרשד"ם זו עצמה לענין דין אתרוג שחתכו ישראל עכ"ל, וכבר הצטער ע"ז מרן החזו"א ז"ל דליכא כן במהרשד"ם, אבל לבי כואב דבמקום שמקשה על הכפ"ת היה צריך להביא ראיה מהכפ"ת שראה את המהרשד"ם, שלא כתוב שם שנידו שומרי שביעית כאשר הוא האמת.

ואני מצטער על עוד דבר דמביא הצה"ק ראיה מהברכ"י שנידו שומרי שביעית והברכ"י כתוב להיפך, דהנה מקודם ר"ל דהנידוי לשומרי שביעית לא הוי כמו הנידוי לעשר דהוי גם לדורות, ואילו הנידוי לשומרי שביעית היה רק לדורם וע"ז מסיים בזה"ל. אך ממ"ש בברכ"י הנ"ל ח"ל אף אנן בעניותנו לא ראינו ולא שמענו שום חסיד שיהא נוהג ביעור אף ע"י הפקר עכ"ל, משמע דס"ל דמה שהביא המהרשד"ם ז"ל הנידוי לשומרי שביעית הוא אף לדורות עכ"ל הצה"ק, הדברים מרפסים איגרא שהרי הברכ"י בכלל לא מביא את המהרשד"ם ורק הכפ"ת שהחמיר גם בביעור וע"ז מוכיח ממרן הב"י והרדב"ז שאין להחמיר וכתב ח"ל ובפרט בשעת הדחק דלענין ביעור פירות שביעית הדבר קשה מאוד להיזהר כידוע עכ"ל. ומוכרח למה שכתבתי בקשר לצה"ק דכתב כן כדי להחמיר על עצמו ומעולם לא עלתה על דעתו של אותו צדיק שיבוא זמן שיפרסמו בשמו כדי לרפות שומרי שביעית כהלכתם.

ועוד נוסיף איזה מילים בקשר להברכ"י וזה קשור בעיקר להשו"ת "יביע אומר" שקפץ גמי על המציאה של הנידוי ומסתמך על הברכ"י, הספר מונח לפני ואני הרואה שבאריכות דבריו הוא נחלק לשניים שמקודם דן הברכ"י בעיקר מענין מעשרות ודן בדברי החרדים שכתב שמרן ז"ל חזר בו בסוף ימיו ומביא מנהג ירושלים מזמן מהרלנ"ח ומוכר שם הנידוי שכולם יפרישו תו"מ, אבל אחר כך דן בענין ביעור ומביא את מהרמב"ח בתוספות יום הכיפורים, שחסידים ואנשי מעשה נהגו גם בביעור ומוכיח שאין צריך להחמיר, ולא החכר נידוי. אלא כתב בזה"ל ובפרט בשעת הדחק דלענין ביעור פירות שביעית הדבר קשה מאוד ליזהר כידוע ע"כ. הרי שלא כתב שאסור להחמיר משום הנידוי דע"ז לא היה נידוי, אלא כתב כמתנצל לכה אין נזהרין בזה והזכיר שם גם סחורה שיש בזה והזכיר שם גם סחורה שיש בזה גם סברת ר"ש הזקן שאין ביעור וסחורה בשל נכרי, והמשך דבריו למדים שאינו חולק על דברי בעל "נחפה בכסף" אלא לענין הפרשת תר"מ משום הנידוי ובגלל ששלחו מירושלים ולא מה שנוגע לקד"ש בכללות, אלא שאח"כ מביא שגם בביעור וסחורה הקלו, משום שקשה מאוד להיזהר וגם יש עוד סברת ר"ש הזקן.

ותיפשתי ולא מצאתי לאף אחד בדורו של צה"ק ולא הקודמים לו שיזכיר את הנידוי, ואפילו הגאון ר' מיכל טוקצינסקי זצ"ל בספרו על שמיטה שהוא קנאי על מנהגי ירושלים מזכיר את המחמירים בדור המחמיר תע"ב ולא זכר את הנידוי שבגלל זה יצא שכרם בהפסדם. ואין בזה מהחידוש שהרי רבו ודבו של צה"ק ורשכ"י הרב מבריסק זצוק"ל מודפס בצה"ק התשובה של האחרונים לענין איסור הרצאה לחו"ל מבואר שהחמיר בשל נכרי גם לאחרים גם לענין הרצאה לחו"ל ולא זכר את הנידוי.

ומצאנו להגאון מחאסלביץ' זצ"ל בספרו "שנת השבע" (עלה לאה"ק בשנת תרכ"ג נפטר ביום ח' סיון תרמ"ז), ולמרות שמוכיח שהעיקר כהב"י מסיים — "אבל וודאי ראוי לכל ירי"א להחמיר כהמבי"ט ולא הזכר שכאילו יש איזה נידוי, ולא עוד אלא שכתב אח"כ דבר המענין וז"ל ושמעתי מגדול אחד שיש לו קבלה מגדולים בדור שלפנינו שזה אחד מהטעמים שרבינו הגר"א ז"ל חזר מדרכו בנסעו לאה"ק, שדעתו היה נוטה כהמבי"ט, ולא רצה לעשות מעשה נגד המנין והנידוי של הב"י. ולפלא בעיני, שהנידוי לא היה רק להפריש תו"מ, אבל לא גזרו שלא ינהג בהם שביעית למי שרוצה להחמיר והלא גם המבי"ט הזכיר בתשובה א' שרשאי להחמיר תו"מ ומכ"ש להיפך עכ"ל.

ולי יש תימה אחרת דהיאך יתכן שבשביל מה שנוגע רק לשנת שמיטה ימנע לעלות והלא יותר מסתבר לומר שבשביל החרם המוזכר בכ"מ כפ"א מהל' תרומות שלא יפרישו משל נכרי והגר"א סבר שכן יש להפריש (ומצאתי כעת מביאים כן בשם הספר "המעשר והתרומה" עמ' ס"ג).

בכל אופן אנו רואים שהיה פשוט לו להגאון והצדיק יס"ע רבי משה נחמיה כהנא זצ"ל הרב דחאסלאוויץ בספרו "שנת השבע" שאין שום נידוי על השומרי שביעית בשל נכרי. אלא אדרבא המחמיר תע"ב ולא שמע אף פעם מאיזה נידוי על השומרי שביעית. אלא דנראה להבין גם את הגדול ששמע ממנו אודות הגר"א דנראה דלאו קטלא קניא באגמא הוא.." וליבי אומר לי ואולי זה בבחי' הולך רכיל ומגלה סוד, דכמו בזמננו רבנים חשובים מפרסמים בכל פעם כאילו היה נידוי לשומרי שביעית וכוונתם לש"ש. כמו"כ היה בכל הזמנים. ובפרט לאחר שנתברר ההתנגדות הגדולה לפסקו של פאה"ש ממה שנתפרסם לא מזמן מכתי' הספר "בהר יראה" להגאון רבי אליעזר ברגמן זצ"ל, חד מגדולי ירושלים לפני מאה ארבעים שנה. בן דורו של בעל פאת השולחן ויצא כנגדו בחריפות גדולה [ומפני כבודו של פאה"ש אין אני מעתיק לשונו] וקובע שהמנהג היה לנהוג קדושת שביעית בפירות שגדלו בשדות שביד הגויים בשנות השמיטה שעברו. וזה עדות חיה למסקנת החזו"א שדברי פאת השולחן הם ביגוד להמנהג הקדום. לכן נמצאים בכל הזמנים, לאחר שנקבע המנהג ע"י פאה"ש והרבנים שעימו, שהיו מחזקים את זה לדחות את המתנגדים והשתמשו בכל פעם עם הענין של הנידוי שלא נכתב באף מקום, ולזה התכוון כנראה הגדול שהגאון מחסלביץ מביא בשמו מה שבעיניו של הגאון מחסלביץ כזר ולא התייחס לזה כלל. אף שברור שמחלוקתם היתה לש"ש ומי עוד כמנהיג ורועה נאמן לעדה המדולדלת והמעונה לכן עשה בעל פאה"ש כל מה שביכולתו לחבר דברי הנפרדים ולקבוע מנהג כדי להקל.

רצוני לומר בזה שלא רק יחידי סגולה נהגו להחמיר בקד"ש בשל נכרים, אם כי מובן שחלק גדול המכריע וביחוד הפרושים תלמידי הגר"א והשייכים להם. הסתמכו על שיטת הגר"א ביו"ד סימן של"א (להחזו"א יש דעה אחרת בשיטת הגר"א למעשה) אבל מ"מ אפילו אם לא נגרוס הרב מבריסק ובית דינו, כלומר שהיה לו בית דין ממש משלו מ"מ התלמידים שדבקו בו, אין כוחם פחות יפה מהב"ד הרשמיים בזמנם וכן כל הגדולים שהחמירו היו גם להם חוגים רחבים שנמשכו אחריהם נהגו כוותייהו. אלא שלא היה בקול רעש גדול כמו בזמנינו, כיון שלא היו אז ועדות השמיטה וכשרות. לכן אין פלא מה שבכל פעם נמצאים כאלו שרצו לחזק הפסק והמנהג שהונהג ע"י פאה"ש.

ואם הנוחתו תתאמת שכדי לדחות המתנגדים להיתר של פאה"ש הזכירו הענין של הנידוי אף שאין לו שום בסיס, אבל היה מושרש מאוד באוירה של ירושלים, לכן אין פלא על זמנינו [למרות שתולים זה בשו"ת של המהרשד"ם ונתברר מכל ספק שאין זה במהרשד"ם וגם לא יתכן שהרשד"ם יסבור כן שהרי רבו מהרלב"ח בתשובה סימן קמ"ג ומביאו כ"י כתר"ם סימן ס"ז וז"ל דמהרמב"ם משמע דיש קד"ש בשל נכרים] שעדיין משתמשים עם הענין של הנידוי, ויכול שזה גרם גם לטעות של צה"ק.

אמנם זה הכל מה שמוסרים בע"פ, אבל לא נמצא כן בשום ספר מלבד צה"ק ומצאתי כעת גם בספר שנת שכתוב להגאון ר' עקיבא יוסף שלעזינגר זצ"ל בסימן י"ד מבואר דהחמיר בקד"ש וביקש שיברכו מהגאון מהרי"ל דיסקין היאך להתנהג לקנות משל נכרי. וגם בכל האריכות של הפאה"ש והרידב"ז לא מוזכר הנידוי. [ועוד מצאנו להגאון ר"י פישר בספרו "אבן ישראל" מה שכתב אודות הציץ הקודש והחזו"א וכבר כתבתי לו מכתב ומודפס בספר שביתת הארץ וכן הגרע"י שליט"א בספרו יביע אומר (ח"ג חו"ד סימן י"ט) מדבר מהחזו"א והוא כיושב ודורש לדון גדירה שווה נידוי מנידוי ובא למסקנתו המוזרה שהמחמיר בזה יוצא שכרו בהפסדו וכבר קיבל ממני תשובה כהלכה תתפרסם על הקובץ של "אוריינתא" מוצאי שביעית שהר פיע לא מזמן ואף שזה דרכה של תורה אין משיבין הארי המת, אבל משיבין את הארי החי אבל המסגרת של עיתון שיד הכל ממשמש בו אינה מתאים לזה].

חיוב ביעור מה שקונים מתוצרת שמעורב בה דבר שחייב בביעור

כל המשא ומתן הזה הוא בבחי' כהלכתא למשיחא, כלומר עד השמיטה הבאה עלינו לטובה, בודאי כבר יבוא משיח צדקנו ואז בודאי שלא יהיה פלוגתא אם יש קד"ש בשל נכרי, אף שפלוגת הב"י והמבי"ט אין לה קשר להפלוגתא אם שביעית בזה"ז דאורייתא (ראכ"מ) ומה שפרסמו כעת על העיתון "המודיע" שהסוברים שיש ק"ש בנכרי הם המקילין בזה שעוברים על הנידוי שלא היה ושלא נברא, היות שנתעורר השאלה של התוצרת שמעורב בהם קד"ש להשיטות שיש קד"ש בשל נכרי ומכילא נפגם ההכשר. אבל אני עדיין על משמרתי אע"פ מודה כמו שפרסמתי על "המודיע" על פי הספר הל' שביעית שכתבתי שכן מותר לאכול ויעשה ביעור מתי שקנה (אם יש שיעור שחייב לבער). ואף שאח"כ נתפרסם על "המודיע" בשם מרן החזו"א זצ"ל שהורה לאסור אין זה מכריע כ"כ הלכה למעשה מאחר שזה לא כתוב בספרו ואין אנו יודעים הטעם שלו וגם יש מסתייגים ממה שמוסרים בע"פ, אף שבכל כלל יש יוצא מן הכלל.

וגם בדור של מפוזר ומפורד מה שנוגע לשמירת הדין יש להשוות הדעות עד כמה שאפשר. ואין לשכוח שהחזו"א סמך להלכות שביעית להקל בגלל האומרים שביעית בזה"ז מדרבנן, וגם כל האיסור של אכילה לאחר הביעור מצדד הרמב"ן דהוא דרבנן ומסתפק לומר דכל הביעור הוא מדרבנן.

בנימין יהושע זילבר

האם הגיע הרגע

(המשך מעמוד ד')

ערב כאמצעי למיחזור ה"פטרו דולרים" ולשיפור מאזן התשלומים שלהן עם ספקיות הנפט העיקריות.

התהליך הואט אמנם לאחרונה אבל הוא עדיין בעיצומו. היעתרן הכמות של מדינות ערב במאזן הצבאי עם ישראל ההזרמה של נשק מערבי מתוחכם אליהן, בצירוף הדרכה הקניית ידע לחימה (שעשויות להביא לסגירת הפער האיכותי) הוא מימד חשוב בתחום מאזן הכוחות בין ישראל למדינות ערב. מה עוד שצבאות מדינות העימות הינם כוחות סדירים המוצבים על גבולות מדינת ישראל, בעוד שעיקר יחידות צה"ל הן עדפות מילואים שגיוסן למלחמה והערכותן מחייבים זמן.

ישראל אינה יכולה להקצות משאבים כה גדולים להצטיידות כדי לאזן את יחסי הכוחות מבחינה כמותית, לא בכוח אדם ולא באמצעים. ההתמודדות בעתיד תהיה איפה עם כוחות יותר ויותר מאומנים ובפער מצומצם. מצב שכזה מטיל הרבה על יכולת ההרתעה של ישראל. וכשיש מהומות בשטחים והם נמשכים עוד ועוד נפגעת יכולת זאת והיא עלולה להביא חלק מהמנהיגים בארצות ערב למסקנה שאכן הכמות שברשותם הפכה ליכולת מכריעה.

זו בעיתה היסודית של מדינת ישראל בתחום הצבאי בשנתה ה־40.

סיפור

כך נמנע מינויו של הרב הרפורמי בוינה

מאת שלמה בן דוד

רבי פייטל שטיינר, אחד מבעלי הבתים החשובים שבקהילת וינה המתין באכסדרתו של הברון מייניגן שהיה בעל משרה גבוהה במשרד הפנים. בפעם האחרונה שביקר בביתו של הברון היה עיקר עסקו עם בעלת הבית שמכרה לו תכשיט משפחתי עתיק תמורת סכום נאה ששלשל לידה. עתה ביקש הברון להודות לו על כך.

לא היתה זו הפעם הראשונה שעסקו עם יהודי זה עלה יפה בעיניו מעל המשוער. משפחתו העשירה ירדה לא מכבר מנכסיה ומשכורתו המכובדת מעבודתו במשרד הפנים לא הספיקה לשם קיום חיי המותרות שנצרכו להם הוא ואשתו. מעיסקה לעיסקה למד להכיר את המתווך היהודי פייטל כאדם ישר והגון.

רבי פייטל עמד על רגליו עת שנכנס הברון הלבוש בבגדי יקרות.

— "שלום עליך מר שטיינר, חפץ אני להודות לך על העסקה הבאה שעשית עמנו, נאה מאוד הסכום, נאה, והטבעת שברשותך? הנאה היתה לקנה שלך?"

— "ברוך ה', ברוך ה'", ענה רבי פייטל בפעימות שחיבבה אותו על כל וואיו.

— "מר שטיינר, כבעבר, אומר אני לך שוב, אל תהסס מלפנות אלי לשם פתרון כל בעיה שיש לך או לאתר ממכריך במשרד הפנים, מבטיח אני לך שאני עצמי אפעל לגבי כל בקשה שלך, כמו שעשיתי לא פעם עבורך. אין אנו שוכחים אדם שעשה טובה למעננו, כך אנו בני משפחת מייניגן ועל כך גאוותנו, התשתה דבר מה?"

רבי פייטל סירב בעדינות ובצאתו את ביתו של הברון ציין לעצמו בסיפוק ששוב עלה בידו לקנות ידיד ליהודי וינה.

* * *

כיליד ניקולסבורג זכה להיות מתלמידיו של רבי מרדכי בנעט ואם כי לא זכה להיות תלמיד חכם גדול התמיד בקשריו עם רבו לשעבר שבכל עת שהיה בא לוינה היה מתאכסן ברצון אצל רבי פייטל ובביתו הרגיש עצמו כמו בבית.

בוקר אחד בעוד רבי פייטל עסוק במסחרו בביתם של לקוחות חשובים, הגיע במפתיע הבחור אפריים, משמשו של הרב מרדכי בנעט לוינה והודיע בביתו של פייטל שהרב יגיע אחר הצהרים. גב' שטיינר המרוצה החלה מיד בהכנות לקראת בואו של הרב בידעה כי בזמן שהותו של הרב בנעט מוצף הבית במבקרים במיוחד מאלה שהיו פעם תושבי ניקולסבורג ועתה הם תושבי וינה.

גם תושבי איזור מוריביה לשעבר שהשתייכו לגליל ניקולסבורג היו ממהרים לביתו של פייטל בכדי לחזות בפני רבם.

השמועה על בואו של הרב פשטה בכל רחובי וינה כאש בשדה קוצים, והאורחים ותלמידי החכמים שבעיר יצאו לכוון ביתו של פייטל בכדי לקדם את פני הרב. הרב הגיע אחרי תפילת מעריב מלווה ביהודים רבים, חשובים ופחות חשובים וביתו של פייטל התמלא מפה לפה.

בחוסר מנוחה המתין הפעם פייטל לרבו, ידיעה חשובה היתה בפיו ואולם המבקרים התמהמהו, זה בא ליטול עיצה וזה בא לשמוע דבר תורה והזמן מתארך תמשך עד אין קץ.

לכשיצא המבקר האחרון ביקש רבי פייטל מאשתו שלא להכניס יותר אף אחד, ולאחר דפיקה קלה נכנס לחדרו של הרב כשהוא סוגר אחריו את הדלת. הרב מרדכי בנעט עטור הזקן הלבן ישב ועיניו טובות הלב הביטו על תלמידו מאותו הנראה עתה מבוהל כלשהו. בחדר לא רחוק מהרב ישב משמשו אפריים שגם הוא התבונן בנכנס ועל פניו ציפיה.

— "דבר חשוב לי בפי אל הרב — התחיל רבי פייטל את דבריו — היום נודע לי על כך מפי איש נאמן, הברון מאינינגן, שסיפר לי כי המועמד להיות רבה הראשי של וינה הוא הרב מארד אהרן חורין", הריפורמי המשכיל שלשונו לשון חלקות, הרב אהרן חורין מהעיר ארד היה ידוע באותה תקופה בשל שנאתו העזה ליהדות החרדית. הוא היה אחד מהמנהיגים הבולטים של תנועת ההשכלה שהחלה באותה תקופה במלחמת חורמה נגד החרדים ולא נרתעה מלהלשין עליהם בפני הגויים ולהכפיש את שמם. החתם סופר כינה אותו "אחר" ראשי תיבות — אהרון חורין רב.

חורין שימש בעצם כרב במקום די נידח בהונגריה, אולם באם יבחר לרבה של וינה עלול הדבר להיות מסוכן ממש.

"השרים והפקידות הגבוהה. כולם בעד בחירתו ונשארה רק חתימתו של הקיסר האמורה לאשר את המינוי" — הוסיף פייטל ואמר "הפגישה בין ראשי הריפורם לקיסר אמורה להיערך בימים הקרובים".

הרב בנעט הביט במבט חודר לעבר משמשו הצעיר, מבט חכם שקול ומעמיק. פניו של אפרים הביעו שאלה.

הרב בנעט הסיט מבטו שוב לעבר רבי פייטל — "טובה גדולה עשית לכלל ישראל ר' פייטל — פתח הרב ואמר — בעזהשי"ת עוד מכה לעשות משהו בקשר לכך, הקב"ה יראה לנו את הדרך הנכונה אשר עלינו ללכת בה".

פניו של אפריים הביעו הסכמה והרב לא יסף.

למחרת. אחרי תפילת שחרית התישב הרב בפינת החדר. אפרים החרה והחזיק אחריו ושניהם החלו לומר תהילים מילה במילה בדיוק רב. הכרכרה הגיעה והרב עלה לתוכה מבלי לאכול את ארוחת הבוקר אשר הוכנה עבורם. רבי פייטל עוד הספיק לשמוע את יעד הנסיעה שאמר אפריים לבעל העגלה — "הופבורג".

הופבורג, את המקום הזה הכיר רבי פייטל, היה מקום מושבו של הקיסר, שם נהג לקבל את כל הפונים אליו.

הדרך אצה מאחוריהם. אוסטריה ברוכת ההרים והיערות עברה על פניהם בחיפזון ולאחר זמן קצר עצר בעל העגלה את סוסו והודיעם כי הגיעו. בפניהם ניצב ארמון מפואר שצריחיו התנוססו אל השמים. אפריים ירד מהכרכרה וניגש בבטחון אל מפקד קציני המשמר שהיה בולט במדיו הצבעוניים. הוא הוציא מכיסו קופסא קטנה, פתח אותה והראה לקצין את שבתוכה.

— "הרב מניקולסבורג נמצא בתוך הכרכרה ורוצה לבקש ראיון אצל הקיסר" — אמר לקצין. בקופסא נחה לה טבעת שקיבל הרב בנעט בזמנו מהקיסר בכבודו ובעצמו, לא כאן המקום לספר כיצד היה הדבר אך עתה היתה בידו הטבעת והוא השתמש בה.

הקצין הביט בטבעת ושריד בפניו לא זע. כיאות לקצין אוסטרי קר רוח, אך הוא הבין היטב את משמעותה ולפי הדרכתו ליוה אפריים את הרב לחדר צדדי שם היה עליהם להמתין כמחצית השעה.

לאחר הזמן הקצוב נפתחו הדלתות ושני אנשי משמר עמדו בפתחם וביקשו את הרב להתלוות אליהם.

לאורך הפרוזדורים הארוכים ניצבו מראות ענק מעוטרות במסגרות זהב ווילונות קטיפה כבדים השתלשלו מעל החלונות. בהגיעם לחדר הקבלה נפתחה דלת עץ מעוטרת ורחבה ממולם והקיסר נכנס כשהוא מלווה כשני יועצים. הרב מניקולסבורג ביקש רשות לומר את הברכה שיש להגיד כשרואים מלך וכשהורשה לו הדבר אמר בקול רם וצלול "ברוך... שנתן מכבודו לבשר ודם" הקיסר המרוגש חיכה לסופה של הברכה וענה אחריה "אמן". לאחר מכן בירך הקיסר בידידות את הרב ואת המלווה אפריים שגם הוא היה מוכר לו זה מכבר ושאל אותם למבוקשם כשהוא מבטיח מיד שימלא את בקשתם עד כמה שאפשר.

הרב מניקולסבורג עצם את עיניו, נשם נשימה ארוכה כמתרכז ופתח כי הבקשה שבפיו הינה צודקת ומבטיח הוא לקיסר כי בקשתו תפעל גם לטובתו, אך איך הוא יכול לדבר. כיון שאין הוא רוצה לומר דבר רע על הזולת. ברור לו ומובן כי למלאת בקשה שאין לה הנמקה קשה, אך לצערו אין לו כל אפשרות אחרת.

הקיסר שהכיר את הרב לא התפלא על בקשה מוזרה זו הוא ידע שאין הרב נוהג לדבר סרה בזולת ובכל זאת לא יכול היה להחליט בעצמו במקום, אולי ידבר עם אחד מיועציו?

"כבוד הרב מוזמן אל הארמון שוב מחרתיים. ביום רביעי בשעה 10".

הוא חייך אל הרב אולם תשובתו לעת זו היתה סופית.

הרב בנעט המאוכזב פנה לצאת. הוא הבין כי הקיסר רצה לשקול בדבר ואולי גם להתייעץ עם מומחה אך מי יודע עם איזה מומחה יתייעץ הקיסר? הרי גם בצד השני היו אנשים מכובדים.

"בידך אפקיד רוחי" ...מלמל הרב ושם פניו לרחוב אנקר במטרה לשבת שם בבית המדרש להגיד תהילים, וללמוד. יום זה חייב להיות קודש, הבין מתוך כך אפריים, כשהלך בעקבות הרב לבית המדרש, הרי ההשגחה היא המפקחת על כל העניינים.

בינתיים המשיך לו ר' פייטל לבקר את לקוחותיו הרגילים. בין השאר הגיע באותו יום אל בית הברון מייניגן בעניני עסקים ועמד כהרגלו, לפנות אל אשת הברון. אלא שהפעם שלא כתמיד היה הברון בבית והוא החל משוחח עם הסוחר. מיניה וביה הגיע לשאול על הרב חורין מהעיר ארד.

"מה יש לכם היהודים נגד הרב חורין איני יכול להבין את זה. הרב הוא איש משכיל, נואם מצוין, נאמן לארצינו מה יכול היה להיות רע אם היה רבה של וינה?"

ענה ר' פייטל — "סוחר פשוט אני ולא היה לי מספיק זמן ללמוד תורה כי מוטל היה עלי לפרנס את משפחתי אבל יודע אני להמשיל משל אם הברון חפץ לשמוע. כשאני יושב בכרכרה וגם כמה שיכורים יושבים בפנים, אני לא מודאג. הם, הרי לא יודעים מה הם עושים, אבל בעל העגלה ברוך ה' יודע. כך גם בעיר וינה. הם, אולי לא חיים כל כך בדרך התורה אבל הרב? הוא חייב ללכת בדרך התורה. הוא המנהיג האחראי ולא מספיק שיהיה בתפקיד זה מישהו שיודע רק לדבר על תורה הוא צריך לחיות אותה.

ואם תשאל לשם מה נחוץ ליהודי וינה רב בכלל, אם הם לא שומרי תורה אספר לך מעשה באם כבוד הברון מעונין להקשיב."

"כן, כן בהחלט מר שטיינר, אמנם בשעה 10,00 ביקש הקיסר להתייעץ עימי בענין כלשהו — אמר כשהוא מביט לעבר ר' פייטל כמודד את מידת הרושם שהשאירו דבריו — אך ספר לי, ספר, מאוד מעניין לדעת ולהבין את המהלכים בקהילתכם ואולי זה אף יועיל לי בדבר כלשהו".

החל ר' פייטל מספר "בעל חוה עשיר פנה פעם לראש ישיבה חשוב ואמר: עשיר גדול אני, יש לי סוסים ופרות, תרנגולות, שדות ויערות מלוכה קטנה ממש. חסר לי רק דבר אחד: בחור שלומד תורה ומבין בעניני העולם ואני מוכן למלא את כל בקשותיו. האם כבוד הרב מוכן להמליץ לי על אחד מתלמידיו? ואיך בתך — שאל אותו ראש הישיבה — האם גם לה יש הרבה מעלות? אין לי בכלל בת, אבל יש לי הרבה כסף ולכן אני יכול להרשות לעצמי שבחור מצטיין יסתובב אצלי בחוה.

כבוד הברון — ליהודי וינה יש הרבה כסף לכן הם יכולים להרשות לעצמם שיסתובב אצלם רב, כאופנה עכשיו לקחת רב משכיל חלילה שהוא יבקש מהם להקריב איזה קרבן לטובת היהדות. עגלה של שיכורים חלילה לה שתנהג לבד וברוך לכבודו שהנהגה כזאת עלולה לגרום לאסון שלא רצוי לנו ולא רצוי לקיסר.

הברון הינהן בראשו. הסיפור עשה עליו רושם טוב: לעולם לא יזיק לדעת זאת, אמר לעצמו.

בשעה 10 בדיוק בהתייצבו אצל הקיסר, החל הקיסר משוחח עימו על בחירת הרב לעיר וינה והברון הפגין את כל ידיעותיו בנושא בצטטו כמעט מילה במילה את סיפוריו של ר' פייטל, לשמחת ליבו של הקיסר על יועציו המוכשרים.

— "שיכורים אשר נוסעים בכרכרה חייבים שיהיה להם נהג בר רוח וזה מה שחסר אצל הרב חורין־ארד — הקיסר" — אמר הברון בהחלטיות.

הסיפור היה מספיק לגבי הקיסר, סוף סוף שמח על כך שניתנה לו האפשרות לעשות טובה לידידו הרב בנעט.

להפתעת כולם סירב הקיסר למינויו של הרב חורין לרבה של וינה.

* * *

הברון מייניגן שהיה הראשון לקבלת הבשורה הטובה מיהר למסור אותה לפייטל וביקשו להמשיך ולמסור אותה הלאה לרב מניקולסבורג.

פייטל הנרגש, עזב את עסקיו ורץ כל עוד רוחו בו אל הרב שישב בצום בבית המדרש ואמר תהילים ותפילות מיוחדות.

— "מזל טוב, מזל טוב" הכריז ר' פייטל "הגזירה התבטלה עוד בטרם התחילה. לא נתקבל המינוי של חורין. הברון מייניגן ביקש למסור זאת לכבוד הרב בשמו של הקיסר. הקיסר מוסיף לרב ברכות ומוסר שאין צורך שהרב יפנה אישית כדי לקבל את התשובה, כיון שהוא צריך לנסוע באופן דחוף. הכל הלך לפי בקשת הרב, אף אחד אינו יודע מה היתה הסיבה ומי עיכב את הגזירה, אבל זה קרה".

הרב קם מכיסאו ובירך "ברוך הטוב והמטיב", ומיד לאחר מכן ביקש מר' פייטל "אל תגידו בגת", כל הענין חייב להישאר בסוד בינינו ואסור לך לספר דבר לאף אחד. ישנם ענינים שמצווה לפרסמם שלפעמים יכול לבוא מהם קידוש ה', אולם ישנם ענינים שלגביהם אנו אומרים "לך דומיה תהילה". יש מקרים שהשתיקה היא הדרך הנכונה".

ר' פייטל הקשיב בצייתנות והבטיח בליבו לעצמו שלא יכשל חלילה בשמירת סוד זה שרבו כל כך מבקש עליו.

"זכות גדולה עלתה בידך — המשיך הרב ואמר — זכות עצומה, לעשות טובה גדולה לכלל ישראל, מובן לי שעשית את הדבר לשם שמים ושלא על מנת לקבל פרס, אך עתה יש בידך הזדמנות לשאול דבר מה מאת ה', כפי שכתוב "שאל ממני ואתנה", אתה תבקש את רצונך מאת ה' ואני מצידי אתפלל לקב"ה שימלא את מבוקשך. יש לך זמן, אל תמהר, חשוב אני בינתיים אגיד פרק קי"ט בתהילים." והרב מניקולסבורג פנה לפינה והתחיל באמירת הפרק.

רגשותיו של ר' פייטל סערו וראשו היה לפתע כבד עליו, מה לבקש, מה לבקש? הוא הסתובב בבית המדרש ולא יכול היה להגיע לכלל החלטה. במוחו עלו רעיונות שונים אך כולם חוזר והצביעו לכוון דבר אחד — פרנסה. אני כבר לא צעיר, אילו הייתי יכול להבטיח לי את פרנסתי היה ליבי שקט. אמר לעצמו.

בינתיים סיים הרב את קריאת פרק התהילים "נו פייטל מה בקשתך?"

"רבי, — אמר פייטל בקול רועד שנשמע באוזניו כמהדהד בין קירות החדר, כל מילה עלתה לו במאמץ, — אני כבר לא צעיר ופרנסתי קשה עלי. לא קל לי לעלות במדרגות הרכות ולרדת. אולי יכול הרב לציין לי את מספר ההגרלה אשר תעלה בקרוב כזכיה. מובן מאליו שאתן מעשר בדרוש לשם צדקה," הזדרז והוסיף.

הרב בנעט חייך — אוי פייטל פייטל פשוט חמים, יכול היה לבקש לעצמו שיהיה תלמיד חכם או שיהיו לו ילדים תלמידי חכמים. יכול היה לבקש שימנו אותו לראש קהילה בוינה, אם היה רוצה ובמקום זה, הוא מעוניין במספר הזכיה בהגרלה. תמים ופשוט פייטל מאז ומתמיד.

"טוב. אמר הרב, אגיד לך את המספר ורשום לך."

וכך היה, פייטל הוציא את פנקס המסחר שלו ובדף מיוחד רשם במספרים בולטים וגדולים את שאמר הרב.

ואם תשאלו אם אמנם זכה ר' פייטל בזכיה המיוחדת הגדולה ונגאל מדאגות הפרנסה שלו, נאמר רק ברמז שר' פייטל לא שקט ולא נח עד שמצא את הכרטיס המיוחל כשהוא כבר מכור למישהו אחר.

לא נאריך את הדיבור על המאמצים שעשה בכדי לקנותו בסכום נכבד וכיצד רחב ליבו כשהצליח לקנותו. אך קטן אמונה היה פייטל. לילה אחד לפני הזכיה הגדולה לא יכול היה לעמוד בפני הפיתוי לערוך בינו לבין עצמו הגרלת נסיון. באותו לילה היה זה כרטיסו שזכה, אולם מאז איבד המספר את כחו והזכיה הגדולה נפלה בידו של מישהו אחר. כך יצא פייטל קרוח מכאן ומכאן. גם את הכסף הפסיד כשהוציא סכום נכבד בכדי לקנות את הכרטיס וגם בברכה לא זכה.

מ. אלירז מכתבים מדרוד / מה אשיב?

הפסיקו לגמגם!

לאלירז שלום רב.

שמחתי לקבל את מכתבך. כנ"ל גם את המאמר המצורף. פרעטו של אחד הפוליטיקאים החרדיים. ואם כי לגבי תוכנם הכללי של הדברים חש אני הזדהות מוחלטת. אולם סגנונם, עם כל הכבוד, רחוק מאד מלהראות בעיני. קשה ליהודי כמוני, שגדל כאן במדינה כ"צבר" טיפוסי, משוחרר מכל תסבוך של אנשי קבוצה מעוט, קשה לי עד מאד להשלים עם סגנונו המצטדק המתרפס של בעל המאמר. אשר עם כל הערכתי לאישיותו, ולרצונו הכן והטהור להגן על ערכי היהדות, הרי, ככל הנראה, בהיותו ספוג כל כולו בסביבתו ההודית, אין הוא מודע כלל לדמתה האינטלקטואלית המוטרית של העומדים בצדו השני של המתרס...

ואל נא תבינני שלא כהלכה: ברור שלא ניתן להתכחש לעובדה כי הצבור החילוני עובר כיום טרוד כפרבות רציני ביותר, בכל הנוגע לאליליו וערכיו. להם סגד משך עשרות בשנים. אולם מכאן ועד למסקנותיו של הכותב, הדרך עדיין ארוכה וקשה.

לענ"ד, בכל שיג ושיח עם הצבור שאינו נמנה על שומרי תורה ומצוות, שומה עלינו לתחום קו ברור בין החילוני הבודד. זה אשר לעתים קרובות מאד מכיר בצדקת דרכך, גם אם אין בו הצנה והאומץ לחצות את הקווים. (ועם "תינוק שנשבה" זה אכן יש לנהוג במירב האהבה וההבנה) ביני, ובין אותן "ציצירות מופת" כפוליטיקה ההתקשורת הישראלית, אשר רובן ככולן הינן רקובות ומסראבות עד כי פשוט חבל על המלים. ותכן חייבת השפה להיות שונה לגמרי.

לאור זאת תבין, אפוא, כי מאמר מעין זה של איש צבור חרדי, שכל כולו אינו אלא התגננות, רחוק מאד מלהתקבל על דעתי. בשום פנים ואופן איני מסוגל להבין על שום מה נדמה לו כי חייב הוא לערום תלי תלים של הוכחות לנאמנותו למדינה. האמנם אנחנו הנם אלו הצריכים לעשות זאת, או אולי דוקא אותם חוגים שרוממות ה"ציונות" בגרונם, והרס המדינה בידם. אותם חוגים המחלישים את כוחה, מדי יום ביומו, מוראלית ומוסרית כאחת?! תמהני, הרי כעסקן צבורי צריך הוא להיות מודע בדיוק כמוני כי העומדים כנגדו בשדה הפוליטיקה הישראלית, ברובם המכריע, אינם אלא חבורת נוכלים וצבועים?! ואם כך, מה להצטדקותו ולמאבק על ערכים?!

אלירז היקר, יתכן והנני טועה, אולם משום מה מאז הכרותי מקרוב את היהדות החרדית, נדמה לי כי קיימים בתוכה אלמנטים הסובלים עדיין מאיזה שהוא הסבך שראשיתו בשנותיה הראשונות של המדינה, ואשר שורשו נעוץ, כפי הנראה, בטראומה שבעקבות השואה. וברגשי אשמה חסרי בסיס הנובעים משטיפת המוח החילונית בדבר התנגדותם, כביכול, של היהדות החרדית לעלייה לארץ־ישראל. חושבני, כי רק כך יכול אני להסביר לעצמי סגנון מכתב מעין זה.

רבי אברהם אבן־עזרא, בפירושו בתחילת פרשת בשלח (י"ד, י"ג) מסביר: כי ארבעים שנות שהיתם של אבותינו במדבר, שורשם בהנהגת ההשגחה העליונה, אשר סברה כי יוצאי מצרים בהיותם הם ואבות אבותיהם עם של עבדים משך מאות בשנים. הרי דרושה היתה לעם זה תקופה הסתגלות מסויימת שתקל עליו להשתחרר מהתדמית העצמית שדבקה בו, ותאפשר לו להתכונן כראוי למערכה הניצבת בדרכו... לצערי הרב, חוששני, כי ארבעים שנות שהיה במדבר, שהספיקו לאבותינו להשתחרר מעברם הנדכא, מספר שנים זה — שנות קיומה של המדינה, כפי הנראה אינו מספיק לאחדים מבינינו בכדי להשתחרר מתדמיתם העצמית.

מתקשים הם, כנראה, לעמוד בקצב תהפוכות החיים. ומשום מה נדמה להם כי שרויים אנחנו עדיין בדיקטטורה הבן־גוריונית ששלטה בעבר כאן בארץ, שלטון ללא מיצרים. ככל הנראה, קשה להם עדיין לעכל את העובדה כי במדינת ישראל של שלהי שנות השמונים. ניתן כיום, למשל, לקרוא לערביי השטחים, במוצהר ובגלוי, לקום ולהלחם ב"כובש הזר". ולהשאר לאחר כל זאת חברת כנסת לא רק הגונה ומכובדת, אלא גם "ציונית" גאה, המרשה לעצמה לתקוף לגנות ולהוקיע את המפלגות החרדיות ה"אנטי־ציוניות"... וכידוע, ברחוב הישראלי, כפי שהינו כיום, לא חסרות דוגמאות נוספות...

לענ"ד, מיודעו, בעל המאמר, חי לו עדיין את חייו לאור דפוסי מחשבה "ציוניים" שמזמן עבר עליהם הכלח, וכנראה שבהתאם לקו מחשבה זה כתב את מאמרו. ולפיכך: רק כך מסוגל אנכי להבין, למשל, את יחסו להתערבותה של בתי המשפט בכל הקשור למכלול יחסי דת ומדינה. אחרת — אולי מסוגל אתה להסביר לי מדוע אותו יהודי צריך להתפתל ולהתפלסף כה רבות?! מדוע חסר הוא את האומץ הצבורי לקום ולומר בגלוי ות, כי: בכל מקרה שהפסיקה החילונית עומדת בסתירה לתורת משה המסורה לנו מסיני, פסיקה זו בטלה ומבוטלת היא בעינינו כעפרא דארעא!!!

מדוע כאיש צבור חרדי, חושש בעל המאמר לומר בגלוי את אשר עם לבו. ולהסיר בכך מעט מאותה הילת "קדושה" מלאכותית, שאפפה עד היום את המוסד השיפוטי בישראל?! נשגב מבינתי הבין: וכי הצבור החרדי הוא זה שגילה לאחרונה מעט שבמעט מצפונותיו של אותו ממסד?! וכי לא היה זה בבחינת סוד גלוי, כי כל צו"ד מצליח השואף לקריירה משפטית, חייב בראש ובראשונה ל"תפוס" קשרים עם אנשי הרשות השופטת?! והרי "שופטי ישראל" אינם אלא חותך נאמן לחברה הישראלית כמנה יצאו?! והלא גם קודם להתפרצות הפרשה האחרונה לא חשב אף אחד מאתנו כי אותם שופטים, בטרם יחרצו דינם, מתעמקים הם בשער "חשבון הנפש" לבעל "חובת הלבבות", או בפרקי מוסר שבספר "מסילת ישרים"... מדוע, איפוא, חושב נציג של צבור מקדשי שביעי כי דוקא הוא זה הצריך להוכיח קבל עם ועולם את נקיון כפיו, בכל הנוגע לשמירת מעמדו של בית המשפט החילוני?!

מדוע אין בכוחו של נציג חרדי העוז והאומץ לקום ולומר באופן הברור ביותר ובצורה הגלויה ביותר, כי לפי השקפתינו ואמונתינו אין בין שאלות דת ואמונה לסמכותו של בית המשפט החילוני ולא כלום!!! ואם אין בית משפט זה ראוי להתערב ולדון בסכסוכי עבודה, ולהביא בכך קץ לסבלם של אלפי חולים אומללים, והכל מחשש לפגיעה ב"קדושתה" של השביתה", הרי ק"ו בן בנו של ק"ו. שאין הוא מוסמך וראוי לדון בשאלות יסוד הרות גורל לעמנו. בסוגית "מיהו יהודי" וכיוצ"ב. שאלות בהן חסרים חבריו ידע בסיסי מינימלי!!! זאת ועוד, דומני כי לו היה בהם מידה מינימלית של הגינות, היו כל אותם שופטים מחללי שבת בפרהסיא ואוכלי נבילות וטריפות, פוסלים עצמם מלדון בכל שאלה המובאת לפניהם, והקשורה למעמדה של ההלכה היהודית. שכן ההגיון מחייב שהללו מנועים הם מכל גישה אובייקטיבית לנושא: שהרי וכי יעלה בדעת מאן־דהו כי שופט חילוני יהיה מסוגל לתת עדיפות עליונה לדעתם של ההלכה היהודית, בו בזמן שלאחר פסיקתה של אותה הלכה מקומו אינו על כס המשפט, כי אם על ספסל הנאשמים?!...

כה מקום יש, אפוא, להצטער על צעצעתו של כותב המאמר בכל הנוגע להכרותנו במקומם האמיתי של בתי המשפט בישראל, אם זה בשאלת צביונה של השבת, בסוגיה "מיהו יהודי" וכיוצ"ב?!; זאת, כשם שאינני מסוגל להשלים עם הגנתו של בעל המאמר, על זכותו של כ"ק האדמו"ר מלובאביטש שליט"א להביע דעתו בשאלת "מיהו יהודי". תמהני, מדוע הוא נבהל כ"כ מאצבעם המאשימה של מרשיעי ברית המתקוממים נגד התופעה ש"ממקום שבתו בק"ק ברוקלין, משגר האדמו"ר מחב"ד הוראות לכנסת ישראל כיצד עליה לנהוג בענין ישראלי פנימי...". האמנם נבעתק כליל אותו יהודי מהווי החיים הנרקם לאחרונה בישראל? האין הוא מודע לכך כי גם את ידיד הנהלת, הכוכבות היהודית — ב"ציצירות הפאר" של ההנהגה הציונית, מכנים כיום לא ראשי מדינת ישראל, כי אם מספר רפורמים "בעלי־באה", אמנם לא מק"ק ברוקלין, אולם מק"ק שיקאגו ולוס־אנג'לס?!... וכי אין הוא יודע שלא אנשי היהדות החרדית הם אלו שקראו בעבר לממשלה ארה"ב "לסגור את הברזים", וללחוץ באכזבות כך על "ממשלת בגין"?! וכי יהודים שומרי תורה ומצוות הם אלו אשר קראו באחרונה להתערבותם של רפורמי ארה"ב, ושל דעת הקהל האמריקנית שבה, בעניניה הפנימיים של מדינת ישראל, וזאת בבלי לחשוב להגע על סכנת הפירוד של יהודי הקהילות השונות כאשר הם?!

מדוע, אם כן, כאשר נוגע הדבר לערכי תורתנו הק' אסור למנהיג יהודי, גם אם הוא יושב בברוקלין, להביע דעתו בנושא שכל כולו

(המשך בעמוד ...)

בס"ד

מלון הסוויטות "שרי ישראל"
מזמין אותך עם משפחתך ל־

נופש ב 5 תשלומים

כל חודש 6$ בלבד

המחיר כולל: לינה, ארוחת בוקר ודמי שירות, למבוגר ליום (לילד: 3$ בלבד) (לא כולל מע"מ)

נופש בירושלים

בסוויטה משפחתית מפוארת, מרווחת וממוזגת, • לובי • קופי שופ ומסעדה

• שירות חדרים • גן רחב ידיים ותחבורה ציבורית נוחה לכל חלקי העיר

לבחירת אורחי המלון

רכב שכור חינם

טיולים וסיורים מאורגנים

כרטיסים לבריכת שחיה

כרטיסים למוזיאונים, גן חיות ועוד...

שבת חינם

הנחה במסעדת המלון

אירוח מיוחד
לקבוצות
• לאירועים וכנסים
• לשמחות משפחתיות (שבת "שבע ברכות", בר מצוה וכו')

נשמח לראותכם בין אורחינו

שרי ישראל
רח' תורה מציון 16, גאולה, ירושלים

להזמנות: טל' 380585; 02-380490

המטבח שלנו

חגיגה עם תות־שדה

חודשי האביב משופעים בתות־שדה. זהו פרי יפה לעיניים, טעים לחיך, והעיקר — דל קאלוריות ומצוין בהכנת מעדנים. אפשר לקשט עוגות בהדר עם תותים. להכין גלידות וקציפות, וכמובן לרקוח ריבות המשמרות עבורינו את ניחוח התות גם הלאה בחודשים הבאים. הוראות לניקוי תותים נתנו בשנה שעברה במדור זה על ידי הרב ריא נ"י והנה הן בקצרה:

א. בחרי פירות שלמים ומוצקים.

ב. הסירי את העלים עם מילימטר מן הפרי.

ג. השרי לשלוש דקות במים עם דטרגנט.

ד. שטפי את הפירות במים נקיים שלוש ארבע ואפילו חמש פעמים.

1. גלידת תות־שדה (חלבית או פרווה)

המצרכים:
500 גר' תותים
גביע שמנת מתוקה או קצפת פרווה
100 גר' אבקת סוכר (לפי טעמך)
מיץ מחצי למון — אפשרי, לפי טעמך.

אופן ההכנה:

הכניסי את הפירות הנקיים לבלנדר או למעבד מזון — ערבלי עד שתתקבל מחית עדינה, הקציפי את השמנת או הקצפת והוסיפי בהדרגה את הסוכר, לקציפה יציבה, ערבבי את הקציפה עם מחית התות. תבלי במיץ למון, לטעמך.

העבירי את הגלידה לתבנית. הקפיאי לשעה — הוציאי והכניסי שוב למערבל. פעולה זו תתן לג־לידה מירקם אוורירי וקליל יותר. צקי שוב לתבנית, כסי ברדיד אלומיניום, הקפיאי עד להגשה.

גווני גלידה זו בדרך הבאה:

הכיני גלידה מכמות של קצפת פרווה ועוד שישה חלמונים וקצף מ־6 חלבונים — המתיקי בכוס סוכר והוסיפי וניל לפי טעמך; בסיר פלא מגי שליש מגובה הסיר בגלידת. וניל (חצי מהכמות) שליש בגלידת תות (חלק מהכ־מות) ושליש עליון בגלידת וניל (או להפך).

הקפיאי. הפכי על מגש והגישי פרוסות נאות.

2. קצפת תותים

המצרכים:
300 גר' תות־שדה
חצי כוס סוכר (לפי טעמך)
כפית מיץ למון
4 חלבוני ביצה

אופן ההכנה:

לאחר שרוחצת היטב את התו־תים, העבירי למערבל או למעבד מזון ודסקי אותם היטב, בקערה הקצפה הקציפי את החלבונים והסוכר עד לקבלת קצף יציב, אחזי בעדינות את הקצף ומחית התותים, תבלי במיץ למון.

צקי את הקליפה לצלוחיות, שמרי במקרר עד להגשה.

אפשר לקשט את הקציפה עם תלוליות שמנת מתוקה מוקצפת עם כף סוכר, ותות טרי חוגג מל־מעלה.

אפשר להוסיף את החלמר־נים למערבל יחד עם התותים ולהעשיר את הקציפה.

3. ריבת תות

המצרכים:
1 ק"ג תות־שדה
מיץ מלמון אחד
1 ק"ג סוכר

אופן ההכנה:

פורי את התותים הנקיים בסיר שבו תבשלי את הריבה, רצוי מניזוסטה. כסי את הפרי בסוכר והשהי לש־עות מספר. הסוכר יימס ויצטבר מיץ, הביאי את התותים לרותיחה, המשיכי לבשל על להבה קטנה, בסיר פתוח, כשעתיים — תוך בחישה מפעם לפעם לפני סיום הבישול לסחוט הלימון לתוך הריבה, לבשל עוד רגע, ולהסיר מהאש צנני מעט את הריבה.

צקי לצנצנות זכוכית רתוחות, סגרי היטב, ושמרי במקום קריר (לא במקרר).

נ.ב. ריבה המיועדת לתקופה ארוכה, רצוי לפזר מעליה מעט אבקת סליציל, אותה תקני בבית־המרקחת.

4. עוגת תות וג'לי

(מיועדת לתבנית פאי עגולה בקוטר 26–28 ס"מ)

המצרכים:
כוס וחצי קמח תופח
חצי כוס סוכר
2 חלמונים
קליפת למון מגורדת דק
שלושת־רבעי חבילה מרגרינה
1½ קופסאות ג'לי בזק בטעם תות
כחצי ק"ג תות־שדה
קצפת — אפשרי

אופן ההכנה:

שימי בקערה רחבה סוכר, מרגרינה, חלמונים וקליפת למון. ערבבי היטב, הוסיפי את הקמח ולושי בצק.

שטחי את תבנית האפיה, רפדי את התחתית בבצק, והעלי שוליים גם לדפנות התבנית.

אפי בחום בינוני־גבוה כרבע שעה, עד שהבצק מזהיב ואפוי. נקי, וחצי אותם לרחבם. סדרי את התותים מעל הבצק האפוי, כשהם מונחים על צידם החצוי, הכיני את הג'לי לפי ההוראות שעל־גבי הקופסא, צקי בעודנו חם על הפרות.

שמרי במקרר עד להגשה.

לאורעים חגיגיים — הקציפי שמנת מתוקה עם כף סוכר לקציפה יציבה, בעזרת מזרק לקרם קשטי את העוגה בקצפת כדר סביב.

5. עוגת תות ופודינג

המצרכים:
עוגת ספוג אפויה בתבנית מלבנית ממוצעת
3 כוסות תותים
ריבת תות
תותים שלמים לקשוט
מעט קוניאק
שקית אינסטנט פודינג בטעם וניל
2 כוסות חלב קר
שמנת מתוקה + כף סוכר

אופן ההכנה:

אפשר להכין את העוגה בש־לימותה כשהיא במגש נאה ולפרוס לפני ההגשה או לחלקה למנות ולקשטה כשכל פרוסה בצלוחית זכוכית, להגיש כמנות אישיות.

מרחי את העוגה בשכבת ריבה. טפטפי מעט קוניאק כדי להרטיבה מעט. נקי את התותים, ופרסי אותם לפרוסות עגולות, וכסי את פני העוגה, הקציפי חלב עם אינסטנט־פודינג עד לסמיכות הרצויה, וכסי היטב את התותים.

הקציפי את השמנת והסוכר לקציפה יציבה, כסי את הפודינג, קשטי בתותים שלמים.

עבודה נעימה — בתאבון!

צ.ק.

כדאי לדעת

מה הקשר בין חלונות לנעלי לק?

אכן מהו הקשר בין זגוגיות החלון לנעלי הלק השחורות וה־לבנות של בנותינו? את הקשר הזה גיליתי רק לאחרונה, והוא התרסיס המיועד לניקוי קל של החלונות. ובכן. תרסיס זה מצוין כמבריק נעלי לק. התיזי סביב למעל במעגל והבריקי בסמרטוט נקי ויבש. נסי עוד היום לקראת שבת.

מה פרוש המושג: "ערך תזונתי גבוה"?

כשאת קונה מוצר כלשהו ועליו כתוב "ערך תזונתי גבוה" כדאי שתדעי שאין זה אלא ביטוי אל־גנטי לקבוע שהמוצר עשיר מאוד בקלוריות. לכן אל תתפלאי לקרוא את המשפט הזה מעל בקבוקי שמן, למשל, שעליהם כידוע רובצות 900 קלוריות על כל 100 גרם.

ללא כולסטרול מה פרוש?

היה, למשל, עולה בדעתכן שיצרן כלשהו יכתוב על שקית אורז "לא מכיל בשר" - מצחיק. אבל יצרני השמנים הצמחיים, כולם, כותבים משהו דומה "לא מכיל כולסטרול" - זהו תעלול פרסומי קטנטן שאיש לא חש בו, שהרי אם מדובר בשמן צמחי, נוכחות של כולסטרול היתה סיבה טובה להעמיד את יצרניו למשפט על הונאת צרכנים.

הבית שלנו

היש בי הכח?

יְלָדַי קוֹרְאִים "אִמָּא" בִּשְׁנָתָם
נֶאֱחָזִים בְּשִׂמְלָתִי כִּבְעוֹגֶן
רוֹאִים בִּי סוֹכֵךְ
וְסוֹמֵךְ — אֲנִי אֵם.

אֲחָיוֹתַי בָּאוֹת לִשְׁעַת תֵּה
לִמְצוֹא עֵצָה בִּבְכוֹרָתִי
וּמִפְלָט מֵעַצְמָן.

אֶת בֵּיתוֹ מְחַפֵּשׂ בַּעֲלִי
לְאוֹרָם שֶׁל נֵרוֹת מְבַקֵּשׁ לְהָחֵם
אֶת הַבְּרָכָה בָּעִיסָּה
אֶת פִּתְחֵי הָאֹהֶל
וְהֶעָנָן קָשׁוּר.

אִמִּי — רוֹאָה בִּי הֶמְשֵׁךְ
אָבִי — הוֹכָחָה לְדֶרֶךְ חַיָּיו
מַזְכִּירָה לְזִכְרוֹנוֹתָיו

הֲיֵשׁ בִּי הַכֹּחַ?
הֲיֵשׁ בִּי סְגֻלּוֹת
רוֹחַב לֵב
וְכֹחַ לָשֵׂאת?
אוֹ אֵינֶנִּי
וְיוֹם אֶחָד אֶתְגַּלֶּה בְּמַעֲרוּמַי

הֵם לֹא יוֹן עִים
כִּי אֲנִי
נֶאֱחֶזֶת בְּךָ אֱלֹקַי
תֵּן לִי הַכֹּחַ
לִתְמוֹךְ בָּם כּוּלָּם

חנה הר אבן, עמנואל

חוברת־עזר לגננות ומורות בנושא ספירת העומר

החוברת מעוטרת ב־30 ציורים של הצייר

בציבור החרדי הורגש זמן רב מחסור ופיגור בנושא של חוברות עזר לאנשי הוראה במקצועות הלימוד השונים לא היה לגננת ולמורה אמצעי־עזר נאותים שדרכם תוכל לעבור במקירה אחת על כללי הנושא אותו היא רוצה להעביר לילדים ולשנן אותו על בוריו.

בתקופה האחרונה, והמדובר על 4 או 5 השנים האחרונות, חל שיפור ניכר בנושא זה כאשר אנשי־מקצוע חרדיים ומוכשרים נרתמו והחלו בהפצת חוברות הכוללות גם חומר בצורה של טקסט, דהיינו העברת הנושא המדובר על כל היבטיו. וגם, וזה החשוב יותר, בצורה של אמצעי־עזר ללמידת הנושא בכיתה.

אחת המחנכות הבולטות בת־חום זה היא הגברת אסתר שטיינ־הרטר שכבר זיכתה את הציבור במספר חוברות שהתקבלו באהדה עצומה. הנושאים המטופלים על ידה הם שונים ומגוונים, כמו: הבוקר, ימים נוראים וסוכות, סתיו וחורף, חנוכה, ט"ו בשבט, פורים ופסח כאשר בכל אחד מנושאים אלה הקיפה הגב' שטיינהרטר את הנושא מבחינה הלכתית, השקפ־תית ולימודית גם יחד.

בימים אלה יצאה לאור חוברת נוספת, מפוארת מאין כמוה, על ספירת העומר ומיד עם הפקתה נחטפה ע"י גננות ומורות שראו בה מכשיר ראשון במעלה להעב־רת הנושא. אותו היא מקיפה מכל צדדיו. החל מהדינים. וסיכומם בקצרה, מהי מנחת העומר, קצירת העומר, איסור חדש, הסיפורים הידועים על רבי עקיבא ומוסר־ההשכל העצום הנשאב מהם, דיני האבילות בימי הספירה, הסיפורים על רבי שמעון בר יוחאי, ל"ג בעומר, מירון, תספורת בני ה־3, חובת הזהירות במדורות ל"ג בעומר, שעשועי ל"ג בעומר ועוד ועוד.

המרפרף בחוברת אינו יכול שלא להתרשם ולהתפעל מן הכ־מות והאיכות גם יחד. אין תחום שלא נגעה בו המחברת, והמדובר כמובן על נושאים כאלה שהם חשובים במיוחד לגננות ולמורות. החומר מועבר ומוסבר באופן היותר־קריא והיותר־ברור.

טון מיוחד במינו נוסף לחוברת זו והם ציוריו־איוריו של הצייר החרדי, הרב יוני גרשטיין. יוני, בלי תשובה מזה שנים רבות שעשה תקופה ארוכה במיגזר החילוני, החליט לתרום את כל כוחו לאדרת נושא הציור בצי־בור "שלנו" ואת התמחותו הבי־נלאומית, אותה רכש במכללה מיוחדת לאמנויות בפאריס, הוא מעוניין להעביר אלינו כדי לסייע ללמידת החומר החינוכי. ציוריו ואיוריו הפכו לשם דבר בזכות קלילותם ואמינותם. פרי מכחולו של יוני מעטר כיום חוברות רבות, עתונים וכתבי־עת. לצד העיסוק בציור מקדיש הרב גרשטיין חלק נכבד משעות היום ללימוד בישיבת "נתיבות עולם" בבני ברק.

החוברת ערוכה איפוא הפעם בסגנון קליל יותר, המדבר אל הלב ומושך את העין, הציורים מלווים כמעט כל נושא בחוברת על ספירת העומר, וכל זאת לבד מעסורים ואיזורים שמטרתם להד־גיש את הנושאים הרגישים והח־שובים.

בדברי ברכתו של הרב יצחק הלברשטט, ממחנכיה הדגולים של העיר בני ברק ומי שמכהן כסגן ראש העיר, ראש מחלקת החינוך וידי"ר וועדת החינוך לבנים החר־דיים בעיר, מודה הרב הלברשטט למחברת על "העבודה המרובה והיפה שעשית ע"מ להכין לגננות הרצות לחנך ברוח ישראל סבא ובימינו שהחומר המופץ אינו מתאים כלל לחנוכנו, הרי שהחומר שהוכן על ידך הוא בבחינת הצלת נפשות רוחנית".

משה מיכאל צורן

הפסיקו

(המשך מעמוד י')

הלכתי טהור. ואילו למען קדום מטרות פוליטיות אנוכיות (!!!)מותר לסכן את מעמדם ובטחונם של מדינת ישראל ויהודי העולם כאחת?!

מדוע לנציגי הצבור ה"שפוי" במדינת ישראל, מותר לכנות חוק שנתקבל בכנסת, בצורה הדמו־קרטית ביותר, כ"חוק מעני" "חוק מטורף" וכו' וכו' (ראה: החוק, האוסר פגישות עם אנשי אש"ף). ואילו נציגי הצבור החרדי חוששים לומר את כל אשר עם לבם, את דעתם האמיתית והנחרצת על חר־קים רבים במדינת ישראל שכל מטרתם הרס יסודות האמונה והדת, ולא תהא כהנת כפתד־קית?!...

אלירה היקר. אשמח כי תעמידני על טעותי, באם אכן הנני טועה בגישתי זו. אולם דומני כי לעת כזו באשר כל מוסכמות יסוד בחברה הישראלית קורסות ומת־פוררות כבנין של קלפים. כאשר העתונות איננה מתביישת להציג לאזרח הישראלי להצטייד בדרכון זר ל"עת סגריר". כאשר נציגי הי־מין והשמאל מאשימים ללא הרף, ובצדק, האחד את חבירו, בחורבנה העתידי של המדינה. לעת כזו, דומני כי הגיעה השעה שנציגה של תורת ישראל יביע דעתו ויאמר להם גלויות: רבותי! הצדק עם שניכם! אנשי הימין כשמאל! בהתינתכם ידכם להרס שבת ומר־ער, בהתעלמותכם מהמתירנות האוכלת בעם הזה כל חלקה טובה, אתם הנכם הורסיה האמיתיים של מדינת ישראל!!!

וכמי שבא מ"בחוץ", ורואה את הדברים מנקודת מוצא אוב־ייקטיבית למדי, מרשה אני לומר כי הגיעה השעה שהיהדות החר־דית תשתחרר מעט מעמדתה הנג־לותית והקפואה, ותשכיל להבין כי היא איננה בהכרח חייבת להיות קשורה לצמיתות לספסל הנאש־מים. הגיעה העת שנציגיה יכירו בחכמה העמוקה הטמונה באמס־רטגיה האומרת כי: "ההגנה הטו־בה ביותר היא ההתקפה". ודומני, כי יפה שעה אחת קודם!

המצפה לתשובתך
שלך בידידות
דוד.

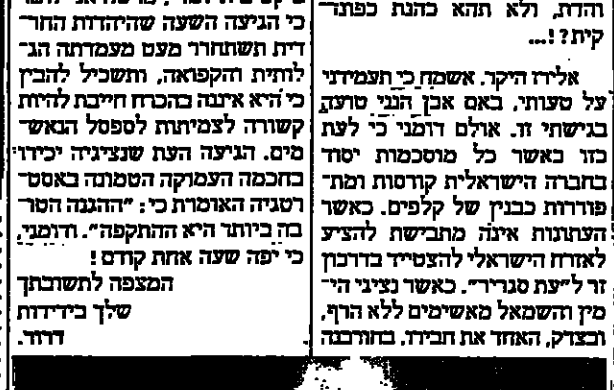

הגלריה סותבי בניו יורק מצפה לרווח של 8 מיליון דולר במכירה הפומבית של יהלום זה בן 8.5 קראט — השבוע.

הטור שלו ושלכן

לקחים

ערב שבת של ערב פסח.

ובכל אופן הספקתי לקרוא את שורותיה המלבבות של נועה בארי. נועה היקרה: כשקראתי את דבריך נזכרתי בשנים קודמות: הלחץ הפיזי והנפשי מחד, והרצון שלא לכעוס מאידך הכניסו אותי ללחץ נוסף...

מהר מאד הגעתי למסקנה שיש מקום לכעס. אינני מתכוונת לפקי־קת כל המצטבר על ראש הילדים.

אבל אם הקטנה נכנסת עם ביסקויט מותר, כן, מותר להרים עליה קול. היא אומנם אולי לא מבינה בכלל מהו חמץ, אבל היא תקלוט שעבור אמא בסקויט הוא משהו נורא ואיום, הוא איסור כרת: יש מקום לחנך את הילדים לשמור על מה שאמא כבר ניקתה, על חדר סגור. (בשעת הצורך) הם יכולים להבין ואפילו הפעוטות, שאמא מאד עיפה ועכשיו אין להכנס לחדרה. יש מקום לתת להם להבין שאמא היא האוריינקט החשוב ביותר והמבוקש ביותר בבית, ולכן יש לשמור עליו ביותר.

על מנת להמחיש לקטנים את ההבדל בין נקי וחמץ, אני נוהגת לתת בידם בערב פסח עוגת פסח ולשלוח אותם לאכול את העוגה על הספה, תמיד באה השאלה התמימה: אמא, אבל זה עושה המון פרורים?!

— נכון, חמוד אך אלו פרורים של פסח זה לא חמץ...

לסיום עצה נהדרת לערב פסח ממש, במיוחד לבית עם קטנטנים.

אני רגילה להוציא את כל החמץ מהבית מיד [illegible] יקח חמץ. בליל בדיקה חמץ אוכלים ארוחת ערב, מנקים הכל כבר בלילה, ואת השקית עם השאריות אני תולה על הידית מאחורי הדלת. (אל תדאגו אף אחד לא יקח את זה במשך הלילה), ואז מתחיל הפסח.

בבוקר קמים רגועים ושלוים בלי המתח של הרגע האחרון. ארוחת הבוקר כוללת, סלט תפו"א לכן עם עוגת פסח, סלט ביצים וכו'. ואנחנו "מרויחים" יום חג נוסף.

פסח כשר ורגוע

ב.

תגובה על יום ההולדת של בינה

לגבי אשר לא יכולה להשתתף ביום הולדת ביתה. איזה צער איזו עגמת נפש, עד כדי כך חשוב שצריך לפרסם בעיתון.

הלואי שבינתי היתה מחכה לכשיח, כמו שהיא מחכה לחגיגת יום ההולדת. איזה עוון. איזה חוסר טעם. במטותא מכם, איפה כתוב באיזה מקום בתורה, בנ"ך, בקיצור שולחן ערוך אולי, איפה נכתב כל הטרדם סביב יום ההולדת!

כן, יום הולדת לפרעה, והלא אנו משיכים עצמינו לזרע אברהם.

בגדי שבת ביום הולדת, היכן הקשר? כשודים יום הולדת לשבת מאימתי? האין פה ערבוב ערכים?! מאיפה לקחנו את המנהג "החשוב" הלזה, היכן טמון השורש. חושבני שגם הפעם ההשפעה של הרחוב נכנסה לבתינו, חוקות הגויים חוגגים בגנים של חודים. בגדי שבת, כתר על הראש, מגבת, עוגות ושקיות והפתעות כיד ה' הטובה עלינו ועוד כהנה וכהנה כל אחת כיד הדמיון הטובה עליה, איזה "אושר" לילד קילוגרמים של תשומת לב ביום אחד האם זו הדרך, האם זה מה שנדרש מאתנו לציין כשילדינו גדלו בעוד שנה, הזוהי דרכם של יהודים לציין השמחה, ומלמדים את ילדינו לתת חשיבות לדברים טפלים וככה גדלים הילדים החמודים שלנו.

אם כבר יום הולדת אז כל יום, הרי כל יום ד' נותן לנו את החיים במתנה, בואו ונצא במחול כל יום ונודה לה' על כל רגע. כשתינוק נולד יש שמחת ברית המילה או זבד הבת. לבן בגיל 3 לבת בגיל 12, לבן בגיל 13 ואח"כ אם בגבורות בגיל 80, זה מה שכתוב והלא נאמר, לא להוסיף ולא לגרוע, ואנו מוסיפים — ובכך גורעים. אפשר לציין את יום ההולדת בכך שנלמד את ילדינו לעשות חשבון נפש, להסביר לו שהוא גדל ועכשיו הוא מסוגל לעשות יותר דברים ללמדו שיש יותר להקפיד על המצוות ולתת לו תפקידים יותר חשובים בהתאם לגילו, אפשר לברכו לומר ביחד פרקי תהילים ואפשר להוסיף מכתק סמלי.

אני מכירה בתים שאוי אם שכחו את תאריך יום ההולדת, אוי ואבוי איזו צרה צרורה. שלא נדבר על התכשיט היקר שצריך לקנות "כשקטנים מוצץ וכשגדולים זה צריך להיות נוצץ". אחרון חביב עשיתי חשבון שמינימום כל אמא מוציאה 50 שקל למסיבת יום הולדת (בלי להוסיף את הנעליים שבדיוק היו צריכים לקנות והשמלה שהראה חגיגית). אם את כל השקלים האומללים האלו היינו אוספות מכולן, היינו יכולות להחזיק ישיבה. לא ידעת בדיוק לכמה זמן.

ציונה המים

על אשראי

(המשך מעמוד ה')

אמות הסיפים קרוצים כפי הנראה בחומר קשיח מדי; הזעקות־גדולות־זמרות רבות מבקשות מוצא. זעקה גדולה וכרה צריכה שתקום לכאורה לקצב הקמתו ושכלולו של מרכז השכד המורכתי: אולי סביב הסטטוס־קוו הנוגס; או. מסתבר יותר. על רקע אוירת ה"אחדות" בביתנו פנימה. וזעקה־גדולה־וכרה לא צריכה לקום סביב בעיה שאינה קיימת. איוולת היא לדרוש מצבור חושב שיהא זועק על דבר בעיות שנפתרו מכבר; איוולת היא לדפוק בסערת רגשות על דלתות שכבר נפתחו לרווחה.

המבנה הזה בתמונה, עדות אילמת לאזלת ידנו. המבנה הזה. אחד מאלו הממתינים בקוצר רוח בהתיישבויות — עם תריסים מוגפים — לאחינו הנתונים ב"מצוקה". לעת עתה ימשיך לצבור אבק.

דירות רווחה בהשג ידינו! תשתית חודית נפלאה קיימת! אוירה חברתית מלוכדת, שמיים בהירים... איכות חיים — הדור נאה זיו העולם!... האמת הזאת מרפרפת מפעם לפעם סביב תודעתנו. יהודים החרדים למצוקות הכלל ישמעו בהתפעלות, רישובו להידפק על דלתותי הגביר מ"משלי החפץ חיים":

"אהה! מצוקת הדיור!"

איש אינו בא בוכות עם נתונים קיימים. איש אינו עוקר בהבל־פיו את חצרות אלוקנו המפריחות שכמות. אבל פעם לפעם, בנוח עליו הרוח, בין גמ"ח לגב"ה, יקום מי שיקום, וידע את שאננות הצבור:

"אהה! מצוקת הדיור!"

אם כזו היא המצוקה — אשרי המצוקה הזו!

בקרוב בקרוב
תופיע
הקלטת המרתקת
קטקלית 1
"יש עצה"
מאת הריתמוסיקאית
ציפי איגל
מפיק ומפיץ "גל־פז"
מלכי־ישראל 15

"רהיטי וידל"
מחדשים תצוגה מרהיבה
פתוח אחה"צ מ־4.30

בקלטת
"יש עצה"
ספורים, קטעי ריתמיקה מקוריים ושירים נפלאים
חויה לכל המשפחה
מפיק ומפיץ "גל פז"
מלכי־ישראל 15

לימודי להתאפר
בצורה נבונה ועדינה
אצל מאפרת מקצועית חרדית
בקרוב: פתח אי"ה קורס איפור ופיפה
ייעוץ אישי למשתתפות
פרטים 02־382553

בשורה טובה לכלות
בעוד שבועיים תפתח אי"ה
מחלקת הכלות במשכננו החדש
(הפאה ר"ע 78)
עם מבחר ענק של שמלות מפוארות במיוחד
וכן אביזרי כלה אקסלוסיביים
אפשר כבר עכשיו לתאם הזמנות
בסלון הפאה
ר"ע 65 ,790089 03־788710

First Lady
דאשונה בעולם!
דאשונה בישראל!
בטיב, ביופי ובעיצוב
אנו עוברים!
מבצע נקיון המדפים
במחיר 79 — 89 — 99
כולל הסידור
דגמים בודדים במחיר 69 כולל סידור
פאות מעורב טבעי
פיזי ★ ספוט־הון ★ טיפ טופ
120 ש"ח כולל סידור
יתר המלאי הנחות עד 10%
המכירה בכל הסלונים בארץ
★ ★ ★
סלון הפאה: ר"ע 65 פתוח רצוף כל היום
סניף ויז'ניץ: רח' קהילות יעקב (הכרמל) 35 דירה 6 טל' 03־772742
סניף רמת אלחנן: רח' זוננפלד 12 דירה 2, טל. 03־762020

מיוחד לכלות   מכירה חד פעמית
חליפות סריג אופנתיות, כותנה בשילוב סרינה + אבני חן
הכי הכי חדיש ומבחר שמלות נשים לקיץ
הכל ממיטב תוצרת חוץ
רק במוצש"ק (ו' ד' אייר) בין 9.30-11 וביום א' בערב בין 8-10 רח' אדוניהו הכהן 19, ק"ב ע"י החינוך העצמאי י"ם

Total Nature Ltd
שרותי רפואה
Beauty Center
מרכז לניתוחים פלסטיים קוסמטיים
לשיפור תדמיתך החיצונית להצלחה בחיים ובעסקים
★ ניתוחי מתיחת פנים ועפעפיים.
★ ניתוחי אף ואוזניים.
★ הזרקת גידולי עור וסלול ללא ניתוח בשיטת פרופסור מדרי.
★ יישור בחיצת האף.
★ הוצאת שקדים ופוליפים.
★ תיקון פגמים באצבעות הרגלים והידיים.
צוות רופאים מומחים מעולה
שרות אדיב
אווירה שקטה ודיסקרטית
מחירים נוחים
טל' 5466844, 5466480, 03-5467930
רח' בזל 1 תל-אביב

מוזנינת לארגן בביתך
חוג להתעמלות בשיטה מיוחדת ולהשתתף היגם?
צלצלי 02־382553 בשעות הבוקר בלבד

שעון רצית
קני ב"יפית"
"מרווין" "לאפייט"
"שבליה" "פארר"
בהנחות ובתשלומים
מערכת צלליות תינתן
כשי על קנית שעון
ר' עקיבא 91 ב"ב

החוג לכתיבה יוצרת
שע"י מכון בית יעקב למורות - ירושלים
נפתחים חוגים נוספים
לכתיבה יוצרת
בבני ברק
לתלמידות כיתות ג'־ח
לפרטים טל. 03־794001
03־5790008

הגיע שוב תכשיר רפואי למניעת וסיפול בבעיות הזעה
"סיבלין"
המפיצים הבלעדיים ת.ד. 257 גבעתיים
טל. 03־6790861 03־323295
בתכשר מיוחד

סמינר בית יעקב מגדל עוז
העל יסודי
לאור ההצלחה בס"ד
אנו נענים לבקשת הציבור ונעלה שוב את המופע החינוכי
נער הייתי
על מסך בירושלים ובבני ברק בל"ג בעומר
יום ה' י"ח אייר תשמ"ח (על מקומות וזמנים נפרסם בעז"ה)
מכירת ברטיסים במקום
אפשרי להזמין מקומות לקבוצות מאורגנות במחירים מיוחדים, וכמו"כ להעלות את ההופעה במקומותיכן
להזמנות נא להתקשר בשעות היום 3.00 — 8.30
לטל. 02־433105
ובערב אחרי 9.00 לטל. 02־827570 02־824469
כל ההליכים הכרוכים בהפקה קבלו אשור גדולי תורה
המופעים לנשים ולבנות בלבד

עירית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית
פעולות קהילתיות תורנית
ע"ש הרב ידידיה פרנקל זצ"ל
נשים יקרות, הנכן מוזמנות
להרצאה בתהילים
שיתקיים אי"ה ביום שני ח' באייר תשמ"ח
המרצה: הגב' ד. יונגרמן
הרצאה תתקיים בביה"ס בית יעקב אוליפנט, רח' סעדיה גאון 6, בשעה 8.30 בערב
נא לדייק.
בשמחה לראותך
ארגון אחות לאחות

למרטיבי לילה
מכון מדופלם
שיטה חדשנית ביותר — מעקב והשגחה מקצועית
ההיגמלות באחריות
לפרטים: ☎ 03־320514, 03־738563

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל
פתח־תקוה
אנו שמחים להודיע על
חידוש פעילות
לקראת הקיץ הבעל"ט
★ יהדות — שעור עם המרצה הקבועה יתקיים בס"ד ביום שלישי ט' באייר בשעה 8.00 בערב
★ הרצאה ע"י הרב ד. וויס הי"ו
מתקיימת פעם בחודש ביום שלישי
הרצאה הקרובה בס"ד באייר בשעה 8.00 בערב
ההרשמה לחוגים הבאים: תפירה לפי בורדה בקר או ערב, העבודת הרים, אנגלית למתחילות
פרטים והרשמה עד מוצש"ק י"ג באייר בשעות הערב בטל. 03־9232560
לקראת חג השבועות מתקיים בס"ד ערב מאכלים חלביים ביום ראשון כ"א באייר בשעה 8.30 בערב
דמי השתתפות 5 ש"ח
★ מועדון לגיל הזהב מחדש את פעילותו בס"ד ביום ראשון הקרוב ד' באייר בשעה 5.00 אחה"צ
★ תיקוני בגדים למשפחות בזכות ע"י מתנדבות פועל מידי יום שני בין השעות 6.30-4.30 אחה"צ
אפשר להביא בגדים בשעות הנ"ל
כל השיעורים והחוגים מתקיימים בבית נשי אגודת ישראל רח' פרנקפורטר 13 פתח־תקוה
בברכה המארגנות

קלטת הרפיה
למתח, לכאבי ראש ועייפות
תקבלי לביתך תמורת 10 ש"ח
שתשלחי להגיה לגב
אמרי בינה 18 י"ם
4.30—5.30 02־815961

מבצע השבוע
קורס הדפסה במחשב חינם
ונרשמים לקורס הנהלת חשבונות ועבוד תמלילים
"מחשבת"
ר' עקיבא 92, 03־5793777

אילת נאות
אופנה בגדול
ר' עקיבא 92 בני ברק
טל. 784444
מבצע למס' דגמים לעונה - במחירי סוף העונה
לידיעת לקוחותינו
שעות הפתיחה בחודשי הקיץ
בימים א'־ה' 1.00־9.30 לפנה"צ
8.00־5.00 אחה"צ
יום ג' אחה"צ סגור
יום ו' פתוח מ־10.00 עד 1.00

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדיכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות גנטיות
ח"ו פנו לאגודת דור ישרים הפועלת בברכתם של גדולי הדור באה"ב ובארה"ק וביניהם
הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"ש קרליץ שליט"א
טל: 02־431972, 02־864274, 03־792352, 03־705436
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל
בית הספר בית יעקב "הצפון" סטהדרה המורחבת ירושלים
נשים יקרות
אנו שמחות לבשר על
פתיחת הפעילות
לעונת הקיץ הבעל"ט
★ ביום שני ח' באייר בשעה 9.00 בערב בדיוק נפתח בס"ד בסדרת הרצאות מיוחדת
עם הרב נחום דיאמנט הי"ו
על הנושא: המשפחה בישראל
דמי כניסה 2 ש"ח
סדרת הרצאות תתקיים מידי יום שני בשעה 9.00 בערב
★ ביום רביעי י' באייר בשעה 9.00 בערב
הרב מ. נויגרשל הי"ו
על הנושא: ימי הספירה כהכנה לקבלת התורה
דמי כניסה 2 ש"ח
★ מידי יום א' בשעה 8.45 בערב תרצנה לסרוגין
הגב' רבקה נביס תחי'
והגב' זיסא חזן
על הנושא: פרשת השבוע ושמירת הלשון
★ מידי שבת קודש בשעה 3.00 אחה"צ מתקיים שיעור בפ' שבוע בבית־משפחת בטבול בלוק מס' 101 סנהדריה המורחבת
נפתחה ההרשמה לחוגים הבאים: חוג עיצוב שיער לבנות
ע"י הגב' צילקה קרויזר
תפירה, הנחיות הורים, התעמלות, שפור הבריאות, חוג אמנות, סריגה, ציור, שמירת משקל
הרישום יתקיים ביום ראשון, שני ורביעי ז' ח' י' באייר
בין השעות: 8:00-10.00 בערב
בבית הספר בית יעקב הצפון סנהדריה המורחבת
פרטים בטל: 828191
להתראות המרכזות

רהיטי פז פ"ת
★ פינות אוכל המתאימות לשבת בכל הגדלים
★ מזנונים וספריות לספרי קודש
★ מערכות סלון בד ועור
★ חדרי שינה
★ הכל לפי הזמנת הלקוח
רח' הרצל 29–27 פתח תקוה טל' 913766

صورة من الاصل

המודיע השבוע לפני שלושים שנה

14 חרדים נדונו למאסר

ירושלים כ"ט (ע). — תשעה צעירים חשודים בהש־תתפות בהפגנה האחרונה נגד בריכת השחיה המעורבת בי־רושלים, שנערכה ביום ה' בערב נעצרו אתמול לחמישה ימים. בפקודת שופט השלום מוהנ לוי בירושלים. 14 אחרים שנ־עצרו אגב פיזור אותה התקה־לות, שוחררו על ידי המשטרה עד ביום ה' בערב וביום ו' בבו־קר.

בהגישו את בקשת המשטרה לעצור את התשעה לשמונה ימים. טען הקצין ר. דיבון, כי חקירתם טרם הושלמה, לעומתו טען העצור זלמן אקר, כי חקירתם נסתיימה עוד בערב מעצרם. רובם נעצרו הרחק ממקום ההפגנה רק עקב חזותם החרדית, ו"בקשת המעצר מכ־וונת רק לדכא אותנו".

בעת בירור הבקשה, הופיע בבית המשפט הרב אריה לוין, רבם של אסירי ציון בתקופת המנדט, וביקש מהשופט לשחרר את נכדו, מרדכי יודל־בין הנמנה בין העצורים. הרב לוין, אמר כי נכדו ידוע לו כצ־עיר המתרחק מהפגנות וכי ידוע לו בבירור כי הוא נעצר בעברו לתומו ברחוב. השופט לוי השיב, כי אינו יכול לדון בדבר והוא עוצר את החשודים בשלב זה כדי לאפשר למשטרה להשלים את חקירותיה. כמבר־קש על ידה. הרב לוין ענה: "אפשר לסמוך על דברי, עד היום לא שקרתי".

שעה קלה לפני הוצאת פקודת המעצר נסתיימה פרשת התביעה במשפטם של 14 חר־דים הנאשמים בהתקהלות בלתי חוקית ובהומות נגד הבריכה בסוף חודש פברואר השנה. ראש מדור התביעה של משטרת הבירה, המפקח ע. שפיגלש־טיין, העלה על דוכן העדים 25 אנשי משטרה, אשר נכחו בפי־זור ההפגנה.

לפני התחלת הישיבה הובאו שאר 13 הנאשמים לפרוזדור בית המשפט, אולם הוחזרו כלעומת שבאו והשופט הורה להכניסם לפניו רק כאשר הגיע תורה של ההגנה. כל הנאשמים הצהירו, שאינם מכירים בסמ־כות בית המשפט לדונם, אלא רק בסמכותה של התורה. אך אחד מהם, ר' הלל שלזינגר, הודיע שיחליט אם למסור הצהרה לאחר שיעיין בעדות שנמסרה נגדו בהעדרו מהאולם.

הנאשם חיים גולדשטיין בן 55 קבל, כי לאחר מעצרו האיצו בו אנשי המשטרה, למרות שהלך אתם ללא התנגדות, הם הפילוהו על הארץ ואף קיבל בעיטות ברגלו מקצין לבוש אזרחית.

סיכום המשפט ביום א' לפני הצהרים.

3 דירות נשרפו בדליקה שפרצה בבתי נייטין

ירושלים מוצש"ק (מאת סופרנו). — דליקה גדולה פרצה היום לפנות בוקר בשכונת בתי נייטין, ובעקבותיה נשרפו 2 דירות כליל ודירה שלישית ניזוקה בצורה רצינית, ואילו גג משותף ל־7 בתים של קומה זו נשרף בחלקו הגדול.

השריפה פרצה כנראה עקב התלקחות פתיליה באחד הבתים והאש אחזה במהירות בבתים, ועד מהרה התנשאו להבות אש ונראו במרחק רב.

מכבי האש שהוזעקו ע"י דיירי המקום הופיעו כעבור 25 דקות וכל מאמציהם ומאמצי השכנים במקום להציל את הדירות עלו בתוהו, אולם הצליחו לאתר את האש מהדירות הסמוכות.

גם המשטרה שהזעקה למקום ונרתמה מיד לפעולות הכיבוי אשר נסתיימו כעבור למעלה משעה. אולם גם לאחר מכן התפרצו להבות אשר כובו ע"י ערבי, פועל נקיון של העיריה.

יש לציין הסתכנותו של אחד השוטרים אשר אץ להציל ספר תורה שהיה באחד הבתים. השוטר הרטיב את בגדיו כדי לחסן עצמו מפני האש וקפץ לתוך הבית שהיה אחוז להבות ותוך זמן קצר הוציא את ספר התורה בשלימות.

מלבד 2 הדירות שנשרפו כליל והדירה השלישית שניזוקה בחלקה, נפגעו גם יתר 4 הדירות באותה קומה והגג כולו עלה באש.

הדירות אשר נשרפו שייכות אחת להרה"ח הישיש ר' מרדכי הריס, אשר רכושו היחיד — ספריו יקרי הערך — עלו באש והשניה להר"ר גד טרוביץ, הדירה השלישית, שנזוקה בחלקה שייכת לר' ישעיהו צובבר.

ביקורת בממשלה על "התערבות הרבנים בענייני החינוך"

ירושלים, יום א' (מאת סו־פרנו) — ביקורת על פעולתם של הרבנים הראשיים שעמדו לצאת בכרוז לטובת החינוך הדתי בארץ, עם פתיחות הרישום לבתי הספר נמתחה היום על ידי שר החינוך מר ז. ארן בי־שיבתה השבועית של הממשלה בירושלים.

כפי שנודע, עמד להתפרסם בימים אלה כרוז החתום על ידי שני הרבנים הראשיים, בו נקראים ההורים לרשום את יל־דיהם לבתי הספר הדתיים למען הגברת ההכרה היהודית בקרב בני הנוער. משום מה עוכב פרסום הכרוז כמה וכמה פעמים ועתה הועלה הענין על ידי שר החינוך בישיבת הממשלה ואף נערך עליו דיון מקיף בו טענו חברי הממשלה נגד "התערבו־תם של הרבנים הראשיים בת־חומי החינוך".

אספת מחאה רבתי נגד בריכת השחיה בשכונות הדרום בירושלים

ירושלים, יום ב' — (מאת סופרנו) תושבי השכונות הד־רומיות בירושלים התכנסו היום לאסיפת מחאה נגד הקמת בריכת השחיה המעורבת במושבה הגרמנית הסמוכה.

האסיפה, בה נכח קהל רב מתושבי הסביבה, נקראה על ידי הרבנים הספרדים והאשכנ־זים, רבני שכונות הדרום, בראשם הגאון רבי דוד שפרבר והגאון ר' זאב מינצברג. הא־סיפה נערכה בבית הכנסת הס־פרדי "תפארת ישראל" שבבנין ישיבת ערלוי בקטמון, וברחבה שלפני הבית.

אסיפת המחאה הנמרצת נפתחה באמירת מזמורי תהלים פסוק בפסוק על ידי הרה"ר אלעזר בריזל. לאחר תפלת המנחה נפתחה האסיפה על ידי הרב אברהם חכם רבו של בית הכנסת ולאחריו נאמו הרב ש.ש. שניצלר, הר' יעקב אהרונוב, הרב יהודה צדקא, הרב יוחנן סופר, הרב סעדיה מזגיר והרב א. בריזל, שנעל את סדרת הנ־אומים.

בדברים נרגשים העמידו הנואמים את הנאספים על חומרת המאבק נגד הקמת בריכת השחיה המעורבת, הפותחת פתח חדש לפרצות במוסר הציבורי וקוראת לה־פקרות שהגיעה כבר לממדים מדאיגים גם בלעדי זאת. הנואמים, שדבריהם הועברו ברמקולים ושנאמרו בשפות שונות, קראו לבדק בית פנימי כדי להבטיח את הצלחת המאבק בחוץ.

למרות מזג האויר הקשה ששרר היום בירושלים, נתאסף קהל רב באולמות בית הכנסת וברחבה שעל ידו, אך יחד עם זאת נבצר מאת הגרי"ד שפרבר, הגרי"ז מינצברג והרה"ג ר' י.ג. שטרן מלהופיע אישית באסיפת המחאה. מאידך, שלחו רבנים אלה מכתבי עדוד ומחאה לא־סיפה, שהוקראו עם פתיחתה.

בתום האסיפה הוקראו החלטותיה בהם מובעת בין השאר המחאה הנמרצת נגד הפרצה החמורה ההולכת ונ־פרצת בסביבה הקרובה ואשר יש בה כדי לזעזע את יסודות המוסר והצניעות שעליהם גאותו עם ישראל מאז היותו לגוי. האסיפה קראה להפסקתה המידית של בניית הבריכה, אשר באם תקום, ח"ו, תיבצר מאת מאות ואלפי תושבי הש־כונות לדור בסביבה זו מחשש שמא יפגעו בניהם ובנותיהם בארס השחיתות העלול לנדם מבריכה זו.

במעמד חגיגי הונחה אבן הפנה לבניני ישיבת חדרה

חדרה יום ב' (מאת סופרנו) — בנוכחות רבנים, ראשי ישיבות, חברי כנסת ואישי צבור שונים, הונחה היום אחרי הצהריים אבן הפנה לבניני ישי־בת חדרה.

בניני הישיבה יוקמו על מגרש בן 4 דונם ליד השיכון האזרחי בחדרה בהשקעה של כרבע מליון לירות, בתרומות של מוסדות וארגונים בארץ ובחוץ לארץ. בשלב הראשון יוקם בנין בן שלש קומות, שי־כיל 40 חדרי מגורים, מטבח משוכלל וחדר אוכל מרווח וכן משרדים. לאחר מכן יוקם בנין בן קומתיים, שיכיל בית כנסת, אולמות ללימודים חדרי כיתות וספריה.

ישיבת חדרה קיימת 22 שנה וכיום לומדים בה קרוב ל־100 תלמידים בגיל 17־11. שני שלישים מהם מתגוררים בי־שיבה, הסובלת מזה שנים רבות מתנאי דיור ולימוד קשים ביו־תר. עם השלמת המבנים החדשים, תוכל הישיבה לקלוט ולהכפיל את מספר התלמידים. הבנינים תוכננו על ידי מהנדס ז. ריץ מחדרה והוא יוציא את העבודה לפועל.

הטקס החגיגי החל מיד לאחר תפלת המנחה ונפתח על ידי מנהל הישיבה הרב א. פרלמוטר, אשר מסר את ניהול החגיגה לידיו של מר ש. מאירסון יו"ר ועד הבנין ואחד מוותיקי המקום; אך בגלל חו־לשתו הועבר ניהול הטקס להרב א. טורצ'ין מנהל ועד הישיבות בחיפה.

דברי ברכה השמיעו רבה של חדרה הרב י. ד. כהן; ראש עירית חדרה מר י. וידוקר; ראש ישיבת פתח תקוה הרב א. כץ; הח"כ י. כץ, את ברכתה של אגודת ישראל הביא הרב ש. שצדרוביצקי שהעלה על נס את פעולתם המבורכת של יוצאי נובהרדוק. את ברכת המועצה הדתית הביא מר ח.ד. פיקארש סגן ראש העיר וכן ברכו הרב י. דיסקין מפרדס חנה, הרב ב"צ ברוק ישיבת נובהרדוק ירושלים הרב ג. קוגלר מצרפת ומנהל מחלקת הישיבות של הג'וינט מר גרינבוים.

את סדרת הברכות נעל תל־מיד הישיבה שאול אהרג, תימ־ני יליד חדרה, שהודה לנוכחים בשם תלמידי הישיבה.

עירית ת"א הכירה בגנים של אגו"י

תל אביב יום א' (מאת סו־פרנו) — פגישת מנהלי ומנה־לות גני הילדים של נשי אגודת ישראל, מרכז בית יעקב ופועלי אגודת ישראל וכל הגנים הק־שורים לועד הגנים שע"י ועד החנוך של אגודת ישראל בתל אביב יפו, — נערכה במשרדו של סגן ראש העיר הרב י.מ. אברמוביץ, בעירית תל אביב.

בפגישה זו מסר הרב אבר־מוביץ כי הצליח להביא לידי כך שהעיריה תכיר החל מהשנה בכל הגנים של ארגוני אגודת ישראל בתל אביב, ותשלם את המחיר המלא עבור כל ילד בגיל חנוך חובה בסך 40 ל"י לשנה, וכן יהנו הגנים מכל הזכויות המקובלות לגבי גנים אחרים. ההסדר החדש נכנס לתקפו עם התחלת שנת התקציב החדשה ב־1 באפריל 1958.

בשנת הלמודים הנוכחית לומדים בגני הילדים של ארגוני אגודת ישראל 400 ילד בגיל חנוך חובה, וקיימת תקוה שהודות להישג החדש יתווספו השנה תלמידים חדשים רבים בגנים הללו, כן תתאפשר פתי־חת גנים חדשים בשכונות ובפרברי העיר, לאחר שהוכש־חה כאמור ההשתתפות המלאה של הממשלה ועירית תל־אביב — יפו.

לאחר שהנוכחים הי"ה: הרב ש. חסידא, הרב ש. סיני, הרב מ. צ'ציק, ר' יצחק אלברט, מר יעקב רוט, מר ב. שצ'רנסקי הגב' ביגע, הגב' קיפר, הגב' זילברשטיין ועוד, הציגו שאלות בקשר להסדרים החדשים, — השמיעו ר' יצחק אלברט והרב מ. צ'ציק דברי הערכה לפעולתו התשובה הזו של נציג התנועה בעירית תל אביב יפו.

פרשת אח"ק-אמור: ו'-י"ב אייר תשמ"ח

יום החודש	יום השבוע	אייר	עלות השחר	עטיפת טלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש למג"א	סו"ז ק"ש להגר"א	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה להגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
ו	ז'	אחו"ק	3.22	4.07	4.59	7.29	8.17	8.50	9.23	11.36	12.09	3.28	4.52	6.15
ז	א		3.21	4.06	4.58	7.28	8.17	8.50	9.23	11.36	12.09	3.28	4.52	6.16
ח	ב	תענית ב' קמא	3.20	4.05	4.57	7.28	8.18	8.49	9.22	11.36	12.09	3.28	4.53	6.16
ט	ג		3.19	4.04	4.56	7.28	8.14	8.48	9.21	11.35	12.09	3.28	4.53	6.17
י	ד		3.18	4.03	4.55	7.27	8.14	8.48	9.21	11.35	12.09	3.28	4.53	6.18
יא	ה	תענית ה'	3.17	4.02	4.54	7.26	8.14	8.47	9.20	11.35	12.09	3.29	4.54	6.19
יב	ו		3.15	4.01	4.53	7.25	8.13	8.47	9.20	11.35	12.09	3.29	4.55	6.19

לפי אופק ירושלים — הזמנים — לפי שעון חורף — מתוך לוח דבר יום ביומו

רשות לרופא

אחת מתוך ארבע נשים בגיל 60 עשויה לחלות באוסטאופורוזיס

מאת ד"ר יוסף מרגוליס וד"ר יצחק וינטר בי"ח הדסה עין כרם ירושלים

מחלת האוסטאופורוזיס אשר ממנה סובלים כ־15% מהנשים וכ־3% מהגברים מעל גיל 50 ו־30% מהנשים ו־15% מהגברים מגיל 70 ומעלה, נחשבת לאחד הגורמים העיקריים לתחלואה ונ־כות בזקנה.

מחלת האוסטאופורוזיס הינה מחלת עצמות המתבטאת בירידה מואצת של כמות העצם. העצם נבנית ונהרסת במקביל במשך כל החיים. עד גיל 35 תהליך הבניה מתגבר על תהליך ההריסה. כחלק מתהליך ההזדקנות קצב ההריסה של תאי העצם מהיר יותר מקצב הבניה, העצם נחלשת — תהליך זה מואץ אצל נשים בחמש השנים הראשונות שלאחר גיל המעבר כאשר הגוף מפסיק ליצר אסטרוגן — המעכב את הריסת העצם. הסיבוכים העיקריים של המחלה הם כאבי גב, איבוד קומה הופעה של גיבנת ושברים בשורש כף היד, בעמוד השדרה וביריך — שברים הגורמים להגבלה בתנועה, בתפקוד ולנכות.

ניתן לעשות הרבה בתחום המניעה והאטת התהליך של הד־רדרות מצב העצם ע"י נקיטת אמצעים בעוד מועד.

תנאי מוקדם לטפול במחלה הוא אבחנה מדויקת בשלבים הראשונים של דלדול העצם. השיטה הנפוצה ביותר היא צילומי רנטגן של עמוד השדרה.

שיטה זו אינה רגישה מספיק לאבדן עצם שכן רק כאשר העצם אבדה כ־30% ממסתה או כאשר חלו כבר שברים בעמוד השדרה ניכר השינוי בצלום הרנטגן. חוסר הרגישות של צילומי הרנטגן הביא לפיתוח שיטות נוספות.

שיטה אחת פותחה בארה"ב ומודדת את תכולת המינרלים בעצם.

שיטה אחרת — שיטה בלתי חודרנית שפותחה בארץ בשיתוף של ביה"ח הדסה והאוניברסיטה העברית מודדת צפיפות מוחלטת של מסת העצם.

שיטות אלו המיושמות במכון הירושלמי לאוסטאופורוזיס בי־רושלים מאפשרות קביעה מוקד־מת, מדויקת ואמינה של מצב העצם.

אנשים מסוימים הם בעלי סיכוי גבוה יותר לחלות באוסטאופורוז־יס מאחרים: כאלה שבמשפחתם יש או היה מישהו שלקה במחלה, בעלי מבנה גוף רזה ממוצא מער־בי, נשים שעברו כריתת רחם, מעשנים, מרבים בשתיית קפה ואלכוהול.

טיפולים מקובלים בעולם למ־ניעת אוסטאופורוזיס כוללים המשך פעילות פיזית, דיאטה עשירת סידן ודלת שומן רווי, תוספת של 1.0־0.5 גרם סידן ליום. (בצורה תרופתית) טיפולים במחלת האוסטאופורוזיס לאחר האבחנה כוללים תוספת גבוהה יותר של סידן 1.5־1.0 גרם ליום בשלוב של פלואוריד, ויטמין D או מטבוליטים שלו.

כמו כן מתן הורמונים כגון אסטרוגן אנדרוגן וקלציטונין. לקיחת תרופות חייבת להיות בה־שגחה רפואית.

שיטה נוספת לטפול באוסט־אופורוזיס ומניעתה הינה שיטת התעמלות מבוקרת.

שיטה זו מבוססת על העובדה שבנית רקמת עצם מושפעת ע"י העומס המכני המופעל עליה, פעילות המעמיסה את העצמות בצורה מבוקרת עשויה לעודד בנית עצם גם בגיל המבוגר.

אפשר איפוא לסכם ולומר: שפעילות גופנית סדירה ותזונה נכונה עשויים למנוע או לפחות לדחות הופעת מחלת האוסטאו־פורוזיס.

תסמונת (סינדרום) הסבתא

או, האם לתינוק רגליים שטוחות מאת ד"ר אליהו לוטן, מחלקה אורטופדיה הדסה־עין כרם

אחת מהרעיונות שנותרו לנו מן הימים שלפני מלחמת העולם־השניה, מאירופה במיוחד, הוא רעיון הפלאטפוס. עד לאותה תקופה מכיוון שהענף ברפואה הקשור לגפיים לא היה מפותח במיוחד, נפתרו רוב הבעיות הנ"ל בעזרת מדרסים. נראה כמעט שאפשר לגלות את גילו של האדם ע"י האינפורמציה הפשוטה האם השתמש במדרסים בילדותו.

הרגל השטוחה, בדרך כלל נראית לראשונה כבעיה אצל הסבתא. הטוענת לאם החדשה שלילד יש פלאטפוס. מכאן הדרך לרופא קצרה.

העובדות הפשוטות קצת שונות מאז מלה"ע השניה הושקעו כס־פים רבים וזמן רב במחקר של הגפיים התחתונות ונמצא שיש סוגים שונים של רגליים שטוחות, מהן שגורמות לכאבים ומהן שהן יציבות, חזקות וכמעט מושלמות לרגליים שבהן הקשת גבוהה.

אצל תינוקות עד לגילאים גבוהים, הרגל נראית תמיד כש־טוחה. שני גורמים תורמים לתופעה זו. האחד הוא העובדה שהילד אינו הולך כמותו. מעקב לאצבעות הרגלים, אלא ברגל שעולה ויורדת ישר, כעין בובה וכך, תחתית הרגל נראית תמיד שטוחה. הגורם השני, למעשה העיקרי, הוא כרית של שומן הנ־מצאת בתחתית כף הרגל, תוצרה לריפוד. כרית זאת ממלאת את כל ה"חללים" בכף הרגל יוצרת רושם של כף רגל הנראית כמו "קציצה" עגולה. אין צורך בטיפול דחוף ל"בעיה" זאת וקל גם למאד, להרגיע את האם הצעירה ואפילו את הסבתא ע"י תרגיל פשוט.

להעמיד את הילד על מקום שטוח כמו הרצפה או השולחן אם הילד קטן לתת לילד את הא־צבעות המורות של שתי הידיים ולהרים קלות את הילד עד שהוא עומד על קצות האצבעות כאשר מסתכלים מאחור על הילד, נראה שברוב המקרים תופיע פתאום קשת אורכית נאה והעקבים נראים כאילו הם פונים כלפי פנים.

במידה וכך קרה הרי שאחוז הדא־גה צריך כמעט להעלם. וכן היה רצוי לעקוב אחרי גידולו של הילד אבל לא פחות מאשר פעם בחצי שנה. ורצוי אצל מי שמתמחה בילדים.

איפה מפתחים תמונות
בחצי מחיר
בחצי שעה
ובטיב כפול?
אך ורק
אצל רפאלי
רח' רבי עקיבא 115 בני ברק

המודיע הצעיר

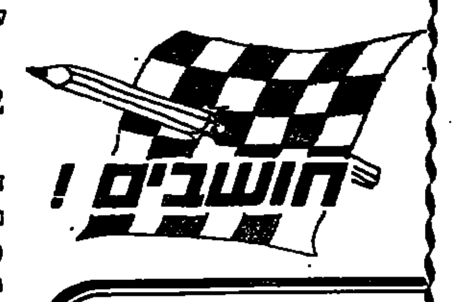

רגע, 113 חושבים!

1. מקום מיוחד

עיינו בפרשת השבוע — ושם שֵם ארץ מעניינת.
במפה לא תמצאה, גם בעין מתבוננת.
אליה צעד, ביום המקודש,
זה שלא להשם הוקדש.
על גבו הוא נשא "חבילה" כבדה
עוד רגע — ותתחיל המעידה.
מה הארץ ומי "הוא"?

2. בְּיַחַד וּלְחוּד

בכל אחת מהתבניות שלפניכם, שוות המילים במאוזן ובמאונך. אם תמלאו אותן נכון הן תתחברנה, כפי שאתם רואים. (האותיות של תבנית אחת תתאמנה לשניה)

תבנית א'
1) חום קשה מאד
2) ניקה במים
3) כֶּסֶף

תבנית ב'
4) קְרא בקול רם
5) מקום ישוב
6) חתכת־עץ

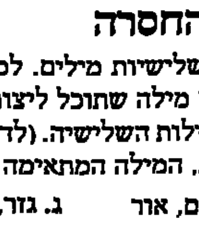

המילה החסרה

לפניכם שלישיות מילים. לכל שלישיה אפשר לצרף מילה שתוכל ליצור ביטוי עם כל אחת ממילות השלישיה. (לדוגמא: ליל, מוצאי, נרות, המילה המתאימה: שבת).

א. סדר, יום, אור
ב. בעל, בדק, עקרת
ג. גזר, בית, עורך
ד. חול, גלי, לב

פתרונות לרגע חושבים 108

1) תימן, פאה, אמה, בדים, סירות, נפתור.
2. סולנים ירדו מי שמרה ממשלה שרפה סימתי.
3) שרב, שבר, רב, בר.

שמות הזוכים

לרגע חושבים 108

חני דרוק רמות פולין 53/2 ירושלים 97725 משחק מג'ימיקסר

אהרן שלמה גולדברג סורוצקין 41, ירושלים פנקס צבעוני

יהודה גרינבוים ארלוזורוב 13, חיפה. חידות ה־15

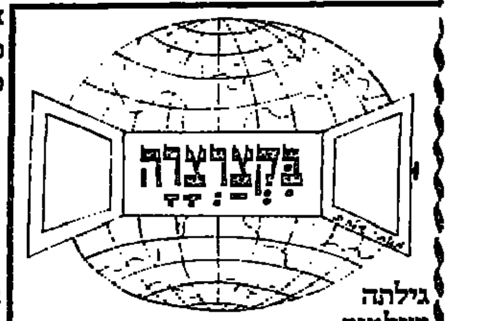

גילתה שולמית

הויטמינים

בְּתוֹךְ הַמָּזוֹן שֶׁאַתֶּם אוֹכְלִים יֵשׁ וִיטָמִינִים. אֵלּוּ חֳמָרִים שֶׁעוֹזְרִים לִשְׁמֹר עַל בְּרִיאוּתֵנוּ. כַּמָּה וִיטָמִינִים צָרִיךְ? מְעַט, בְּמָנוֹת קְטַנּוֹת. אִם אַתֶּם אוֹכְלִים לֶחֶם, בָּשָׂר, פֵּרוֹת וִירָקוֹת, דָּגִים וּמוּצְרֵי חָלָב, יֵשׁ לָכֶם מַסְפִּיק וִיטָמִינִים. אֲבָל אִם אַתֶּם רַק מְלַקְּקִים וּמוֹצְצִים, לְמָשָׁל, יֶחְסְרוּ בְּגוּפְכֶם וִיטָמִינִים, וְזֶה מֵבִיא לִדְבָרִים לֹא טוֹבִים. לְמָשָׁל פְּצָעִים בַּחֲנִיכַיִם, עֲיֵפוּת, וְעוֹד וָעוֹד. אָז מָה עוֹשִׂים? בֵּינְתַיִם לוֹקְחִים וִיטָמִינִים מְלָאכוּתִיִּים בְּצוּרַת כַּדּוּרִים. טִפּוֹת אוֹ סִבְּרִיּוֹת, וְדוֹאֲגִים לְשַׁפֵּר אֶת הַתְּזוּנָה.

כְּמוֹ בְּכָל דָּבָר. כָּךְ, גַּם כָּאן: אֵין לְהַגְזִים בִּנְטִילַת וִיטָמִינִים. זֶה עָלוּל לְהַזִּיק.

מלכה פלדמן מסנהדריה בירושלים התחפשה ל"המודיע", ועל ראשה כובע שכולו "המודיע הצעיר". נחמד, נכון?

מכתב פותח לבב

סיפרה: שולמית

כשד"ר הראל וחנניה נפגשים, שואל ד"ר הראל בחיוך:

"נו, יש משהו בשבילי?"

— "כן", עונה חנניה, ומגיש לד"ר הראל מכתב.

שלום לך, ד"ר הראל!

ניחשת נכון. אני באמת מופתע. ולא כל כך מן הגבס הלבן כמו מן המכתב שלך. הרי לא כל יום מקבלים ילדים מכתבים מרופאים...

ד"ר הראל, אתה בודאי מלומד מאד, נכון? אז אולי אתה יודע אם יש במדע איזה חוק שקוראים לו "חוק הפיצוי"? אני מתכוון לזה, שכאשר קורה משהו רע בחיים, באה לך בדרך כלל גם איזו סוכריה. שמחה קטנה, הפתעה, רגע של אושר, שמקלים קצת על הכאב. ויש גם ההפך: לא פעם בשעת שמחה ואושר, מופיעים גם "אורחים" בדמות צער, מריבה, מחלה או דברים גרועים אחרים.

אז הנה, למשל. המכתב שלך, ד"ר הראל, הוא אולי חלק מחוק הפיצוי הזה. אחד הדברים הממתיקים לי את בית החולים, וכל מה שכרוך בו. ביקשת ממני שאהיה בן חיל. מה זה, בעצם, בן חיל? הרי אינני מסוגל כעת להיות גיבור, במובן הרגיל? ואולי התכוונת שלא אבכה? שלא אאנח, שלא אתלונן? בשביל זה באמת צריך להיות בן חיל. לא, לא בגלל הגבס הלבן. מה שמפריע לי יותר ממנו, זו העובדה שאינני יכול לעשות שום דבר בכוחות עצמי. בפעולות המינימליות שאני חייב לבצע, אני נזקק לעזרה. זה קשה, אתה מבין? לא משום שכולם לא רוצים לעזור. הם רוצים ורוצים. אבל מי שעושה הכל, לא מתאר לעצמו כמה זה מעצבן לבקש כל דקה: תרים לי, תוריד לי, תביא לי, תסדר לי...

ויש עוד משהו: השיעמום. אני שוכב במיטה, ואף אחד לא אומר לי מה לעשות, שום דבר. להפך, מפנקים אותי, חוץ ממצפוני הדל. אני אומר לעצמי שאני צריך ללמוד, שחבל על הזמן. אבל אין לי חשק! כל ספר שאני פותח, אני סוגר כעבור דקה או דקותיים. למה, בעצם? הגבס הרי אינו בראש, חלילה? זו חולשה, עצלות? אולי סתם כך יצר הרע?

אז מה כן עושים? נאחזים בפיצוי, וכותבים מכתב־תשובה אליך. אולי יש לך עצה טובה בשבילי?

החולה שלך,
חנניה

בשכונה שלנו

השנה כדי להתגבר על השכחה, החלטנו לחלק את העבודה לשבעה חלקים. אתם בודאי זוקפים גבות תמהות: איזו עבודה? אילו שבעה חלקים?

אינני יודעת איך זה אצלכם, אבל בשכונה שלנו שוכחים הרבה פעמים לספור ספירת העומר. השנה הציעה אסתי אחותה של חוה, שכל שבוע תהיה אחת מאיתנו אחראית, להזכיר לכולן לספור ספירת העומר. קיבלנו את ההצעה בשמחה. ואפילו בהתלהבות.

מוכרח להיות חמש עשרה

סיפרה: שולמית

בשבוע הראשון מלאה חוה את תפקיד "המזכירה", והיא מלאה אותו על הצד הטוב ביותר: השבוע הראשון הוא פסח. מובן שלא נפגשנו כל יום, ובכל זאת דאגה חוה להזכירנו.

בשבוע השני הייתי אני האחראית. אמא, רוחלה ויהושע דאגו שאעמוד במשימה. ואכן, רק פעם אחת מתוך שבע הפעמים שלי, העירותי את חבורתי בשעת לילה מאוחרת כדי לספור. בדרך כלל זכרתי והזכרתי בזמן.

בשבוע השלישי צריכה היתה ציפי להיות "המזכירה". "השבוע יהיה בסדר", אמרתי לעצמי, והסרתי מליבי כל אחריות. אלא שכמו שאומרת רוחלה, החיים מלאים בהפתעות. היא צודקת, והרי לכם הוכחה מובהקת: ציפי שכחה. ולא רק שציפי שכחה, אלא שאף אחת מאיתנו לא נזכרה. לא בדרך הלוך לבית הספר, ואף לא בדרך חזרה.

אחרי הצהריים, כשישבנו תחת העץ שלנו, שמתי לב לדמות מוזרה. הדמות הלכה ברחוב הקטן שלנו הלוך וחזור. היא נראתה אשה לא צעירה, ובכל זאת שערה היה ארוך ואסוף בצמה. גם הבגדים שלבשה נראו לי קצת משונים. כשעברה על ידינו בפעם הרביעית, החלטתי לקום ולשאול אותה מה היא מחפשת.

— "סליחה, אפשר אולי לעזור לך?"

— "כן", ענתה לי במבטא רוסי לגמרי. "אני מחפשת מספר חמש־עשרה ברחוב זה".

— "אין כאן!" אמרתי בבטחון מלא. "זה רחוב קטן, והמספר האחרון בו הוא שבע".

— "מוכרח להיות חמש עשרה", התעקשה.

נורה אדומה נדלקה במוחי: אולי היא מחפשת את גב' לדרסקי הגרה בבית מספר חמש? הגברת שלא נראתה לי כבר כל כך משונה, עמדה ותהתה.

— "אולי תגידי לי איזו משפחה את מחפשת?" שאלתי.

— "כן, זו משפחה שבאה מרוסיה", ענתה במבטא הכבד, "מוכרח להיות כאן חמש עשרה".

— "בטח לדרסקי!" נכנסתי לדבריה. היא הנהנה בראשה, ואני ליויתי אותה לדירתם של הלדרסקיים.

כשחזרתי לחבורה עדיין הדהד המבטא הרוסי:

"מוכרח להיות חמש עשרה!" רגע... רגע... חמש עשרה... חמישה עשר ימים לעומר היום! אתמול לא ברכנו, ואם לא נשלים כעת לא נוכל לברך. באמת, מוכרח להיות חמש עשרה!

חוה אמרה "איזה מזל"! וציפי תקנה אותה מיד: (גם אשמת השכחה לא בלבלה אותה...) "איזו השגחה!"

יוצרים צעירים

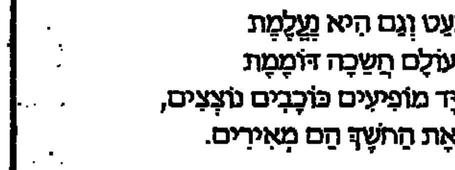

שקיעה

הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹלַחַת קַרְנֵי פְּרֵדָה
עַל הָעוֹלָם הֶעָיֵף מֵעֲבוֹדָה
כָּעֵת הִיא נִרְאֵית כְּמוֹ כַּדּוּר כָּתֹם,
שֶׁצִּבְעוֹ מִתְלַהֵט וְהוֹפֵךְ לְאָדֹם.

עוֹד מְעַט וְגַם הִיא נֶעֱלֶמֶת
וְעַל הָעוֹלָם חֲשֵׁכָה דּוֹמֶמֶת
אַךְ מִיָּד מוֹפִיעִים כּוֹכָבִים נוֹצְצִים,
וְהִנֵּה אֶת הַחֹשֶׁךְ הֵם מְאִירִים.

קַיִץ, חֹרֶף, אָבִיב וּסְתָו
כְּמוֹ גַּלְגַּל מִסְתּוֹבֵב הוֹלֵךְ וָשָׁב.
צְמִיחָה וּנְבִילָה, סוֹף וְהַתְחָלָה,
כָּךְ הָיָה מֵאָז הָעוֹלָם נִבְרָא,
וְהוֹדוֹת לְמִי הַכֹּל קַיָּם!
הוֹדוֹת לַקָּבָּ"ה בּוֹרֵא הָעוֹלָם.

דבורה ממלוביץ, ירושלים

מַעֲנֶה — תשובות לילדים

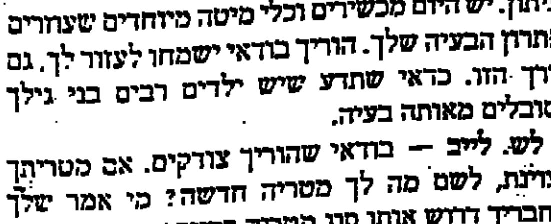

לילד בן השמונה — קשה לפתור בעיה כזו על גבי העיתון. יש היום מכשירים וכלי מיטה מיוחדים שעוזרים לפתרון הבעיה שלך. הוריך בודאי ישמחו לעזור לך. גם בדרך הזו. כדאי שתדע שיש ילדים רבים בני גילך שסובלים מאותה בעיה.

לש. לייב — בודאי שהוריך צודקים. אם מטריתך מצוינת, לשם מה לך מטריה חדשה? מי אמר שלך ולחבריך דרוש אותו סוג מטריה בדיוק?

מי שרוצה מה שיש לאחר, לעולם לא יהיה מרוצה. אחרי המטריה יצוץ לו דבר אחר. למד לשמוח בחלקך. וגם אחרים יעריכו את תכונתך זו.

לדבקי מן ההר, ק. צאנז ירושלים — קראנו את יצירותיך המעניינות. נושא השואה הוא מורכב מאד, גם מבחינה רגשית, ועל כן נמנענו מן הפרסום. כתבי עוד!

לוח המודיע

****

דירות ובתים

****

ירושלים

למכירה

★ בגאולה (הושע) דירת 3, יפה ק"ב, 110,000 $ (סופי) (02)415546

★ בירושלים ברח' סלנט 2½ משוכללת, ק"ב + 2 מרפסות גדולות + כיורים + תוספת $85,000 לרציניים בלבד (תיווך) (02)866690.

★ ברמות פולין: ★ 3, מטופחת, ק"ב $70,000, ★ 3, ק"ד אחרונה, $55,000 (תיווך) (02)866690, (02)861180

★ בהר נוף במרכז קוטג' 5 חדרים + גינה 100 מ"ר מיידי $140,000 "נוף הרים" 3־(02)382471

★ במקור ברוך 3 + מרפסת גדולה ק"א מיידית "נוף הרים" 3־(02)382471

★ ברמות ג', 3 חדרים (בניה מאבן) ק"ב, בהזדמנות! "עם־גור" (02)816833

★ בהר־נוף, פנטהאוז, 4 גדולים ק"ב, כניסה מיידית "אורטל" (02)287973, (02)288588

★ בעזרת תורה 2.5 גדולים + הול שמושי + פ"א + מרפסת סוכה $60,000 (02)520984

★ במעלות־דפנה, כיורים טובים 3½ + מרפסת, + טלפון + הסקה + חדר ארונות (02)525758

★ ברוממה 3 חדרים + פ"א ק"ב + ארונות בהזדמנות! "עם־גור" (02)816833

★ בהר־נוף לכניסה מיידית! ★ 3 חדרים 85,000, ★ 4 חדרים 105,000, ★ פנטהאוזים 134,000, בניה מעולה, הזדמנות נדירה!!! "אורטל" (02)288588, (02)287973

★ 2½ בנוה־צבי מפוארת, 3 במעלות דפנה ק"ג (בבנין דתי) "המתווך" (02)273355

★ 3½ בבנין חדש, קרוב לגאולה, קומה נוחה. $108,000 (02)826339 "תיווך"

★ בהר נוף: 3 חדרים $85,000, 4 דרומית 100,000 $, פנטהאוז דרומי 5 חדרים 132,000 $ "נר פים" טל. (02)529724

★ 3 במעלות דפנה $75,000 ★ 3 במקור ברוך 78,000 $ ★ בנין בגאולה + גג 170,000 "זוהר" (02)384258

★ במעלות דפנה, 4½ + כיורים + מחסן + מרפסת סגורה + מקום לסוכה. ק"א (02)813022

★ דירה ברמות 04 3 חדרים + מרפסת לסוכה + נוף ק"ב טל. (02)533993

★ למכירה בתל ארזה, 4, ק"ב שלמה, הסקה פרטית (02)788902, וביום (02)532756

★ 3.5 בבוכרים משוכללת 100,000 "המתווך" מלכי ישראל 6, (02)273355 12.30—10, 7—5

★ בהר נוף 2 דירות בנות 3־5 חדרים אפשרות לחיבור + גינה + מרפסת ענק (02)765057.

★ בהר־נוף 3 + גינה 78,000 $ 4 $86,000 + 4 גינה $97,000 "הבורסה למל"ן" (02)245117

★ ברמות א' 3½ + פ.א. יפיפיה ושקטה + דוד"ש + הסקה ק"ג 861278

★ ברמות א' 4 ק.ב. מחסן + דוד"ש + תוספות 90,000 (גמיש) 861252

★ בסנהדריה 4 + הול, ק"ג, מרפסת סוכה + הסקה + דוד"ש + פלדלת (02)818936

★ בהר נוף 4 חדרים סלון גדול + גג צמוד, נוף + שכלולים (02)524257

★ ברח' בית וגן, 3 חדרים, ק"ב + כותנים, הסקה פרטית, מידי (02)420397

★ כל הקודם זוכה! הר נוף 6 עם גינה כניסה מיידית 140,000 "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

★ בהר נוף 4 104,000 נוף מיידי "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

★ 3 חדרים באבן האזל, ק"ג חזית, מסודרת, מחסן, מטבח ענק (02)819649

★ 4 בהר נוף, בבראנד מטבח גדול ומרתף כ.א., מחסן, נוף 525203, 538786

★ בהר נוף, דירה כ־130 מ"ר, "ב + מרפסות, משוכללת. (02)532256 (02)420835 ובערב

★ ברמות ג' 4 + מרפסת ק"א, דרומית, הסקה, ארונות 110,000 (02)555013, (02)865881

★ בגבעת שאול 5 + חצר 150,000 $ 7½ 210,000 $ כניסה מיידית, לקסוס (02)272858

★ בסורוצקין למכירה דירת 2 מטופחת ק"ז + מעלית שבת (02)528765 $45,000

להשכרה

★ בסנהדריה 3½ אפשרי גם לתקופות קצרות (06)792674

★ להשכרה במרכז גאולה, 2 חדרים מרוהטת + טלפון מיידית (02)380873

דמ"פ

★ בדמ"פ 2, ק"ב, בבתי הונגרים, 30,000 בין 2.00 — 3.00 בישיבת חת"ס, בתי הונגרים — שפיצר

להשכרה

★ לתקופות קצרות חדר מרוהט כניסה ושרותים נפרדים במקור ברוך (02)383097

★ דירת 2½ חדרים מרוהטת בצאנז להשכרה עד ט' באב (02)811520

★ לתיירים ברמות דירת 3 חדרים מסודרת קומפלט + טלפון (04)372747

★ בגבעת שאול 4 + פ.א. ק.ב. + טלפון + הסקה פרטית מיידי (02)534074, משעה 5.00 — 7.00 אחה"צ

★ ליד סנהדריה 4½ מרוהטת קומפלט חיוך "מוטי" קוצר ושר"תי" 225588, 247937 (מלד"ן)

★ לתווך ארלנגר דרושות דירות 2־4 חדרים לאנשים מחו"ל לתקופת הקייץ 417131, (02)421937

★ ישיבה בטלדסטון להשכרה לקייץ לקייטנה/בית הארחה (02)341813, (02)814795

ביקוש דירות

★ דרושה להשכרה דירת 2 חדרים מטופחת בירושלים רצוי סנהדריה — שטראוס (02)383714

★ דרוש בינין בן 60 חדרים לקיה, טל. (02)419473, 18.00-20.00.

★ לתווך ארלנגר דרושות דירות בשכ"ח באזורים הדתיים, 417131, (02)421937

★ דרושה דירה מרוהטת במרכז ירושלים למספר חודשים עם אפשרות להארכה (03)5700716

★ דרושה דירת 4־5 חדרים בשכונות הצפוניות, מרוהטת + טלפון מל"ג בעומר לחודשיים (02)814022

★ "ארז סורוס" אינטרנציונל — גביית תובות קשים בארץ בשטחים ובחו"ל, צוות אמין ורציני. אין אצלינו חוב אבוד. (03)376626

חנויות

★ הר־נוף חנות למסירה מיידית 40,000 "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

גננים

★ גננים מקצועיים חודרים עובדים בשיטה אמריקאית, יטפחו גינתכם בירושלים (02)247806

הובלות

★ בס"ד, פנוי להובלות 24 שעות ביממה כולל מחוץ לעיר (02)416031, (02)431076

שפוצים

★ בס"ד, שיפוצים כלליים במחירים נוחים אפשרות תשלומים (02)416031, (02)431076

מטפלות

★ דרושה אשה לשהות עם קשישה עצמאית 4 פעמים בשבוע 4־3 שעות לפנה"צ (03)232047 משעה 20.30

★ דרושה מטפלת שאוהבת לשחק עם ילדים לאחה"צ + עבודות קלות (02)381998

בני ברק

למכירה ב"ב

★ ברח' חזושי הרי"ם 3½ חדרים ק"א פ"א סוכה גדולה (02)827369, (03)798742

★ 2½ חדרים ברח' חפץ חיים ק"ג + דוד"ש 3 כ"א (03)703995

★ בזהנפלד 4 + פ"א ק"ב 2 כ"א דוד"ש, תווך אורטל, (03)5793423

★ דירות מפוארות 4 + חדר על הגג, 4 חדרים 3 כ"א, ר"ג, 2½ חדרים ע"י רח' בן־דוד בניה מעולה במוד מושלם "המצליח" 798367

★ בשכון ה', 1½ חדרים, ק"ק (03)780451 $ 31.000

★ בבני ברק, כראב"ד 9, ק"ג 2 + מטבח הול גדולים $ 62,000 (02)812574

להשכרה ב"ב

★ להשכרה דירת 2½ כ־3 מרווחת ומאווררת במרכז ב"ב טלפון (03)790730

חנויות

★ להשכרה חנות גדולה, ק"ק במרכז ר' עקיבא, מתאים לחנות ספרים, קליניקה ולכל מטרה (03)783375

ערי הארץ-חיפה

★ למכירה בגאולה 3 חדרים + ארונות קיר 70 מ"ר, טל. 669192

חיפה

★ למכירה בהשילוח־ויזניץ 3 חדרים 100 מ"ר מרפסות, ארונות קיר, מחסן ק"ב טל. (04)831464

עמנואל

★ 4 במדורגים, קומה נוחה מסודרת עם תוספות אפשרות בתשלומים (02)765767

ערד

★ למכירה בחלמיש, 3 חדרים ק"ג 3 כ"א + דוד"ש, חדשה (057)959896

מטפלות

★ דרושה למטפלת אחראית מסורה לימים בשבוע לאחה"צ טלפון (02)810252

רח' אברהם בן דוד 23 ב"ב
טלפון: 8740958 03־766238

תענוג לערוך קניות בשרותיפון
שרותיפון — טלפני והזמיני
הגיעו מכשירי אדים קרים
כמו"כ תיקי עזרה ראשונה במבצע מיוחד

מכבסת הלבנון
השכרת מפות ומפיות
לארועים
ליחידים
ולמוסדות
טל: 02־820777
02־820661
שרות כביסה
נקוי יבש ללקוחות
פרטיים

מכירות

★ לוקסוס: קולקציה חדשה של בדים מאורפה. מקבלים הזמנות לחתונות ולשמחות הבאות חנות אלפי מגדל העיר קומת כניסה בן יהודה 34 ירושלים, (02)242416

★ הרוויחי כסף בביתך! מכירת תכשיטים (מחוץ לבני ברק) מבחר של אלפי תכשיטים מרהיבים. זהב, כסף ותכשיטים מלאכותיים (ישר מהיצרן): תכשיטי ברטי ב"ב ר"ע 92. טל. 5791517

★ בסלון "עתיד" מלכי ישראל 37 מכירה מיוחדת לבגדי נשים ונערות במוצש"ק

★ 2 טלפונים אלחוטיים חדשים עובדים בטווח 4 — 30 ק"מ $2,500 (02)813733

— קראת את המודעה ב"המודיע"?
— כן. ודאי שקראתי!
— נו? קנית?
— לא. צילצלתי,
והתשובה היתה: מכרנו!

אין תחליף
לעוצמת הפרסום בהמודיע

★ למכירה מכונת כתיבה חשמלית "אולימפיה" משרדית במחיר 550 ש"ח (02)415812

★ בהזדמנות למכירה מיניבוס מרצדס 86 שמור, 24 מקומות. (03)341118

★ שלחנות וכסאות לסלון. אורגנת קיר. ארונות ספרים בזול!!! ב"מחסן הרהיטים" מאה שערים 11, פתוח מ־4 — 8 בערב

★ בהזדמנות!!! מקרר דלפק כמעט חדש + ויטרינה ומתקן לסלטים (02)212812

מכוניות

★ הלוו סטיישן 145 + מזגן (057)926159

שונות

★ מחזות ומסכתות לגנים ובי"ס למסיבות גמר, אפשרות עם אימון (02)382305

★ "קידי־ני" — נקיון פוליש החברה לדירות וכר נקיון חדרי מדרגות ותחזוקה חודשית אינסטלציה וצבע (03)702547

★ מחזות ומסכתות לגנים ובי"ס למסיבות גמר אפשרות עם אימון (02)382305

קורסים

★ נשי אגודת ישראל ירושלים, אנו מודיעות שהקורס ללמוד אידיש הועבר ליום ד' בשעה 8.30 בערב. אנו עומדות לפתוח קורס חדש למתחילות ביידיש (בנות). בקורס תפירה נשארו כמה מקומות. נא להרשם במשרדנו בימים א — ה בין השעות 13 — 10 טל. 384633.

★ קורס הנהח"ש בקבוצות נפרדות ב450 ש"ח בתשלומים פתיחה לגברים 25.4.88 "מכון למיסים" (03)5791571

★ קורס פאנות מונדז בשיטות חדישות כל הקודמת זוכה (02)824014

עבודה

★ לביהמ"ד בר' טרפון 14 (בחצר) דרוש אדם־פנסיונר מהסביבה 8 — 5 בערב

★ לישיבה דרוש 1. טבחית לצהרים, 2. עובד/ת להכנת ארוחת ערב (02)868011 אחה"צ

★ דרוש אדם לעבודה, רצוי עם ידע בגזירת קונפקציה, להתקשר בשעות העבודה (03)376006

★ דרושה חברה עזרת למזכירות דוברת אידיש/אנגלית תמורת מגורים + תנאים טובים (02)812837, בין השעות 23 — 21

★ התפנה מלמד בעל נסיון לכתה א' ללימוד קריאה להתקשר (02)825827

★ מורה ללימודי קודש מעוניין בתלמיד/מעונינת לעזור לגננת במעון (02)824785

★ דרוש עזרה בהנח"ש + ידע במשכורת + ידע במחשב, שליחויות לבנקים (02)717557

★ דרושה פקידה כללית עם ידיעה טובה בהקלדה בעברית ובאנגלית ★ דרוש פנסיונר למשרה חלקית עם ידע בהנה"ח נא להתקשר לטל. 783203

★ מעוניינת בעבודה כמזכירה/פקידה וכדי בעלת נסיון (02)866569, (02)827778

★ דרושה אשה בירושלים, אחראית ודתית לאשה מבוגרת מ־18־10 טל. (03)789823 או (02)668851 או (02)827285

★ דרושה פקידה חרדית, תנאים נוחים (02)539550

★ למוסד צבורי דרושים 1. כתבנית מעולה לחצי משרה כולל עבודה על מעבד תמלילים 2. אישה אחראית לעבודות נקיון 4 שעות בבוקר (02)424880, (02)416505 מראשון

★ "הכל בקפוא" בשר עופות דגים ומעדנים, מחפשים עובד מתאים בתנאים טובים (02)538674 בשעות היום.

★ לבית הכד גאולה (ליד בנק המזרחי) דרושות מוכרות, לפנות במקום.

★ לישיבה בגבעת שאול דרוש זוג לניהול מטבח בשבת (02)525727 לפנה"צ (02)819686 בערב

טבעונות

★ 30 ליטר מיץ טבעי — הילדים שותים למרות שהוא בריא — תפוחן

— השבת אבידה —

★ נמצאו דברי מאפה על ספסל בר' עקיבא בשבוע שעבר 5792027

איפה מפתחים
תמונות
בחצי מחיר
בחצי שעה
ובטיב כפול?
אך ורק
אצל רפאלי
רח' רבי עקיבא
115 בני ברק

דרוש
מפיץ
הגרלות
ירא שמים
באזור ירושלים
בני ברק
רציני ובעל מרץ
רצוי עם נסיון קודם
תנאים טובים
למתאים
לקביעת ראיון
02־521830
"מאור ישראל"

איפה מפתחים
תמונות
בחצי מחיר
בחצי שעה
ובטיב כפול?
אך ורק
אצל רפאלי
רח' רבי עקיבא
115 בני ברק

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיד
★ אלומיניום ומסגריות
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
★ כל עבודות הבניה באחריות
טל. 02־344277
24 שעות ביממה

מפעל הכללי ללומדי המשניות החדשיות
בהנהלת רבנים ובע"ב חשובים ובפקוח האדמו"ר מטולנא שליט"א
הפסגה 60 ת"ד 16326 בית וגן ירושלים

בס"ד

הודעה לנבחנים

מבחן מס' 30 חזרה על נזיקין ומסכת סנהדרין יתקיים ביום שלישי ט' אייר תשמ"ח החל משעה 7.00 והמבחנים יתולקו עד שעה 7.15 בערב

ביג – בן טורס
BIG-BEN TOURS
רבי עקיבא 115, בני ברק 51368
טלפון 707735, 03-706670

מודעה זו נתרמה למפעל המשניות ע"י

★ מתקבלים חודשי־תורה על המשניות החודשיות, שיודפסו בקונטרס, כשיצטבר מספיק חומר
★ "עשר בשביל שתתעשר — תותנים לעמלי תורה", מס' חשבוננו בבנק הדואר 6־48827־4

המבחן הבא יתקיים בס"ד ביום י"ב כ"א סיון תשמ"ח בשעה 7.00 בערב במקומות הקבועים חזרה על נזיקין — חלק א'. על הנבחנים לעקוב אחר הפרסום ביום שישי שלפני כל מבחן.

תודה וברכה לכל המארגנים והמסייעים להצלחת הבחינות: **ההנהלה**

לתלמוד תורה חסידי
במרכז הארץ
דרוש מלמד
או
ממלא מקום
לכתה ז'
להתקשר בשעות הערב
טל. 03־5512117

בפתח־תקוה לשומרי מצוות בסעדיה גאון סימטה מבילו
דירת קוטג' 4 חדרים 120 מ"ר
דירת 4 חדרים + גג + חדר + חדר ארונות
03־918271
"דירות גואטה קבלני בנין"

בצפת
למכירה בית
2 חדרים
ברובע האמנים נוף מרהיב
03־474099

לתושבי חיפה והצפון
מתארגנת קבוצה
ללימוד
אומנות סת"ם
המעונין יתקשר לטלפון
04־671388
בשעות הערב

דרושה אשה /
בחורה חרדית
למשפחה במונסי
ניו־יורק
עבור טפול בילדים תמורה בבית
תמורת אש"ל והוצאות
נסיעה + תשלום נוסף
לפרטים 02־864530

אמבסדור
AMBASSADOR
בית גיבור 116 ת"א
משלוח חפצים אישיים לחו"ל מדלת לדלת
★ אריזה ★ עמילות מכס ★ ביטוח
• העברת דירות בארץ עם אריזה
• העברת דירות
טל. 03-5102014

בסודי סודות תתקיים היום
חלוקת הספרים הבודדים לישיבות וגם ליחידים
בחנם
בחנות הספרים בחצי חינם
ברחוב הראשי מלכי ישראל 39 ירושלים

לתלמוד תורה
מקור־חיים
דרושים
לשנת הלימודים
תשמ"ט / ומיידית
גננים־גננות -
עוזרת לגננת
(מטפלת)
לגילאי: 5־4־3־2
מתקבלים רק עובדים עם נסיון ועובדי הוראה מוסמכים
טל: 02־811306 02־786757

תבל להחמיץ!
מכירה מיוחדת של בגדי נשים ונערות, שמלות יפהפיות לילדות, וכותנות לנשים בגדי ילדים
במחירים מוזלים
במוצש"ק הבעל"ט א' וב' בשעות 11-8.30
רח' חזושי הרי"ם 18 בני־ברק

לזוג בבני ברק
דרושה
אשה מסורה
לניהול משק בית ולעזרה
טל. 053־337949

מכירה נדירה
הגיעו שמלות וחליפות תוצרת חוץ גם מידות גדולות במוצש"ק 8.30 — 11.00
ישמח משה 2 פינת חזון איש בני ברק

צלמת חרדית
עם המלצות
מצלמת גם בגנים ובתי ספר לקראת סוף שנה
צילום ילדים ותינוקות בביתכם
03־761589

מכירה! תשומת
המכירה הגדולה ביותר
של בגדי קיץ
יפהפיים לנשים
תתקיים בעז"ה ביום ראשון ז' אייר (24.4.88) במרכז הקהילתי "נווה חמד" עזרת תורה 16 משעה 5 בערב

נדחתה בקשת תקציב לחודש לרשות השידור

מאת סופרנו הכלכלי

ועדת הכספים דחתה אתמול בקשת שר האוצר לקבוע תקציב ביניים לרשות השידור בסך 6.2 מיליון ש"ח לחודש אפריל ש.ז. חוק יסודות התקציב קובע כי שר האוצר יקבע, באישור ועדת הכספים של הכנסת, דרכי קביעת של תקציב ביניים לתאגיד, אם תקציבו לא אושר מסיבה כלשהי לפני תחילת השנה.

על פי חוק רשות השידור, על הועד המנהל להכין את תקציב הרשות ולהגישו לממשלה לאישור באמצעות שר האוצר, בצירוף המלצות המליאה. התקציב טעון גם אישורה של ועדת הכספים.

כידוע, לא מונה ועד מנהל חדש לרשות לפני 31 במרס, לאחר שהסתיימה תקופת כהונתו של הועד המנהל הקודם. בשל כך לא ניתן היה למלא אחר הוראות החוק בענין הכנת תקציב הרשות.

פועל נקיון הוכה ע"י בעל קיוסק שלא היה מרוצה מהנקיון

פועל נקיון הוכה נמרצות ע"י בעל קיוסק, משום שעבודת הנקיון לא מצאה חן בעיניו.

המקרה אירע ביום ד', כאשר פועל הנקיון כבן ה־60 עסק בניקוי מדרכה שממול לקיוסק ברחוב פינסקר בתל אביב.

בעל הקיוסק בן 24 תושב חולון, פנה למתלונן בדרישה להקפיד במלאכתו סמוך לקיוסק ולא להשאיר במקום לכלוך.

משנוכח כי דרישתו אינה מבוצעת, חטף את המטאטא מידיו של הפועל והחל מכה בו בכל חלקי גופו.

הפועל שנחבל קשה הועבר לבית־החולים הדסה לצורך קבלת טיפול רפואי, ואילו התוקף בעל הקיוסק נעצר להקירה. (עתי"ם)

המפקח על הבנקים:

אין לגבות ריבית על המחאות בנקאיות

המפקח על הבנקים בבנק ישראל, ד"ר א. גולדשמיט, פרסם הוראות, על פיהן תשלום ריבית על שיקים בנקאיים, נוגד את הנוהל הבנקאי, ואל בן יש להפסיק נוהג זה.

מהפיקוח על הבנקים נמסר, שלאחרונה התגלו מספר מיקרים, בהם שילמו בנקים ריבית על שיקים בנקאיים שהוצאו על־ידם, לתקופה שחלפה מיום הוצאת השיק ע"י הלקוח ועד להצגתו לפרעון.

תופעה זו, נוגדת את הנהלים לפתיחת חשבונות בבנקים. לא מעוגנת במערכת מסמכים מסודרת ואף לא מקבלת ביטוי כהאים בספרי הבנק.

לאור זאת החליט המפקח על הבנקים, להורות כאמור על הפסקת תשלום ריבית על שיקים בנקאיים.

דיירים הציבו "מצלמה נסתרת" והביאו למעצר גנב

"מצלמה נסתרת" שהציבו דיירי בית משותף בחולון במקבת מקרים רבים של גניבות ממכוניותיהם שחנו בחניון השכונתי הביאה ללכידתו של חשוד.

דיירי הבית הציבו מצלמת ווידיאו הצופה על כל המתרחש במגרש החניה בשעות הלילה. באחד הלילות נפרץ רכבו של אחד הדיירים ונגנב מכשיר רדיו טייפ.

למחרת בבוקר עם גילוי דבר הפריצה, מיהרו הדיירים לצפות בסרט הוידיאו, ואמנם המצלמה לא איכזבה וקלטה את כל מהלכי הפריצה שנעשתה על ידי צעיר המוכר למשטרה.

הסרט הועבר לידי חוקרי המשטרה ומיד יצא צוות בילוש של תחנת חולון לביתו של החשוד ברחוב הפרדס בחולון ועצרה אותו להמשך חקירה. (עתי"ם)

קורת רוח בישובי הדרוזים מהשוואתם לישובים היהודיים

החלטת הממשלה להשוות מבחינת הסיווג את הישובים הדרוזים לאלה של הישובים היהודים באזורי הפיתוח, התקבלה בקורת רוח בקרב ראשי המועצה ונכבדי העדה בצפון.

כתב עתי"ם מוסר, כי עם זאת חוששים ראשי המועצות שהתנאים שיוענקו להם, לא יהיו, בסופו של דבר, זהים לאלה הניתנים לישובים באזורי הפיתוח היהודים. הם מסתמכים על פיסקה בדבריו של ראש הממשלה שמסר על השוויון ביום ב' בעצרת שהיתה בג'וליס, לרגל מלאות 40 שנה למדינה. הוא אמר בין היתר, כי סיוג הישובים הדרוזים יהיה כמו זה של הישובים היהודיים בשינויים, הם מדגישים את המילה "המחוייבים" בכל מקרה לסוגו.

כתב עתי"ם מציין, כי אם ההחלטה אכן תמומש היא תביא בעקבותיה לשיפור רמת השרותים בישובים הדרוזים, תעניק למשפחות הזקוקות לדיור תמריצים בצורה של משכנתאות, תביא לעידוד התעשיה והמלאכה ולהקמת מבני חינוך, כדי להתגבר על המחסור בכיתות.

כתב עתי"ם מציין, כי בנוסף לכך, הוענק לאזור התעשייה שבאזור ג'וליס סיווג של עיר פיתוח א' וההחלטה נחתמה על ידי שרי האוצר והתעשייה.

הנכבדים וראשי המועצות המטילים ספק בביצוע מהיר של ההבטחות שניתנו להם, מציינים כי הם מסתמכים על כך שהבטחות קודמות שניתנו להם, טרם מומשו. מה עוד שגם לישובים מאזורי הפיתוח היהודים, לאורך הגבול, הובטחו הבטחות מהבטחות שונות, על ידי שרי הממשלה וגם אלה טרם מומשו עד עצם היום הזה. (עתי"ם)

רווחי חברת "מפעלי ים־המלח" - עלו ב־25%

הרווח הנקי של מפעלי ים המלח, כולל רווחי חברות הבת, הסתכם בתקופת אפריל־דצמבר 1987 ב־36 מיליון דולר לעומת 28.9 מיליון דולר אשתקד — עליה של 25 אחוז — כך אמר מנכ"ל החברה אריה שחר במסיבת עיתונאים שנערכה בבית מקולוב בתל־אביב עם פירסום מאזן החברה.

מר שחר הדגיש כי ב־1987 עברה החברה משנה תקציבית לשנה קלנדרית. משום כך, התקופה הנסקרת הינה — אפריל — דצמבר 1987 והיא תושווה ל־9 החודשים המקבילים אשתקד.

מנכ"ל מפעלי ים־המלח ציין, כי ב־4 החודשים הראשונים של התקופה, נמשכה מגמת הירידה במחירי האשלג בעולם והגיעה לשפל שלא היה כמוהו בתולדות החברה. אולם, החל באוגוסט 1987 הסתמנה מגמה של עליה במחירים וההנחה היא שבמחצית 1988 תהייה התיצבות גבוהה של מחירים בשיעור 25 אחוז.

הדובר מנה 3 סיבות לעליית מחיר האשלג בעולם: החלטת היצרנים הקנדים לצמצם את הייצור ולהעלות מחירים בשוק האמריקני, דרישה גוברת לאשלג בשוק הצפון אמריקני עם התאוששות החקלאות שם, וגידול בביקוש בדרום אמריקה ובמזרח הרחוק.

ייצור האשלג בתקופה הנסקרת הגיע ל־1.6 מיליון טונות, ב־2 אחוז פחות מהתקופה המקבילה אשתקד, אך יש הסבר לכך: מפעלי ים־המלח הפסיקו את הייצור לשבועיים ימים, והעובדים יצאו לחופשה מרוכזת. ייצור מלח שולחן היה 30,300 טונות, ב־5.9 אחוז פחות מהתקופה המקבילה ב־1986.

מכירות האשלג עלו ב־7.5 אחוז לעומת השנה הקודמת והסתכמו ביותר כ־1.6 מיליון טונות — הייצור השנתי ועוד כמויות מן המלאי.

בתקופה הנסקרת השקיעה החברה 13 מיליון דולר, בעיקר בהרחבת הפרוייקט לייצור האשלג, כ־5 מיליון דולר. 3 מיליון דולר הושקעו בהשלמת המפעל ע"ש מקלף והשקעה נוספת בכיתקן חצי־חרושתי לייצור גופרת אשלגן מגבס. המיתקן יוקם בתוך שנתיים וייבחנו בו אספקטים שונים לצורך הקמת מפעל לייצור גופרת אשלגן בהיקף של כ־200 אלף טונות בשנה.

למוסד מקצועי חינוכי
בירושלים
דרושים
מתרגמים +
גובים נמרצים
1. בחו"ל 2. בכל אזורי הארץ
תנאים מיוחדים
למתאימים
4־8 02־383924
לבקש את ר' מרדכי

בג"צ נגד הרפורמה במשק הדלק

בית המשפט הגבוה לצדק דחה את המשך הדיון בעתירת חברות הנפט נגד הרפורמה במשק הדלק.

במהלך הדיון בבית המשפט שהתקיים ביום ד' הודיע נציג משרד האנרגיה עו"ד יורם בר סלע בבית המשפט לשופטים מנחם אילון, גבריאל בר ובני שושנה נתניהו כי משרד האנרגיה ינצל את משך הזמן עד לקיום הדיון הבא לביצוע מספר תיקונים בצווי הפעלת הרפורמה וכי ביצוע הרפורמה יידחה עד לתום הדיון בבקשת החברות למתן צוו על תנאי וצוו ביניים. (עש"ת למ"ס)

★★★★★★★★★★★★★★★★★★
לישיבה גדולה בירושלים
דרוש בדחיפות
עובד נקיון
במשרה מלאה
מ־7 עד 3
תנאים מצוינים
למתאימים
לפרטים:
ביום ו' ובמוצש"ק 02־861902
בימים א'־ה 02־538767
בין השעות 9־1 02־529958
★★★★★★★★★★★★★★★★★★

בריכת הפועל, פ"ת.
אייל את הרץ "לב העיר"
אברבנל 25 ליד תחנה מרכזית
מבצע מנויים לכל המשפחה
רחצה נפרדת מידי יום
5% הנחה למנויים ותיקים מס' המקומות מוגבל

אחה"צ		בקר	
18.00־19.30	גברים	7.00־8.00	נשים - א'
17.00־21.00	נשים	7.00־8.00	גברים - ב'
21.00־23.00	גברים	7.00־8.00	גברים - ב'
18.00־21.00	גברים	7.00־8.00	נשים - ג'
15.00־20.00	נשים	7.00־8.00	גברים - ד'
18.00־19.30	נשים	7.00־8.00	גברים - ה'
14.00־18.00	גברים	7.00־8.00	נשים - ו'

ביולי, אוגוסט וספטמבר נשים ביום א' 7.00־11.00
פרטים והרשמה: אייל את הרץ — 03־912039
או — דינר — 03־9323002

סופר
בעל נסיון בהעברת
קורסים מתכים
כתב ספרדי ואשכנזי
לישיבת
מעונין ללמד
במוסדות בעלי
תשובה, ולקבוצות
פרטים בשעות 8.00־6.00
בערב 02־868802

● ירושלים — הנהלת ארגון סוחרי ירושלים החליטה שסוחרי הבירה יעבדו כרגיל ביום ראשון ה־1 במאי. הזבנים בבתי־המסחר הפרטיים הבטיחו לשתף פעולה עם ארגון סוחרי ירושלים ולעבוד ב־1 במאי כמקובל בימי ראשון.

הצעה מיוחדת לישיבות ומוסדות
מכונת צילום
מסמכים
ב־12 תשלומים
mita פאנסוניק
אפשרות להשכרה שכר סכר
נשמח לשלוח לכם את איש המכירות שלנו להדגמה אצלכם
שרות אדיב ואמין
אלון מיכון משרדי בע"מ
ALON
החשמונאים 8 — 6 ת"א
טל. 330597 03־338980
סניף בני ברק: טל. 782233 ביום ובערב

למעון הורים ירושלים
דרושה
אחות אחראית + נסיון
למשרה מלאה
תנאים טובים למתאימה
פרטים בטלפון: 02־827805

שערים יציגים
במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
דולר	1.7198
דולר ארה"ב	1.5625
לי"ש	2.9599
מר"ג	0.9406
פר"צ	0.2769
ין יפני (100)	1.2611
פל"ה	0.8385
פר"ש	1.1374

לוח היום

בס"ד יום וערש"ק פ' אחרי ק' ה' אייר תשמ"ח כ' לעומר
הדף היומי בבלי: שבועות ל"ב
ירושלמי: סנהדרין ה'
משנה יומית: הלה ב. א־ב
הלכה יומית: או"ח תע"ה. ה־ו

סוף זמן
קריאת שמע 8.30
תפילת השחר 9.50
שקיעת החמה 7.14
מחר
זמן
עלות השחר 4.22
נץ החמה 5.59

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי בבית: .02־241112, .02־243121, .04־672111 אידיש .04־672006, אנגלית .02־323341, הייעור מתחיל בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחת

[illegible]

התחבורה ב"ב — בילינסון

[illegible]

תורנות בתי חולים

[illegible]

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל
העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י"ל לוין ז"ל
•
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306
דפוס "הדף" בע"מ
•
הדפסה: ג'רוזלם פוסט
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת.ד. 1307
טל' 624353, בערב: טל' 614950
•
סניף בני־ברק: ר' עקיבא 147
טל' 5792490
•
אין המערכת אחראית
לתוכן המודעות ושגנונן
•
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

מכנזמין הוציל

אובות וידעונים

(המשך מעמוד י"א)

הרא ההולנדי ג'רדר קרואזה, מספר עתונאי אמריקאי שהיה נוכח בביתו בנובמבר 1959, כאשר סילפן גוסרין ציבורי אל קרואזה והודיעו כי בנו שחזר עתה מקנדה איבד פנקס המחאות נוספים בסכום ניכר וביקש את עזרתו בגילוי מקום האבידה, קרואזה השיב בו במקום כי הפנקס נמצא בכיס מעילו הכחול של השואל, בארון הבגדים שבחדר המטות, כעבור דקות ספורות טילפן השואל שנית והודיע בהתפעלות מרובה כי אכן נמצא הפנקס במקום שציין קרואזה ("למעלה מן החושים").

נתבטלו הכשפים בזמנינו

כישוף ומעשה אוב האם אבדו מן העולם או שהיו קיימים במשך הדורות, על כך ישנם עדויות לכאן ולכאן. ר' אברהם בן הרמב"ם (בחשר הנד') כתב והפעולה הזאת — מעשה אוב — ברוך (המקום) שעקרה. כי היא מדרכי ע"ז, גם ה"לחם משנה" אחר שדן בענין האוב כתב: ואיני צריך להאריך בדבר שאינו מצוי עתה כלל ומה שכתבתי משום יגדיל תורה ויאדיר, וכן בבאר־היטב (יו"ד קע"ס) הביא שו"ת נחלת שבעה להתיר לשאול במכשפים. יען לא אסרה תורה אלא כישוף זמנים קדמוניות אכן עתה אין כישוף בעולם והכל הבל.

מצוה להודיע דברי כה"ר יעקב חאגיז (רבו של הפר"ח) — כותב התפארת ישראל (סנהדרין פ"ז) ז"ל בקיצור: דעתה קרוב לאחרית הימים שיתפשט האור האלקית על כל בשר, וראו כל בשר כי אין עוד מלבדו, לכן האור הזה כבר הבקיע ומאיר ובא. והטומאה כליל תחלוף, וכבר גער ד' בשטן ונתבטלו כוחות הטומאה האלו, וכל בעלי אומניות באלו יבש ידם, הכל סר יחדיו נאלחו, ואין גם אחד אשר בידו לקסום או לכשף.

דברים דומים כתב מהרי"י חאגיז בספרו עץ החיים (סנהדרין פ"ז) על "אוב וידעוני", וכבר כתבתי... שנתן הקב"ה כח בחיצונים לפעול... אבל בטלו כוחות אלו מזה"ז ונשאר הדמיון לבד... וכבר כתב, גבר חכם בעוז בדורנו, שפשפש בכל העולם כולו ממקום למקום ומעיר לעיר, ולא מצא שמץ דבר מאלו, ואם ימצא איש אמתה בארץ יאמר כך שמעתי אבל לא ראיתי, הוא הדבר אשר אמרתי שהיתה נסובה מאת ד' לבטל כוחות הטומאה והכשפים שלא ישתמשו בהם להגדיל העכו"ם ולתת להם כח הדיבור כמו שהיה לשעבר קודם שהתפללו אנשי כנסת הגדולה — על ביטול ע"ז — ואע"ג שנשתיירו קצת בין הנכרים, והיו נשכרים כהם עדיין בזמן הגמרא, היו הולכים ומתמעטים עד שאבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו נסתרה.

עדויות על אוב וכשפים בדורות מאוחרים.

מאידך מצאנו עדויות גם בדורות המאוחרים על מעשה כשפים. הרדב"ז בספרו מצודת דוד, באיסור כישוף כתב: טעם המצוה עפ"י הפשט, לפי שגורמת תקלות הרבה ומיתה ונזיקין אין להם חקר כאשר ראינו בעינינו ובאוזנינו שמענו, ובאיסור מעשה אוב הוא מעיד "ומעשה זה הוא מפורסם מאוד בארץ ספרד". באיסור ידעוני הוא מעיד "וזה המעשה מפורסם מאוד במצרים" — מקום מגוריו של הרדב"ז, גם האברבנאל — הובא לעיל — הביא עדויות אנשים ישרים שהעידו לפניו על מעשה אוב.

בעל ה"נחלת שבעה" מעיד על כישוף שנהג בקרב ה"קואקין" (חברי כת נוצרית שפעלה באנגליה), על דברי הרמב"ם (סהמ"צ ל"ת ל"א) ויש מהם מי שיכה במטה אשר בידו הכאות תכופות ויזעק זעקות משונות ויעזוב מחשבות ויביט לארץ זמן ארוך עד שימצאהו כמו ענייני חולי הנופל ויספר מה שעתיד להיות וכבר ראיתי זה פעמים בסוף המערב" מוסיף הנחלת שבעה וכמדומה שזה המין עודנו אשר הם היום באנגלנד האומה הנקראים קואקין.

על מגיד נפלאות, יודע עתידות, אשר הגר"א אמר עליו שכל בתוך ע"י כישוף נמצאת עדות ב"עליות אליהו" (הערה ל"ה): אחד מב"ב של הגר"א היה אצל מגיד נפלאות, ובמוצאי שב"ק אחר הבדלה אמר לו: כשתבוא אל בית הגאון, תאמר לו כי כעת עוסק במשנה א' בטהרות ומתפלא שם קושיא ותאמר לו התירוץ בשמי, וגם תברכהו בשמי, ויאמר לו גם הקושיא וגם התירוץ, וכאשר בא אל בית הגאון, שאלו תיכף אם למד במשנה הנ"ל, ויאמר הן, ויספר לו כל הנ"ל, ויאמר הגאון: הקושיא יוכל לשמוע אך אנכי התירוץ איני חפץ לשמוע. ויוסף הגאון לאמר: הכרת פניך תענה בך שתתפלא מאוד על זה... אך הזכר האם התבוננת אז שהיה אור הלבנה זורחת אל החדר? ויאמר: כן, הראית כי השפיל לראות בארץ? ויאמר: כן, והיה נשען על מטהו כן — השיבו. מעתה לא תתפלא עוד, בני, פקח עיניך דברי הרמב"ן ע"פ לא תנחשו ולא תעוננו ותדע כי זה דרך הקוסמים והמעוננים. ובנ"א שם אמר הגר"א: זו היא מדריגה קטנה שבכשפים שנאמר עליה "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו" ובמצרים ידעו זאת כל התינוקות. (מהרי"ן מעקלנבורג, עליות אליהו).

התייר הגדול, הרב יעקב ספיר אשר נשלח לפני כמאה ועשרים שנה כשד"ר, מירושלים לחוץ לארץ, ונדד מסביב לעולם. את רשמיו מנדודיו הרבים העלה בספרו "אבן ספיר", באחד מפרקי הספר הוא מספר על מעשה כשפים להם היה עד, בעת נדודיו בהודו, שיא תדהמתו היה למראה קוסם הודי תערו אשר הציגו לפניו תמורת מעט אורז ואגורות נחושת את המחזה.

בהמשך מספר, שכאשר שאלו מארחו מה תאמר על המראה הגדול הזה, אמר לו: אראך כזאת בלא מטבע, והראה לו הגמ' (סנהדרין ס"ח) פעם אחת מהלכים היינו — ר"א ור"ע — בדרך, אמר לי: רבי למדני בנטיעת קישואין, אמרתי דבר אחד ונתמלא כל השדה קשואין, אמרתי לו רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן, אמרתי דבר אחד נתקבצו כולם למקום אחד.

על "מעשה אוב" קרוב לזמנינו מספר הרה"ק ר"א ראטה בספרו "שומר אמונים" (מאמר הגאולה) הביא זאת בשמו הגרי"י קנייבסקי "חיי עולם" פרק ו' המדבר "ענין מעשה האוב", וכך דבריו:

וסיפר לי בעל תשובה אחד יר"ש באיזה אופן היה תשובתו, כי מתחלה היה בחור יר"ש ולמד תורה, ואח"כ נתפתה... עד שנעשה כופר גמור בכל התורה, וראשית כפירתו רח"ל היה שכפר בהשארת הנפש.. ואח"כ עבר כמעט על כל עבירות שבתורה, והיה דר במדינה הרחוקה באמריקה, והיה נשוא וכר רח"ל, והיו שם באלו הגלילות מכשפים "בעלי אוב" שמעלים המתים ומדברים עמהם, ומשכו אותו השכנים שילך אליהם לדרוש עתידות, והלך לשם וראה כי העלו נפשות המתים מקברם, כי הגויים האלה לא ידעו רק שפה אחת, והעלו המתים מתחת שתי שלהם, ושמע שיוצא מהם קולות ודיבורים בכל מיני לשונות, כי כל אחד הבא לפניהם ציוה להעלות קרובו או אבותיו, והכיר לשונם ודיבורם... ומזה הכיר שהרשעים האלו חבריו שפיתו אותו לכפור רחז"ל בהשארת הנפש זה כזב ושקר גמור, כי ראה בעיניו להיפך, ועל ידי זה נכנס הרהור תשובה בלבו, עד לאט לאט הוסיף בהרהורי תשובה והבין כי ד' אמת ותורתו אמת, עד שברח בחסדי ד' משם ונעשה בעל תשובה גמור וירא"ש גדול, ככה סיפר לי בעצמו כשהיתו ביער אחד בסוד... ועוד היה מידידו שם שידעו ושמעו זאת.

בשו"ת דעת כהן נשאל אודות המדברים עם הרוחות על ידי התחברלה הידועה בשם "ספיריטי־זם" ודן שם אם נכלל באיסור של שואל אוב.

תעתועי שולחנות

תופעה אחרת של כישוף אשר ישנן עדויות על כך בזמן האחרון היא, תצורות שולחן פאדא נורמ־ליות, — שולחן המתרומם ללא כח פיסי, כבסאנן האגודה למחקר פסיכי (112) מובא מאמר של פסיכולוג קליני שערך כמאתיים ניסויים עם שולחן מתרומם.

השופט מר יעקב בזק המביא זאת בספרו למעלה מן החושים מספר כי שמע תיאור דומה לחלוטין מפי תלמידי ישיבה צעירים בירושלים, שהיו לדב־ריהם עדים לתופעה כזאת שבוצעה ע"י חברים נער תיכוני מסולסל פיאות.

מעניין כי בספרי השו"ת מצאנו שנשאלו אודות תופעה זו. של סיאנסים ליד שולחנות, וכך כתב הגאון ר' שלמה קלוגר (טוב טעם ודעת מהת"ל מ"ח) — עבור המעשה רעה אשר התחדש לקסום ולנחש בהשולחנות בידיים ריקניות, הנה זה ודאי אמת כי כל מעשי שולחנות אלו מלאו קיא צואה... ואף טרם שנודע כי שאול ישאלו בו וקסם יקסמו בו, רק שאמרו שע"י סמיכת הידיים יתחיל לדלג ולהתנועע כאיל פסח, תיכף אמרתי שהוא מין כישוף וחלילה לעשות כן. ומה גם עתה שנודע כי שאול ישאלו. בו ובמטה אשר בידם וגם כותב ומשיב, בודאי הוא מין כישוף, אך מי שומע לדברינו עתה...

בהמשך דבריו קובל שדוקא יהודים מחוגי המשכילים אשר טוענים שנוהגים כך עפ"י השכל והמדע ואינם מאמינים בדברי חז"ל הם הם העושים מעשים כאלו; בעוה"ר אמונת חכמים אין להם, ואיסורי דרבנן כאין נחשב להם, והולכים רק עפ"י שכלם. ומה ששכלם אינו מסכים אין חוששים לו, ואם לא היו דורשים בשולחנות לא היה מתמלא סאתם, אך כיון שדורשים בשולחנות מה שאינו עפ"י השכל ובתורה וחז"ל אינם מסכימים מה שאינו עפ"י השכל, בזה ממלאים סאתם ליענש.

ובסוף התשובה מביא: והנה נשלח לי מכתב מבלז — מהרה"ק מהר"ש מבלזא — שהוא מין ע"ז, קליפה, כי יש ממונה מהסטרא אחרא לזה, ובודאי ראוי לזעוק על זה.

גם בשו"ת "תשורת ש"י" מגדולי הונגריה (נדפס תרס"ה) נשאל על המעשה שבא איש יהודי מארץ־ישראל ועשה לו שולחן קטן על ג' רגליים ותחת רגליו טס או דף אשר כתובים עליו כל אותיות א"ב' ועל הצד השני אותיות של גויים, וחמשה ילדים עומדים סביבו וסומכים עליו ידיהם, והולכים אצלו יהודים וערלים לשאול ממנו עתידות הן בעסקים הן בשידוכים, והוא שואל השאלה והשולחן מגביה רגלו ומראה על האותיות לצרף התשובה... ושמעתי שהוא הולך מקודם למקוה ואומר איזה קפיטל תהילים... והוא אומר שהיא חכמה ואין בזה שם כישוף ולחוש, ולמד חכמה זו אצל ת"ח גדול ויר"ש, וגם שם בא"י משתמשים בזה צדיקים וקדושים, תוראה דהן בקדושיו לא יאמין, ואסור... גם נראה דמעשה מעשה שדים.

גם בימינו ישנם אנשים נסתרים ומסתורים אשר פועלים ישועות ומגידים עתידות ע"י כשפים ושדים והשבעות וכמובן שחלק גדול מהם הוא מעשה רמיה.

לאלה המאמינים באנשים מסתוריים מגידים עתידות מזכיר א. קודמן (ניב־המדרשיה) את העובדה הבאה: מגדת עתידות ערביה, שאלפי נשים יהודיות שלשלו לידיה טבין ותקילין לשמוע מפיה את העתידות שלהן. אך ב־10 באפריל 1980 בהיותה בביתה בשכונת הרכבת בלוד, הופיע בחוץ אדם לבוש כחייל ומזוין ברובה, והמתין עד שוב בעלה מביתו, בתם הבכורה העירה את תשומת־לב האם "ראיתי את אבו זקן", היה זה כינוי לעבריין שהתנפל על המשפחה (כ־22 פברואר 79) בעת שהאשה ובעלה שהו בחו"ל ופצע קשות את כל בני המשפחה. האם "יודעת העתידות" סטרה לבתה במקום לחשוש לדבריה, לא עברו דקות ספורות עד אשר "אבו זקן" רצח את בעלה ושתי בנותיה ואף אותה פצע קשות, עד היום טרם התגלה הרוצח והסיבה, אולם היא ידעה את כל העתידות של אחרים ואף היום ממשיכה במקצוע, פירושים מיותרים.

ישנו בארץ גם יהודי שמציג את עצמו כמומחה לביטול כשפים אליו פונים אנשים במצוקה שחוששים כי ניזוקו ע"י כשפים והוא בדרכים משלו מבטל את השפעת הכשפים והמכשפים, לדברי "יודעי דבר" הצליח בדרך זו להושיע רבים מצרותיהם, אם אכן כך הדבר או שאין אלו אלא מעשי רמיה בעלמא, זאת נשא לשיפוט הקוראים...

בתקופה האחרונה כתב הרב הגאון המקובל ר' יעקב הלל ראש ישיבת אהבת שלום ספר מיוחד ושמו "תמים תהיה" ובו מבאר גודל האיסור לפנות אל אלו העוסקים בקבלה מעשית ומתחזים כפועלי ישועות ומגידי עתידות, ומזהיר שם שישנם באלו הפועלים בשמות הטומאה ואפשר גם בדרכי כישוף ממש ומעשים מוכיחים עליהם, וישנם גם כאלו המרמים את הציבור בתחבולות; וכך כתב — בהסכמה לספר — זקן המקובלים הגה"צ ר' יצחק כדורי: כל כוונתו לטובה להציל את עמו ישראל מאותם האנשים — המשתמשים בכשפים ושדים — להראות כוחם.... ודורשים הרבה כסף מהם ועושים השבעות, ולפעמים מערבים קודש בחול שדים עם שמות מלאכים, ולפעמים גורמים נזקים גם לשואליהם.

לסיום מאמרנו, מן הראוי להביא דברי רש"י הקדוש בספר דברים (יח-ט) על הפסוק: לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם — אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר, להבין מעשיהם, כמה הם מקולקלים ולהורות לבניך, לא תעשה כך וכך שזהו חוק העובדי כוכבים.

בעדשה מסביב לעולם

ברחבת הכותל המערבי הוגברו השבוע הבדיקות הבטחוניות — במקום הוצב גם מתקן אלקטרוני הבודק את הנכנסים והיוצאים.

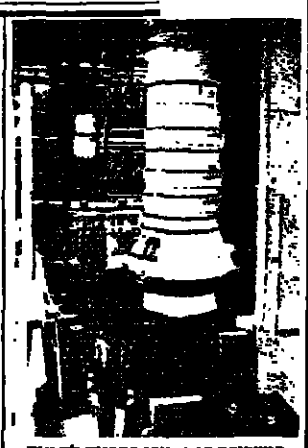

המעבורת דיסקוורי בהכנות לקראת השיגור

צילה למדות המגנות נגד המשטר — אך לשם גינוי ולצורך גיוון — השבוע הפגנה של פלשתינים נגד ישראל בסטיאגו הבירה.

מפציץ המאה ה־21. בתמונה תבנית מטוס ה־2B שיצא לטיסת הניסוי הראשונה בשמיו הקרוב. הפנטגון מסר שהמפציץ החדש יבטיח הגנה טובה נגד הנשק הסובייטי החדש.

ומאידך גם מטוס סובייטי חדש. ה"טופולב 155" אינו מפציץ כי אם מטוס נוסעים אזרחי גדול ממונע בגז מימן — הידרוגן וגז טבעי נוזלי. הוא יבטיח פחות פגיעה באיכות האויר.

שכונה בטהרן שוב נהרסה השבוע בהפגזת טילים עיראקית

בבריטניה [illegible] נערך השבוע שיגור ניסוי של טיל בעל טווח של 126 מט, שלישי מתוך סידרה של 5 ניסויים.

● חיפה — 3 צעירים תושבי ג'ינין נלכדו ע"י המשטרה כחשודים בציור כתובות נאצה בקרית טבעון. השלושה נתפסו "על חם" בעת שציירו בעזרת מרסס צבע כתובות

● פאריס — צרפת הודיעה על החזרת שגרירה מאוטאוה, לאחר שארבעה פוליטיקאים צרפתיים ו־17 אחרים נעצרו על ידי שלטונות קנדה והואשמו בדיג בלתי חוקי במימי קנדה.

דגלים הוצתו ביפו ובהרצליה

אלמונים הציתו בערב יום הזכרון לחללי צה"ל דגל מדינה שהונף מעל עץ בחצר ביתה של משפחת דגאל ביפו.

ביום ד' לפנות בוקר הושחתו דגלי המדינה גם בהרצליה בככר ודה שליט ובחצר ביתו הפרטי של ראש עירית הרצליה אלי לנדאו.

המשטרה פתחה בחקירת שני האירועים.

לסכומה של תקופה -

(המשך מעמוד ט')

דבר שמחריף את ההתנגדות מצד הצבור החילוני ומעורר בו שנאה ליהדות, מוטב להוסיף שעורי תורה הרצאות הסברה על ערכי היהדות, כנסי תשובה והתעוררות. קצורו של דבר, במקום לקדם את פני "המנוכל" ברחוב ולהתגושש אתו שמה, מקום אשר כוחו ועדי־פותו יתירה, מוטב למשכו לבית המדרש, להביא את דבר ה' אל מרכזי הישובים הקרובים והרחוקים, למשוך בחבלי־נועם את ההמון אל בית המדרש להעיף עליו טל־תחיה, דברי אלקים חיים.

הנסיון של השנים האחרונות הוכיח מעל כל המשוער כי הדרך הזו יעילה וטובה. עדות לכך הם בעלי התשובה הרבים שנתעוררו ונתקרבו ליהדות אמת, הודות למשפיעים, שטרחו וירדו אל עיירות הפיתוח, ערי ומושבי הארץ השונים. הכמיהה לשמוע דבר ה' גנוזה ומצויה בלב כל יהודי, צריך רק לבוא מי שיבעיר את הניצוץ, ידליק את הזיק. הפועלים בתחום זה זוכים להצלחות גדולות ונצורות. התוצאות בשטח הם מהפכים יסודיים במקומות שונים בארץ בכוחן ליהדות שלמה ומקורית. אין הדבר תלוי אלא בנו, להגביר את העשיה בתחום זכוי הרבים והנח־לת מורשת היהדות.

חלופי משמרות בהנהגה החילונית ומשמעותם

חשוב לציין שחל שנוי גדול ומפנה משמעותי בהרכבה של המנהיגות החילונית במשך שנות המדינה. השנוי הם בשני הכוונים לשלילה ולחיוב. המנהיגים המ־בוגרים מן הדור הראשון של המ־דינה ואתם חלק גדול מן הציבו־ריות החילוניות דאז — היו מן הסוג של "שנה ופירש", היינו כאלו שעוד קבלו במדה מסוימת, מי פחות ומי יותר, חינוך־יהודי־תורני, כאלו שעוד טעמו טעם של "ישיבה" בצעירותם, או הריחו ריחו של "חדר". הללו אמנם נסחפו בזרם ההשכלה והלאומיות שעשתה שמות בדור הקודם, אבל לפחות היה להם מושג על היה־דות, גירסא דינקותא. הויכוח אתם אכן היה מר ונקב בהיותם אכולים זעם ומשטמה, לעג וציניות לקדשי ישראל, אבל גם הבינו אותנו. יתר על כן לפעמים ברגעים של אמת, בין ארבע עינים נשברו ונכנעו לקול הפנימי לנקודת אמת, שעדיין הבהבה אי־שם בלבם.

לעומתו הדור השני שגדל במדינה החילונית, מנוער לגמרי מכל ערכי דת ומסורת, לא קבל שום ידע בסיסי במושגים המ־קודשים ביותר של האומה. אותם ערכים שהם צפור נפשה של יהדות התורה זרים הם ורחוקים ממנו לגמרי. קשה מאד להסביר לנער חילוני ערכה של שבת־קודש אמיתית כפי שהיא נתפסת במובנים שלנו מה יכול הוא לתפוס ולהבין בערכם של מועדי ה' ובמצוות התלויות בהם. איזו משמעות יכולה להיות אצלו לת־פילה וללימוד תורה דברים שמ־עולם לא ראה אותם וכמעט לא שמע עליהם. הפער הוא תהומי ואיום, אין שום שפה משותפת בינו ובין בן הישיבה שבא מעולם אחר לגמרי. הויכוח עם אותם מנהיגים חילוניים צעירים הוא, על כן, עקר באשר אין שום נקודת אחיזה משותפת, ואין כמעט שום גישה כמעט להסביר להם את הכואב ליהודי הנאמן לתורה.

ברם מצד שני אין להם אותה ארסיות לעג וצינה של ה"שנה ופירש", היודע רבונו ומתכון למ־רוד בו. מזדמנת לפעמים אצלם איזו שעה כשרה ונוצרת פתיחות לשמוע דבר־אמת. קורה גם שדו־וקא מתוך ההדרדרות השפלה, הירידה לעמקי שאול מתעוררת הנקודה היהודית "אותה נקודה פנימית שבלב כל יהודי ויהודי" בדלק זיק פנימי המפיץ אור בע־מקי הנשמה. ומכאן נפתח איזו פתח לחרטה, דרך אור לתשובה אמיתית ומלאה.

גלי התשובה בשלבים השונים

כך אנו עדים לגלי התשובה השונים שהחלו בעיקר להסתמן לאחר "מלחמת ששת הימים" — עת חילופי המשמרות. ההתעוררות שחלה בצבור החילוני נבעה כעי־קר מתחושת הנס ומן הפגישה הבלתי אמצעית עם שטחי הארץ הקדושה ששוחררו על ידי הה־שגחה המופלאה. ההתפעמות הנרגשת מן הפגישה עם הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו עם יתר מקומות הקודשים, הציתו בלב רבים אש־קודש פנימית, התלהבות נשמתית גבוהה שקרבה אותם אל אלוקי אבותם אשר עין בעין ראו בעת הוחם בשדה הקרב לנצח כל אויביהם.

ברם מאידך גיסא הגיעה הה־תנשאותם האוילת של חלק מהמנ־היגים הפוליטיים וראשי הצבא לשיא. היהירות המטופשת של "כוחי ועוצם ידי" סנוורה את עיניהם והובילה אותם אל עברי פי פחת. עם מלחמת ההתשה וב־עיקר "מלחמת יום הכיפורים" שאחריה, שהכתה בתדהמה את המנהיגות החילונית נפקחו עיני רבים לראות את האמת. ההרגשה ש"אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר" — היתה לנחלת רבים שהוכו בהלם. כבר בשלבים הראשונים של המלחמה.

כתוצאה מכך הופיע גל חדש — והפעם רציני ומעמיק יותר של — בעלי־תשובה. נתערערה התפיסה על ערך בטחונה של המדינה ועלתה המחשבה על חשיבותן של ערכים רוחניים כשומרים על קיומו של עם ישראל. רבים בקשו ללמוד ולהכיר את מקורות היהדות אחר שנתאכזבו מהאידיאלים המזויפים של הציו־נות הלאומיות.

נוצר צורך דחוף ליסד מסגרות מתאימות לבעלי התשובה הרבים שהחלו לנהור מהשכבות השונות של הציבור החילוני. ביניהם מ־חוגי האינטליגנציה הגבוהה, אישי מדע ותרבות ואנשי אמנות, המוכשרים כבין בני־התורה הת־גייסו למשימה חשובה זו ויצרו את התשתית הראשונה למסגרת הליכודית של בעלי תשובה, בעקבותיהם באו אחרים ויצרו מסגרות ישיבתיות לחתים השונים של בעלי התשובה, איש, איש כערכו.

הישיבות הללו רבו ותפשטו בכל חלקי הארץ, כאשר הנהירה אליהם היא בעיצומה.

תנועת התשובה ותוצאותיה במחנה החילוני...

תנועת השיבה גרמה זעזוע עכור למנהיגות החילונית, וביחוד לאנשי התרבות המתקדמת. הדבר לא תאם את השקפתם על דבר "בני הישיבות המפגרים והמתנו־ונים". הם ממש "הזדעזעו" כאשר צעירים שגדלו על ברכי "החינוך המתקדם" פנו עורף ל"תרבות הנאורה" ו"אבדו להם שם בין "הישיבות השחורות" וסמטאות "מאה שערים". הורים לבעלי תשובה הרימו קול זעקה והחלו לארגן כנוסי־מחאה, אם כי מעטים היו שנענו לקול הקריאה. הורים רבים השלימו עם המצב החדש ואחרים אף שבעו נחת מהבנים החוזרים לדרכי אבותיהם. בכל אופן הדבר הדליק "אור אדום" בחלונות הגבוהים, ניתנו הוראות שלא להכניס יותר בני־תורה וי"א־ברכים" לתוך כתלי בית־הספר חוגי הצבא.

לאור זה יש גם לראות את המאבק העקשני והמר נגד כל השג ליהדות החרדית בתחום הפרהסיה והציבור. המנהיגות החילונית נתקפה חרדה מתופעת התשובה. הם חשו כי עוד מעט הקרקע נשמטת מתחת לרגלם כאשר מצד אחד התגברה הירידה לחוץ לארץ ומצד שני מתעלה הכח החרדי בארץ על ידי הלגיונות של בעלי התשובה. החרדה הקיפה את רוב המפלגות החילוניות וב־יחוד את תנועות השמאל. אשר בשנאתם ליהדות החרדית לא בחלו באמצעים שפלים ובזויים. לרשותם הועמדו כלי התקשורת בין זו שבע"פ ובין זו שבכתב ודרכם שפכו קיתונות של רעל ומשטמה נגד חוקי התורה ומח־זיקיה.

עם זאת יש לציין שרוב הציבור לא נסחף אחרי התעמולה הארס־נית. זרעי הפורענות שבקשו אנשי השמאל לזרוע בעם לא נבט וחוץ מבודדים לא הושפעו מדברי הבלע והנאצה. אדרבה, דוברי יהדות התורה מתקבלים ברוב חלקי הציבור באהדה ואפילו בהתלה־בות. תנועת התשובה הולכת ומתפשטת למרות המגבלות וה־מכשולים ששמו לרגלה. התסכול והיאוש מהתנועות החילוניות והאידיאלים הכוזבים, הם הגור־מים להרהורים מעמיקים אצל רבים ודוחפים אותם לכוח של שיבה למקור מחצבתם.

תפקידנו בשעה זו...

מצב זה מעורר תביעה כלפי הצבור החרדי, אשר לו היה יותר מאורגן ומלוכד היה יכול להשפיע ולדרבן את תנועת התשובה. הי־חוד במחנה החרדי והפניה כל הכחות והמשאבים למען זכוי הרבים היה מקדש שם־שמים וס־ייע להחזרת העם בתשובה. כל אותה פלגנות והתנצחות קולנית בין חוגים שונים של היהדות הנ־אמנה גורמת לחלול השם ולה־רחקת ההמונים. יש להתעלות בשעה גורלית זו מכל חלוקי דעות הגורמים נזק ליהדות, ולהתאחד לשם המטרה הקדושה. להחזיר את עטרת אגודת ישראל ליושנה, כבימי יסודה על ידי גדולי הדור דאז, שהבינו שיש להכליל את המשותף מעל למפריד כדי להח־זיק מעמד מול גלי הזדון שאיימו לשטוף את הכל.

עבודתינו בשעה זו. בעת ימי ע־קבתא דמשיחא הקשים, היא להרבות כבוד שמים וביחוד בשטח של זכוי הרבים. צבור כזי התורה צריך להתגייס במלוא אונו כדי להפיץ את דבר ה' בקרב כל שדרות העם. בביחוד יש לשים את הרגש על קירוב בני הנוער, למצוא את השפה המתאימה אלי־הם. כדי לעורר בהם את החשק והרצון להתמסר לליכוד התורה. כן יש להשפיע על ההורים שיע־בירו את ילדיהם הצעירים אך ורק למוסדות חנוך כאלו החדורים רוח תורה ויראת שמים, בדמותם של תלמודי־התורה ו"החדרים" המ־חנכים לפי רוח ישראל סבא. אסור לנו לשכוח כי הדור הצעיר הוא הערובה היחידה לקיומנו פה בארץ כעם־התורה. אגודת־ישראל אשר אחת ממטרותיה החשובות היא לארגן את הכותי צבך בית ישראל כעם־התורה ואשר לה הותק והנ־סיון בשטח זה חייבת עתה לקבל על עצמה את המשימה הקדושה הזו בכל המרץ והתנופה.

אין להתעלם מכך שמעשים רבים וחשובים נעשו ונעשים בשטח זה על ידי אגודת־ישראל עדות לכך הם שעורי־התורה ועצרות ההסברה הנערכים מטעם התנועה ובמיוחד המפעל החינוכי הכביר של החנוך העצמאי לבנים ו"בית יעקב" לבנות אשר מוסדו־תיו פזורים בכל רחבי הארץ, והנ מפעל שהציל אלפים ורבבות ילדי ישראל מצפרני השמד של החינוך החילוני־כפרני. ברם בעת אין להסתפק בנעשה יש להכפיל ולשלש את הפעולות השונות בשטח זה וכולם חייבים להתגייס למשימה קדושה זו. זוהי חובת השעה להציל את עם ישראל כולו משקיעה וטמיון של ההנהגה החילונית העומדת כולה כפני שוקת שבורה ריקה. אין ספק שבכך אנו נקרב בעזרת השם את הגאולה האמיתית ונכין את הקרקע והתשתית לפעלו של המבשר־טוב משמיע ישועה אומר לציון מלך אלוקיך. כאמור הנה אנכי שולח לכם את אלי' הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותיהם אכן ואמן.

תשבץ/ מס' 90 פרשת אחמ"ק

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. או לצרפו לפתרון. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 90, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

מימין לשמאל:

1. מקום שומם וחרב; 6. עובר אורח, נודד; 9. קהל רב; 10. עני; 11. פִּנָּה; 13. יהיר; 14. מָשָׁל, שָׁלֵם; 15. חזר; 16 גחלת; 18. נרתע; 19. רסיסי לילה; 21. מאותיות הא־ב; 22. אחד מהדברים המנויים ברשימה; 24. גזל, שדד; 26. נכסף, השתוקק; 28. מאמוראי בבל הנודעים; 30. בית הבליעה; 31. צפור שיר ממשפחת הפרושיים; 33. מתורי עשר; 35. גִּלְגַּל בצק; 36. למטה; 38. מתאים; 39. מין פרח; 41. כנוי לקבר, שאול; 43. ענף; 45. שאינו יבש; 46. מיועד, מזומן למועד קבוע; 48. קנים יבשים של תבואה; 50. דבור חכמה קצר; 52. אנא; 53. שטיח ששמים מתחת לאוכף של חמור; 55. מזל; 56. התגורר; 57. מין מס; 58. עיר בירה באפריקה.

מלמעלה למטה:

1. מזולה חריפה ומדבקת; 2. שאינו קשה; 3. מין צמח הגדל בגדות נחלים וביצות; 4. נקי; 5. רשות, רשיון לעשות משהו; 6. כן; 7. מכנויי האריה; 8. ציור או סמנים חרותים בעור האדם וממולאים צבע; 12. ממתנות עניים; 13. כנף עוף; 14. כנוי לתיש; 17. קרוב משפחה; 18. נכרי; 20. פרי הר געש; 22. בשר קרבן שנפסל משום שעבר זמנו; 23. שחיטה; 25. מים זורמים שנקוו ממי הגשם; 27. מקום שדורכים בו את הענבים ליין; 29. חמרים שנשחקו לגרגרים זעירים; 31. תיבת אבן בה קברו מתים בימי קדם; 32. מין צמח בושם ריחני; 34. שרטוט דק; 37. תינוק, ילד רך; 40. חית טרף; 42. מרכז העצבים; 44. תרומה; 46. תל תרבות; 47. מפרשיות התורה; 49. פציעה בעור; 51. נקב, חור; 52. יחידי; 54. עני; 55. המכסה העליון של הבית; 56. מל"ט מלאכות בשבת.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 88 זכו:

1. בהגן - ירושלים.
2. נחמה ארליך - תל אביב.
3. רבקה מרים רוטנר - ירושלים.
4. חיה מרק - ירושלים.
5. רחל זילברמן - ירושלים.

הפרסים: ספרים - מתנת תפוצה - הוצאה לאור ומרכז שיווק ארצי לספרי קודש - ירושלים: מלכי ישראל 6; בני ברק: חזון איש 15. הודעות ישלחו לזוכים.

"לי זה לא

(המשך מעמוד ג')

"המורכב משני כוחות מנוגדים מן הקצה אל הקצה, כמו שנאמר: "וייצר ה' אלקים עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים". וכל זמן שנשמת חיים באפו ודאי גם עפר מן האדמה שולט בו. ולכן אף אותם האנשים ומי המעלה, שהגיעו לקיום הפסוק של "לאה־בה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", גם הם הוזהרו באותה האזהרה של "השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם וכו' וחרה אף ה' בכם וכו'". כי הנפש הבהמית לא תבין כלום משכל ובינה, אבל תפחד ותזדעזע רק למראה השוט והמקל"...

ולכן אפילו הכהן הגדול — ובעת היכנסו לפני ולפנים — לא בטלה בחירתו והוא עלול גם שם לעשות כמעשה הצדוקים. ומשום כך צריכים להזהיר אותו לא לש־כוח את היראה הפשוטה, שהיא יראת העונש, כלומר שלא תמות כדרך שמת פלתי!

* * *

ואם הכהן הגדול זקוק לאזהרה חמורה כזו, על אחת כמה וכמה שיש להזהיר ולחזור ולהזהיר את כל "הגיבורים" היושבים ליד ההגה ולוחצים בחזקה על דוושת הבנזין בהרגשה של "אני ואפסי עוד". ואת כל אותם הרפתקנים, שוחרי הטבע, המדלגים על ההרים ומקפצים על הגבעות ומטפסים על הסלעים ומעפילים אל הצוקים ומתגלגלים בסלגים — שלא לעולם חוסן! אל תזלזלו בחוקי הזהירות, אל תפגינו בטחון עצמי מופרז, קצת ענוה לא תזיק לכם! איזהו גבור הכובש את יצרו!

אולי קשה לכם לנטוש את "תורת אמכם". שהבטיחה לכם בימי הילדות, שאתם הכי גבורים הכי חזקים והכי נחמדים והכי אמיצים והכי מוצלחים. אבל תאמינו לי שלא לכך התכוון שלמה המלך בפסוק "אל תטוש תורת אמך"... יש להשתחרר משגעון הגדלות ולדעת שהמדה הראשונה מעשר המדות המביאות לרוח הקודש היא מדת הזהירות!

למניעת חלול וגניבת ספרי קודש

חב' "סדן" כספות,

מתמחה בייצור ארונות קודש חסיני אש

לפרטים נוספים טל 03־9223129/30

לבקש על נפשנו

נוכח ריבוין של פרסומת שחץ בחוצות גוש־דן כבר בתחילתו של הקיץ הנוכחי – ומי יוכל לשור אחרית ההתדרדרות

על כן אנו פונים בזאת נרגשות אל כל בעלי המפעלים, היצרנים והמפרסמים שיחוסו על נפש הנוער ואל יצדן צעדינו מלכת ברחובותינו – ודרכים רבות ואחרות להם לפרסם מוצריהם ולזכות באהדת הצבור ואמונו

לבקשתם של רבים, אנו מפרסמים בזאת כתובותיהם של כמה מן החברות הנוטלות חלק במסע הפרסום הנ"ל – כדי שיוכלו לפנות אליהם, בשפה נעימה ובדברים היוצאים מן הלב כדי שיכנסו אל הלב:

לבקשם לחדול מפרסומי השחץ ולחוס על נפשנו

מאמינים אנו שפניה הוגנת, כנה, מעומק לב – תשא פרי

להלן שמות החברות וכתובתן:

"פוסטר־מדיה", יגאל אלון 108 תל־אביב.
עבודי, חיד"א 22 בני־ברק.
גוטקס, אנילביץ 62 תל־אביב.
דיוה, הרצל 119 תל־אביב.
אוברזון, המבדיל 9 רמת־גן.